

4 / 2015

ISSN 1694 - 7517

**КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
ЖОГОРКУ СӨТУНУН
КОНСТИТУЦИАЛЫК
ПАЛАТАСЫНЫН
ЖАРЧЫСЫ**

**ВЕСТНИК
КОНСТИТУЦИОННОЙ
ПАЛАТЫ
ВЕРХОВНОГО СУДА
КЫРГЫЗСКОЙ
РЕСПУБЛИКИ**

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
ЖОГОРКУ СОТУНУН
КОНСТИТУЦИЯЛЫК
ПАЛАТАСЫНЫН
ЖАРЧЫСЫ

ISSN 1694 – 7517
№4/2015

УДК 94(47)
ББК 63,3(3)
Н30

Н30 Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын Жарчысы №4

(мамлекеттик жана расмий тилдерде)

Түзүүчү: Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасы

Редакциялык кенеш:

Төрагасы: **Мамыров Э.Т.** – Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын төрагасынын орун басары;

мүчөлөрү: **Айдарбекова Ч.А.** - Кыргыз Республикасынын Жогорку
сотунун Конституциялык палатасынын судья-катчысы;

Осмонова Ч.О. - Кыргыз Республикасынын Жогорку
сотунун Конституциялык палатасынын судьясы;

Саалаев Ж.И. - Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын судьясы;

Кожошева Н.М. - Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын Укуктук камсыздоо
башкармалыгынын соттук тажрыйбаны жалпылоо жана
маалыматтык камсыздоо бөлүмүнүн башчысы;

Керезбеков К.К. - Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн
алдындагы Кыргыз Мамлекеттик юридикалык академиясынын
ректору, ю.и.д., профессор;

Мырзалимов Р.М. - Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук
университетинин юридикалык факультетинин деканынын
милдетин аткаруучу, ю.и.д.;

Мусабекова Ч.А. - Б.Н. Ельцин атындагы Кыргыз-Орус Славян
университетинин конституциялык укук жана гендердик саясат
кафедрасынын доценти, ю.и.к.;

Багетов А.Б. – Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук
университетинин Юридикалык институтунун мамлекет жана укук
теория кафедрасынын доценти, ю.и.к.

ISBN 978-9967-12-441-8

Редакциянын дареги: Кыргыз Республикасы
Бишкек шаары, Эркиндик бульвары, 39
почталык индекси 720040
тел.: +996 312 621517, + 996 312 662152
факс:+996 312 622040
e-mail: mail@constpalata.kg
расмий сайт: constpalata.kg

УДК 94(47)
ББК 63,3(3)

Н 0503020000-14
ISBN 978-9967-12-441-8

© Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

МАЗМУНУ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН ЧЕЧИМДЕРИ

2015-жылдын 2-сентябрындагы жаран Абдиламит Мамиевич Исаевдин кайрылуусуна байланыштуу Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 263-беренесинин 3-пунктундагы мамлекеттик бийлик органдарынын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана алардын кызмат адамдарынын ченемдик укуктук актыларын талашуу үчүн үч айлык мөөнөт орнотуучу бөлүгүнүн конституциялуулугун текшерүү жөнүндө иш боюнча.

Бул иш боюнча мамлекеттик бийлик органдарынын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана алардын кызмат адамдарынын ченемдик укуктук актыларын талашуу үчүн үч айлык мөөнөттү бекиткен кодекстин ченеми даттанылган.

Талашылып жаткан ченем Конституцияга карама-каршы келбейт деп таанылган.

9

2015-жылдын 14-сентябрындагы «Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 2-беренесинин 1-бөлүгүнүн, 2-бөлүгүнүн 2-пунктунун, 3-беренесинин 3-абзацынын, 4-беренесинин 1, 2-пунктарынын, 5-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнүн, 6-беренесинин 1, 3-бөлүктөрүнүн, 7-беренесинин конституциялуулугун текшерүү жөнүндө жарандар Нурбек Акбарович Токтакуновдун жана «Өкмөттүк эмес жана коммерциялык эмес уюмдардын ассоциациясы» юридикалык жактар уюмунун атынан Токтайым Джумаковна Уметалиеванын кайрылуулары боюнча.

Бул иш боюнча биометрикалык маалыматтардын базасы Кыргыз Республикасынын менчиги болуп саналгандыгы, жарандарды биометрикалык каттоо, аларды чогултуу, сактоо жана пайдалануу тартибин жөнгө салган мыйзамдын ченемдери даттанылган.

Талашылып жаткан ченемдер Конституцияга карама-каршы келбейт деп таанылган.

24

2015-жылдын 23-сентябрындагы жарандар Айнура Мусаевна Осмоналиеванын, Бектур Камилевич Осмонбаевдин жана Гульзар Абдыбековна Сугалинованын кайрылуусуна байланыштуу «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 14-беренесинин 2-бөлүгүндө «жана мыйзамдар менен белгиленген тартипте биометрикалык каттоодон өткөн» деген сөздөр менен чагылдырылган ченемдик жобонун конституциялуулугун текшерүү жөнүндө иш боюнча.

Бул иш боюнча шайлоочулардын тизмелерине шайлоо күнүндө мыйзамдар менен белгиленген тартипте биометрикалык каттоодон өткөн Кыргыз Республикасынын жарандары киргизилет деген мыйзамдын талабы даттанылган.

Талашылып жаткан ченем Конституцияга карама-каршы келбейт деп таанылган.

42

2015-жылдын 5-октябрындагы «Палладекс КР» жоопкерчилиги чектелген коомунун жана «Текстоник» жабык акционердик коомунун кайрылуусуна байланыштуу «Жер казынасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 53-беренесинин 2-бөлүгүнүн жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 14-декабрындагы №834 «Жер казынасын пайдалануу чөйрөсүндө ченемдик укуктук актыларды бекитүү жөнүндө» токтому менен бекитилген «Жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияларды кармоо үчүн төлөмдү эсептөөнүн жана төлөөнүн тартиби жөнүндө» Жобонун 12-пунктунун конституциялуугун текшерүү жөнүндө иш боюнча.

Бул иш боюнча берилген жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияларга карата төлөө мөөнөтүн эсептөөнүн жолун аныктоочу мыйзамдын жана жобонун ченемдери даттанылган.

Талашылып жаткан ченемдер Конституцияга карама-каршы келбейт деп таанылган.

58

2015-жылдын 25-ноябрындагы жарандар Айнура Мусаевна Осмоналиеванын, Бектур Камильевич Осмонбаевдин жана Гульзар Абдыбековна Суталинованын кайрылуусуна байланыштуу «Борбордун статусу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 22-беренесинин 2-абзацынын жана «Ош шаарынын статусу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 22-беренесинин 2-абзацынын ченемдик жоболорунун конституциялуугун текшерүү жөнүндө иш боюнча.

Бул иш боюнча кылмыш жасаганы үчүн соттуулугу бар, анысы мыйзамда белгиленген тартипте жоюлбаган же алып салынбаган, соттолгондугу жоюлганына же алып салынганына карабастан мамлекеттик бийликке каршы кылмыш жасаганы үчүн, Бишкек шаарынын жана Ош шаарынын мэри боло албайт деген мыйзамдардын ченемдери даттанылган.

Талашылып жаткан ченемдер Конституцияга карама-каршы келбейт деп таанылган.

82

2015-жылдын 27-ноябрындагы жарандар Айнура Мусаевна Осмоналиеванын, Бектур Камильевич Осмонбаевдин жана Гульзар Абдыбековна Суталинованын кайрылуусуна байланыштуу шайлоо өнөктүгүнүн мезгилинде Кыргыз Республикасынын жарандары, саясий партиялар каржылоону талап кылган шайлоо алдындагы үгүт иштерин талапкерлер, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиялар менен макулдашуу боюнча гана жана алардын шайлоо фонддору аркылуу жүргүзүүгө укуктуу деп белгилеген «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 22-беренесинин 11-бөлүгүнүн ченемдик жобонун конституциялуулугун текшерүү жөнүндө иш боюнча.

Бул иш боюнча шайлоо өнөктүгү мезгилинде Кыргыз Республикасынын жарандары, каржылоону талап кылган шайлоо алдындагы үгүт иштерин талапкерлер, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиялар менен макулдашуу боюнча гана жана алардын шайлоо фонддору аркылуу жүргүзөт деп бекиткен мыйзамдын ченемдери даттанылган.

Талашылып жаткан ченемдер Конституцияга карама-каршы келбейт деп таанылган.

92

2015-жылдын 9-декабрындагы жарандар Бактыгуль Жакшылыковна Иманазарованын, Гульнар Мырзакулованын, Виктор Иванович Мянчиндин кайрылуусуна байланыштуу «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 28-беренесинин конституциялуулугун текшерүү жөнүндө иш боюнча.

Бул иш боюнча бейтарап соттун чечими акыркы болуп эсептелет жана ага даттанууга болбойт деп бекиткен мыйзамдын ченеми даттанылган.

Талашылып жаткан ченем Конституцияга карама-каршы келбейт деп таанылган.

104

2015-жылдын 16-декабрындагы жаран Айылчы Сарыбаевдин кызыкчылыгын көздөгөн Абилмажин Субанбековдун кайрылуусу боюнча Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин 378-беренесинин 4-бөлүгүнүн конституциялуулугун текшерүү жөнүндө иш боюнча.

Бул иш боюнча мамлекеттик жана муниципалдык жогорку уюмдарында ректорлордун, проректорлордун, факультеттердин декандарынын, филиалдардын (институттардын) жетекчилеринин кызмат орундары эмгек келишимдерин түзүү мөөнөтүнө карабастан, 65 жаштан ашпаган курактагы адамдар ээлейт деген кодексин ченеми даттанылган.

Талашылып жаткан ченем Конституцияга карама-каршы келбейт деп таанылган.

121

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН ТОКТОМДОРУ

2015-жылдын 26-январындагы Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2014-жылдын 11-декабрындагы № 71-о аныктамасына жаран Таалайбек Джапарович Саатовдун даттануусун канааттандыруусуз калтыруу жөнүндө токтом.

129

2015-жылдын 23-апрелиндеги Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 11-февралындагы № 04-о аныктамасына жаран Токтобүбү Тентиевна Таласбаеванын жана Жекшенбек Орозбекович Сабыралиевдин даттануусун канааттандыруусуз калтыруу жөнүндө токтом.

138

2015-жылдын 28-майындагы Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2014-жылдын 6-ноябрындагы № 67-о «Жарандар Айнура Мусаевна Осмоналиева, Бектур Камильевич Осмонбаев, Гульзар Абдыбековна Суталинованын кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасына жарандар Айнура Мусаевна Осмоналиева, Бектур Камильевич Осмонбаев, Гульзар Абдыбековна Суталинованын даттануусун канааттандыруусуз калтыруу жөнүндө токтом.

148

2015-жылдын 29-майындагы жаран Канат Асанкадырович Джайлоевдин Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 2-апрелиндеги № 16-о аныктамасына даттануусун канааттандыруусуз калтыруу жөнүндө токтом.

156

2015-жылдын 23-июнундагы жаран Аскар кызы Жанаранын Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 16-апрелиндеги № 19-о «Жаран Аскар кызы Жанаранын кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасына даттануусун канааттандыруусуз калтыруу жөнүндө токтом.

162

2015-жылдын 1-сентябрындагы жарандар Гульнара Аскарбековна Джитишикованын жана Улукбек Эргешевич Аширбековдун жаран Юрий Михайлович Заботуриндин кызыкчылыгындагы Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 24-июнундагы № 35-о аныктамасына даттануусун канааттандыруусуз калтыруу жөнүндө токтом.

166

2015-жылдын 1-сентябрындагы жаран Гулиза Алищеровна Аманованын өкүлү Самат Тургунбекович Джапаркуловдун Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 29 – майындагы № 24-о аныктамасына даттануусун канааттандыруусуз калтыруу жөнүндө токтом.

173

2015-жылдын 28-сентябрындагы жаран Эсенжан Алимжанович Абылкасымовдун жаран Муратбек Садирдинович Кусматовдун кызыкчылыгындагы Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 27-мартындагы № 14-о аныктамасына даттануусун канааттандыруусуз калтыруу жөнүндө токтом.

177

2015-жылдын 6-октябрындагы И. К. Ахунбаев атындагы Кыргыз мамлекеттик медициналык академиясынын ректору А. Зурдиновдун Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 25-июнундагы № 36-о аныктамасына даттануусун канааттандыруусуз калтыруу жөнүндө токтом.

183

2015-жылдын 5-ноябрындагы жарандар Р. Абдыкасымовдун, А.А. Галиеванын Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 9-июлундагы № 39-о аныктамасына даттануусун канааттандыруусуз калтыруу жөнүндө токтом.

189

2015-жылдын 16-ноябрындагы жаран М.И. Арзиевдин Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин кызыкчылыгында Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 29-майындагы № 06-пп аныктамасына даттануусун канааттандыруусуз калтыруу жөнүндө токтом.

197

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
АТЫНАН

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН Ч Е Ч И М И

2015-жылдын
2-сентябры
Бишкек шаары

№ 10

жаран Абдиламит Мамиевич Исаевдин кайрылуусуна байланыштуу Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 263-беренесинин 3-пунктундагы мамлекеттик бийлик органдарынын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана алардын кызмат адамдарынын ченемдик укуктук актыларын талашуу үчүн үч айлык мөөнөт орнотуучу бөлүгүнүн конституциялуулугун текшерүү жөнүндө иш боюнча

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы: төрагалык кылуучу – судья М. Ш. Касымалиевдин, судьялар – К. Абдиев, Ч. А. Айдарбекова, М. Р. Бобукеева, К. М. Киргизбаев, Э. Т. Мамыров, А. О. Нарынбекова, Э. Ж. Осмонбаев, Ч. О. Осмонова, Ж. И. Саалаевдин курамында,

сот жыйналышынын катчысы М. Э. Толобалдиевдин катчылыгы менен,

кайрылуучу тарап: жаран А. М. Исаевдин, анын ишеним каттын негизиндеги өкүлү Т. И. Иманкуловдун;

жоопкер-тарап: ишеним каттын негизинде Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин кызыкчылыктарын коргогон Ч. М. Бердимуратовдун;

башка жактар – Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасындагы Кыргыз Республикасынын Президентинин туруктуу өкүлү М. К. Укушовдун, ишеним каттын негизиндеги Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун өкүлү Ж. С. Бокосеванын, ишеним каттын негизиндеги Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн өкүлү Б. А. Мусабековдун, ишеним каттын негизиндеги Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Жергиликтүү өз алдынча башкаруу иштери жана этностор аралык мамилелер боюнча мамлекеттик агенттиктин өкүлү Ф. Б. Ажибаевдин;

жарандык-процесстик укук тармагындагы эксперт А. Р. Салиевдин катышуулары менен,

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 1, 6-бөлүктөрүн жана «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 1, 4, 18, 19, 37 жана 42-беренелерин жетекчиликке

№ 10

алып, ачык соттук жыйналышта Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 263-беренесинин 3-пунктундагы мамлекеттик бийлик органдарынын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана алардын кызмат адамдарынын ченемдик укуктук актыларын талашуу үчүн үч айлык мөөнөт орнотуучу бөлүгүнүн конституциялуулугун текшерүү жөнүндө ишти карады.

Ишти кароого жаран А. М. Исаевдин өтүнүчү себеп болду.

Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 263-беренесинин 3-пунктундагы мамлекеттик бийлик органдарынын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана алардын кызмат адамдарынын ченемдик укуктук актыларын талашуу үчүн үч айлык мөөнөт орнотуучу бөлүгү Кыргыз Республикасынын Конституциясына ылайык келүүсү жөнүндөгү маселеде күмөндүүлүктүн пайда болуусу ишти кароого негиз болду.

Ишти сот жыйналышына даярдоону жүргүзгөн судья-баяндамачы Э. Т. Мамыровдун маалыматын угуп, көрсөтүлгөн материалдарды изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы

ТАПТЫ:

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2015-жылдын 25-январында жаран А. М. Исаевдин Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 260-беренесинин 1-пунктунун 3-пунктчасы, 262-беренеси, 263-беренесинин 3-пункту Кыргыз Республикасынын Конституциясынын преамбуласына, 16-беренесинин 1-бөлүгүнө, 20-беренесинин 1, 2 жана 3-бөлүктөрүнө, 5-бөлүгүнүн 7-пунктуна, 40 жана 41-беренелерине карама-каршы келет деп таануу жөнүндө өтүнүчү келип түшкөн.

Арыз ээси өзүнүн өтүнүчүндө, жарандардын жана юридикалык жактардын укугун же эркиндигин чектеген же бузган мамлекеттик бийлик органдарынын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана алардын кызмат адамдарынын ченемдик укуктук актыларын толугу менен же бөлүгүн талашуу үчүн Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин көрсөтүлгөн ченемдеринде бекитилген үч айлык мөөнөт конституциялык мыйзамдарга жана Жарандык жана саясий укуктар жөнүндө эл аралык пактка каршы келээрин белгилейт.

Жаран А. М. Исаев Бишкек шаарынын район аралык сотуна анын пенсиялык камсыздандырууга болгон укугун бузгандыгы жана

№ 10

чектегендиги боюнча 2013-жылдын 20-июнундагы №360 «Кыргыз Республикасынын ички иштер органдарынын катардагы жана жетектөөчү курамынын кызмат өтөшү жөнүндө жобону бекитүү тууралуу» Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн токтомун мыйзамсыз деп таануу жөнүндө арыз менен кайрылган. Бирок, Бишкек шаарынын район аралык соту жаран А. М. Исаевге арызын кайрып берген жана Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 263-беренесинин 3-пунктунда бекитилген сотко арыз берүү үчүн үч айлык мөөнөт өтүп кетти деген шылтоону айткан.

Ушуга байланыштуу, арыз ээси Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин көрсөтүлгөн ченемдери Кыргыз Республикасынын Конституциясына карама-каршы келет деп таануу жөнүндө Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына кайрылган.

Кайрылуу субъектинин ырастоосу боюнча, конституциялуулук предмети боюнча талашка түшкөн ченемде мамлекеттик бийлик органдарынын ченемдик укуктук актысын жараксыз деп таануу жөнүндө сотко кайрылуу үчүн үч айлык мөөнөттү орнотуу сотко жетүү мүмкүндүгүн чектей турган ашыкча, чектен тышкары тоскоолдук болуп саналат.

Арыз ээси Кыргыз Республикасынын Конституциясынын преамбуласында бардык кыргыз мыйзамдарын кабыл алууда жана чечмелөөдө негиз болуп бере турган Конституцияны кабыл алуунун максаттары көрсөтүлгөн деп бегилейт. Бул жерде кыргыз мыйзамдарынын негиз салуучу принциби болуп укуктун үстөмдүк принциби саналат. Экинчи бир негиз салуучу конституциялык принцип катары, ага төрөлгөндөн баштап таандык жана андан ажыратылгыс болгон адам укуктары менен эркиндиктерин таануу, урматтоо жана камсыз кылуу эсептелет, алар тикелей колдонулат, мыйзам чыгаруу, аткаруу бийлигинин жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын ишинин маани-мазмунун аныктап турат (Конституциянын 16-берененин 1-бөлүгү).

Арыз ээсинин пикири боюнча, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренеси адамдын жана жарандын укугун жана эркиндиктерин чектөөнүн чектерин орноткон, алар Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесинин 2-бөлүгүндө көрсөтүлгөн максаттарга өлчөмдөш болушу керек. Бул учурда Кыргыз Республикасынын Конституциясы менен белгиленген мамлекеттик бийлик органдарынын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу

№ 10

органдарынын жана алардын кызмат адамдарынын кызматтык милдеттерди аткаруу учурунда мыйзамсыз иш-аракеттери менен келтирилген зыяндын ордун мамлекеттен толтуруп алууга болгон укук, ошондой эле соттук коргоого болгон укук эч кандай чектөөгө жатпайт (20-берененин 5-бөлүгү).

Жаран А. М. Исаев өз далилдерин негиздөөдө, ошондой эле Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 40-беренесине таянган, анда ар кимге Кыргыз Республикасынын Конституциясында, мыйзамдарда, Кыргыз Республикасы катышуучу болуп саналган эл аралык келишимдерде, эл аралык укуктун жалпыга таанылган принциптеринде жана ченемдеринде каралган адам укуктары менен эркиндиктерин соттук коргоого болгон ар бир адамга берилүүчү кепилдиктер көрсөтүлгөн. Бул учурда арыз ээси Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 41-беренеси ар кимге, бузулган укуктары менен эркиндиктерин коргоо үчүн эл аралык келишимдерге ылайык адам укуктары боюнча эл аралык органдарга кайрылуу укугуна гана кепилдик бербестен, көрсөтүлгөн органдар тарабынан адамдын укуктары менен эркиндиктери бузулгандыгы таанылган учурда, Кыргыз Республикасы аларды калыбына келтирүү же зыяндын ордун толтуруу чараларын көрөөрүнө да кепилдик берет деп көрсөтөт (41-берене).

Ушуга байланыштуу жаран А. М. Исаев, мамлекеттик органдын иш-аракеттерине даттануу үчүн мөөнөттөрдү орнотуу арыз ээсинин көз карашын татаалданта жана адамдын жана жарандын бузулган укуктары менен эркиндиктерин коргоо үчүн аныкталбаган тоскоолдук жаратат, деп эсептейт.

Конституциялык палатанын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 17-февралындагы аныктамасы менен Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 263-беренесинин 3-пунктунун конституциялуулугун текшерүү бөлүгү боюнча арыз ээсинин өтүнүчү өндүрүшкө кабыл алынган. Кайрылууда Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 260-беренесинин 1-пунктунун 3-пунктчасынын, 262-беренесинин конституциялуу эместигинин укуктук негиздемесинин жоктугунан, бул бөлүгүн өндүрүшкө кабыл алууга баш тартылган.

Андан ары – 2015-жылдын 12- мартында - арыз ээси берилген өтүнүч боюнча талаптарын тактап, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын ченемдерине ылайык Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 263-беренесинин

№ 10

3-пунктундагы мамлекеттик бийлик органдарынын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана алардын кызмат адамдарынын ченемдик укуктук актыларын талашуу үчүн үч айлык мөөнөт орнотуучу бөлүктү гана кароону суранган. 2015-жылдын 22-июнунда арыз ээси өтүнүчкө толуктоо киргизип, талашка түшкөн ченемди Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесинин 5-бөлүгүнүн 8-пунктуна да карама-каршы келет деп таанууну суранган.

Соттук жыйналышта А. М. Исаевдин ишеним катынын негизинде өкүлү болгон Т. И. Иманкулов Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 263-беренесинин 3-пунктундагы мамлекеттик бийлик органдарынын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана алардын кызмат адамдарынын ченемдик укуктук актыларын талашуу үчүн үч айлык мөөнөт орнотуучу бөлүктү конституциялуу эмес деп таануу тууралуу талабын колдоп, жана талашка түшкөн ченемди Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 260-беренесинин 1-пунктунун 3-пунктчасы, 262-беренеси менен тутумдук байланышта кароону суранды.

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин өкүлү Ч. М. Бердимуратов кайрылуучу тараптын жүйөлөрү менен макул болбой, талашылып жаткан ченем Кыргыз Республикасынын Конституциясына карама-каршы келбейт деп эсептеп, өтүнүчтү канааттандыруусуз калтырууну суранды.

Конституциялык палата тараптардын жүйөлөрүн талкуулап, башка жактардын иш боюнча берген түшүндүрмөлөрүн угуп, эксперттин корутундусун текшерип жана иштин материалдарын изилдеп, төмөнкүдөй тыянактарга келди:

1. «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 19-беренесинин 4-бөлүгүнө ылайык, Конституциялык палата кайрылууда ченемдик укуктук актынын конституциялуулугу күмөн жараткан бөлүгүнө гана тийиштүү болгон предмет боюнча актыларды чыгарат.

Ошентип, ушул иш боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын кароо предмети болуп Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 263-беренесинин 3-пунктундагы мамлекеттик органдардын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана алардын

кызмат адамдарынын ченемдик укуктук актыларын талашуу үчүн үч айлык мөөнөт орнотуучу бөлүгү эсептелет:

«263-статья. Администрациялык иштер боюнча арыз берүү укугу

3. Администрациялык иш боюнча арыз сотко мамлекеттик органдын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органынын жана алардын кызмат адамдарынын актысынын көчүрмөсүн алган күндөн тартып же, эгерде мыйзамда башкача мөөнөттөр белгиленбесе, арыз ээси андай акты чыгарылганын билген күндөн тартып үч айдын ичинде берилет.

Мамлекеттик органдын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органынын жана алардын кызмат адамдарынын аракеттерине карата даттанууда арыздар сотко арыз ээси алардын жасалганын билген күндөн тартып үч айдын ичинде берилет.

Мамлекеттик органдын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органынын жана алардын кызмат адамдарынын аракетсиздигине карата даттанууда арыздар сотко ал боюнча жооп берген же берген жообуна арыз ээси макул эмес болгон тийиштүү мамлекеттик органга, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органына жана алардын кызмат адамдарына кайрылган күндөн тартып бир айдын ичинде берилет.»

Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодекси мыйзамдарда бекитилген тартипке ылайык 1999-жылдын 29-декабрында кабыл алынган, №146, «Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысында» 2003-жылдагы №3 санында жарыяланган, Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын Мамлекеттик реестрине киргизилген жана колдонуудагы кодекс болуп эсептелет.

2. Кыргыз Республикасынын Конституциясынын преамбуласы, киришүү бөлүгү катарында, Негизги мыйзамды колдонуунун максаттарынын, шарттарынын жана жүйөлөрүнүн кыскача мүнөздөмөсүн камтыйт. Преамбулада төмөндөгүдөй мамлекеттин максаттары жана милдеттери аныкталат: адамдын укугун коргоо жана урматтоого негизделген эркин жана демократиялык мамлекетти куруу; кыргыз мамлекеттүүлүгүн, мамлекеттин эгемендүүлүгүн жана элдин биримдигин бекемдөө; укуктун үстөмдүгүн орнотуу, социалдык адилеттикти жана экономикалык жыргалчылыкты камсыздоо. Бул жоболор мамлекеттин Негизги мыйзамынын бардык беренелерин тепчип өтөт, натыйжада анын маанисин жана маңызын аныктап берет.

№ 10

Конституцияга ылайык Кыргыз Республикасы укуктук мамлекет болуп саналат, анда адам укуктары менен эркиндиктери эң жогорку баалуулук болуп жарыяланат, тикелей колдонулат, мыйзам чыгаруу, аткаруу бийлигинин жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын ишинин маани-мазмунун аныктап турат. Кыргыз Республикасынын Конституциясы тарабынан ар кимге Конституцияда, мыйзамдарда, Кыргыз Республикасы катышуучу болуп саналган эл аралык келишимдерде, эл аралык укуктун жалпыга таанылган принциптеринде жана ченемдеринде каралган анын укуктары менен эркиндиктерин соттук коргоого кепилдиктер берилет (1-берененин 1-бөлүгү, 16-берененин 1-бөлүгү, 40-берененин 1-бөлүгү).

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын көрсөтүлгөн ченемдери «Атуулдук жана саясий укуктар жөнүндө» эл аралык пактынын 14-беренесинин 1-пунктунун жоболору менен макулдашылган, аны менен ар бир адам анын укугу жана милдеттери жөнүндө талаш келип чыккан учурда кыска мөөнөттүн ичинде мыйзамдуулуктун негизинде түзүлгөн акыйкат жана көз карандысыз сот тарабынан ачык жана акыйкаттуу каралышына болгон укугуна кепилдик бекитилген.

Ар бир адамга адилет жана көз карандысыз сот тарабынан акыйкат каралуу укугунун камсыздалышы институционалдык жана процесстик өңүттөргө ээ. Институционалдык өңүткө мамлекет тарабынан бийликти бөлүштүрүү принцибин ирээттүү камсыз кылуу, бийликтин сот бутагынын өз алдынчалуулугуна болгон кепилдиктери кирет. Адилет жана көз карандысыз сот тарабынан акыйкаттуу каралышына болгон укуктун процесстик өңүтүнө процесстик мыйзамда бекитилген принциптер жана эрежелер, негизинен, Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинде каралган иштеги принциптер жана эрежелер кирет.

3. Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодекси укуктар менен эркиндиктердин соттук коргоосунун кепилдиктери жөнүндө конституциялык жобону конкреттештирип, жарандардын жана менчигинин формасына карабастан юридикалык жактардын, мамлекеттик бийликтин жана жергиликтүү өз алдынча башкаруунун органдарынын, жарандык, эмгектик, администрациялык жана башка укуктук мамилелердин субъектиси болгон башка жактардын бузулган же талашылып жаткан укуктарын, эркиндиктерин жана мыйзам тарабынан корголуучу талаптарын коргоону, Кыргыз

№ 10

Республикасынын укуктарын жана таламдарын жана ошондой эле коомдук кызыкчылыктарды коргоону жарандык сот өндүрүшүнүн милдеттери катарында аныктаган.

Жарандык сот ишин жүргүзүүнүн мыйзам тарабынан белгиленген тартиби иштердин туура жана өз убагында каралашын жана чечилишин, мыйзамдуу сот актыларынын чыгарылышын, алардын анык аткарылышын камсыз кылууга, мыйзамдуулуктун, укук тартибинин бекемделишине жана укук бузуулардын алдын алууга өбөлгө түзүүгө тийиш (3-берене).

Ошентип, мыйзам чыгаруучу сот өндүрүшүнүн милдеттерин жарандык иштерди кароо жана чечүү менен, ал эми максаттарын – ишти кароо процессине тартылган ар кандай субъектилердин кызыкчылыктарын коргоо менен аныктаган.

Жарандык сот өндүрүшүнүн милдеттери жарандык иштерди өз убагында жана туура кароону жана чечүүнү камтыйт. Туура дегени, баарынан мурда, иштин мыйзамдуу жана негизделип чечилишин түшүндүрөт. Өз убагында чечилүү деген – процесстик мыйзам менен бекитилген ишти кароо жана чечүү мөөнөтүн так сактоону шарттайт. Бул жерде маанилүү тутумдук нерсе болуп - сот жөн гана ишти карабастан, аларды маңызы боюнча чечип бергендиги эсептелет.

Жарандык сот өндүрүшүнүн максаттары, баарынан мурда, талаштуу укук мамилелерин, мыйзамдуулукту жана укук тартибин бекемдөөгө, укук бузууларды алдын алууга, мыйзамга жана сотко урматтоо мамилесин калыптандыруу тармагына камтылган бардык субъектилердин бузулган кызыкчылыктарын коргоого багытталган. Бул максатка өзүнчө жарандык ишти кароо жана чечүү учурунда да, жалпы сот адилеттигин ишке ашыруу учурунда да жетүүгө болот.

4. Жарандык сот өндүрүшүнүн алкагында ченемдик укуктук актыларды талашууга болгон укук Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 40-беренеси менен бекитилген соттук коргоого болгон конституциялык укуктун элементтеринин бири болуп саналат, ага ылайык ар бир адамга анын укуктарын жана эркиндиктерин соттук коргоого кепилдик берилет, анын ичинде мамлекеттик бийлик органдарынын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын алардын кызмат адамдарынын аракеттерине (аракетсиздигине), мыйзамсыз иштерине даттануу жолу менен. Сотко кайрылуу жана ченемдик укуктук актыны талашуу жөнүндө процессти козгоого болгон укук көрсөтүлгөн конституциялык укуктун зарыл элементи болуп саналат.

Так ушуга байланыштуу, Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 260-беренеси мамлекеттик бийлик органдарынын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, алардын кызмат адамдарынын административдик иштер боюнча сот өндүрүш тартибинде ченемдик укуктук актыларды толук же бир бөлүгүн жараксыз деп таануу жөнүндө арызды карайт.

Ченемдик укуктук актыларды талашуу жөнүндө иштер коомдук укук мамилелерине кирет, анткени каралган маселелер өз укуктарын коргоо үчүн кайрылгандарга гана таандык эмес, жоопкер катары ченем жаратуучу иш-милдеттер берилген мамлекеттик бийлик органдары, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, алардын кызмат адамдары чыга турган көптөгөн жарандарга таандык. Мындай категориядагы иштер Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 26-главасы менен бекитилген өзгөчөлүктөр менен каралат.

Бул учурда сот, ченемдик укуктук актыларды талашуу жөнүндө ишти карап, алардын Кыргыз Республикасынын Конституциясынан башка, чоң юридикалык күчкө ээ болгон актыларга же анда камтылган актылардын ченемдеринин юридикалык ченемдерине ылайык келишине текшерүү жүргүзүшү керек.

5. Ченемдик укуктук акт - ченем жаратуучу орган тарабынан анын компетенциясынын чегинде аныкталган таризде кабыл алынган (чыгарылган) жана укуктук ченемдерди белгилөөгө, өзгөртүүгө же жокко чыгарууга багытталган жазуу жүзүндөгү расмий документ. Өз кезегинде укуктук ченем деп жалпы милдеттүү жазма буйруктарды түшүнсө болот, алар эреже катары, туруктуу мүнөздө болуп, адамдардын аныкталбаган чөйрөсүнө жана көп ирет колдонууга багытталат.

Ошентип, укуктук ченемдик акт төмөнкү белгилер менен мүнөздөлөт: мамлекет менен орнотулуп же санкцияланган жүрүм-турумдун жалпы милдеттүү эрежеси болуп саналат; жалпы мүнөзгө ээ, көп ирет колдонууга эсептелген жана персонифицияланган эмес; формалдык түрдө аныкталган; мамлекеттик мажбурлоо менен камсыздалат.

Муну менен катар, ар бир ченемдик укуктук акт Кыргыз Республикасынын Конституциясына ылайык келиши керек жана ага салыштырмалуу чоң юридикалык күчкө ээ болгон ченемдик укуктук актыларга каршы келбеши керек. Бардык ченемдик укуктук актылар жарыяланууга жатат, алардын күчүнө кириши үчүн милдеттүү шарт болуп эсептелет (Конституциянын 6-берененин

№ 10

2 жана 4-бөлүктөрү). Ушуга байланыштуу мамлекет алардын билим презумпциясынан алып караганда жана санкция салууда мыйзамды же башка ченемдик укуктук актыны кынтыксыз аткарууга талап кылуу укугуна ээ.

Ар бир мамлекеттин майнаптуу иш алып барышы үчүн, коомдук бийлик бир гана жакшы ойлонулган ченемдик укуктук актыларды гана чыгарбастан, укуктук ченемдердин бири-бирине каршы келишинен да качышы керек. Мындайга ченемдик укуктук актыларда учураган карама-каршылыктарга мамлекеттик органдардын уюшкан майнаптуу реакция кылуу тутуму аркылуу жетсе болот. Укуктук тутумдагы карама-каршылыктарды табуунун жана аларды оңдоонун мамлекеттик саясаты мыйзамдуулук үчүн көзөмөл жүргүзүүчү мамлекеттик органдарга гана негизделбеши керек, ал жалпы коомчулуктун мыйзамга каршы келген чечимдерди издеп, табуусуна кеңири катышуусу аркылуу негизделиши керек.

Мыйзам чыгаруучу тарабынан Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 263-беренесинин 3-пунктунда мамлекеттик бийлик органдарынын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, алардын кызмат адамдарынын актыларына даттанууга үч айлык мөөнөттүн орнотулушу Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 260-беренесинде каралган администрациялык иштердин каралууга тийиштүүлүгүнөн жеке-укуктук актыларга эмес, аталган органдардын жана кызмат адамдарынын ченемдик укуктук актыларында да колдонулат.

6. Укуктук мамлекеттин принцибинин маанилүү түзүүчү бөлүгү болуп саясий туруктуулук саналат, ал бир гана сот өндүрүшүнүн процессин жөнгө салууну талап кылбастан, аны ушундай кылып түзүүнү талап кылат, бул укуктук мамиледе туруктуу болуп саналат.

Укуктук туруктуулукту камсыз кылуу максатында конкреттүү процесстик аракеттерди аткаруу үчүн мөөнөттөрдү орнотуу да багытталган. Ушуга байланыштуу, жазык процессинде процесстик аракеттер үчүн да, административдик процессте, жарандык сот өндүрүшүнүн процессинде арыз берүү үчүн ылайык келген жана орнотулган убакыттын чектелиши зарыл.

Укуктук ченемди талашууда мүмкүн болгон негизделбеген создуктурууга байланыштуу шайкеш келбеген узак убакыттын орнотулушу алардын аракеттерине карата тараптардын аныкталбагандыгын узартат. Анын үстүнө, дайыма эле өз актуалдуулугун жоготкон иштерди канааттандыраарлык чечүүгө мүмкүн эмес. Мөөнөттү

№ 10

чектөө иштерди создуктуруудан жана анын зыяндуу кесепеттеринен коргойт.

Конституциялык палата, мөөнөттү орнотуу убакыттын мезгилин чектөө зарылдыгы менен негизделген деп эсептейт, анын аралыгында мыйзамдын келечеги туруктуулуктун талаптарын эске алуу менен аныкталбаган болуп калат, ал элдик укукта жеке адам менен мамлекеттин ортосунда же ченем жаратуучу иш-аракеттерге ээ бир нече мамлекеттик органдардын ортосунда өзгөчө маанилүү болуп саналат.

Жарандык процесстик кодекстин 263-беренесинин 3-пунктунда сотко кайрылуу үчүн берилген бул мөөнөттүн маңызы мамлекеттик бийлик органдарынын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, алардын кызмат адамдарынын мыйзамсыз иштерине жарандардын жана юридикалык жактардын тез реакция кылуусуна жана мыйзамдуулукту калыбына келтирүүгө умтулууда турат. Бул аракеттер көптөгөн адамдар үчүн укуктарын жана милдеттерин жаратат жана убакыттын өтүшү менен алар жүзөгө ашып баштайт.

Каралып жаткан үч айлык мөөнөт укуктук туруктуулуктун элементи болуп саналат жана ал бир гана ченем жаратуучу органдын кызыкчылыктарын коргобостон, өзүнөн өзү баалуу болуп саналган укуктук аныкталгандык принцибин да коргойт.

Конституция, адамдын жана жарандын укуктары менен эркиндиктеринин тендигине кепил болуу менен, ошондой эле алардын укуктары менен эркиндиктерин таануу менен, мыйзам чыгаруучуга адамдын жана жарандын укуктары менен эркиндиктерин коргоо тармагында жөнгө салууну ишке ашыруу учурунда мамлекеттик бийлик органдарынын актысына арыз берүү мөөнөтүн орнотууга, анын ичинде белгиленген актыларды талашууга тиешелүү атайын эрежелерди киргизүүгө тыюу салбайт.

Ошентип, мыйзам чыгаруучу, объективдүү жарандык укук мамилелериндеги укуктук туруктуулукту камсыз кылуу зарылдыгынан улам, мамлекеттик бийлик органдарынын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, алардын кызмат адамдарынын актыларын талашуунун өзгөчө эрежелерин кароого укуктуу, бул болсо Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 16-беренеси менен кепилденген укуктун бузулушу катары бааланбашы керек.

Ушуга ылайык, мамлекет тарабынан мамлекеттик бийлик органдарынын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, алардын кызмат адамдарынын кызматтык милдеттерин аткаруу учурунда мыйзамсыз аракеттери тарабынан келтирилген зыяндардын

№ 10

ордун жабууга болгон укукту ишке ашыруу, ошондой эле соттук коргоого болгон укук бузула албайт, бул укуктар Кыргыз Республикасынын Конституциясы жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдары менен бекитилген башка адамдардын укуктарын жана эркиндиктерин бузбай турган өлчөмдө жана жоопкерчиликти ишке ашырылат (16-берененин 1-бөлүгү, 20-берененин 1, 2, 3, 5 жана 7-бөлүктөрү, 40 жана 41-беренелер).

Жогоруда баяндалгандын негизинде Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 6-бөлүгүнүн 1-пунктун, 8 жана 9-бөлүктөрүн «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 46, 47, 48, 51, 52-беренелерин жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы.

ЧЕЧТИ:

1. Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 263-беренесинин 3-пунктундагы мамлекеттик бийлик органдарынын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана алардын кызмат адамдарынын ченемдик укуктук актыларын талашуу үчүн үч айлык мөөнөт орнотуучу бөлүк Кыргыз Республикасынын Конституциясынын преамбуласына, 16-беренесинин 1-бөлүгүнө, 20-беренесинин 1, 2, 3, 5 жана 7-бөлүктөрүнө, 40 жана 41-беренелерге карама-каршы келбейт деп таанылсын.

2. Чечим акыркы, даттанууга жатпайт, жарыяланган учурдан тартып күчүнө кирет.

3. Чечим бардык мамлекеттик органдар, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, кызмат адамдары, коомдук бирикмелер, юридикалык жана жеке жактар үчүн милдеттүү жана республиканын бардык аймагында аткарылууга жатат.

4. Чечим Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бийлик органдарынын расмий басылмаларында, Конституциялык палатанын расмий сайтында жана «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын Жарчысында» жарыялансын.

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН
КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫ**

жаран Абдиламит Мамиевич Исаевдин кайрылуусуна байланыштуу Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 263-беренесинин 3-пунктунун, мамлекеттик бийлик органдарынын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана алардын кызмат адамдарынын ченемдик укуктук актыларын талашуу үчүн үч айлык мөөнөт орнотуучу бөлүгүнүн конституциялуулугун текшерүү жөнүндө иш боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын 2015-жылдын 2-сентябрындагы Чечимине Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялары Э. Т. Мамыровдун, Ч. А. Айдарбекованын, М. Р. Бобукееванын жана Э. Ж. Осконбаевдин

ӨЗГӨЧӨ ПИКИРИ

Конституциялык палата, талашка түшкөн ченемди текшерүү жол-жобосун жүргүзүп, мамлекеттик органдардын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана алардын кызмат адамдарынын ченемдик укуктук актыларына даттануу үчүн үч айлык мөөнөт орнотулган Жарандык процесстик кодексинин 263-беренесинин 3-пунктун конституциялуу деген жыйынтыкка келди.

Бул учурда Конституциялык палата, өз көз карашын негиздөөдө соттун корутундусуна карата укуктук мамиледе туруктуулукту талап кылган саясий туруктуулукка таянды. Талашка түшкөн ченемдин конституциялуулугунун пайдасына кийинки далил катары жарандык укук мамилелеринин укуктук туруктуулугу жана укуктук аныктыгы келтирилет.

Аны менен бирге, Конституциялык палатанын корутундулары чечимдин негиздөөчү бөлүгү менен толук өлчөмдө макулдашылган эмес. Анткени, чечимдин 5-пунктунда ченемдик укуктук акт түшүнүгүн ачып берип, Конституциялык палата ал Кыргыз Республикасынын

Конституциясына ылайык келиши керек жана ага салыштырмалуу чоң юридикалык күчкө ээ болгон ченемдик укуктук актылар менен карама-каршы келбеши керек экендигин көргөзгөн.

Андан ары, кайсы гана мамлекет болбосун майнаптуу иш алып барыш үчүн, коомдук бийлик бир гана жакшы ойлонулган ченемдик укуктук актыларды чыгарбастан, ченемдик актылардын бири бирине каршы келүүсүнөн да качуусу керек, ушуга мамлекеттик органдардын ченемдик укуктук актыларда кездешкен карама-каршылыктарды майнаптуу уюштурулган реакция кылуу тутуму аркылуу, анын ичинде мыйзамдарга каршы келген чечимдерди издөөдө жана аларга даттанууда коомчулуктун кеңири катышуусу аркылуу жетише алат.

Бирок, Конституциялык палата, талашка түшкөн, Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинде орнотулган үч айлык мөөнөт юридикалык кемчилиги бар ченемдик укуктук актыларды табуу жана аларга даттануу үчүн жетиштүү

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын судьялары
Э. Т. Мамыров, Ч. А. Айдарбекова
М. Р. Бобукеева, Э. Ж. Осмонбаевдин
Өзгөчө пикири

болуп саналат деп эсептейт. Мындай кыска мөөнөттү белгилөө, Конституциялык палатанын пикири боюнча акталган, анткени мына ушуну менен жарандык укук мамилелеринин укуктук туруктуулугу жана укуктук аныктыгы камсыздалып жатат жана сот коргоосуна болгон укукту бузбайт. Бул учурда Конституциялык палата, эмне үчүн мыйзам чыгаруучу жекече-укуктук актыларга дагы, ченемдик-укуктук актыларга дагы үч айлык мөөнөт койду деген суроону берген жок. Анткени үч айлык мөөнөттү эсептеп баштоо мамлекеттик органдардын, өз алдынча башкаруу органдарынын жана алардын кызмат адамдарынын актысынын көчүрмөсүн алган күндөн, же арыз ээси бул актынын чыгарылгандыгы тууралуу билген күндөн башталып эсептелип баштайт. Мөөнөттү эсептеп баштоонун мындай тартиби даттанган ченемдик укуктук актыга колдонулабы? Бирок, Конституциялык палатанын чечиминде соттук тартипте даттанган ченемдик укуктук актыларга бул шарттардын колдонулганын биз көргөн жокпуз.

Ушуга байланыштуу, кемчилиги бар ченемдик укуктук актыларды даттануу учурунда бул шарттардын колдонулганына талдоо жүргүзүү керек деп эсептейбиз.

Талашка түшкөн ченем сотко арыз берүү учурунда кармай турган эки шартты карайт. Биринчиден, аны 3 айдын ичинде берүүгө болот.

Экинчиден, бул мөөнөттү эсептеп баштоо мамлекеттик органдын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органынын, алардын кызмат адамдарынын актынын көчүрмөсүн алган күндөн, же арыз ээси бул актынын чыгарылганын билген күндөн башталат. Көп ирет колдонулган жана аныкталган бир чөйрөдөгү адамдарга карата иш алып баруучу ченемдик укуктук актыларды малымдоонун же кабарлоонун мындай категориялары жараксыз жана колдонулбайт. Кабарлоонун аталган ыкмасы мамлекеттик органдын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органынын, алардын кызмат адамдарынын аракеттерине (аракетсиздигине) арыз берүү мөөнөтүн эсептөө үчүн жана жеке-укуктук актыларга гана колдонулат. Ушуга ылайык, мамлекеттик органдын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органынын, алардын кызмат адамдарынын ченемдик укуктук актыларын толугу менен же бир бөлүгүн жараксыз деп табуу жөнүндө арыз берүү үчүн үч айлык мөөнөт ал күчүнө кирген күндөн баштап соттор тарабынан эсептелет жана жарандар бул кыска мөөнөттүн ичинде мындай ченемдик укуктук акты боюнча сотко даттануу укугун колдоно алабы жана өз укуктарын коргой алабы. Бул жерде жок деген жооп туура болчудай, анткени адам ченемдик укуктук актыларга, бул анын укуктарын жана кызыкчылыктарына тийиштүү болгон учурда гана кызыгып баштайт.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын судьялары
Э. Т. Мамыров, Ч. А. Айдарбекова
М. Р. Бобукеева, Э. Ж. Осмонбаевдин
Өзгөчө пикири

Ушуга байланыштуу, мыйзам чыгаруучу тарабынан ченемдик укуктук актылар үчүн орнотулган мөөнөт негизделбеген болуп саналат жана жаранды аталган мөөнөт бүткөндөн кийин соттук коргоого болгон конституциялык укугунан жана бузулган укукту калыбына келтирүү мүмкүнчүлүгүнөн ажыратат. Муну менен, мыйзам чыгаруучу аталган мөөнөт бүткөндөн кийин башынан карама-каршы жана мыйзамсыз ченемдик укуктук актыга жалган мыйзамдуулук берет, анткени жабыркаган жаран, анын укуктары мындай ченемдик укуктук акты менен бузулуп жаткандыгын өз башынан өткөрүү менен анын аракетине сот ченем көзөмөлү аркылуу таасир кыла албайт, ал маңызы боюнча Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган таасирдүү жана мыйзамдуу ыкмалардын ичинен жалгыз болуп саналат.

Тилекке каршы, Конституциялык палата өз чечими менен укуктук туруктуулукту жана аныктыкты мыйзамсыз ченемдик укуктук актыга даттануу мүмкүнчүлүгүнөн жогору койду, жана юридикалык кемчилиги бар ченемдик укуктук актыларды укук булактарынын өзгөчө таризи гана эмес, коомдук мамилелерди жөнгө салууну жөнгө салуунун аныкталган каражаты катары кароо керектигин көңүлгө алган жок, аларды жеткире баалабоо олуттуу терс натыйжаларга алып келиши мүмкүн.

Колдонуу мөөнөтү убакыт менен чектелбеген ченемдик укуктук актынын көп ирет колдонула тургандыгын эске алсак, үч айлык мөөнөтү аяктагандан кийин мындай ченемге иши түшкөн ар бир кийинки адам аргасыз абалга кабылат. Бул ченемдик укуктук акт менен жарандык укуктардын бузулушуна жол ачылат, ал таризи боюнча мыйзамдуу болуп саналат, бирок мазмуну боюнча мыйзамдуулук категориясына туш келбей калат.

Жогоруда баяндалгандын негизинде, талашка түшкөн ченем Конституциялык палата тарабынан, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 40-беренесинде каралган жарандардын укуктары менен эркиндиктерин коргоонун конституциялык кепилдиктерин тиешелүү түрдө камсыздай албаган ченем катары, конституциялуу эмес деп таанылышы керек, ал Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесинин 5-бөлүгүнүн 8-пунктуна ылайык эч кандай чектөөгө жатпайт.

**Судьялар: Э. Т. Мамыров
Ч. А. Айдарбекова
М. Р. Бобукеева
Э. Ж. Осмонбаев**

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
АТЫНАН

2015-жылдын
14-сентябры
Бишкек шаары

№ 11

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН ЧЕЧИМИ

«Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 2-беренесинин 1-бөлүгүнүн, 2-бөлүгүнүн 2-пунктунун, 3-беренесинин 3-абзацынын, 4-беренесинин 1, 2-пункттарынын, 5-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнүн, 6-беренесинин 1, 3-бөлүктөрүнүн, 7-беренесинин конституциялуулугун текшерүү жөнүндө жарандар Нурбек Акбарович Токтакуновдун жана «Өкмөттүк эмес жана коммерциялык эмес уюмдардын ассоциациясы» юридикалык жактар уюмунун атынан Токтайым Джумаковна Уметалиеванын кайрылуулары боюнча

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы: төрагалык кылуучу – судья М. Ш. Касымалиевдин, судьялар – Ч. А. Айдарбекова, М. Р. Бобукеева, К. М. Киргизбаев, Э. Т. Мамыров, А. О. Нарынбекова, Э. Ж. Осмонбаев, Ч. О. Осмонова, Ж. И. Саалаевдин курамында,

сот жыйналышынын катчысы М. Э. Толобалдиевдин катчылыгы менен,

кайрылуучу тарап – Нурбек Акбарович Токтакунов, анын ишеним каттын негизинде өкүлү болгон Ирина Султановна Байкулованын жана «Өкмөттүк эмес жана коммерциялык эмес уюмдардын ассоциациясы» юридикалык жактар уюмунун төрагасы жаран Т. Дж. Уметалиеванын, ошондой эле ошол уюмдун ишеним каттын негизиндеги өкүлдөрү Бакытжан Изтаевич Етекбаевдин жана Тимур Иманкулович Иманкуловдун;

жоопкер-тарап – ишеним каттын негизиндеги Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин өкүлдөрү Светлана Садыковна Болджурованын, Нуржан Анарбаевич Таштановдун жана Дастан Давлетович Догоевдин;

башка жактар – ишеним каттын негизиндеги Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик улуттук коопсуздук комитетинин өкүлдөрү Чынгыз Эркинбекович Кожоевдин, Мирлан Токтосунович Токтосуновдун, Артем Валерьевич Закордонцевдин; ишеним каттын негизиндеги Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Мамлекеттик каттоо кызматынын өкүлү Бахтиер Абдукаримович Кучумкуловдун; ишеним каттын негизиндеги Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча

2015-жылдын
14-сентябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 11

борбордук комиссиясынын өкүлү Рашид Бердибаевич Бекбасаровдун катышуулары менен,

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 1, 6-бөлүктөрүн жана «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 4, 18, 19, 37 жана 42-беренелеринин талаптарын жетекчиликке алып, ачык соттук жыйналышында «Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 2-беренесинин 1-бөлүгүнүн, 2-бөлүгүнүн 2-пунктунун, 3-беренесинин 3-абзацынын, 4-беренесинин 1, 2-пунктарынын, 5-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнүн, 6-беренесинин 1, 3-бөлүктөрүнүн, 7-беренесинин конституциялуулугун текшерүү жөнүндө ишти карады.

Ишти кароого жаран Н. А. Токтакуновдун жана «Өкмөттүк эмес жана коммерциялык эмес уюмдардын ассоциациясы» юридикалык жактар уюмунун төрагасы Т. Дж. Уметалиеванын атынан өтүнүчтөрү себеп болду.

«Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 2-беренесинин 1-бөлүгүнүн, 2-бөлүгүнүн 2-пунктунун, 3-беренесинин 3-абзацынын, 4-беренесинин 1, 2-пунктарынын, 5-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнүн, 6-беренесинин 1, 3-бөлүктөрүнүн, 7-беренесинин Конституцияга ылайык келүүсү жөнүндөгү маселеде күмөндүүлүктүн пайда болуусу ишти кароого негиз болду.

Ишти сот жыйналышына даярдоону жүргүзгөн судья-баяндамачы А.О. Нарынбекованын маалыматын угуп, көрсөтүлгөн материалдарды изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы

ТАПТЫ:

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2014-жылдын 28-августунда жаран Н. А. Токтакуновдун «Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 4-беренесинин 1-бөлүгү, 5-беренесинин 1-бөлүгү, 6-беренесинин 1-бөлүгү, 7-беренесинин 2-бөлүгү Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 24-беренесинин 1-бөлүгүнө, 29-беренесинин 1, 3, 4-бөлүктөрүнө карама-каршы келет деп таануу жөнүндө өтүнүчү келип түшкөн.

№ 11

Өзүнүн өтүнүчүндө арыз ээси, талашка түшкөн ченемдер адамдын жеке турмушунун жана инсандын кол тийбестиги жөнүндөгү конституциялык жоболорго каршы келерин көргөзгөн. Ошентип, биометрикалык маалыматтар адамдын өзүнө гана таандык болгон жана аны идентификациялоого мүмкүндүк берген жекече өзгөчөлүктөрүн чагылдырат жана ошону менен жеке адамдын жеке турмушу тууралуу маалымат болуп саналат, ал эми аны коргоо Кыргыз Республикасынын Конституциясы менен кепилденген. Милдеттүү биометрикалык каттоо принциби биометрикалык маалыматтарды берүүгө мажбурлоо дегенди түшүндүрөт, бул мажбурлоо өз кезегинде физикалык күч колдонуу мүмкүнчүлүгүн ачат, анткени биометрикалык маалыматтарды берүү биометрикалык маалыматтардын ээсинин катышуусуз мүмкүн эмес, бул адамдын жеке турмушу жөнүндө маалыматты, жашыруун маалыматты анын макулдугусуз жыйноого, сактоого, пайдаланууга жана жайылтууга конституциялык тыюу салууга каршы келет.

Биометрикалык маалыматтар базасы Кыргыз Республикасынын менчиги болуп саналары жөнүндөгү талашка түшкөн ченемдер, арыз ээсинин пикири боюнча, мамлекеттик бийлик өкүлдөрүнөн биометрикалык маалыматты анын алып жүрүүчүсү менен пайдалануу жана жайылтууну милдеттүү түрдө макулдашуу милдетинен куткарат, жана ошону менен жеке турмушунун кол тийбестиги конституциялык принцибине каршы келет.

Арыз ээси «жеке кол тийбестик» түшүнүгү адамдын жеке турмушуна сырттан кандайдыр бир жол берилбестик деп түшүнөт; жеке кол тийбестик – бул бир гана кармалган адамдын укугу эмес, ал денеге кол тийбестик укугу жана жеке мейкиндиктин кол тийбестиги деп эсептейт. Биометрикалык маалыматтарды анын субъектисинин макулдугусуз алуу мүмкүндүгү, арыз ээсинин пикири боюнча, маалыматтарды мажбурлап, күч колдонуп алуу ыкмаларын түшүндүрөт, бул жеке кол тийбестикке кол салуу болуп эсептелет.

Ушуну менен катар эле, арыз ээси мыйзамда каралган учурларда адам жөнүндө жашыруун маалыматты анын макулдугусуз жыйноо, сактоо, пайдалануу жана жайылтуу мүмкүнчүлүгүнө жол берет, бирок, киргизилген чектөөлөр конституциялык максаттарга өлчөмдөш болушу керектигин белгилейт, анткени коомдук пайда менен коомдук зыяндын даражаларын салыштыруу учурунда өлчөмдөш чектөөлөр гана калат.

№ 11

Баяндалгандын негизинде, арыз ээси «Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 4-беренесинин 1-пунктун, 5-беренесинин 1-бөлүгүн, 6-беренесинин 1-бөлүгүн, 7-беренесинин 2-бөлүгүн конституциялуу эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 24-беренесинин 1-бөлүгүнө, 29-беренесинин 1, 3, 4-бөлүктөрүнө карама-каршы келет деп таанууну өтүнөт.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын 2014-жылдын 3-ноябрындагы №53-п токтому менен Н. А. Токтакуновдун өтүнүчү өндүрүшкө кабыл алынган.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2014-жылдын 26-сентябрында «Өкмөттүк эмес жана коммерциялык эмес уюмдардын ассоциациясы» юридикалык жактар уюмунун төрагасы Т. Дж. Уметалиеванын атынан «Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 2-беренесинин 1-бөлүгү, 2-бөлүгүнүн 2-пункту, 3-беренесинин 2-абзацы, 4-беренесинин 1, 2-пункттары, 5-беренесинин 1, 2-бөлүктөрү, 6-беренесинин 1, 3-бөлүктөрү, 7-беренеси Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 5-беренесинин 3-бөлүгүнө, 6-беренесине, 16-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнө, 20-беренесинин 1, 3-бөлүктөрүнө, 4-бөлүгүнүн 9-пунктуна, 5-бөлүгүнүн 6-пунктуна, 29-беренесинин 1, 3, 4-бөлүктөрүнө карама-каршы келет деп таануу жөнүндө өтүнүчү келип түшкөн.

Арыз ээсинин пикири боюнча, талашка түшкөн ченемдер анын макулдугусуз, ошондой эле тиешелүү соттун чечимсиз адам тууралуу жашыруун маалыматты мыйзамсыз чогултууга жол берет, ал эми жарандардын биометрикалык маалыматтары «Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык, жеке маалыматтар болуп саналат жана аларга Кыргыз Республикасынын Конституциясында бекитилген жеке турмушка кол тийбестик кепилдиктери жана принциптери жайылтылат. Талашка түшкөн ченемдер ошондой эле Кыргыз Республикасынын Конституциясы менен кепилденген жеке маалыматтарды өз алдынча аныктоого дагы кол салып жатат.

Арыз ээси, бир дагы мыйзам актысы жарандарга милдеттүү тартипте өзүнүн жеке маалыматтарын берүү милдетин тага албастыгын жана бир дагы мамлекеттик орган жарандардан өздөрүнүн жеке маалыматтарын берүүнү талап кылууга укуктуу эмес деп эсептейт, анткени Кыргыз Республикасынын Конституциясынын

2015-жылдын
14-сентябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 11

20-беренесинин 3-бөлүгү Кыргыз Республикасынын Конституциясында каралгандан башка максаттарда жана андан көбүрөөк укуктарды жана эркиндиктерди чектөөнү орнотууга жол бербейт.

Арыз ээси, жеке маалыматтарды коргоо тармагындагы эл аралык стандарттар жана Кыргыз Республикасынын мыйзамы, жеке маалыматтардын субъектиси кимдир бирөөнө өзүнүн жеке маалыматтарын берүүнү өзү гана чечүүгө укуктуу экенин белгилеген.

Арыз ээси далилдегендей, жеке маалыматтардын субъектиси себебин көргөзбөй туруп жеке маалыматтарды берүүдөн баш тартууга же болбосо мындай маалыматтарды тосмолоону же жок кылууну талап кылууга укуктуу, анткени бул Кыргыз Республикасынын Конституциясы менен кепилденген жана эч кандай чектөөгө жатпай турган жеке маалыматтардын субъектисинин өзүнүн укугу.

Т. Дж. Уметалиеванын өтүнүчүнүн калган бөлүгүндөгү талаптар жана укуктук негиздемелер Н. А. Токтакуновдун өтүнүчүндө көрсөтүлгөн талаптар жана укуктук негиздемелерге окшош.

Ушуга байланыштуу арыз ээси «Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 2-беренесинин 1-бөлүгү, 2-бөлүгүнүн 2-пункту, 3-беренесинин 3-абзацы, 4-беренесинин 1, 2-пункттары, 5-беренесинин 1, 2-бөлүктөрү, 6-беренесинин 1, 3-бөлүктөрү, 7-беренеси Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 5-беренесинин 3-бөлүгүнө, 6-беренесине, 16-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнө, 20-беренесинин 1, 3-бөлүктөрүнө, 4-бөлүгүнүн 9-пунктуна, 5-бөлүгүнүн 6-пунктуна, 29-беренесинин 1, 3, 4-бөлүктөрүнө карама-каршы келет деп таанууну суранат.

Конституциялык палатанын судьялар коллегиясынын 2014-жылдын 5-ноябрындагы аныктамасы менен «Өкмөттүк эмес жана коммерциялык эмес уюмдардын ассоциациясы» юридикалык жактар уюмунун өтүнүчү өндүрүшкө кабыл алынган.

Жаран Н. А. Токтакуновдун жана «Өкмөттүк эмес жана коммерциялык эмес уюмдардын ассоциациясы» юридикалык жактар уюмунун талаптары өз ара байланыштуу болгондуктан жана «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 30-беренесинин 1-бөлүгүнүн 6-пунктунун талаптарына ылайык судья-баяндамачынын 2014-жылдын 14-ноябрындагы аныктамасы менен бир конституциялык сот өндүрүшүнө бириктирилген.

Сот жыйналышында жаран Н. А. Токтакунов «Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 2-беренесинин 2-бөлүгүнүн 2-пунктун конституциялуу эмес деп таануу жөнүндө өз талаптарын толуктап, ошондой эле Мыйзамды кабыл алууда бекитилген конституциялык тартиптин бузулгандыгына байланыштуу, Мыйзамды Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 52-беренесинин 1-бөлүгүнүн 2-пунктуна карама-каршы келет деп танууну суранды.

Калгандарынан кайрылуучу тарап өзүнүн талаптарын колдоп жана аларды канааттандырууну суранды.

Жоопкер-тараптын өкүлдөрү кайрылуучу тараптын жүйөлөрү менен макул болбой, «Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын талашка түшкөн ченемдери Кыргыз Республикасынын Конституциясына карама-каршы келбейт деп эсептеди.

Конституциялык палата тараптардын жүйөлөрүн талкуулап, башка жактардын иш боюнча берген түшүндүрмөлөрүн угуп, иштин материалдарын изилдеп, төмөнкүдөй тыянактарга келди:

1. «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 19-беренесинин 4-бөлүгүнө ылайык, Конституциялык палата кайрылууда ченемдик укуктук актынын конституциялуулугу боюнча күмөн жараткан бөлүгүнө гана тийиштүү болгон предмет боюнча актыларды чыгарат.

Ошентип, ушул иш боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын кароо предмети болуп «Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамын кабыл алуу тартиби, ошондой эле төмөнкүдөй мазмундагы «Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 2-беренесинин 1-бөлүгү, 2-бөлүгүнүн 2-пункту, 3-беренесинин 3-абзацы, 4-беренесинин 1, 2-пункттары, 5-беренесинин 1, 2-бөлүктөрү, 6-беренесинин 1, 3-бөлүктөрү, 7-беренеси саналат:

«2-берене. Ушул Мыйзамдын максаты жана милдети

1. Биометрикалык маалыматтарды пайдалануу менен Кыргыз Республикасынын жарандарынын актуалдаштырылган маалыматтар базасын түзүү ушул Мыйзамдын максаты болуп саналат.

2. Ушул Мыйзам төмөнкү милдеттерди аныктайт:

2) шайлоочулардын актуалдаштырылган тизмесин түзүү;

№ 11

3-берене. Ушул Мыйзамда пайдаланылган негизги түшүнүктөр Биометрикалык маалыматтар базасын кармоочу - Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан ыйгарым укук берилген мамлекеттик орган.

4-берене. Биометрикалык маалыматтарды чогултуу жана пайдалануу принциптери

Биометрикалык маалыматтарды чогултуу, иштеп чыгуу, сактоо жана пайдалануу төмөнкү принциптерде жүзөгө ашырылат:

- 1) милдеттүү биометрикалык каттоо;
- 2) ачыктык (мамлекеттин биометрикалык маалыматтарды пайдалануусуна карата жарандардын ишенимин камсыз кылуу);

5-берене. Биометрикалык каттоо тартиби

1. Кыргыз Республикасынын ар бир жараны ушул Мыйзамга ылайык биометрикалык каттоодон өтүүгө милдеттүү.

2. Биометрикалык каттоонун тартиби Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан аныкталат.

6-берене. Биометрикалык маалыматтардын коопсуздугун камсыз кылуу боюнча чаралар

1. Биометрикалык маалыматтардын базасы Кыргыз Республикасынын менчиги болуп саналат.

3. Биометрикалык маалыматтар базасынан маалыматтарды берүү Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында жана башка ченемдик укуктук актыларында каралган учурларда жүзөгө ашырылат.

7-берене. Жарандардын биометрикалык маалыматтарын пайдалануу

1. Биометрикалык маалыматтар жөнүндө маалымат алуу ушул берененин 2-бөлүгүндө каралган учурларды кошпогондо, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык биометрикалык маалыматтар субъектинин жазуу жүзүндөгү макулдугу болгондо жүзөгө ашырылат.

2. Биометрикалык маалыматтар жөнүндө маалыматтарды алуу сот адилеттигин жана соттук актыны аткарууну жүзөгө ашырган учурларда гана, ошондой эле улуттук коопсуздук жөнүндө, терроризмге жана коррупцияга каршы аракеттенүү жөнүндө, ыкчам издөө иши тууралуу Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган учурларда жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында аныкталган башка учурларда, биометрикалык маалыматтар субъектинин макулдугусуз жүзөгө ашырылат.»

2014-жылдын 14-июлундагы №136 «Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы мыйзамдарда бекитилген тартипке ылайык кабыл алынган, «Эркин Тоо» газетасынын 2014-жылдын 18-июлундагы №56 санында жарыяланган, Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестрине киргизилген жана колдонуудагы мыйзам болуп эсептелет.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 52-беренесинин 1-бөлүгүнүн 1-пунктунда бекитилген - мыйзамды талкуулоодо жарандардын катышуу мүмкүнчүлүгү болбогондугунун, «Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамын кабыл алуунун социалдык-экономикалык кесепеттери жөнүндө Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн корутундусунун жоктугунун, ошондой эле Мыйзамдын долбооруна карата атайын адистешкен экспертиза түрлөрүнүн жасалбагандыгынын негизинде талашка түшкөн Мыйзамды кабыл алуудагы тартиптин бузулгандыгы жөнүндө арыз ээсинин ырастоосу өз тастыктоосун тапкан жок.

2. Адам укуктары менен эркиндиктери эң жогорку баалуулук болуп эсептелет. Алар тикелей колдонулат, мыйзам чыгаруу, аткаруу бийлигинин жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын ишинин маани-мазмунун аныктап турат. Ушунун баары толугу менен жеке кол тийбестикке жана жеке турмуштун кол тийбестигине болгон конституциялык укуктарга таандык (Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 16-беренесинин 1-бөлүгү, 24-беренесинин 1-бөлүгү, 29-беренесинин 1-бөлүгү).

Кыргыз Республикасынын Конституциясы тарабынан мыйзамда белгиленген учурлардан тышкары адамдын макулдугусуз анын жеке турмушу тууралуу маалыматты, жашыруун маалыматты жыйноого, сактоого, пайдаланууга жана жайылтууга жол берилбейт. Бул тыюу салуу жеке турмушту коргоо кепилдиги менен бекемделет, анын ичинде соттук кепилдик да бар - эгерде жашыруун маалыматты, жеке турмушу жөнүндөгү маалыматты укуктуу түрдө жыйноо, сактоо, пайдалануу жана жайылтуу жасалган учурда, ошондой эле мыйзамсыз аракеттер менен келтирилген материалдык жана моралдык зыяндын ордун толтуртуп алуу укугу менен бекемделет (Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 29-беренесинин 3, 4-бөлүктөрү).

Жеке турмуштун кол тийбестигине болгон конституциялык укук жеке укуктук юридикалык категория катары Кыргыз Респуб-

№ 11

ликасынын укуктук тутумунун ажырагыс бөлүгү болгон (Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 6-беренесинин 3-бөлүгү) Адам укугунун Жалпы декларациясы (3, 12-беренелер), Атуулдук жана саясий укуктар жөнүндө эл аралык пакт (9, 17-беренелер), Көз карандысыз Мамлекеттердин Шериктештигинин адам укуктары жана негизги эркиндиктери жөнүндө Конвенциясын (5, 9-беренелер) сыяктуу эл аралык-укуктук документтерде дагы бекитилген.

«Жеке турмуш» түшүнүгү адамдын өздүк ыктыярынын чөйрөсүнө таандык болуп эсептелет, укуктук көз караштан караганда ал материалдык эмес мүнөздөгү баалуулук болуп саналат, ал сырттан атайылап кол салуудан мыйзам тарабынан коргоого жатат, ошондой эле ал мамлекет тарабынан жол берилген, легитимдүү басып кирүүнүн чегин орнотуу жолу менен коргоого алынат.

Жеке турмуштун кол тийбестикке болгон укуктук коргоосу баарынан мурда конституциялык кепилдиктерди орнотуу аркылуу ишке ашырылат. Кепилдүүлүктүн деңгээлинен жана жарандардын жеке турмушунун кол тийбестигин сактоодон жеке инсандын мамлекеттеги эркиндигинин деңгээли, андагы конституциялык түзүлүштүн демократиялуулугу жана гумандуулугу аныкталат.

Мамлекеттин бул укукту ишке ашырууда мүмкүн болгон кийлигишүү учурлары мыйзамдын негизинде гана милдеттүү коргоо кепилдиги (анын ичинде соттук) менен жана улуттук коопсуздукту, коомдук тартипти, калктын саламаттыгын, адеп-ахлагын сактоо, башка адамдардын укуктары менен эркиндиктерин коргоо максаттарында гана жол берилет (Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесинин 2-бөлүгү, 29-беренесинин 3, 4-бөлүктөрү).

Мыйзам менен белгиленген учурлардан тышкары адам жөнүндө жашырын маалыматты, анын жеке турмушу жөнүндө маалыматты анын макулдугусуз жыйноо, сактоо, пайдалануу жана жайылтууга тыюу салуу жеке турмуштун кол тийбестикке болгон укугунан келип чыгат жана аны ишке ашыруунун зарыл болгон укуктук каражаты болуп эсептелет.

Өзүнүн маңызы жана мааниси боюнча Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 29-беренесинин 3-бөлүгүнүн жоболору, мамлекет, бир тарабынан өзү жөнүндөгү маалыматтарды көзөмөлдөө мүмкүнчүлүгүнө кепилдик берет жана жеке өзүнө таандык мүнөздөгү маалыматтарды жайылтууга тыюу салат, башка тарабынан – мыйзамдуу негизде кийлигишүүгө жол берет.

Жеке турмушу жөнүндө маалыматтарды жыйноо же жайылтуу мыйзам менен каралган учурда гана жол берилет жана адамдын өзү тарабынан кимдир бирөөгө расмий ишенип тапшырылышы мүмкүн болгон маалыматтар гана мыйзамдуу түрдө жыйналышы, сакталышы, колдонулушу жана жайылтылышы мүмкүн. Башкасы адамдын жеке жашоосунун чөйрөсүнө өзү билемдик менен, мыйзам менен негизделбеген кийлигишүүгө алып келмек, жеке турмуш түшүнүгүн жана аны коргоо кепилдигинин көлөмүн кичирейтмек.

Ошол эле учурда, адамдын жеке турмушу жөнүндө маалыматты анын макулдугусуз жыйноо, сактоо, пайдалануу жана жайылтууга мыйзамдуу кийлигишүү мүмкүнчүлүгү Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесинин 2-бөлүгүндө белгиленген конституциялык маанилүү максаттарга ылайык келиши керек. Өз кезегинде, биометрикалык маалыматтарды жыйноо, сактоо, пайдалануу жана жайылтууну караган жарандардын биометрикалык маалыматтары сыяктуу мындай механизмди киргизүү жогоруда көрсөтүлгөн конституциялык максаттарга шайкеш келиши керек.

Адамдын жана жарандын айрым укуктары менен эркиндиктеринин мамлекет тарабынан мыйзамдуу чектөөлөргө жол берилгендиги Адам укугунун Жалпы декларациясында (29-берене), Экономикалык, социалдык жана маданий укуктар жөнүндө эл аралык пактта (4-берене), Жарандык жана саясий укуктар жөнүндө эл аралык пактта (19-берене) да аныкталган. Укук чектөөнүн жол берилгендигинин жол-жобосу өзүнө төмөнкү элементтерди камтыйт: чектөөлөр улуттук мыйзам менен коюлушу керек; алар демократиялык коомдо зарыл болушу керек; алар Жарандык жана саясий укуктар жөнүндө эл аралык пакттагы чектөөлөр жөнүндө жоболордун ар биринде көрсөтүлгөн мыйзамдуу максаттардын бирине кызмат кылышы керек.

Ошентип, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесинин 2-бөлүгү жана Кыргыз Республикасынын укуктук тутумунун ажырагыс бөлүгү болуп саналган эл аралык укуктун жалпы таанылган ченемдери мүмкүн болгон адамдын жана жарандын укуктарын чектөөгө болгон талаптардын катарында киргизилген чектөөлөрдүн милдеттүү мыйзамдуу таризин орнотот жана ошону менен бул максаттарда чектөө чараларын караган ченемдик укуктук актылардын башка түрлөрүн кабыл алууга тыюу салат. Бул учурда мыйзам чыгаруу актысы, конституциялык жоболорду түздөн түз өнүктүрүү жана конкреттештирүү менен, алардын маанисин жана

мазмунун тактоо менен, Кыргыз Республикасынын Конституциясы менен жол берилген чектен чыкпашы керек.

3. Жарандарды биометрикалык каттоо бул маалыматтарды андан кийин актуалдашкан базада сактоо менен жарандардын биометрикалык маалыматтарын чогултуу дегенди түшүндүрөт. Биометрикалык маалыматтар адамдын физиологиялык өзгөчөлүктөрүн мүнөздөгөн маалыматтарды камтыйт, алардын негизинде инсандыгын белгилөөгө тактаса болот (беттин санариптик графикалык сүрөтү, эки колдун манжаларынын папиллярдык чиймелеринин графикалык түзүлүшү, көздүн карек айланасындагы челдин сүрөтү жана башка биометрикалык маалыматтар).

Биометрикалык маалыматтарды колдонуу менен адамды идентификациялоо заманбап илим менен технологиянын жетишкендиги катары көптөгөн мамлекеттерде жана эл аралык уюмдарда таанылып келатат. Негизинен, биометрикалык идентификацияны колдонуу жарандык авиациянын эл аралык уюмунда (ИКАО) каралып, ийгиликтүү колдонулуп жатат. Биометрикалык маалыматтар маселесин жөнгө салуу Евробиримдиктин деңгээлинде, эки багыт боюнча ишке ашырылып жатат: биометрикалык визалар жана биометрикалык паспорттор бөлүгүндө. Дагы бир багыт болуп ЕБ айрым мамлекеттеринде жарандык электрондук картасын берүү болуп саналат, анда биометрикалык маалымат камтылган.

Белгилей кетүү керек, Көз карандысыз Мамлекеттер Шериктештигинин алкагында жаңы муундун паспорттук-визалык документтеринин мамлекеттик маалыматтык тутумун түзүүдөгү кызматташуу жана аны андан ары өнүктүрүү жана КМШ мүчө-мамлекеттеринде колдонуу жөнүндө Макулдашууга кол коюлган (2008-жылдын 14-ноябры, Кишинев ш.), ал биометрикалык маалыматтарды колдонуу менен жаңы муундун паспорттук-визалык документтеринин мамлекеттик маалыматтык тутумун түзүүнү караган, жана Макулдашуунун мүчө-мамлекеттеринин улуттук коопсуздугунун тутумун жакшыртууга багытталган.

Ошентип, биометрикалык маалыматтарды колдонуу менен жаңы технологияларды киргизүү дүйнө жүзүндө таралган практика жана улуттук коопсуздукту камсыз кылуунун маанилүү каражаты болуп саналат. Ушуга ылайык, биометрикалык маалыматтарды милдеттүү берүүнү камтыган милдеттүү биометрикалык каттоо принциби (Мыйзамдын 5-беренесинин 1-бөлүгү жана 4-бөлүгүнүн 1-пункту) Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-бе-

ренесинин 2-бөлүгүн сактаган учурда Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 5-беренесинин 1-бөлүгүн, 6-беренесин, 24-беренесинин 1-бөлүгүн жана 29-беренесин бузуу катары каралбашы керек. Жеке турмуштун кол тийбестигине болгон укук адамдын жана жарандын фундаменталдык укугуна кирет, бирок бул укук абсолюттук мүнөзгө ээ эмес.

4. Мамлекеттин конституциялык маанилүү максаттарынын бири болуп - инсандын, коомдун жана мамлекеттин ички жана тышкы коркунучтардан корголгондугунун абалы катары мүнөздөлгөн улуттук коопсуздукту камсыз кылуу саналат, ал жарандардын конституциялык укуктарын, эркиндиктерин, алардын татыктуу турмуш деңгээлин, Кыргыз Республикасынын эгемендигин, аймактык бүтүндүгүн жана туруктуу өнүгүүсүн, мамлекеттин коргонуусун жана коопсуздугун камсыз кылууга мүмкүнчүлүк берет.

Шайлоо - мамлекеттик бийликти уюштуруу жана иштетүү тармагындагы конституциялык түзүлүштүн негизи катары улуттук коопсуздуктун объектиси болуп саналат. Өкүлчүлүк органдарынын шайлоону мезгилдүү өткөрүп турушу мамлекеттик бийлик жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу институттарынын өз убагында жаңыланып туруусунун кепилдигин берет жана конституциялык түзүлүштүн туруктуулугун камсыз кылат. Шайлоо калктын бийликке болгон ишениминин индикатору жана аны легитимдештирүүнүн маанилүү ыкмасы болуп кызмат кылат. Ошол эле убакта, шайлоонун социалдык-саясий маанилүүлүгүнүн шарапаты менен, алар шайлоочулардын добушун манипуляция кылуу аркылуу шайлоонун жыйынтыгын бурмалоого багытталган ар кайсы топтордун жана айрым адамдардын мыйзамсыз умтулууларынын объектиси болуп калышы мүмкүн, бул болсо, мамлекеттин соңку тарыхы көрсөткөндөй, Кыргыз Республикасынын улуттук коопсуздугуна зыян тийгизүүгө жөндөмдүү ар кандай социалдык-саясий козголоңдорго алып келиши ыктымал. Ошондуктан, мамлекет өткөрүлүп жаткан шайлоонун айкындуулугун, чынчылдыгын жана адилеттүүлүгүн камсыз кылуунун ар кандай шаймандарын иштеп чыгууга жана пайдаланууга укуктуу. Мындай шаймандардын бири катарында шайлоочулардын актуалдашкан тизмесин түзүүдө жаңы технологияларды пайдалануу болуп саналышы мүмкүн.

Улуттук коопсуздукту камсыз кылуу маселелерине Кыргыз Республикасынын жарандарына берилген өздүгүн тастыктоочу жасалма документтерди пайдалануу мүмкүнчүлүгүн жокко чыгаруу

№ 11

дагы кирет. Кол менен жасоодон корголбогон расмий документтер кайсы гана мамлекеттин болбосун коопсуздугу үчүн олуттуу коркунучту жаратат. Мындай коркунуч Кыргыз Республикасынын жарандары үчүн дагы, чет мамлекеттик жарандар үчүн дагы мыйзамсыз аракеттерди жасоо үчүн жасалма документтерди колдонуу мүмкүнчүлүгүн болжолдойт.

Ошентип, жарандарды өз убагында каттоо жана идентификациялык документтерди берүү максатында жарандарды биометрикалык каттоо, ошондой эле шайлоочулардын актуалдашкан тизмесин түзүү чынчыл, эркин жана ачык-айкын шайлоону камсыз кылууга жөндөмдүү шайлоо процессинин ажырагыс бөлүгү катары, мамлекеттин улуттук коопсуздугун коргоону камсыз кылуунун алкагында жеке турмуштун кол тийбестигине укукту чектөөгө шайкеш болуп саналат.

Бул учурда Кыргыз Республикасынын жарандарына идентификациялык документтерди берүү бөлүгүндөгү талашка түшкөн Мыйзамды ишке ашыруунун даражасы киргизилген чектөөнүн шайкештигин укуктук баалоо маселесинде мааниге ээ эмес.

Аны менен бирге, талашка түшкөн ченемде (Мыйзамдын 2-беренесинин 2-бөлүгү) аныкталган башка милдеттер, алардын мамлекеттик жана социалдык маанисине карабай, жол берилбеген жалпыланган мүнөзгө ээ, бул Кыргыз Республикасынын Конституциясы менен кепилденген адамдын укуктарын жана эркиндиктерин чектөө учурунда ылайыксыз болуп саналат. Аталган милдеттер, өз маңызы боюнча, талашка түшкөн Мыйзамдын максаттары болуп саналат, аларга биометрикалык маалыматтарды колдонуу менен Кыргыз Республикасынын жарандарынын актуалдашкан базасын түзүү аркылуу жетсе болот. Кыргыз Республикасынын аймагында жана анын чегинен сырткары жашаган Кыргыз Республикасынын жарандарынын сандык жана сапаттык курамын аныктоо; кылмыштуулук, легалдуу эмес миграция, терроризм жана адамдарды сатуу менен натыйжалуу күрөшүү; калкка өз убагында жана сапаттуу кызматтарды көрсөтүү мамлекеттин ниеттерин толугу менен ачып бербейт, Мыйзамдын 2-беренесинин 2-бөлүгүндө белгиленген Мыйзамдын милдеттерине (максаттарына) жетүү үчүн биометрикалык маалыматтардын базасын пайдалануу тартибин аныктаган деталдуу жоболорду камтыбайт.

Ушуга байланыштуу мыйзам чыгаруучу «Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоо жөнүндө» Кыргыз Респуб-

№ 11

ликасынын Мыйзамына тиешелүү өзгөртүүлөрдү киргизиши керек, булар Мыйзамдын так жана ачык максаттарын аныктап, аларга жетүүчү механизмдерди так иштеп чыгышы керек. Бул учурда мыйзам чыгаруучу мыйзам жаратуучу процессте юридикалык терминологияны туура колдонушу керек, ошондо Мыйзамдын ченемдерин кош мааниде жана бир маанилүү эмес түшүнүү жокко чыгат.

Мамлекеттик маалыматтык тутумдарды түзүү учурунда төмөнкү шарттар сакталышы керек: жарандардын биометрикалык маалыматын инсандын ар намысын басмырлабастан жана ден соолугуна зыян келтирбестен каттоо; жарандардын биометрикалык маалыматтарын мыйзамсыз пайдалануу, колдонуу жана жайылтуу мүмкүнчүлүгүн жок кылуу; мамлекеттик маалыматтык тутумда камтылган биометрикалык маалыматтардын жашыруундуулугуна жана коопсуздугуна камсыз кылуу жана бул маалыматтарды жаңы муундагы идентификациялык документтердин тууралыгын текшерүү үчүн зарыл болгон маалымат менен гана чектөө.

5. «Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 4-беренесинин 2-пунктуна ылайык биометрикалык маалыматтарды чогултуу, иштеп чыгуу, сактоо жана пайдалануу ачыктык принцибинин негизинде жүзөгө ашырылат. Бул принцип мындай маалыматтарды мыйзамдуу пайдаланууга кепилдик берүү аркылуу жарандардын биометрикалык маалыматтарды чогултуп, сактап жана иштеп чыгууну ишке ашырган мамлекеттик органга болгон ишенимин жогорулатууга багытталган, жана ал чектелбеген адамдар чөйрөсү үчүн маалыматтардын ачыктыгын жана жеткиликтүүлүгүн шарттабайт. Бул кепилдиктер жарандардын жеке маалыматтарынын, анын ичинде биометрикалык маалыматтарынын мыйзамдуулук, купуялуулук жана коопсуздук принциптерине негизделет.

Ушуга байланыштуу, конституциялуулугу предмет боюнча талашка түшкөн ачыктык принциби, Мыйзамдын 4-беренесинин 2-пункту менен аныкталган Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 29-беренесинин жоболоруна карама-каршы келбейт.

6. «Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы жарандардын биометрикалык каттоосу менен байланышкан чектөөлөрдүн так тизмесин камтыйт, ал эми биометрикалык каттоонун (биометрикалык маалыматтарды чогултуу, иштеп чыгуу жана сактоо) тартибин укуктук жөнгө салууну аныктоо мыйзам чыгаруучу

№ 11

тарабынан Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө тапшырылган (5-берененин 2-бөлүгү).

Жарандарды биометрикалык каттоо өзүнө уюштуруучулук жана техникалык мүнөздү камтыгандыктан, бул маселелерди конкреттештирүү жана деталдаштыруу мыйзам алдындагы ченемдик укуктук актылар менен жөнгө салынышы мүмкүн. Мындай укуктук жөнгө салуу Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан 2014-жылдын 27-августундагы №492 «Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоонун тартиби жөнүндө» токтомун кабыл алуу аркылуу ишке ашырылган.

Ушуга байланыштуу, арыз ээлеринин талашка түшкөн Мыйзамдын 5-беренесинин 2-бөлүгү Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 5-беренесинин 3-бөлүгүнө, 29-беренесинин 3-бөлүгүнө карама-каршылыгы жөнүндө далилдери негизсиз болуп саналат.

7. «Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын жоболоруна ылайык биометрикалык маалыматтар базасын кармоочусу Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан ыйгарым укук берилген мамлекеттик орган болуп саналат (Мыйзамдын 3-берененин 3-абзацы), ал эми биометрикалык маалыматтардын базасы Кыргыз Республикасынын менчиги болуп саналат (Мыйзамдын 6-берененин 1-бөлүгү).

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 88-беренесинин 2-бөлүгүнө ылайык Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн ишин уюштуруу жана анын тартиби конституциялык мыйзам менен аныкталат. «Кыргыз Республикасынын Өкмөтү жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 11-беренесинин 2-бөлүгүнө ылайык, конституциялык Мыйзамда көрсөтүлгөн ыйгарым укуктарга негизденүү менен Кыргыз Республикасынын Өкмөтү аларды ишке ашыруу боюнча милдеттерди министрликтердин, мамлекеттик комитеттердин, администрациялык ведомстволордун жана жергиликтүү мамлекеттик администрациялардын ортосунда бөлүштүрөт. Ушуга байланыштуу, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө ыйгарым укуктуу мамлекеттик органды аныктоонун жүктөлгөндүгү жөнүндөгү талашка түшкөн мыйзамдын ченеми конституциялык мыйзамдын алкагынан чыкпайт.

Кыргыз Республикасынын Конституциясы менен менчиктин ар кандай түрлөрү таанылат жана жеке, мамлекеттик, муниципалдык жана башка менчик түрлөрүнүн тең укуктуу корголушуна кепилдик берилет (12-берененин 1-бөлүгү). Ар ким өз мүлкүнө, өз ишмер-

№ 11

дигинин натыйжаларына ээ болуу, колдонуу жана тескөө укугуна ээ. Интеллектуалдык менчик мыйзам менен корголот.

«Электрондук эсептөө машиналары үчүн программаларды жана маалыматтар базаларын укуктук коргоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык, маалыматтар базасы - маалыматтар ЭЭМдин жардамы менен тез табылып жана иштетиле тургандай тутумдаштырылган маалыматтардын жыйындысын берүүнүн жана уюштуруунун объективдүү формасы. Көрсөтүлгөн Мыйзамдын 5-беренесине ылайык автордук укуктун объекттери болуп саналбаган материалдардан турган маалыматтар базасына автордук укук маалыматтар базасын түзгөн адамдарга таандык. Ошондуктан, мамлекет үчүн маалыматтар базасына укукту бекитип берүү Кыргыз Республикасынын Конституциясын бузуу деп таанылбайт, ал эми биометрикалык маалыматтар базасынан маалымат алуу мыйзам менен каралган учурларда гана ишке ашырылат.

Ошентип, маалыматтар базасына болгон укукту Кыргыз Республикасынын атынан бекитип берүү аталган мүлктү башкаруу жаатындагы так эместиктерди четтетүүгө гана багытталган, жана кимдир бирөөнүн конституциялык укуктарын бузуу үчүн негиз болушу мүмкүн эмес.

8. Арыз ээлеринин пикири боюнча, биометрикалык маалыматтар базасынан маалыматтарды алууну жана берүүнү жөнгө салган Мыйзамдын талашка түшкөн ченемдери (6-берененин 3-бөлүгү жана 7-берене) адамдын жана жарандын жеке турмушу жөнүндө маалыматтын коопсуздугунун кепилдиги туурасындагы конституциялык жоболорду бузат (29-берененин 3-бөлүгү).

Биометрикалык маалыматтар жеке маалыматтардын өзгөчө сезгич категориясы болуп саналат, аларды мыйзамсыз колдонуу коркунуч жаратат жана бул маалыматтардын субъектеринин укуктарына жана мыйзамдуу кызыкчылыктарына олуттуу зыян келтириши мүмкүн. Ушуга байланыштуу, мыйзам чыгаруучу тарабынан Мыйзамдын 6-беренесинин 2-бөлүгүндө биометрикалык маалыматтарды Кыргыз Республикасынын «Жеке мүнөздөгү маалымат жөнүндө», «Маалыматташтыруу жөнүндө», «Кыргыз Республикасында мамлекеттик сырды сактоо жөнүндө» мыйзамдары менен коргоо каралган. Ушуга ылайык, биометрикалык маалыматтарды жыйноо, сактоо, пайдалануу жана жайылтууну алып бара турган мамлекеттик ыйгарым укуктуу орган маалыматтар базасына санкцияланбаган кирүү мүмкүндүгүн жокко чыгаруу үчүн аталган мыйзамдарды кынтыксыз аткарышы керек.

№ 11

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 29-беренесинин 3-бөлүгүнө ылайык мыйзамда белгиленген учурлардан тышкары адамдын макулдугусуз анын жеке турмушу тууралуу маалыматты, жашыруун маалыматты жыйноого, сактоого, пайдаланууга жана жайылтууга жол берилбейт. Ушуга байланыштуу талашка түшкөн Мыйзамдын 6-беренесинин 3-бөлүгүндөгү ченем Кыргыз Республикасынын мыйзамдары менен жөнгө салынган адамдын жеке турмушу жөнүндөгү маалыматты берүү тартибин орнотуу бөлүгүндө Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 29-беренесинин 3-бөлүгүнө карама-каршы келбейт, анткени башка ченемдик укуктук актылар тарабынан мындай тартипти орнотууга жол берилбейт.

Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган учурларда адамдын макулдугусуз биометрикалык маалыматтар жөнүндө маалымат алууну караган талашка түшкөн Мыйзамдын 7-беренесинин 2-бөлүгү Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 29-беренесинин 3-бөлүгүнө карама-каршы келбейт, анда «мыйзам чыгаруу» түшүнүгү алдында Кыргыз Республикасынын мыйзамдары гана алынган.

Мыйзамдын (6-берененин 3-бөлүгү, 7-берененин 2-бөлүгү) талашка түшкөн ченемдерин башкача түшүнүү адамдын жана жарандын конституциялык укуктарынын жана эркиндиктеринин, жеке маалыматтарынын коопсуздугунун конституциялык кепилдигинин бузулушуна алып келиши мүмкүн. Талашка түшкөн ченемдерди түшүнүүдө жана колдонууда кош маанилүүлүктү жокко чыгаруу максатында мыйзам чыгаруучу «Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына тиешелүү өзгөртүүлөрдү киргизиши керек.

Жогоруда айтылгандарды эске алып, «Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы менен орнотулган жарандарды милдеттүү түрдө биометрикалык каттоо жөнүндөгү талап жарандардын кызыкчылыгы менен катар эле, коомдун дагы жалпы кызыкчылыгын канааттандырууга багытталган, жана мындай укуктун чектелиши пропорционалдуу жана шайкеш болуп саналат да, конституциялык талаптардын алкагында кабыл алынган.

Жогоруда баяндалгандын негизинде, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 6-бөлүгүнүн 1-пунктун, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык

№ 11

Мыйзамынын 42, 46, 47, 48, 51, 52-беренелерин жетекчиликке алып, Конституциялык палата

ЧЕЧТИ:

1. «Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 2-беренесинин 1-бөлүгүнүн, 2-бөлүгүнүн 2-пунктунун, 3-беренесинин 3-абзацынын, 4-беренесинин 1, 2-пункттарынын, 5-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнүн, 6-беренесинин 1, 3-бөлүктөрүнүн, 7-беренесинин ченемдик жоболору Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 5-беренесинин 3-бөлүгүнө, 6-беренесине, 16-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнө, 20-беренесинин 1, 3-бөлүктөрүнө, 24-беренесинин 1-бөлүгүнө, 29-беренесинин 1, 3, 4-бөлүктөрүнө, 52-беренесинин 1-бөлүгүнүн 1-пунктуна карама-каршы келбейт деп таанылсын.

2. Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши тарабынан «Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ушул Чечимдин жүйөөлөчү бөлүгүнөн келип чыккан тиешелүү өзгөртүүлөр жана толуктоолор киргизилсин.

3. Чечим акыркы, даттанууга жатпайт, жарыяланган учурдан тартып күчүнө кирет.

4. Чечим бардык мамлекеттик органдар, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, кызмат адамдары, коомдук бирикмелер, юридикалык жана жеке жактар үчүн милдеттүү жана республиканын бардык аймагында аткарылууга жатат.

5. Чечим Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бийлик органдарынын расмий басылмаларында, Конституциялык палатанын расмий сайтында жана «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын Жарчысына» жарыялансын.

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН
КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫ**

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
АТЫНАН

2015-жылдын
23-сентябры
Бишкек шаары

№ 12

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН ЧЕЧИМИ

жарандар Айнур Мусаевна Осмоналиеванын, Бектур Камильевич Осмонбаевдин жана Гульзар Абдыбековна Суталинованын кайрылуусуна байланыштуу «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 14-беренесинин 2-бөлүгүндө «жана мыйзамдар менен белгиленген тартипте биометрикалык каттоодон өткөн» деген сөздөр менен чагылдырылган ченемдик жобонун конституциялуулугун текшерүү жөнүндө иш боюнча

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы: төрагалык кылуучу – судья М. Ш. Касымалиевдин, судьялар – Ч. А. Айдарбекова, М. Р. Бобукеева, К. М. Киргизбаев, Э. Т. Мамыров, А. О. Нарынбекова, Э. Ж. Осмонбаев, Ч. О. Осмонова, Ж. И. Саалаевдин курамында,

сот жыйналышынын катчысы С. А. Джолгокпаеванын,

-кайрылуучу тараптар – А. М. Осмоналиева, Б. К. Осмонбаев, Г. А. Суталинованын;

-жоопкер-тарап – ишеним каттын негизинде аракеттенген Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин өкүлү С. С. Болджурованын;

башка жактар – ишеним каттын негизиндеги Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча борбордук комиссиясынын өкүлү Р. Б. Бекбасаровдун; ишеним каттын негизиндеги Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Мамлекеттик каттоо кызматынын өкүлү Б. А. Кучумкуловдун катышуулары менен,

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 1, 6-бөлүктөрүн жана «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 4, 18, 19, 24, 37 жана 42-беренелеринин талаптарын жетекчиликке алып, ачык соттук жыйналышында «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык

2015-жылдын
23-сентябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 12

Мыйзамынын 14-беренесинин 2-бөлүгүндө «жана мыйзамдар менен белгиленген тартипте биометрикалык каттоодон өткөн» деген сөздөр менен чагылдырылган ченемдик жобонун конституциялуулугун текшерүү жөнүндө ишти карады.

Ишти кароого жарандар А. М. Осмоналиева, Б. К. Осмонбаев, Г. А. Суталинованын өтүнүчү себеп болду.

«Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 14-беренесинин 2-бөлүгүндө «жана мыйзамдар менен белгиленген тартипте биометрикалык каттоодон өткөн» деген сөздөр менен чагылдырылган ченемдик жобо Кыргыз Республикасынын Конституциясына ылайык келүүсү жөнүндөгү маселеде күмөндүүлүктүн пайда болуусу ишти кароого негиз болду.

Ишти сот жыйналышына даярдоону жүргүзгөн судья-баяндамачы Э. Т. Мамыровдун маалыматын угуп, көрсөтүлгөн материалдарды изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы

ТАПТЫ:

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2015-жылдын 4-майында жарандар А. М. Осмоналиева, Б. К. Осмонбаев, Г. А. Суталинованын «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 14-беренесинин 2-бөлүгүндө «жана мыйзамдар менен белгиленген тартипте биометрикалык каттоодон өткөн» деген сөздөр менен чагылдырылган ченемдик жобо Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 2-беренесинин 1, 2, 4-бөлүктөрүнө, 20-беренесинин 1, 3-бөлүктөрүнө, 52-беренесинин 1-бөлүгүнүн 2-пунктуна карама-каршы келет деп таануу жөнүндө өтүнүчү келип түшкөн.

Өз өтүнүчүндө арыз ээлери талашка түшкөн ченем жарандарды биометрикалык маалыматтарын берген учурда гана шайлоочулардын тизмесине киргизүүгө жол берээрин көргөзгөн, бул жарандардын Кыргыз Республикасынын Конституциясы менен кепилденген активдүү шайлоо укугун негизсиз чектөө болуп саналат. Арыз ээлеринин пикири боюнча, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 2 жана 52-беренелеринин ченемдик мазмунунан караганда,

2015-жылдын
23-сентябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 12

шайлоого катышуу үчүн эки гана талап бекитилген – бул жаш курагы жана Кыргыз Республикасынын жарандыгынын болушу. Аталган маалыматтарды тактоо үчүн Кыргыз Республикасынын жаранынын паспорту болгону гана жетиштүү. Кандайдыр бир чектөөлөрдү жана талаптарды Кыргыз Республикасынын Конституциясы камтыбайт. Ушуга ылайык, Кыргыз Республикасынын 18 жашка толгон жарандары үчүн шайлоо укугу абсолюттук болуп саналат жана чектеле албайт. Ушуга байланыштуу, биометрикалык каттоодон өткөн жарандардын шайлоо тизмесине киргизилишин караган «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 14-беренесинин 2-бөлүгү Кыргыз Республикасынын Конституциясы менен кепилденген активдүү шайлоо укугун чектөө болуп саналат.

Кайрылуунун субъекттери, шайлоо мамилелери кошулгандагы коомдук мамилелерди жөнгө салууда, мыйзам чыгаруучу шайкештиктин конституциялык принцибине жана андан келип чыккан колдонулуп жаткан чектөөлөрдүн пропорционалдуулук жана шайкештик талаптарына байланышкан. Кыргыз Республикасынын Конституциясында бекитилген чектөөлөргө жол бере турган конституциялык ченемдер, мыйзам чыгаруучу тарабынан анын чыныгы мазмунун жоготууга алып келген тигил же бул укукка кол салуу мүмкүнчүлүгүн түшүндүрбөйт. Мыйзам чыгаруучу укук чектөөнү бир гана конституция тааныган максаттарга гана колдонушу керек. Бирок, мыйзам чыгаруучу менен шайлоонун жыйынтыгын бурмалоодон коргоочу ыкмаларынын бири катары шайлоочулардын тизмесине биометрикалык каттоодон өткөн Кыргыз Республикасынын жарандарын киргизүү жөнүндө талаптарды киргизүүсү, өз маңызы боюнча абсолюттук болуп саналган жарандардын шайлоо укугун шайкеш эмес чектөө болуп саналат.

Ушуга байланыштуу арыз ээлери, «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 14-беренесинин 2-бөлүгүндө «жана мыйзамдар менен белгиленген тартипте биометрикалык каттоодон өткөн» деген сөздөр менен чагылдырылган ченемдик жобону Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 2-беренесинин 1, 2, 4-бөлүктөрүнө, 20-беренесинин 1, 3-бөлүктөрүнө, 52-беренесинин

2015-жылдын
23-сентябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 12

1-бөлүгүнүн 2-пунктуна карама-каршы келет деп таанууну суранышкан.

Судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 28-майындагы аныктамасы менен арыз ээлеринин өтүнүчү өндүрүшкө кабыл алынган.

Соттук жыйналышта кайрылуучу тарап өтүнүчтүн «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 14-беренесинин 2-бөлүгүндөгү талашка түшкөн ченемдик жобонун конституциялуу эместигин укуктук негиздөө бөлүгүнө толуктоо киргизип жана Кыргыз Республикасынын укуктук тутумунун ажырагыс бөлүгү болуп саналган жалпы таанылган эл аралык укуктар ченемдерине жана принциптерине карама-каршы келет деп эсептейт. Ошондой эле, кайрылуучу тарап талашка түшкөн ченемди Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 16-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнө карама-каршы келет деп таанууну суранды, анткени биометрикалык маалыматтарын бербеген жактарга карата басмырлоо колдонулган жана алардын талабын толук көлөмдө канааттандырып берүүнү суранды.

Жоопкер-тараптын өкүлү кайрылуучу тараптын жүйөлөрү менен макул болбой, «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын талашка түшкөн ченеми Кыргыз Республикасынын Конституциясына карама-каршы келбейт деп эсептеди.

Конституциялык палата тараптардын жүйөлөрүн талкуулап, башка жактын иш боюнча берген түшүндүрмөсүн угуп, иштин материалдарын изилдеп, төмөнкүдөй тыянактарга келди:

1. «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 19-беренесинин 4-бөлүгүнө ылайык, Конституциялык палата кайрылууда ченемдик укуктук актынын конституциялуулугу боюнча күмөн жараткан бөлүгүнө гана тийиштүү болгон предмет боюнча актыларды чыгарат.

Ошентип, ушул иш боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын кароо предмети болуп «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын

№ 12

14-беренесинин 2-бөлүгүндө «жана мыйзамдар менен белгиленген тартипте биометрикалык каттоодон өткөн» деген сөздөр менен чакылдырылган ченемдик жобо саналат.

2011-жылдын 2-июлундагы №68 «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамы мыйзамдарда бекитилген тартипте кабыл алынган, «Эркин-Тоо» гезитинин 2011-жылдын 5-июлундагы №54 санында жарыяланган, Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестрине киргизилген жана колдонуудагы мыйзам болуп эсептелет.

2. Кыргыз Республикасынын Конституциясына ылайык, Кыргызстандын эли өз бийлигин түздөн-түз шайлоолордо жана референдумдарда, ошондой эле мамлекеттик органдардын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын системасы аркылуу жүзөгө ашырат; жарандар мамлекеттик бийлик органдарын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарын шайлоого жана аларга шайланууга укуктуу; шайлоо эркин болуп саналат, Жогорку Кеңештин депутаттарын, Президентти, жергиликтүү өз алдынча башкаруунун өкүлчүлүктүү органдарынын депутаттарын шайлоо жашыруун жалпы добуш берүү менен тең жана тикелей шайлоо укугунун негизинде өткөрүлөт (2-берененин 2, 4 –пунктары, 52-берененин 1-бөлүгүнүн 2-пункту).

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын келтирилген жоболору Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 6-беренесинин 3-бөлүгүнө ылайык, эл аралык укуктун жалпы кабыл алынган принциптери менен ченемдери Кыргыз Республикасынын укук системасынын ажырагыс бөлүгү болуп саналат. Ошентип, Адам укуктарынын Жалпы декларациясы ар бир адам өз өлкөсүн түздөн-түз же эркин шайланган өкүлдөрү аркылуу башкарууга катышуу укугун карайт. Элдин эрки өкмөттүн бийлигинин негизи болууга тийиш; бул эрк мезгилдүү жана бурмаланбаган шайлоолордо билдирилүүгө тийиш, алар жалпы жана тең шайлоо укугу аркылуу, жашыруун добуш берүү жолу менен же добуш берүүнүн эркиндигин камсыз кылуучу башка ар кандай бирдей маанидеги формалар менен жүргүзүлүүгө тийиш (21-берененин 1, 3-бөлүктөрү). Атуулдук жана саясий укуктар жөнүндө Эл аралык пактта мамлекеттик иштерди жүргүзүүгө ар бир атуулдун кандай болбосун дискриминациясыз жана негизделбеген чектөөлөрсүз түздөн-түз жана эркин

№ 12

тандалган өкүлдөр аркылуу катышууга, шайлоочулардын каалоосун эркин билдирүүнү камсыз кылуучу жана жашыруун добуш берүүдө жалпы жана тең шайлоо укугунун негизинде жүргүзүлгөн чыныгы мезгилдик шайлоолордо добуш берүү жана шайлануу укугу көрсөтүлгөн (25-берененин «а», «b» пунктары). 2002-жылдын 7-октябрындагы Көз карандысыз Мамлекеттердин Шериктештигине катышкан мамлекеттердеги демократиялык шайлоонун, шайлоо укуктарынын жана эркиндиктеринин стандарттары жөнүндө Конвенцияда, жалпы шайлоо укугунун принциптерин кармоо төмөнкүлөрдү билдире тургандыгы белгиленген: ар бир жаран конституция, мыйзамдарда орнотулган жаш куракка жеткенден кийин мамлекеттик бийлик органдарын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарын, элдик (улуттук) өкүлчүлүктүн башка органдарын шайлоого жана аларга шайланууга, конституция жана мыйзамдар тарабынан каралган тартипте жана шарттарда шайлоо кызматтарына иштөөгө укуктуу, ар бир жаранга өзүнүн тизмеге киргизилгендиги жөнүндө маалымат алууга, анын тууралыгын камсыз кылуу максатында бул маалыматты тактоого, аны шайлоочулардын тизмесине киргизүүгө баш тарткан учурда мыйзамда орнотулган тартипте даттанууга укук кепилденет (2-берененин «а», «г» пунктары).

Жогоруда келтирилген конституциялык жоболорду конкреттештирип, «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамы жалпы таанылган принциптер жана эл аралык укук ченемдерине ылайык жарандардын шайлоого катышуусунун конституциялык принциптерин ачат, Кыргыз Республикасынын жарандарынын шайлоо укуктарын жана алардын кепилдиктерин, Кыргыз Республикасынын Президентинин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарынын шайлоого даярдануу жана шайлоого байланышкан мамилелерин аныктайт.

Негизинен, шайлоо укугунун жалпылыгынын конституциялык принциби, мамлекетте бул тармакта кандайдыр бир басмырлоого жол берилбей тургандыгын жана аныкталган жаш куракка жеткен бардык жөндөмдүү жарандарга шайлоо укуктары бекитилип берилгендигин түшүндүрөт. Бул принцип жаранды жынысы, расасы, улуту, майыптыгы, билими, мүлктүк жана кызматтык абалы, туткан дини, саясий жана башка ынанымдары белгилери боюнча

№ 12

шайлоо укугун чектөөгө же алып салуу мүмкүнчүлүгүн жок кылат. Аны менен бирге, бул принцип шайлоого жашы жетпегендерди, сот тарабынан жарамдуу эмес деп табылган же эркиндигинен ажыратуучу жерлерде жүргөн адамдарды шайлоого жол бербөө практикасын жокко чыгарбайт, анткени алардын аң-сезимдүү, эркин жана өз алдынча эрк билдирүүсү камсыз кылына албайт. Ушуга байланыштуу активдүү шайлоо укугу абсолюттук мүнөзгө ээ эмес.

Бирдей шайлоо укугу принциби, жарандар шайлоого бирдей негизде катышат жана добуш берүү үчүн бирдей шарттарга ээ болушат дегенди түшүндүрөт. Шайлоодогу теңчиликке, жаран бир гана шайлоо участкасындагы тизмеге киргизилип жана добуш берүүгө бир гана жолу катышары менен да жетишсе болот, анын эрк билдирүүсү башка жарандардын эрк билдирүүсү сыяктуу эле мааниге ээ.

Ошентип, аталган конституциялык принциптер базалык болуп эсептелет жана шайлоо процессинин укуктук жөнгө салуусунун негизинде жатат.

3. Шайлоо, демократия көрүнүшүнүн жогорку таризи катары мамлекеттик бийликти жүргүзүүнүн маанилүү бириктирүүчү механизмдин түзөт. Бул учурда шайлоочулардын укугу жана мамлекеттин милдеттери өз ара шартталган. Анткени, эгер жарандар шайлоого катышып жана өзүнүн шайлоого болгон укугун ишке ашыруу менен мамлекеттик органдарды жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарын калыптандырууга катышса, мамлекет, элдин эркин жүзөгө ашыруу менен, шайлоонун мезгилдүүлүк жана милдеттүүлүк, адилеттүүлүк, чынчылдык жана эркиндик принциптерин, шайлоочулардын эрк билдирүүсү, шайлоонун ачык жана айкындуулук мүнөзүн камсыз кылууга милдеттенет.

Бул учурда, шайлоочулардын тизмесин түзүү шайлоо жүргүзүүнүн жана анын адилеттик жана чынчыл болушун камсыз кылуу механизмдин курамдык бөлүгү болуп саналаарын белгилей кетүү керек.

Жарандын шайлоочулардын тизмесине кирүүгө болгон укугу эркин шайлоого катышуу укугу менен түздөн-түз байланышка ээ. Шайлоо комиссияларынын шайлоочуларды каттоо жана эсепке алууга жооптуу органдарынан алган шайлоочулар жөнүндө маалыматтардын негизинде, шайлоо кампанияларынын жүрүшүндө шайлоо округдары, шайлоо участкалары түзүлөт, шайлоочулардын тизмелери аныкталат, алардын негизинде Кыргыз Республикасынын жарандарынын активдүү шайлоо укугун ишке ашыруу жүргүзүлөт.

Дүйнөлүк практикада шайлоочулардын тизмесин түзүүгө эки ыкма колдонулат: арыз берүүчү жана императивдүү ыкмалар. Арыз берүүчү ыкмага ылайык, жаран шайлоочулардын тизмесине кошулуусуна өзү камкордук көрүшү керек жана компетенттүү органдарга өзү барып катталышы керек. Императивдүү ыкма, шайлоочу жөнүндөгү маалымат ал тиешелүү жаш куракка жеткенден кийин тиешелүү тизмелерге автоматтык түрдө киргизилет жана ал үчүн жоопкерчилик ыйгарымдуу органга жүктөлөт дегенди түшүндүрөт.

Мурдагы шайлоолордо шайлоочулардын тизмесин түзүүдө колдонулган императивдүү ыкма, ал кезде мындай тизмелер Кыргыз Республикасынын шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча борбордук комиссиясы тарабынан түзүлчү, өзүнө тиешелүү кемчиликтерге ээ болгон. Негизинен, бул ыкма шайлоочулардын тизмесин толугу менен туура түзүүнү камсыздай алчу эмес, анда шайлоо курагына жеткен бардык жарандар жөнүндө маалымат чогултуу, шайлоо тизмесинен каза болгондорду таап, чыгарып салуу жана бир эле шайлоочуну ар кайсы шайлоо участкаларына кайталап киргизип салуу, ошондой эле шайлоочулардын мамлекеттин ичинде болобу, анын чегинен тышкары болобу, которулушун көзөмөлдөө механизмдери натыйжалуу болгон эмес. Шайлоочулардын тизмесин түзүүдө мурда колдонулуп келген жогоруда саналып өткөн кемчиликтер тутумдук мүнөзгө ээ шайлоочулардын санынын такталгандыгына карата шайлоо процессинин катышуучуларында кандайдыр бир шектенүүлөрдү жаратчу.

ЕККУнун Адам укугу жана демократиялык институттар боюнча бюросу тарабынан даярдалган, 2013-жылдын 15-октябрындагы ЕККУнун мүчө-мамлекеттеринин практикасына жана шайлоо мыйзамдарына сереп салганда, Кыргызстанга карата «Кыргызстандагы шайлоочуларды каттоо тутумун башкаруу боюнча ачык-айкын жана расмий эрежелердин жоктугу» белгиленген, бул шайлоочулардын тизмесин бурмалоодо потенциалдуу коркунуч жаратат. Ушуга байланыштуу мыйзам чыгаруучу тарабынан «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамында шайлоочулардын тизмесин түзүүнүн жаңы тартиби киргизилди, ал бир эле адамдын тигил же бул шайлоочулар тизмесине эки же көп жолу кирип калуу мүмкүнчүлүгүн жокко чыгарууга багытталган арыз берүүчү да, императивдүү да ыкмаларды айкалыштырат, жана Бирдиктүү

2015-жылдын
23-сентябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 12

мамлекеттик реестрдин негизинде жарандардын жашаган жеринин өзгөргөнүнө байланыштуу шайлоочуларды көзөмөлдөө механизми каралган жана бул иш калкты каттоо тармагындагы ыйгарымдуу органга жүктөлгөн.

«Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 14-беренесинде каралган боло турган парламенттик шайлоого катышуу үчүн шайлоочулардын тизмесин түзүүнүн жаңы ыкмасы шайлоочулардан жигердүү аракеттерди талап кылат, ал ыйгарымдуу мамлекеттик органда биометрикалык маалыматтарды берүү менен байланышкан. Анын жүрүшүндө биометрикалык маалыматтар менен бирге, «Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык жеке маалыматтарды чогултуу да жүргүзүлөт. Андан кийин биометрикалык маалыматтарды берген Кыргыз Республикасынын жараны кошумча эч кандай аракеттерди жасабастан, шайлоочулардын тизмесине автоматтык түрдө киргизилет. Мыйзам чыгаруучунун шайлоочулардын тизмесин түзүүдөгү мындай ыкмасы, активдүү шайлоо укугуна ээ жана биометрикалык маалыматтарын берген, калктын Бирдиктүү мамлекеттик реестрине кирген шайлоочу өзүнүн шайлоо процессине катышуу ниетин андан кийин тактап туруудан бошотулат дегенди түшүндүрөт.

Шайлоочулардын актуалдашкан тизмесин түзүү үчүн Кыргыз Республикасынын жарандарын милдеттүү биометрикалык каттоодон өтүүгө талап кылуу «Кыргыз Республикасынын жарандарын биометрикалык каттоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын өзүнчө ченемдик жоболорунун конституциялуулугу жөнүндө кайрылууну кароо учурунда, 2015-жылдын 14-сентябрындагы Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын чечими менен Кыргыз Республикасынын Конституциясына карама-каршы келбейт деп табылды.

Белгилей кетүү керек, биометрикалык каттоодон өткөн Кыргыз Республикасынын жарандарын шайлоо тизмесине киргизүү жөнүндө «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын жоболору (14-берененин 2-бөлүгү) бир гана шайлоочулардын актуалдашкан тизмесин түзүү зарылдыгы менен шартталбастан,

2015-жылдын
23-сентябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 12

шайлоочулардан андан кийин дагы анын биометрикалык жана жеке маалыматтары боюнча идентификациялоо зарылдыгы менен шартталган. Аталган конституциялык Мыйзамдын 31-беренесинин 2-бөлүгүнө ылайык, шайлоо бюллетенин берүү биометрикалык жана жеке маалыматтар боюнча шайлоочуну идентификациялагандан кийин жүргүзүлөт.

Мына ушуга байланыштуу мыйзам чыгаруучу тарабынан «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 3-беренесинин 5-бөлүгүндөгү шайлоо укугунун жалпылык түшүнүгүн ачуу учурунда, жарандар өзүнүн шайлоо жана шайлануу укугун бул конституциялык Мыйзамда бекитилген талаптарды кармоо учурунда ишке ашыра алат деп көргөзүлгөн.

Ошентип, добуш берүү күнү активдүү шайлоо укугуна ээ жана биометрикалык каттоодон өткөн Кыргыз Республикасынын жарандарын шайлоочулардын тизмесине киргизүү жөнүндөгү «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын талашка түшкөн ченемин, шайлоочу тарабынан өзүнүн активдүү шайлоо укугун ишке ашыруу үчүн зарыл болгон талап катары караш керек, бул учурда жалпылык, шайлоо укуктарынын тендиги принциптерин, жарандардын 2-берененин 4-бөлүгүндө, 52-берененин 1-бөлүгүнүн 2-пунктунда көрсөтүлгөн мамлекеттик органдарын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарын шайлоого жана аларга шайланууга болгон укугун бузбашы керек.

Ушуга ылайык, активдүү шайлоо укугун жүзөгө ашыруу чектелбейт, шайлоочулар тарабынан аларды шайлоочулар тизмесине киргизүү үчүн кандайдыр бир аракеттерди жасоо менен шартталат. Анын үстүнө, бул талап басмырлоо катары каралбайт, анткени адамды кандайдыр бир белгилер боюнча милдеттерин жана укуктарын айырмалоо болгон жок.

Бул учурда шайлоо курагына жеткен жаран, «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 15-беренесине ылайык шайлоочулардын тизмеси менен таанышып чыгууга укуктуу, эгер өзүнүн шайлоочулардын тизмесинде жок экендигин, андагы

№ 12

кандай гана болбосун ката же так эместиктер жөнүндө добуш берүү күнүнө чейин 15 календардык күндөн кечиктирбестен аларды тастыктоочу документтердин көчүрмөлөрүн тиркеп, арыз менен тиешелүү участкалык шайлоо комиссиясына кайрылууга укуктуу. Шайлоочунун биометрикалык маалыматтар болбогон учурда, шайлоочу биометрикалык каттоодон өтүү үчүн ыйгарым укуктуу мамлекеттик органга жиберилет. Ошентип, мыйзам чыгаруучу тарабынан шайлоочу жөнүндө маалыматты алуу жана тактоо үчүн мүмкүнчүлүк берилген. Бул ченем Көз карандысыз Мамлекеттердин Шериктештигине катышкан мамлекеттердеги демократиялык шайлоонун, шайлоо укуктарынын жана эркиндиктеринин стандарттары жөнүндө Конвенциянын 2-беренеси менен тастыкталат, анда ар бир адамга өзүнүн шайлоочулардын тизмесине киргендиги тууралуу маалымат алууга, анын толуктугун жана тууралыгын камсыз кылуу максатында бул маалыматты тактоо үчүн, шайлоочулардын тизмесине киргизүүдөн баш тарткан учурда мыйзам тарабынан бекитилген тартипте даттануу үчүн укук кепилденип берилген.

Мыйзам чыгаруучу тарабынан «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамындагы кабыл алынган шайлоочулардын тизмесин түзүүдө, биометрикалык маалыматтарды колдонуу менен идентификациялоо технологиясы колдонула турган добуш берүү үчүн бюллетенди алуу тартибиндеги новеллалар калыс, эркин жана ачык-айкын шайлоо өткөрүүгө багытталган жана алардын жыйынтыктарын бурмалоо мүмкүнчүлүгүн жокко чыгарат жана Адам укуктарынын Жалпы декларациянын жоболору менен өз ара байланышат: «Элдин эрки өкмөттүн бийлигинин негизи болууга тийиш; бул эрк мезгилдүү жана бурмаланбаган шайлоолордо билдирилүүгө тийиш, алар жалпы жана тең шайлоо укугу аркылуу, жашыруун добуш берүү жолу менен же добуш берүүнүн эркиндигин камсыз кылуучу башка ар кандай бирдей маанидеги формалар менен жүргүзүлүүгө тийиш.» (21-берененин 3-пункту).

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын 2015-жылдын 14-сентябрындагы чечиминде «Шайлоо мамлекеттик бийликти уюштуруу жана кызмат кылуу тармагында конституциялык түзүлүш катары улуттук коопсуздуктун объектиси болуп саналат. Өкүлчүлүк органдарынын шайлоону мезгилдүү

2015-жылдын
23-сентябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 12

өткөрүп турушу мамлекеттик бийликтин жана жергиликтүү өз алдынча башкаруунун институттарынын өз убагында жаңылан туусунун кепили болуп чыгат жана конституциялык түзүлүштүн туруктуулугун камсыз кылат. Шайлоо калктын бийликке болгон ишениминин индикатору жана аны легитимдештирүүнүн маанилүү ыкмасы болуп кызмат кылат. Ошол эле убакта, шайлоонун социалдык-саясий маанилүүлүгүнүн күчүндө, алар ар кайсы топтордун жана өзүнчө адамдардын укукка каршы умтулууларынын объектиси болуп калышы мүмкүн, ал шайлоочулардын добушун манипуляция кылуу менен шайлоонун жыйынтыгын бурмалоого багытталган, бул мамлекеттин жаңы тарыхы көргөзүп тургандай, ар кандай социалдык-саясий козголоңдорго алып келиши мүмкүн, жана ал Кыргыз Республикасынын улуттук коопсуздугуна зыян алып келүүгө жөндөмдүү. Ошондуктан, мамлекет өткөрүлүп жаткан шайлоонун айкындуулугун, чынчылдыгын жана адилеттүүлүгүн камсыз кылуунун ар кандай шаймандарын иштеп чыгууга жана пайдаланууга укуктуу. Мындай шаймандардын бири шайлоочулардын актуалдашкан тизмесин түзүүдө жаңы технологияларды пайдалануу болуп саналышы мүмкүн» деп көрсөтүлгөн.

Мыйзамда тиешелүү механизмдерди, ыкмаларды жана жолдорду бекитүү, шайлоонун жол-жоболорун иштеп чыгуу мамлекеттин өнүгүүсүнүн тигил же бул этабында түзүлгөн тарыхый, социалдык-саясий шарттарды эске алуу менен жүзөгө ашырылышы керек. Ошондуктан, бир шартта колдонулбай турган шайлоо жол-жобосунун айрым бир бөлүктөрү башка шарттарда туура келип, натыйжалуу болуп калышы ыктымал.

Жогоруда келтирилгендерге байланыштуу, арыз ээси тарабынан талашка түшкөн «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 14-беренесинин ченемдик жобосу Кыргыз Республикасынын жарандарынын активдүү шайлоо укугунун өзүн жокко чыгарууга жатпайт жана анын чыныгы мазмунун жоготууга алып келбейт. Шайлоочу тигил же бул шайлоого катышуусу же катышпоосу үчүн өзү ойлонуп туруп чечим кабыл алышы керек, ал башка шайлоочулардын добушу менен бирге анын добушунан бир гана коомдун жана жалпы мамлекеттин эмес, анын жеке жашоосунун келечектеги өнүгүү жолун тандоосу да көз каранды экендигин түшүнүшү керек. Мына ошондуктан, ар бир шайлоочу

2015-жылдын
23-сентябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 12

шайлоочулардын тизмесин түзүү баскычында да, добуш берүү процессинде да жарандык жоопкерчилигин көрсөтүшү керек.

Субъекттин талашка түшкөн ченем жалпы таанылган принциптерге жана эл аралык укуктун принциптерине да карама-каршы келет деген далилдери бул чечимдин 2, 3-пункттарында көрсөтүлгөн негиздер боюнча да негизсиз.

Жогоруда баяндалгандын негизинде, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 6-бөлүгүнүн 1-пунктун, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 42, 46, 47, 48, 51, 52-беренелерин жетекчиликке алып, Конституциялык палата

ЧЕЧТИ:

1. «жана мыйзамдар менен белгиленген тартипте биометрикалык каттоодон өткөн» деген сөздөр менен чагылдырылган 14-берененин 2-бөлүгүндөгү ченемдик жобону Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 2-беренесинин 1, 2, 4-бөлүктөрүнө, 16-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнө, 20-беренесинин 1, 3-бөлүктөрүнө, 52-беренесинин 1-бөлүгүнүн 2-пунктуна карама-каршы келбейт деп таанылсын.

2. Чечим акыркы, даттанууга жатпайт, жарыяланган учурдан тартып күчүнө кирет.

3. Чечим бардык мамлекеттик органдар, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, кызмат адамдары, коомдук бирикмелер, юридикалык жана жеке жактар үчүн милдеттүү жана республиканын бардык аймагында аткарылууга жатат.

4. Чечим Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бийлик органдарынын расмий басылмаларында, Конституциялык палатанын расмий сайтында жана «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын Жарчысына» жарыялансын.

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫ**

жарандар Айнур Мусаевна Осмоналиеванын, Бектур Камильевич Осмонбаевдин жана Гульзар Абдыбековна Суталинованын кайрылуусуна байланыштуу «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 14-беренесинин 2-бөлүгүнүн конституциялуулугун текшерүү жөнүндө иш боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьясы
Э.Ж. Осконбаевдин

ӨЗГӨЧӨ ПИКИРИ

Шайлоо, демократиянын көрүнүшүнүн жогорку таризи катары, бардык жарандардын мамлекеттин коомдук-саясий жашоосуна катышуусунун маанилүү таризин түшүндүрөт, анын саясий тутумунун легитимдүүлүгүнүн маанилүү институту болуп саналат, эң башкысы, эл бийлигинин ишке ашыруу механизми болуп саналат.

Кыргызстандын эли эгемендиктин ээси жана Кыргыз Республикасындагы мамлекеттик бийликтин бирден-бир булагы болуп саналат; Кыргызстандын эли өз бийлигин түздөн-түз шайлоолордо жана референдумдарда, ошондой эле мамлекеттик органдардын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын системасы аркылуу жүзөгө ашырат; Кыргыз Республикасында мамлекеттик бийлик элдик бийликтин үстөмдүгүнүн принципинде негизденет (Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 2-беренесинин 1, 2-бөлүктөрү, 3-беренесинин 1-пункту).

Ошентип, шайлоолор (жана референдумдар) Кыргызстандын элинин бийликти түздөн-түз ишке

ашыруусунун жалгыз таризи болуп саналат. Шайлоочу, добуш берүү менен, баарынан мурда өзүнүн добуш берүүчү субъективдүү укугун ишке ашырат, ал жалпы элдик эгемендиктин бир аз бөлүгүнүн болгондугунун күчүнөн улам таандык. Жогоруда айтылган конституциялык мыйзамдардын маанисинен алып караганда, Кыргыз Республикасынын жарандарынын жигердүү шайлоо укугу жөн гана жарандардын саясий укугу катары каралбастан, баарынан мурда, Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бийлик тутумун куруунун негиз салуучу механизми катары каралышы керек, ошондуктан жарандарды шайлоого катышуу мүмкүнчүлүгүнөн кандайдыр бир таризде ажыратуу элдик көз карандысыздыктын конституциялык принцибине кол салуу катары бааланышы керек.

Албетте, шайлоо укугу жарандыгы, жаш курагы, психикалык ишке жарамсыздыгы же соттолуп, эркинен ажыратылган жерлерде болгондугуна байланышкан айрым бир шарттар менен чектелиши мүмкүн. Шайлоо укугу тармагындагы эл

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын
судьясы Э. Ж. Осмонбаевдин
Өзгөчө пикири

аралык стандарттар да ушундай мүмкүнчүлүккө жол берет. Аны менен бирге, мындай чектөөлөр басмырлоочу мүнөзгө ээ эмес жана алар өздөрүнүн чыныгы мазмунун жоготуп жана жарандардын эркин эрк билдирүүсүнө тоскоол болгудай даражада чектебейт.

Шайлоо өткөрүү жана даярданууга байланышкан мамилелерди жөнгө салуучу укуктук ченемдердин тутумунда шайлоочулардын тизмеси жигердүү шайлоо укугун ишке ашыруунун маанилүү аспап болуп саналат, анткени алардын негизинде жаранга бюллетень берилет жана аны менен, добуш берүү мүмкүнчүлүгү берилет.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын 2015-жылдын 14-сентябрындагы чечиминде мамлекеттин шайлоонун айкындуулугун, чынчылдыгын жана адилеттүүлүгүн камсыз кылуу үчүн ар кандай аспаптарды иштеп чыгууга жана колдонууга укук берди, анын ичинде ар кандай жаңы технологияларды колдонуу да бар, ал эми жарандарды биометрикалык каттоо шайлоочулардын тизмесин түзүү учурунда ушундай аспаптарынын бири болуп кызмат кылат. Бирок, кабыл алынган жаранды шайлоочулардын тизмесине кошуунун методикасы жигердүү шайлоо укугунун маңызынын өзүнө тартып албай, аны ишке ашыруу жолунда жеңилгис кедерги болуп калбашы керек.

Фундаменталдык мүнөздү алып жүргөн жалпы шайлоо укугун шайлоо укугунун башка ченемдерине, анын ичинде шайлоочулардын тизмесин түзүү тартиби сыяктуу жөнгө салуучу процедуралык маселелерине окшоштурууга болбойт. Шайлоо укугунун бардык принциптери жана ченемдери шайлоо укугунун жалпылык принцибине жөн гана каршы келип жана аны бузбастан, аны турмушка ашырууга түздөн-түз багытталышы керек. Шайлоо укугу, негизи, жеңип чыкпай тургандык касиетке ээ болушу керек.

Анын ортосунда, милдеттүү биометрикалык каттоонун натыйжасында шайлоочулардын тизмесинен кандайдыр бир себептер менен өзүнүн биометрикалык маалыматтарын бере албаган жарандар алынып салынат. Ошону менен, биометрикалык каттоонун милдеттүүлүгү шайлоочулардын тизмесин түзүү максатындагы шайкештикте жарандын шайлоого катышуу мүмкүнчүлүгүн факты жүзүндө ажыратуучу мамлекеттин чектен тышкары чарасы болуп саналат.

Ушуга ылайык, эгер Кыргыз Республикасынын жараны элдик эгемендикти алып жүрүүчү катары өзүнүн биометрикалык маалыматтарын берүүдөн баш тартса, бирок, ошол эле убакта өзүнүн жигердүү добуш берүү укугунан да баш тартпаса, мамлекет мындай жарандын добуш берүү укугун ишке

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын
судьясы Э. Ж. Осмонбаевдин
Өзгөчө пикири

ашыруусу үчүн бардык шарттарды түзүп бериши керек.

Ошентип, «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 14-беренесинин 2-бөлүгүндө бекитилген ченемдик жобо, өзүнүн

добуш берүү мүмкүндүгүнө түздөн-түз таасир этүүсү менен, фундаменталдык конституциялык укукту чектөөсүнө толук баалуу статус алды жана шайлоочуга анын жигердүү шайлоо укугун ишке ашыруу үчүн зарыл болгон талап катары гана карала албайт.

Судья Э. Ж. Осмонбаев

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
АТЫНАН

2015-жылдын
5-октябры
Бишкек шаары

№ 13

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН ЧЕЧИМИ

«Палладекс КР» жоопкерчилиги чектелген коомунун жана «ТекстониК» жабык акционердик коомунун кайрылуусуна байланыштуу «Жер казынасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 53-беренесинин 2-бөлүгүнүн жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 14-декабрындагы №834 «Жер казынасын пайдалануу чөйрөсүндө ченемдик укуктук актыларды бекитүү жөнүндө» токтому менен бекитилген «Жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияларды кармоо үчүн төлөмдү эсептөөнүн жана төлөөнүн тартиби жөнүндө» Жобонун 12-пунктунун конституциялуугун текшерүү жөнүндө иш боюнча

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы: төрагалык кылуучу – судья М. Ш. Касымалиевдин, судьялар – К. Абдиев, Ч. А. Айдарбекова, М. Р. Бобукеева, К. М. Киргизбаев, Э. Т. Мамыров, А. О. Нарынбекова, Э. Ж. Осмонбаев, Ч. О. Осмонова, Ж. И. Саалаевдин курамында,

сот жыйналышынын катчысы М. Э. Толобалдиевдин катчылыгы менен,

кайрылуучу тарап – ишеним каттын негизинде аракеттенген «Палладекс КР» жоопкерчилиги чектелген коомунун жана «ТекстониК» жабык акционердик коомунун өкүлү Т. А. Токтакунованын;

жоопкер-тарап – ишеним каттын негизиндеги Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин өкүлү Т. Ы. Ырысбековдун; ишеним каттын негизиндеги Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн өкүлү А. И. Акматалиевдин;

башка жак – ишеним каттын негизиндеги Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу геология жана минералдык ресурстар боюнча Мамлекеттик агенттигинин өкүлү Э. Т. Мукановдун катышуулары менен, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 1, 6, 8, 9, 10-бөлүктөрүн жана «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 4, 18, 19, 37 жана 42-беренелеринин талаптарын жетекчиликке алып, ачык соттук жыйналышында «Жер казынасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 53-беренесинин 2-бөлүгүнүн жана лицензияны берүүнүн биринчи берген күндөн баштап жүргүзүлгөн лицензиялык төлөмдөрдү,

2015-жылдын
5-октябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 13

ошондой эле 2012-жылдын 9-августундагы №160 «Жер казынасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы күчүнө киргенге чейин берилген лицензиялар боюнча төлөө мөөнөтүн эсептеп чыгаруу тартибин жөнгө салуучу, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 14-декабрындагы №834 «Жер казынасын пайдалануу чөйрөсүндө ченемдик укуктук актыларды бекитүү жөнүндө» токтому менен бекитилген «Жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияларды кармоо үчүн төлөмдү эсептөөнүн жана төлөөнүн тартиби жөнүндө» Жобонун 12-пунктунун конституциялуулугун текшерүү жөнүндө ишти карады.

Ишти кароого «Палладекс КР» жоопкерчилиги чектелген коомунун Т.А. Токтакунованын атынан жана «ТекстониК» жабык акционердик коомунун башкаруучу директору Чжан Цзе атынан, анын ишеним каттын негизинде өкүлү болгон Т.А. Токтакунованын өтүнүчү себеп болду.

Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 53-беренесинин 2-бөлүгү жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 14-декабрындагы №834 «Жер казынасын пайдалануу чөйрөсүндө ченемдик укуктук актыларды бекитүү жөнүндө» токтому менен бекитилген «Жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияларды кармоо үчүн төлөмдү эсептөөнүн жана төлөөнүн тартиби жөнүндө» Жобонун 12-пункту Конституцияга ылайык келүүсү жөнүндөгү маселеде күмөндүүлүктүн пайда болуусу ишти кароого негиз болду.

Ишти сот жыйналышына даярдоону жүргүзгөн судья-баяндамачы М.Р. Бобукееванын маалыматын угуп, көрсөтүлгөн материалдарды изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы

ТАПТЫ:

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2014-жылдын 25-августунда «Палладекс КР» жоопкерчилиги чектелген коомунун кызыкчылыгындагы Т. А. Токтакунова «Жер казынасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 53-беренесинин 2-бөлүгү жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 14-декабрындагы №834 «Жер казынасын пайдалануу чөйрөсүндө ченемдик укуктук актыларды бекитүү жөнүндө» токтому менен бекитилген «Жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияларды кармоо үчүн төлөмдү эсептөөнүн жана төлөөнүн тартиби жөнүндө» Жобонун 12-пунк-

№ 13

ту Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 6-беренесинин 5-бөлүгүнө, 20-беренесинин 1, 3-бөлүктөрүнө карама-каршы келет деп таануу жөнүндө өтүнүчү менен кайрылган.

Т. А. Токтакунованын өтүнүчүнөн, «Палладекс КР» жоопкерчилиги чектелген коомунун юридикалык жак катары чыгаары белгилүү болду, анын ишмердүүлүгүнүн негизги түрү болуп тиешелүү лицензиялардын негизинде пайдалуу кендерди чыгуучу жерлерди издөө жана чалгындоо иштери болуп саналат. Жер казынасын колдонуу укугуна лицензия алган учурда 1997-жылдын 24-июнундагы «Жер казынасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы колдонулган, ага ылайык салык төлөмдөрүнүн эки түрү бар болчу: бонус жана роялти.

2012-жылдын 9-августундагы «Жер казынасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы тарабынан жаңы салык төлөмү киргизилди, анда эсептөө методикасы, 2012-жылдын 14-декабрындагы №834 Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн токтому менен бекитилген «Жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияларды кармоо үчүн төлөмдү эсептөөнүн жана төлөөнүн тартиби жөнүндө» Жобо менен аныкталган.

Жогоруда айтылган ченемдик укуктук актыларга ылайык, лицензиялык төлөмдөрдү 2012-жылдын 9-августундагы №160 «Жер казынасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы күчүнө киргенче берилген лицензияларга карата төлөөнүн өлчөмдөрүн аныктоо үчүн мөөнөтүн эсептөө лицензиялардын биринчи жолу берилген датасынан баштап жүргүзүлөт.

Арыз ээси, жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияларды кармоо үчүн төлөмдү эсептеп берүүгө байланыштуу жоопкерчилик дагы көбөйөт, муну менен «Палладекс КР» жоопкерчилиги чектелген коомунун укугу жана кызыкчылыктары бузулуп жатат деп эсептейт.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2014-жылдын 7-октябрындагы аныктамасы менен «Палладекс КР» жоопкерчилиги чектелген коомунун кызыкчылыгындагы Т. А. Токтакунованын өтүнүчү өндүрүшкө кабыл алынган.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2014-жылдын 15-октябрында «Текстоник» жабык акционердик коомунун башкаруучу директору Чжан Цзе атынан жана анын өкүлү Т. А. Токтакунованын «Жер казынасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 53-беренесинин 2-бөлүгү

2015-жылдын
5-октябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 13

жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 14-декабрындагы №834 токтому менен бекитилген «Жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияларды кармоо үчүн төлөмдү эсептөөнүн жана төлөөнүн тартиби жөнүндө» Жобонун 12-пункту Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 6-беренесинин 5-бөлүгүнө, 20-беренесинин 1, 3-бөлүктөрүнө карама-каршы келет деп таануу жөнүндө өтүнүчү келип түшкөн.

«Текстоник» жабык акционердик коомунун жүйөлөрү «Палладекс КР» жоопкерчилиги чектелген коомунун өтүнүчүндө камтылган негиздемесине окшош.

Өтүнүчтөн жана ага тиркелген материалдардан, «Текстоник» жабык акционердик коому юридикалык жак болуп эсептелээри белгилүү болду, анын ишмердүүлүгүнүн негизги түрү болуп, геологиялык изилдөө максатында жер казынасын пайдалануу укугуна лицензиясы бар пайдалуу кендерди издөө, геологиялык чалгындоо, иштеп чыгуу, казуу жана байытуу болуп эсептелет.

Арыз ээсинин пикири боюнча, жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияны кармоо үчүн төлөмдү эсептеп берүүгө байланыштуу жоопкерчилик дагы көбөйөт, муну менен «Текстоник» жабык акционердик коомунун укугу жана кызыкчылыктары бузулуп жатат.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2014-жылдын 3-ноябрындагы аныктамасы менен «Текстоник» жабык акционердик коомунун өтүнүчү өндүрүшкө кабыл алынган.

Жогоруда өтүнүчтөрдүн предмети бир-бирине окшош болгондуктан, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 30-беренесинин 1-бөлүгүнүн 6-пунктунун талаптарына ылайык, судья-баяндамачы 2014-жылдын 13-ноябрындагы аныктамасы менен «Текстоник» жабык акционердик коомунун жана «Палладекс КР» жоопкерчилиги чектелген коомунун талаптары бир конституциялык өндүрүшкө бириктирилген.

Сот жыйналышында кайрылуучу тарап өзүнүн талаптарын колдоп, аларды канааттандырууну өтүнүштү.

Жоопкер-тараптын өкүлү кайрылуучу тараптын жүйөлөрү менен макул болбой, аларды негизсиз деп жана өтүнүчтөрдү канааттандыруусуз калтырууну суранды.

Конституциялык палата тараптардын жүйөлөрүн талкуулап, башка жактардын иш боюнча берген түшүндүрмөлөрүн угуп,

2015-жылдын
5-октябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 13

иштин материалдарын изилдеп, төмөнкүдөй тыянактарга келди:

1. «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 19-беренесинин 4-бөлүгүнө ылайык, Конституциялык палата кайрылууда ченемдик укуктук актынын конституциялуулугу боюнча күмөн жараткан бөлүгүнө гана тийиштүү болгон предмет боюнча актыларды чыгарат.

Ошентип, ушул иш боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын кароо предмети болуп төмөнкүдөй мазмундагы:

1) «Жер казынасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 53-беренесинин 2-бөлүгү каралат:

«Лицензиялык төлөмдөрдү, анын ичинде ушул Мыйзам күчүнө киргенче берилген жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияларга карата төлөө мөөнөтүн эсептөө лицензиялардын биринчи жолу берилген датасынан баштап жүргүзүлөт.»

2012-жылдын 9-августундагы №160 «Жер казынасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы мыйзамдарда белгиленген тартипте кабыл алынган, «Эркин-Тоо» гезитинде 2012-жылдын 17-августунда №73-74 жарыяланган, Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестрине киргизилген жана колдонуудагы мыйзам болуп саналат;

2) Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 14-декабрындагы №834 «Жер казынасын пайдалануу чөйрөсүндө ченемдик укуктук актыларды бекитүү жөнүндө» токтому менен бекитилген «Жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияларды кармоо үчүн төлөмдү эсептөөнүн жана төлөөнүн тартиби жөнүндө» Жобонун 12-пункту каралат:

«Кыргыз Республикасынын 2012-жылдын 9-августундагы №160 «Жер казынасы жөнүндө» Мыйзамы күчүнө киргенге чейин берилген лицензиялар боюнча лицензиялык төлөмдөрдү төлөө өлчөмүн аныктоо үчүн мөөнөттү эсептөө лицензияны биринчи берген күндөн баштап жүргүзүлөт. Мында лицензия иш жүзүндө колдонулган мезгил гана эсепке алынат.»

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 14-декабрындагы №834 «Жер казынасын пайдалануу чөйрөсүндө ченемдик укуктук актыларды бекитүү жөнүндө» токтому мыйзамдарда белгиленген тартипте кабыл алынган, «Эркин-Тоо» гезитинде

№ 13

2012-жылдын 25-декабрында №115 жарыяланган, Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестрине киргизилген жана колдонуудагы мыйзам болуп саналат.

2. Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 12-беренесинин 5-бөлүгүнө ылайык жер, анын кен байлыктары, аба мейкиндиги, суулары, токойлору Кыргыз Республикасынын гана менчиги болуп эсептелет.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 12-беренесинин 6-бөлүгүнө ылайык менчик ээлеринин өз укуктарын ишке ашыруунун чектери жана тартиби, аларды коргоонун кепилдиктери мыйзам менен аныкталат. Көргөзүлгөн конституциялык жоболордун маанисинен алып караганда, жер казынасын пайдалануу тармагындагы мамлекеттик укуктук жөнгө салуунун тартиби өзүнчө мыйзамды кабыл алуу аркылуу гана ишке ашырылат.

«Жер казынасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 3-беренесинин жоболору конституциялык түзүлүшкө, жер казынасы Кыргыз Республикасынын жеке менчиги болуп санала тургандыгы жөнүндө кабарлайт. Аталган Мыйзам жеке менчик ээси катары мамлекеттин жеке жана юридикалык жактар, ошондой эле башка мамлекеттер менен жер казынасын пайдалануудан келип чыккан мамилелерин жөнгө салат (1-берене).

Бул учурда жер казынасын пайдаланууга укук берүү боюнча мамилелердин негизине лицензиялык тутум коюлган, ал анын жардамы менен мамлекет жаратылышты пайдалануу жана айлана чөйрөнү коргоо тармагында көзөмөлдү жана жөнгө салууну ишке ашырылып жаткан ыкмалардын бири болуп саналат. Андан сырткары, лицензия берүүчү укуктук институт жер казынасын колдонууну рационалдуу пайдаланууну камсыз кылуучу каражаттардын бири болуп саналат, анда жер казынасын пайдаланууну жөнгө салуучу, аткаруу үчүн милдеттүү болгон эрежелер орнотулат. Мындай эрежелерди орнотуу, жер казынасын колдонуу тармагындагы укуктук мамилелер элдик мүнөзгө ээ экендиги менен шартталган, ал Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 12-беренесинин 5-бөлүгүндө бекитилген конституциялык ченемде ушундай деп жазылган, анда Кыргызстандын элинин жашоосунун жана ишмердүүлүгүнүн негизи катары бирдиктүү экологиялык тутумду сактап калуу максатында, мамлекеттин өзгөчө кайтаруусу алдында турган жер казынасын пайдалануу зарылдыгы жөнүндө айтылат.

№ 13

Ошентип, жер казынасын пайдаланууну лицензиялоонун максаты болуп, жер казынасын рационалдуу жана комплекстүү пайдалануу болуп саналат, бул анын коомдук-укуктук жаратылышын көргөзүп турат.

3. Тигил же бул жер казынасын пайдаланууга болгон лицензиянын болушу тиешелүү салык жана салык эмес төлөмдөрдүн төлөөчүсүн аныктоо маселесинде негиз салуучу болуп эсептелет.

Салыктык төлөмдүн салык эмес төлөмдөн айырмасынын юридикалык критерийи катары ченемдик-тармактык жөнгө салуунун белгиси эсептелет, ага ылайык салыктык мамилелер салык мыйзамдарынын ченемдери менен жөнгө салынат, ал эми салык эмес милдеттүү төлөмдөр - укуктун башка тармактарынын ченемдери менен жөнгө салынат.

Белгилей кетүү керек, салыктык эмес төлөмдөр салык төлөмдөрү сыяктуу эле мамлекет жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органы тарабынан берилген элдик бийликтин атрибуту болуп эсептелет, анткени жогоруда аталган фискалдык төлөмдөрдүн негизги багыты – ачык бийликтин каржы ресурсун калыптандыруу болуп саналат. Төлөнүп жана мамлекеттик казынага түшүп жаткан салыктардан айырмаланып, салык эмес төлөмдөр ачык бийликтин айрым субъектилеринин пайдасына да төлөнүшү мүмкүн.

«Салыктык эмес төлөмдөр» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы менен, жер казынасын пайдалануучу тарабынан жергиликтүү маанидеги инфратүзүмдөрдү өнүктүрүүгө жана күтүүгө сарп тала турган салыктын түрү болуп санала турган чегерүү каралган. Ошондой эле аталган Мыйзамдын 19-2-беренеге ылайык жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияны кармап туруу үчүн төлөмдүн суммасын төлөө тартиби жана мөөнөттөрү Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан аныкталат, жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияны кармап туруу үчүн төлөм болсо Кыргыз Республикасында пайдалуу кен байлыктарды издөөгө жана/же чалгындоого жана/же иштетүүгө укук алган жер казынасын пайдалануучу тарабынан төлөнөт.

Жогоруда аталган лицензиялык салыктык эмес төлөм коомдук-укуктук төлөмдөрдүн өзгөчө түрү болуп эсептелет, аны алуу бир гана мамлекеттин фискалдык кызыкчылыгын канааттандырууга багытталбастан, жер казынасын пайдаланууну комплекстүү, натыйжалуу жана рационалдуу пайдаланып, коргоо маселелерин чечүүгө мүмкүндүк берет.

№ 13

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 13-беренеси менен 55-беренесинин өз ара байланышынан алып карагандай, мыйзам менен белгиленген салык жана жыйым түрүндө милдеттүү айкын төлөмдү алууга жол берет. Салыктык жана салыктык эмес катары милдеттүү төлөмдөрдүн укуктук жаратылышы жөнүндөгү маселе конституциялык мүнөзгө ээ, анткени мыйзамдуу бекитилген салыктар жана жыйымдар менен байланыштуу.

Ошентип, салыктык эмес төлөмдөр салыктар сыяктуу эле ачык мүнөздөгү мыйзам менен бекитилген жана милдеттүү түрдө төлөнгөн конституциялык жол берилген төлөмдөр болуп саналат. Ушуга байланыштуу, мыйзам чыгаруучу, Кыргыз Республикасынын Конституциясы менен берилген дискрециядан, жер казынасын пайдалануучуларды жер казынасын натыйжалуу, тез өздөштүрүүгө түрткү берүүчү экономикалык механизм катары жер казынасын колдонуу укугуна лицензияны кармоо үчүн төлөм орноткон, жана ал жергиликтүү аймакты жана калкынын социалдык-экономикалык маселелерин чечүү үчүн жергиликтүү бюджетти колдоого багытталган.

4. Арыз ээси, лицензиялык төлөмдөрдү төлөөнүн өлчөмүн аныктоо тартибин туура эмес деп эсептейт, ал Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтү жер казынасын пайдаланууга лицензияны кармоо үчүн төлөмдү эсептөөнү лицензиясы бар мезгилге кайтарым күч берүү менен киргизген деп эсептейт. Бул көз карашта талашка түшкөн ченем менен орнотулган укуктук жөнгө салуунун тең ченемдүүлүгүн, эң биринчи учурда салык төлөө жана башка милдеттүү салыктык эмес төлөмдөрдү төлөөнүн адилеттүүлүк жана кыймылдуулук принциптерин менен өз ара байланышта баалоо керек.

Адилеттүүлүк принциби, коомдук мамилелердин укуктары жана милдеттери мазмуну боюнча да, социалдык баалуулугу боюнча да бирдей болушу керек экендигин түшүндүрөт, ал жеке жана коомдук кызыкчылыктарды камсыздоого багытталган.

Адилеттүүлүк принцибинин юридикалык аспектиси салыктарды жана милдеттүү салыктык эмес төлөмдөрдү адилеттүү администрлөө камсыз кылууга багытталган. Бул принциптин экономикалык аспектиси, салык жүгүн бирдей бөлүштүрүүнү болжолдойт, анда ар бир салык төлөөчү мамлекеттин керектөөлөрүн мамлекеттин колдоосу алдында жана анын колдоосу менен алып

№ 13

жаткан кирешелерге өлчөмдөш каржылоодо материалдык катышууга ээ болот.

Адилеттүү салык төлөө мамлекеттин, коомдун жана салык төлөөчүлөрдүн финансылык кызыкчылыктарынын гармониялуу айкалыштыруунун негизинде түзүлүшү керек.

Салык тутумунун кыймылдуулук принциби, салыктык жана салык эмес төлөмдөр мамлекеттин социалдык-экономикалык жагдайынан жана мамлекеттин мүмкүнчүлүктөрүнөн улам өзгөрүшү мүмкүн экендигин билдирип турат. Бул учурда бул принцип жаңы салыктарга жана салыктык эмес төлөмдөргө кайтарым күчтү берүүгө жол бербейт.

Ошентип, аталган принциптер жаңы салыктарга жана салыктык эмес төлөмдөргө кайтарым күчтү берүүнүн мүмкүн эместигин орнотот, ал эми аларды киргизүү мамлекеттин социалдык-экономикалык жагдайы менен шартталат, анда мамлекеттин, коомдун жана салык төлөөчүлөрдүн кызыкчылыгы эске алынат.

Мыйзам чыгаруучу, жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияларды кармоо үчүн төлөмдү эсептөөнүн жана төлөөнүн тартибин укуктук жөнгө салууну ишке ашыруу менен, жогоруда аталган принциптердин алкагынан чыккан жок жана толук өлчөмдө Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 6-беренесинин 5-бөлүгүндө каралган конституциялык мыйзамдарга туура келет. Лицензияны кармагандыгы үчүн төлөм, «Жер казынасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 53-беренесинин 3-бөлүгүнө ылайык, анын күчүнө кирген учурдан баштап алынат, ал Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан бекитилген методика боюнча алынат. Аталган Мыйзам расмий жарыяланган күндөн бир ай өткөндөн баштап күчүнө кирген. Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан бекитилген лицензиялык төлөмдү жүргүзүү методикасы «Жер казынасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 53-беренесинин талаптарына ылайык аныкталган жана жер казынасын пайдаланууга болгон лицензиянын иш жүзүндө алган учурунун эсептөөнү караган. Мыйзам чыгаруучунун төлөмдү аныктоого карата мындай мамилеси адилеттүү болуп эсептелет жана бир жер казынасын пайдалануучулардын башкалардын алдында артыкчылыгын жокко чыгарат жана жер казынасын пайдалануу укугун жаңы гана алган жер казынасын пайдалануучулардын укугун басмырлабайт. Ошондуктан, лицензиялык төлөмдүн баасын аныктоо-

№ 13

догу мыйзам чыгаруучу тарабынан колдонулган ыкма төлөмдү эсептөө методикасына гана тиешелүү, ал аркылуу лицензияны кармаганы үчүн төлөмгө кайтарым күчтү бере албайт.

Мындан сырткары, мыйзам чыгаруучу, пайдалуу кендерди издөө чалгындоо жана иштеп чыгууга лицензияны кармоо үчүн жаңы төлөм механизмдин киргизүү учурунда жер казынасын пайдалануучу тарабынан лицензиялык аянттарды оптималдаштыруу үчүн адаптациялоо мезгилин караган.

Ушуга байланыштуу, субъекттин лицензияны иш жүзүндө алгандыгын эске алуу менен төлөмдүн өлчөмүн аныктоо жолу менен лицензияны кармагандыгы үчүн төлөмгө кайтарым күчтү берүү жөнүндө жаңылыш ырастоосу талашка түшкөн ченемдердин мазмунун туура эмес түшүнүп алуусунун натыйжасынан улам болуп турат.

5. Арыз ээси, ошондой эле, талашка түшкөн ченемдер менен Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесинин 1-бөлүгү бузулуп жатат деп көргөзгөн, анда адамдын жана жарандын укуктары менен эркиндиктерин жокко чыгаруучу же кемсинтүүчү мыйзамдарды кабыл алууга тыюу салган.

Кемсинтүү деген түшүнүктүн алдында, алардын укуктук эмес чектөөсү менен шартталган бул укуктардын негизги мазмунун сапаттуу мүнөздөмөсүнүн категориялык жана регулятивдик маанисин түшүнүү керек.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесинин 3-бөлүгүнө ылайык Кыргыз Республикасынын Конституциясында каралгандан башка максаттарда жана андан ашкан даражада укуктарга жана эркиндиктерге мыйзам менен чектөө коюуга тыюу салынат.

Бул жобо адамдын жана жарандын укуктарын жана эркиндиктерин чектеген жалгыз укуктук шайман катары мыйзамдардын бардыгын караган Кыргыз Республикасынын Конституциясынын жоболору менен тутумдук байланышта каралышы керек (20-берененин 2-бөлүгү).

Конституциялык палата арыз ээси тарабынан талашка түшкөн ченемдер Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесинин 1 жана 3-бөлүктөрүнө карама-каршы келет деп табуу жөнүндө талабын негизсиз деп эсептейт, анткени талашка түшкөн ченемдер жаңы милдеттерди орнотуп жаткандыгына жана арыз ээсинин укугун кемсинтүүчү же чектөөчү ченем ката-

№ 13

ры каралбай тургандыгына байланыштуу түздөн-түз конституциялык мааниге ээ эмес деген жыйынтыкка келди.

Жогоруда баяндалгандын негизинде, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 6-бөлүгүнүн 1-пунктун, 8 жана 9-бөлүктөрүн «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 41, 46, 47, 48, 51, 52-беренелерин жетекчиликке алып, Конституциялык палата

ЧЕЧТИ:

1. «Жер казынасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 53-беренесинин 2-бөлүгү жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 14-декабрындагы №834 «Жер казынасын пайдалануу чөйрөсүндө ченемдик укуктук актыларды бекитүү жөнүндө» токтому менен бекитилген «Жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияларды кармоо үчүн төлөмдү эсептөөнүн жана төлөөнүн тартиби жөнүндө» Жобонун 12-пункту Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 6-беренесинин 5-бөлүгүнө, 20-беренесинин 1 жана 3-бөлүктөрүнө карама-каршы келбейт деп таанылсын.

2. Чечим акыркы, даттанууга жатпайт, жарыяланган учурдан тартып күчүнө кирет.

3. Чечим бардык мамлекеттик органдар, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, кызмат адамдары, коомдук бирикмелер, юридикалык жана жеке жактар үчүн милдеттүү жана республиканын бардык аймагында аткарылууга жатат.

4. Чечим Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бийлик органдарынын расмий басылмаларында, Конституциялык палатанын расмий сайтында жана «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын Жарчысына» жарыялансын.

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫ**

«Палладекс КР» жоопкерчилиги чектелген коомунун жана «ТекстониК» жабык акционердик коомунун кайрылуусуна байланыштуу «Жер казынасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 53-беренесинин 2-бөлүгүнүн жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 14-декабрындагы №834 токтому менен бекитилген «Жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияларды кармоо үчүн төлөмдү эсептөөнүн жана төлөөнүн тартиби жөнүндө» Жобонун 12-пунктунун конституциялуугун текшерүү жөнүндө иш боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын Чечимине Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьясы Ч. А. Айдарбекованын

ӨЗГӨЧӨ ПИКИРИ

1. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы «Палладекс КР» жоопкерчилиги чектелген коомунун жана «ТекстониК» жабык акционердик коомунун кайрылуусуна байланыштуу «Жер казынасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамнын 53-беренесинин 2-бөлүгүнүн жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 14-декабрындагы №834 токтому менен бекитилген «Жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияларды кармоо үчүн төлөмдү эсептөөнүн жана төлөөнүн тартиби жөнүндө» Жобонун 12-пунктунун конституциялуугун текшерүү жөнүндө чечимди кабыл алуу менен, укуктун айрым принциптерин толугу менен ачып берген жок, ушуга байланыштуу Кыргыз Республикасынын Конституциясына карама-каршы келбеген талашка түшкөн ченемдерди тааныган корутундуга келген.

Бул чечимге төмөнкү аргументтерден курулган менин өзгөчө пикирим бар.

Кыргыз Республикасынын Конституциясы, мамлекетти адам укуктары жана эркиндиктери эң жогорку баалуулук, ал эми мамлекеттин негиз салуучу конституциялык милдети – адамдын жана жарандын укугун жана эркиндигин урматтоо, камсыз кылуу жана коргоо деп санала турган демократиялык укуктук мамлекет деп жарыялоо менен, аны менен жарандардын мамлекеттик бийлик органдары менен болгон өз ара мамилесин жөнгө салган мыйзамдардын сапатына өзгөчө талаптарды коет, алар мыйзам тарабынан гана чектелиши мүмкүн жана улуттук коопсуздукту, коомдук тартипти коргоо, калктын саламаттыгын жана адеп-ахлагын сактоо, башка адамдардын укуктары менен эркиндиктерин коргоо максатында чектелет (16-берененин 1, 2-бөлүктөрү жана 20-берененин 2-бөлүгү).

Компетенциясына экономикалык мамилелерди ченемдик-укуктук экономикалык мамилелерди, анын ичинде салыктарды жана

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын судьясы
Ч.А. Айдарбекованын
Өзгөчө пикири

төлөмдөрдү жөнгө салуу таандык болгон мыйзам чыгаруучу, салык саясатынын конкреттүү багыттарын жана мазмунун тандоодо кеңири дискрецияга ээ, бирок бул маселелерди чечүү учурунда аны кароо эркиндиги жалпы жана атайын конституциялык принциптер менен чектелет, алар ага кайрылган укуктук жөнгө салууну орнотуу учурундагы талаптарды аныктайт.

Мындай талаптардын бири болуп, мыйзам чыгаруучунун Кыргыз Республикасынын Конституциясынын приматын колдонуу болуп саналат, бул демек, мыйзамдар жана башка ченемдик укуктук актылар Кыргыз Республикасынын Конституциясынын негизинде, анын принциптери жана ченемдерине ылайык кабыл алынышы керек; бул талапты аткарбоо Конституцияга карамакаршы келген мындай мыйзамдарды жана башка ченемдик укуктук актыларды таанууга алып келет жана ушуга ылайык Кыргыз Республикасынын аймагында мындай актылардын колдонулушун жокко чыгарат (Конституциянын 6-берененин 1, 2-бөлүктөрү, 97-берененин 9-бөлүгү).

Андан кийинки, мыйзам чыгаруучу кармай турган маанилүү принцип – бул «мыйзам өткөн мезгилге карата колдонулбайт» укуктук принцибин кармоо. Бул принцип, кабыл алынган мыйзамдар жана башка ченемдик укуктук актылар

мыйзамдын же башка ченемдик укуктук актынын күчүнө киргенге чейинки келип чыккан мамилелерге өз аракеттерин таратууга мүмкүн эмес деп болжолдойт. Баарынан мурда, бул принциптин аракетин укук мамилелеринин субъектилери курч сезишет, алардын мамилелери укук мамилелери келип чыккан аралыктын ар кайсы убагында кабыл алынган ченемдик укуктук актыларды жөнгө салуунун алдына туш келет. Конституциялык принцип маанисинен алып караганда мыйзамга кайтарым күч берүү элементтерин мүнөздөөчү болуп саналышат: ченемдик укуктук акты тарабынан кабыл алынган укук мамилелеринин субъектилери үчүн жаңы милдеттерди белгилөө, ченемдик укуктук акты тарабынан кабыл алынган укук мамилелеринин субъектилеринин жоопкерчилигин оордотуу (Конституциянын 6-берененин 5-бөлүгү).

Баарынан мурда белгилей кетүү керек, жалпы эреже боюнча мыйзамга кайтарым күч берүү кадимки болуп саналбайт, ал өзүнчө мүнөзгө ээ; бул принципти колдонуу мыйзам чыгаруучунун артыкчылыктуу укукка гана таандык болуп саналат, бул учурда же мыйзамдын текстинде убакыттагы мындай аракет жөнүндө атайын көргөзмө камтылышы керек, же мыйзамдын күчүнө кириши жөнүндөгү ченемдик укуктук актыда ушундай ченем камты-

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын судьясы
Ч.А. Айдарбекованын
Өзгөчө пикири

лышы керек. Мыйзамдын кайтарымы күчү жалпысынан адам менен мамлекеттин ортосунда пайда болгон мамилелерде колдонулат жана мунун бардыгы адамдын гана кызыкчылыгында жасалат.

Мыйзамга же башка ченемдик укуктук актыга кайтарым күч берүүгө тыюу салуунун конституциялык ченеминин маанисинен алып караганда, бул принцип универсалдуу аракетке ээ экендиги жана Кыргыз Республикасынын аймагында кабыл алынган бардык мыйзамдарга жана ченемдик укуктук актыларга тиешеси бар экендиги келип чыгат.

Муну менен бирге, Кыргыз Республикасынын Конституциясы 13-беренесинин 3-бөлүгүндө мыйзам чыгаруучу тарабынан салыктарды орнотуу учурунда кармоосун карайт, бул укук мамилелеринин бул түрүн конституциялык мааниге ээ коргоого ээ өзгөчө категориясына чыгарат, бул мына ушул салык мамилелериндеги бул ченемдин өзгөчө маанилүүлүгүн көргөзөт. Өзгөчө бул ишкердик ишмердүүлүк жүргүзгөн салык төлөөчүлөр үчүн актуалдуу, анткени алар экономикалык ишмердүүлүк жүргүзүү шартын өз убагында баалай билиши керек жана алар өз аракеттери менен салыктарды төлөө боюнча милдеттерди алганга чейин аныкталган бир корутундуларды жасашы керек. Экономикалык эркиндик анын

конституциялык – укуктук маанисинде экономикалык ишмердүүлүк жүргүзүүдөн кепилденген натыйжа алууну аныктабаса да, атайылап жана негизделбеген тобокелдиктерден коргоону божомолдойт, булар элдик бийликтин органдарынын чечимдери жана аракеттери тарабынан нормалдуу (түзүлгөн) режимди бузушат, анын ичинде салык жөнгө салуусундагы мындай өзгөрүүлөрдөн, булар экономикалык ишмердүүлүктүн тиешелүү субъектилерине жаңы шарттарга өз убагында ыңгайлаштырууга мүмкүнчүлүк бербейт. Салык төлөөчү чарба ишмердүүлүгүн пландаштырууну уюштуруу максатында өзүнүн салык милдеттеринин курамы жана мазмуну менен өз убагында кабардар болушу керек, анткени ал экономикалык ишмердүүлүк жүргүзүүнүн алкагында ага байланышкан чыгымдарды алдын ала эске алуу мүмкүнчүлүгүнө ээ болушу керек. Фискалдык төлөмдөрдү төлөөгө кеткен чыгымдар күтүүсүз мүнөзгө ээ болбошу керек, алар экономикалык эркиндикти ишке ашыруу үчүн жеңилгис тоскоолдук катары чыгышы мүмкүн.

Мына ушундан алып караганда, салык төлөөчүлөр катарында жарандардын жана алардын бирикмелеринин конституциялык укуктары ченемдик укуктук актылардын даярдануу жана күчүнө кирүүсүнүн өзгөчө тартибин болжолдойт, алар-

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын судьясы
Ч.А. Айдарбекованын
Өзгөчө пикири

га тиешелүү салыктарды төлөө милдети жүктөлгөн.

2. Лицензиялык төлөмдөрдү төлөөнүн укуктук табияты, негизинен лицензияны кармаганы үчүн, бул иш боюнча текшерүү предметинин ажыралгыс бөлүгү болуп саналат жана укуктук бул маселеси боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы тиешелүү укуктук позициясын иштеп чыгууну болжолдогон.

«Жер казынасы жөнүндө» талашка түшкөн Мыйзамынын (4-берене) жоболорунан улам лицензиялык төлөмдөр, ушул Мыйзамга жана «Салыктык эмес төлөмдөр жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияны кармоо үчүн лицензиат тарабынан төлөнүүчү төлөм болуп саналат. Өз кезегинде «Салыктык эмес төлөмдөр жөнүндө» Мыйзамы төлөм - бул мамлекеттик милдеттерди аткаргандыгы үчүн мамлекеттик органдардын көрсөткөн кызматынан пайдалануучу юридикалык жактар жана кишилер мезгил-мезгили менен төлөй турган акчалай салым деп карайт (2-берене). «Кыргыз Республикасындагы бюджеттик укуктун негизги принциптери жөнүндө» Мыйзамы салыктык эмес кирешелерди, мыйзамдарда каралган Кыргыз Республикасынын республикалык жана жергиликтүү бюджетке түшкөн,

ошондой эле Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык мамлекеттик бийлик жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына кызмат көрсөтүүдөн жана иш аткаруудан түшкөн акча каражаттарын аныктайт (19-берене).

Ошентип, салык эмес төлөм (квази-салык) – бул милдеттүү төлөм, ошентсе да мамлекеттин салык тутумуна кирбейт жана салык эмес, башка мыйзамдар менен орнотулган. Салык болуп эсептелбеген, бирок алардын төлөөчүлөрү үчүн сапаты менен ээ болгон башка төлөмдөрдү киргизүү сөзсүз түрдө конституциялык негизге ээ болушу керек. Салыктар менен төлөмдөр, Кыргыз Республикасынын Конституциясы ар бир жаранды мыйзамдуу орнотулган салыктар менен төлөмдөрдү төлөөгө милдеттендиргенинин күчүнөн улам орнотулат (55-берене). Эгер Кыргыз Республикасынын Конституциясында мындай төлөмдү милдеттендирген негиз жок болсо, салык же топтом болуп саналбаган кандайдыр бир башка төлөмдөрдү төлөөгө, эч ким бийликке жана багынууга негизделген административдик мамилелердин алкагында мажбурланбашы керек. Ушуга байланыштуу мыйзам чыгаруучуга, бюджеттердин кирешесинин салык эмес булагы болуп саналган мындай төлөмдөрдү төлөө боюнча милдеттенменин мүнөзүн ачуу маанилүү болуп эсептелет.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын судьясы
Ч.А. Айдарбекованын
Өзгөчө пикири

Аны менен бирге, мыйзамдарга кайтарым күч берүүнүн жалпы принциптери салык эмес төлөмдөрүн төлөө тартибин орноткон мыйзам чыгаруучу актылар үчүн да аракеттенет. Мындай төлөмдөр салыктарга таандык болбосо дагы, бул төлөмдөрдүн мазмундуу белгилери - мыйзам тарабынан орнотулушу, милдеттери жана максаттуу мүнөзү – аларга салыктардын укуктук режимин жайылтууга мүмкүндүк берет. Ушуга окшогон төлөмдөрдү орнотуу учурунда бардык финансылык жүктөргө жана жарандардын укугун жана эркиндигин чектөөгө мыйзамдуу жөнгө салууга болгон конституциялык талаптар аткарылышы керек экендигин билдирет.

Төлөмдүн тигил же бул түрүнүн укуктук табиятынын көйгөйү, биздин учурда жер казынасын колдонуу үчүн лицензиялык төлөм, жалгыз гана теориялык болуп саналбайт, ал маанилүү практикалык мааниге ээ. Каралып жаткан төлөм кандай укуктук табиятка – салык, топтом же салык эмес төлөмгө ээ экендигинен, негизинен, бул төлөмдү төлөбөй коюу же өз убагында төлөбөй коюунун кесепеттери, төлөбөгөндүгү үчүн жоопкерчиликке тартуу тартиби, төлөөчүгө карата көзөмөлдөөчү мамлекеттик органдардын ыйгарымдары, ашыкча төлөнгөн сумманы кайтарып берүү тартиби жана башкалар көз

каранды. Кандайдыр бир төлөмдү тигил же бул укуктук таризге киргизүү (төлөмдүн укуктук табиятын аныктоо) көп жагынан төлөм жүргүзүлө турган максаттардан көз каранды болот.

3. Кыргыз Республикасынын гана менчигинде турган жер казынасын коргоонун конституциялык кепилдиги мыйзам тарабынан тыюу салынбаган ишкердик же экономикалык ишмердүүлүктү аткарганда бул жаратылыш ресурстарын колдонуудан толугу менен баш тартуу дегенди түшүндүрбөйт (Конституциянын 12-берененин 5-бөлүгү). Жер казынасын пайдалануу сыяктуу тармакта ишмердүүлүгүн жүргүзүүнүн тартибин жана шарттарын аныктап, мыйзам чыгаруучу – юридикалык теңчилик, башка адамдардын кызыкчылыгына зыян келтирүү менен укуктарды кыянаттык менен тыюу салуу конституциялык принциптеринен алып караганда, - бул ишмердүүлүктү жүргүзүүнүн объективдүү өзгөчөлүктөрүн эске алган жер казынасын колдонуунун оптималдуу укуктук режимин орнотууга чакырылган. Ошентип, Конституциядан келип чыккан юридикалык теңчилик жана адилеттүүлүк принциптери менен Кыргыз Республикасынын дагы адамдардын жана жарандардын укуктары жана эркиндиктерин ишке ашыруу негизделген жана

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын судьясы
Ч.А. Айдарбекованын
Өзгөчө пикири

укуктук аныкталгандыктын зарылдыгын шарттайт жана ага байланыштуу салык жана башка фискалдык мамилелер тармагындагы мыйзамдуу жөнгө салуунун алдын ала айкындыгын шарттайт, алар, бир жагынан, фискалдык кызыкчылыкты ишке ашырууга жана ага байланыштуу мамлекеттин элдик маанилүү кызыкчылыктарын ишке ашырууга байланышкан, экинчи жагынан, анын бардык катышуучуларынын ортосундагы өз ара ишенимдин жогорку деңгээлин колдоо жана жарандык жүгүртүм туруктуулуктун негизинде жалпы экономикалык тутумду өнүктүрүү үчүн конституциялык баалуулуктардын акылга салынган макулдугун камсыз кылышы керек.

Кеп мамлекет сыяктуу укук мамилелеринин катышуучусу жөнүндө болуп жаткан учурда, толугу менен жарандардын мамлекетке жана мыйзамга болгон ишенимин колдоо принциби колдонулушу керек. Бул принциптин мааниси, укуктук мамлекеттин элементи катары, мамлекет тарабынан мындай мыйзам жаратуунун жол берилбегендиги болуп саналат, бул жаран же юридикалык жак үчүн кандайдыр бир тузак да болуп саналат; адам өз ишмердүүлүгүн, өзү чечим кабыл алып жатканда же аракеттерди жүргүзүү учурунда көрө албай калган укуктук кесепеттерге туш болбой тургандыгына ишенип туруп

жүргүзгүдөй; жаран ал тарабынан жүргүзүлүп жаткан ишмердүүлүк мыйзамдарга ылайык келе тургандыгына жана келечекте мыйзамга ылайык келет деп тааныла тургандыгына ишеним менен иштей алса. Кабыл алынып жаткан жаңы мыйзамдар укук мамилелеринин субъектер үчүн күтүүсүз болбошу керек, алардын бул мыйзамдарга баш ийбестигин же кабыл албоочулугун жаратпаш керек. Жарандардын мамлекетке жана мыйзамга болгон ишенимин колдоо принциби мыйзамдын ишенимдүүлүгүнө негизделет, ал алардын коопсуздугун кепилдейт. Мыйзамдын ишенимдүүлүгү мыйзам чыгаруучу актылардын туруктуулугун гана болжолдобостон, мыйзам чыгаруучунун аракеттерин көрө билүү жана өз аракеттерин жоромолдоо мүмкүнчүлүгү үчүн шарттарды болжолдойт.

Жарандардын мамлекетке жана мыйзамга болгон ишенимин колдоо принцибинин маанилүү түзүүчүлөрү болуп, мыйзамга кайтарым күч берүүгө тыюу салуу жана мыйзамдуу алынган укуктарды бузууга тыюу салуу болуп саналат. Мыйзам чыгаруучу, мыйзам кабыл алып жатып, жарандардын мамлекетке жана мыйзамга болгон ишенимин колдоо конституциялык принцибинин мазмунун жана маанисин эске алышы керек. Мына ушундай шарттарда гана инсан-

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын судьясы
Ч.А. Айдарбекованын
Өзгөчө пикири

дын эркиндигин ишке ашыруу мүмкүнчүлүгү ишке ашат, ал өз каалоосуна ылайык өз маселелерин чечет жана өз чечимдери үчүн жоопкерчилик тартат, ошондой эле көз карандысыз сарамжалдуу инсан катары, адам үчүн укуктук тартипти кармоо жолу менен анын ар намысын сактап калат.

Ошентип, мыйзамдарды жана башка ченемдик укуктук актыларды кабыл алуу, анын ичинде жер казынасын пайдалануу тармагында, жарандардын мамлекетке жана мыйзамдарга болгон ишенимин колдоо конституциялык принцибине дагы негизделиши керек, бул алардын чыныгы жана натыйжалуу аткарылышын эң мыкты түрдө камсыз кылат.

4. Жер казынасын пайдалануу тармагындагы ыйгарымдуу мамлекеттик орган тарабынан берилген лицензияны кармаганы үчүн лицензиялык төлөмдү киргизүү мыйзам чыгаруучунун талашсыз дискрециясы болуп саналат, ал мындай укуктук жөнгө салуу аркылуу, жер казынасын юридикалык жактарга колдонуу укугун кармоого болжол алган, жана буларда ал 2012-жылдын 17-сентябрында берилген лицензиянын негизинде келип чыккан өз ыйгарымдарынын чегинен чыкпайт.

Бирок, лицензиялык төлөмдөрдү, анын ичинде ушул мыйзам күчүнө киргенче берилген жер казынасын

пайдалануу укугуна лицензияларга карата төлөө мөөнөтүн эсептөө лицензиялардын биринчи жолу берилген күнүнөн башталат деп мыйзамдын талашка түшкөн ченемин көргөзүү менен, мыйзам чыгаруучу «Жер казынасы жөнүндө» Мыйзамдын мыйзамдуу күчүнө киргенге чейинки лицензияга ээ болгон адамдардын абалын төмөндөттү, ошону менен, жарандардын мамлекетке жана мыйзамга болгон ишенимин колдоо конституциялык принцибин да бузду.

Мыйзам күчүнө кирген күнгө чейин, бул мыйзам аракеттенген мезгилдеги келип чыга турган мамилелерди да, ошондой эле мындай жөнгө салуу мыйзамдуу күчүнө киргенге чейин келип чыга турган созулган мамилелерди бирдей жөнгө салып турушу керек. Бул учурда, эгер жаңы фискалдык төлөмдөрдү киргизе турган, салыктар жана топтомдор сыяктуу элдик-укуктук төлөмдөрдүн белгисине ээ жаңы укуктук жөнгө салуу жер казынасын колдонуу укугун алып алган жарандардын укугуна жана эркиндигине чоң көңүл менен мамиле кылуу керек, бул учурда кандай гана жагдай болбосун, түз да, кыйыр да мыйзамга кайтарым күч берилбеши керек, анткени, бардык эле жаңы төлөмдөр жер казынасын колдонуу укугун колдонгону үчүн төлөө жүгүн көбөйтөт, жана ага ылайык, укук ээлеринин абалын төмөндөтөт.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын судьясы
Ч.А. Айдарбекованын
Өзгөчө пикири

Ошентип, «Жер казынасы жөнүндө» Мыйзам менен «Жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияларды кармоо үчүн төлөмдү эсептөөнүн жана төлөөнүн тартиби жөнүндө» Жобонун талашка түшкөн ченемдери, аталган ченемдик укуктук актылардын күчүнө кирген күнүнө чейин берилген жер казынасын колдонуу үчүн лицензия берүү күнүнө карата лицензиялык төлөм

төлөө мөөнөтү таандык болгон ченемде, жарандардын мамлекетке жана мыйзамдарга болгон ишенимин колдоо конституциялык принциптерине, ага ылайык, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесинин 5-бөлүгүнө карама-каршы келет.

Судья Ч.А. Айдарбекова

«Палладекс КР» жоопкерчилиги чектелген коомунун жана «Текстоник» жабык акционердик коомунун кайрылуусуна байланыштуу «Жер казынасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 53-беренесинин 2-бөлүгүнүн жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 14-декабрындагы №834 «Жер казынасын пайдалануу чөйрөсүндө ченемдик укуктук актыларды бекитүү жөнүндө» токтому менен бекитилген, «Жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияларды кармоо үчүн төлөмдү эсептөөнүн жана төлөөнүн тартиби жөнүндө» Жобонун 12-пунктунун конституциялуугун текшерүү жөнүндө иш боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьясы Э. Ж. Осмонбаевдин

1. Коомдун эмгек жана коммерциялык ишмердүүлүк мамилелеринин негизинде болгон постулаттардын жана ченемдердин тутуму узакка созулган тарыхый мезгилдин ичинде цивилизациянын өнүгүүсү менен адамдардын белгилүү салттарга жана үрп-адаттарды атайылабастан колдонуунун негизинде жыйналып келген. Жеке менчик жана экономикалык эркиндик адамдын эмгек жана ишкердүүлүк активдүүлүгүнүн кубаттуу кызыктыргычтары болуп чыккандыктан, бул коомдо эмгектин ролу, финансылык ийгиликке жана кирешеге умтулууну, байлыкты көбөйтүү жана менчиктин чогулуусуна ашыкча ой жүгүртүүгө жана жогору баалоого алып келди. Жыйынтыгында мамлекет жана бизнестен турган коомдун ортосунда кийинчерээк жалпыга милдеттүү, укуктук мүнөзгө ээ болгон ишкер мамилелердин бир катар принциптери келип чыкты, мында Кыргыз Республикасы дагы четте калбайт.

Кыргыз Республикасынын Конституциясы тарабынан бекитилген экономикалык эркиндикке, эмгек эмгектенүүгө жана өзүнүн мүмкүнчүлүктөрүн пайдаланууга, жеке менчикке кол тийбестикке, салык жана топтомдорду төлөө милдеттерине болгон укуктар (6, 12, 42, 55-беренелер) жаңы милдеттемелерге кайтарым күч берүүгө жол берүү мүмкүн эместиги тууралуу конституциялык талаптар менен биргеликте мамлекет жана бизнестен дүйнө жүзүндө тарыхый жактан калыптанып калган, өнөктөштүк, бизнести чынчыл жана ачык жүргүзүүнүн негизинде, мамлекеттин жүргүзүп жаткан саясат жана бизнес тармагындагы аракеттерге, анын катышуучуларынын кадыр-баркын жана кызыкчылыктарын урматтоого жоопкерчилигин, «оюн шарттарын» арткы дата менен өзгөртүүнүн мүмкүн эместигинде жаткан жүрүм-турум эрежелерин сактоону талап кылат. Бул эрежелердин бардыгы албетте,

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын судьясы
Э. Ж. Осмонбаевдин
Өзгөчө пикири

түз эле келип чыгат жана жогоруда көрсөтүлгөн конституциялык аныктоолордон туунду болуп саналат.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы тарабынан «Жер казынасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 53-беренесинин 2-бөлүгүнүн жана «Жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияларды кармоо үчүн төлөмдү эсептөөнүн жана төлөөнүн тартиби жөнүндө» Жобонун 12-пунктунун конституциялуу экендиги тууралуу кабыл алынган чечимдин негизинде болгон жогоруда көрсөтүлгөн аргументтер бери дегенде эле таң калууну пайда кылат, ал эми мындан ары талаштуу ченемдерден келип чыккан мамилелердин алгылыктуулугу ааламдык экономикалык мааниден алганда эле эмес, ошондой эле эң жогорку юридикалык күчкө ээ болгон жана түздөн-түз таасири бар Кыргыз Республикасынын Конституциясынын өзүнүн Негизги Мыйзам катары аброй үчүн дагы олуттуу терс кесепеттерге алып келет (6-берененин 1-бөлүгү).

2. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын бул иш боюнча иш жүзүндө бардык укуктук позициясы төмөндөгүдөй: «Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан бекитилген лицензиялык төлөмдү жүргүзүү методикасы «Жер казынасы жөнүндө» Кыргыз Респу-

бликасынын Мыйзамынын 53-беренесинин талаптарына ылайык аныкталган жана жер казынасын пайдаланууга болгон лицензиянын иш жүзүндө алган учурунун эсептөөнү караган. Мыйзам чыгаруучунун төлөмдү аныктоого карата мындай мамилеси адилеттүү болуп эсептелет жана бир жер казынасын пайдалануучулардын башкалардын алдында артыкчылыгын жокко чыгарат жана жер казынасын пайдалануу укугун жаңы гана алган жер казынасын пайдалануучулардын укугун басмырлабайт. Ошондуктан, лицензиялык төлөмдүн баасын аныктоодо мыйзам чыгаруучу тарабынан колдонулган ыкма төлөмдү эсептөө методикасына гана тиешелүү, ал аркылуу лицензияны кармаганы үчүн төлөмгө кайтарым күчтү бере албайт».

Бул тезистин маанисинен лицензияны төлөмдү эсептөө методикасы аркылуу кармагандыгы үчүн төлөмгө кайтарым күчтү берүү мүмкүн эместиги тууралуу ишенимдер билдирүү мүнөзүн гана алып жүрөт жана эч кандай аргументи жок, башкысы «Эмне үчүн?» деген суроого жооп бербейт. Укуктук эмес категория тарабынан колдонулган контексттеги адилеттүүлүк ченемдери Конституциялык палатанын укуктук позицияларынын негизинде жатууга мүмкүн эмес, анткени укук маселелерин гана чечүү менен ал укуктук

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын судьясы
Э. Ж. Осмонбаевдин
Өзгөчө пикири

эмес мүнөздөгү түшүнүктөргө жардам бербейт. Ушул эле себепке байланыштуу жүйөлүүчү бөлүгүндө укуктукаргумент катары мыйзам чыгаруучу тарабынан лицензия алуучуларга оптималдаштыруу үчүн лицензиялык аянттарды берүү фактысынын болушу орунсуз көрүнөт.

3. Ушул тапта бардык цивилизациялуу мамлекеттерде кабыл алынган укуктук тариз уюшкан коом үчүн баардыгы үчүн милдеттүү болгон жүрүм-турум эрежелерин түзүү мүмкүнчүлүгүн берүүчү мыйзам болуп саналат.

Мыйзам өзүнүн аракеттеринин баштапкы жана акыркы пункттарына ээ. Мыйзам кайсы убакыттан баштап колдонула баштайт жана аны кайсы убакыттан баштап андан ары колдонбош керектиги тууралуу маселе укуктук дагы, ошондой эле тажрыйбалык аспектилерден алганда дагы өзгөчө маанилүү.

Мыйзамынын аракеттеринин баштапкы учурунун негизинде Кыргыз Республикасынын Конституциясы анын милдеттүүлүгү анын мазмуну менен таанышуу мүмкүнчүлүгүнөн көз каранды болгон принципти түптөдү. Ошондой эле, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 6-беренесинин 4-бөлүгүндө «Мыйзамдарды жана башка ченемдик укуктук актыларды расмий жарыялоо алардын күчүнө кириши үчүн милдеттүү шарт болуп эсептелет» деп аныкталган.

Мыйзамдын баштапкы жана чегине жеткен учур - аракеттерин аныктоо чек аралар тууралуу маселелерди чечет, анда жаңы чыгарылган мыйзам колдонулушу мүмкүн. Ал күчүнө кирген учурдан тартып мындан ары жокко чыгарылган же алмаштырылган мыйзамдарга орун жок, бул жөнгө салуу жаңы мыйзамга жүктөлгөн коомдук мамилелерге канчалык тиешелүү болсо дагы, ал өзү дагы учурда күчүн жоготкон мыйзам үстөмдүк кылып турган мезгилге тиешеси болбошу керек. Бул укуктук доктрина «мыйзам өткөн мезгилге карата колдонулбайт» – түшүнүгүндө туюнтулуп жатат. Бул түшүнүктүн негизги баалуулугу ар бир адам өзүнүн жүрүм-турумун алдын ала белгиленген эрежелер менен биргелешип түзө алат. Эгерде белгиленген эле эмес, келечекте белгилениши мүмкүн болгон ченемдерди эсепке алууга туура келе турган болсо бул мүмкүнчүлүк ошол замат жоголот.

Ошону менен бирге жаңы мыйзамга кайтарым күчтү берүү – мыйзам чыгаруучунун эрки экендигин танууга болбойт, бирок бул Конституция тарабынан белгиленген чектерде гана жүрүшү мүмкүн. Ал эми андан «Жаңы милдеттерди же оордотуучу жоопкерчиликти белгилөөчү мыйзам же башка ченемдик укуктук акты өткөн мезгилге карата колдонулбайт.» деп келип чыгат (Конституциянын 6-берене-

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын судьясы
Э. Ж. Осмонбаевдин
Өзгөчө пикири

нин 5-бөлүгү). Бул мыйзам чыгаруучунун мыйзамды кароо чектери так чектелген жана жаңы финансылык жүктөрдү киргизүүдө же укуктук жоопкерчиликтин кайсы гана болбосун тариздерин күчөтүүдө аларды кайтарым күчтү мүмкүн эместигин билдирет. Ошол эле учурда мындай мыйзамдарды мыйзамда бул тууралуу түздөн-түз көрсөтмө берүү жолу менен кайтарым күчтү эле эмес, ошондой эле өзүнүн мааниси боюнча тескери күчкө ээ болгон укук ченемдерин кабыл алуу жол бергис болуп саналат.

Конституцияда мыйзамдарды кайтарым күчтү бербөө тууралуу эрежелер жаңы милдеттемелерге ылайык анын салык укук мамилелериндеги өзгөчө маанилүү экендигин көрсөтөт. Бул ишкердик ишмердүүлүк жүргүзүп жаткан салык төлөөчүлөр үчүн өзгөчө актуалдуу, анткени Конституция аларга бизнес жүргүзүү шарттарын өз учурунда баалоо жана алар өзүнүн аракеттери менен салык жана салык эмес төлөмдөрү боюнча милдеттемелерге ээ болгон учурга чейин жыйынтык чыгаруу мүмкүнчүлүгүн берет. Ошону менен салык төлөөчүгө мыйзам чыгаруудагы өзгөрүүлөр менен таанышуу үчүн жана ишке жаңы шарттарда тиешелүү даярдык көрүү кепилдиги берилет. Ошондуктан мыйзам чыгаруу актылары эгерде алар жаңы төлөмдөрдү

белгилесе, алардын ставкаларын жогорулатат же салык төлөөчүлөрдүн абалын башкача жол менен начарлатып жатса, түздөн-түз дагы, башка эч кандай түрүндө дагы кайтарым күчкө ээ боло албайт. (Лицензияны кармагандыгы үчүн киргизилген төлөмдүн мазмундуу белгиси – мыйзам тарабынан милдеттүүлүк, максаттуу мүнөздүн белгилениши болуп саналат жана ишкердиктин субъектилерине таандык – бул аларды салык укуктук мамилелеринин тутумдарынан ажыратпоого мүмкүнчүлүк берет).

Ошентип, салык жана салык эмес төлөмдөрүнүн учурдагы тутумуна эркин өзгөртүүлөрдү киргизүүнүн жол бергистиги Кыргыз Республикасынын Конституциясынан түздөн-түз келип чыгат жана өзгөчө маанилүү милдетти аткарууга - ишкердик ишмердүүлүктүн субъектилеринде, ошол эле учурда чет өлкөлүк инвесторлордун мыйзамга жана мамлекеттик органдардын аракеттерине ишенимдин тиешелүү деңгээлин колдоого арналган.

Жарандардын мамлекетке болгон ишеним принциби теориялык аспектиден алганда юридикалык презумпция болуп саналат жана укуктук мамлекеттин негизги элементтеринин бири болуп саналат. Ишеним принцибинин мазмуну мамлекеттин жарандардын туруктуулук, адилеттүүлүк жана укуктук жөнгө салуулардын белгилүү экендигине карата күтүүлөрүнө ылайык ак ниеттүүлүк менен аракеттенүүгө милдеттүүлүгүн пайда кылат.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын судьясы
Э. Ж. Осмонбаевдин
Өзгөчө пикири

4. Эгерде «Жер казынасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 53-беренесинин 2-бөлүгүндө «Лицензиялык төлөмдөрдү, анын ичинде ушул Мыйзам күчүнө киргенче берилген жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияларга карата төлөө мөөнөтүн эсептөө лицензиялардын биринчи жолу берилген датасынан баштап жүргүзүлөт.» деп айтылган, ошондой эле «Жер казынасын пайдалануу укугуна лицензияларды кармоо үчүн төлөмдү эсептөөнүн жана төлөөнүн тартиби жөнүндө» Жобосунун мазмунуна кайрылсак, алар лицензиялык төлөмдү которууда аны жогоруда белгиленген талаштуу ченемдер менен киргизгенден кийинки убакытты киргизүүгө анык көрсөтүүнү камтыгандыгы ачык эле көрүнүп турат.

Ошентип, талаштуу ченемдер, биринчиден жаңы финансылык оордук алып келет, экинчиден, төлөөчүнүн абалын начарлатат, үчүнчүдөн, өзүн аракеттерин аларды аракетке киргизгенге чейин келип чыккан мамилелерге жайылтат, бул Кыргыз Республикасынын Конституциясынын көз карашынан алганда жол бергис болуп саналат, ага ылайык, Кыргыз Республикасынын Конституциясына түздөн-түз карама-каршы келет.

5. Ошондой эле жергиликтүү калктын көйгөйлөрүн чечүүдөгү мын-

дай мамиле адекваттуу эместигин, жаңы коркунучтарды пайда кылаарын жана эң башкысы эң маанилүү конституциялык принциптердин бирине карама-каршы келерин өзгөчө белгилей кетүү керек.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 5-беренесинин 1-бөлүгүнө ылайык мамлекет жана анын органдары коомдун кайсы бир бөлүгүнө эмес, бүткүл коомго кызмат кылат. Бул мамлекеттик мамиленин мааниси коомдун жалпы тең салмакталган өнүгүүсүн камсыздоодо турушун билдирет. Кабыл алынган модель аймагында пайдалуу кендери жайгашкан конкреттүү жергиликтүү коомдордун финансылык абалын жогорулатууга мүмкүнчүлүк берип жатса дагы, ошол эле учурда киреше берүү белгиси боюнча коңшу коомдордун каршылашуу коркунучун пайда кылат. Жыйынтыгында аракеттенип жаткан укуктук жөнгө салуу мамлекеттин бийликтин тигил же бул аймакта пайдалуу кен байлыктарды иштеп чыгуу маселелеринде мыйзамдуулукту орнотууга жарамсыздыгына күбө болот жана ишкердиктин субъектилеринин эсебинен мамлекеттик бийлик органдарынын тиешелүү чечимдерине каршы чыккан жергиликтүү калктан төлөп кутулуу аракети катары көрүнөт.

Судья Э. Ж. Осмонбаев

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
АТЫНАН

2015-жылдын
25-ноябры
Бишкек шаары

№ 14

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН ЧЕЧИМИ

жарандар Айнур Мусаевна Осмоналиеванын, Бектур Камильевич Осмонбаевдин жана Гульзар Абдыбековна Суталинованын кайрылуусуна байланыштуу «Борбордун статусу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 22-беренесинин 2-абзацынын жана «Ош шаарынын статусу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 22-беренесинин 2-абзацынын ченемдик жоболорунун конституциялуугун текшерүү жөнүндө иш боюнча

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы: төрагалык кылуучу – судья М. Ш. Касымалиевдин, судьялар – К. Абдиев, Ч. А. Айдарбекова, М. Р. Бобукеева, К. М. Киргизбаев, Э. Т. Мамыров, А. О. Нарынбекова, Э. Ж. Осмонбаев, Ч. О. Осмонова, Ж. И. Саалаевдин курамында,

сот жыйналышынын катчысы С. А. Джолгокпаеванын,
-кайрылуучу тараптар – А. М. Осмоналиева, Б. К. Осмонбаевдин;

-жоопкер-тарап – ишеним каттын негизинде аракеттенген Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин өкүлү Ч. М. Бердимуратовдун;

башка жак – ишеним каттын негизинде аракеттенген Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу жергиликтүү Өз алдынча башкаруу иштери жана этностор аралык мамилелер боюнча мамлекеттик агенттигинин өкүлү С. Бакасовдун катышуулары менен,

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 1, 6, 8, 9 жана 10-бөлүктөрүн жана «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 4, 18, 19, 37 жана 42-беренелеринин талаптарын жетекчиликке алып, ачык соттук жыйналышта соттуулугу жоюлганына же алып салынганына карабастан мамлекеттик бийликке каршы кылмыш жасаганы үчүн соттуулугу бар адам Бишкек жана Ош шаарынын мэри боло албайт деп белгилеген «Борбордун статусу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 22-беренесинин 2-абзацынын жана «Ош шаарынын статусу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 22-беренесинин 2-абзацынын ченемдик жоболорунун конституциялуулугун текшерүү жөнүндө ишти карады.

2015-жылдын
25-ноябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 14

Ишти кароого жарандар А. М. Осмоналиева, Б. К. Осмонбаев, Г. А. Суталинованын өтүнүчү себеп болду.

«Борбордун статусу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 22-беренесинин 2-абзацынын жана «Ош шаарынын статусу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 22-беренесинин 2-абзацынын ченемдик жоболору Кыргыз Республикасынын Конституциясына ылайык келүүсү жөнүндөгү маселеде күмөндүүлүктүн пайда болуусу ишти кароого негиз болду.

Ишти сот жыйналышына даярдоону жүргүзгөн судья-баяндамачы М.Р. Бобукееванын маалыматын угуп, көрсөтүлгөн материалдарды изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы

ТАПТЫ:

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2015-жылдын 22-апрелинде жарандар А. М. Осмоналиева, Б. К. Осмонбаев, Г. А. Суталинованын соттуулугу жоюлганына же алып салынганына карабастан мамлекеттик бийликке каршы кылмыш жасаганы үчүн соттуулугу бар адам Бишкек жана Ош шаарынын мэри боло албайт деп белгилеген «Борбордун статусу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 22-беренесинин 2-абзацынын жана «Ош шаарынын статусу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 22-беренесинин 2-абзацынын ченемдик жоболору Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 2-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнө, 16-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнө, 27-беренесинин 3-бөлүгүнө, 52-беренесинин 1-бөлүгүнүн 1 жана 2-пунктарына, 110-беренесинин 1-бөлүгүнө карама-каршы келет деп таануу жөнүндө өтүнүчү келип түшкөн.

Арыз ээлери, талашка түшкөн ченемдик жоболор, кандайдыр бир конституциялык маанилүү максаттарга байланышы болбой туруп, жарандардын мамлекеттик бийликке каршы жасаган кылмышы үчүн соттуулугу бар, соттуулугу жоюлганына же алып салынганына карабастан Бишкек жана Ош шаарларынын жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын башчысын (мэр) кызматына шайлоонун пассивдүү шайлоо укугунан түбөлүк жана шартсыз ажыратууну орнотот, жана ошону менен кошумча жана жасалганга пропорционалдуу эмес жоопкерчилик берет деп болжолдошот. Бул чектөө укуктук үстөмдүгү, адамдын жана

№ 14

жарандын укуктарын жана эркиндиктерин камсыз кылуу жана коргоонун конституциялык кепилдиктери принциптери менен туура келбейт.

Арыз ээлеринин пикири боюнча, укуктук демократиялык мамлекетте эркин шайлоого болгон укук юридикалык теңчилик жана андан келип чыккан акылга сыярлык, өлчөмдөш (пропорционалдуулук) жана зарылдык принциптерин кармоо учурунда конституциялык максаттарды сактоо максатында гана чектелиши мүмкүн. Мындай чектөөлөр бул конституциялык укуктун негизги мазмунун бурмалабашы керек жана анын негизги маңызына кол салбашы керек – башкасы анын басмырланышына жана алынып салынышына алып келет. Бул учурда шайлоо укук мамилелеринин субъектилеринин ар кандай укуктарына жана милдеттерине алып келүүчү бардык дифференциацияга жол берилет, эгер ал объективдүү акталса, негизделсе жана конституциялык маанилүү максаттарды көздөсө, ал эми бул максаттарга жетүү үчүн колдонулган укуктук каражаттар алар менен өлчөмдөш болсо.

Арыз ээлери, «Жергиликтүү өз алдынча башкаруу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 42-беренесинде Кыргыз Республикасынын башка шаарларынын мэрлерине болгон талаптар көргөзүлгөндүгүн жана жарандар үчүн мамлекеттик бийликке каршы кылмыш жасагандыгы үчүн соттуулугу бар, ал соттуулугу жоюлганына же алып салынганына карабастан сыяктуу чектөөлөр жок деп күрсөтүштү. Бул талашка түшкөн ченемдин басмырлоочу мүнөзүн көргөзүп турат, жогорулатылган жана акталбаган цензди орнотот, бул бардыгынын мыйзам алдында бирдейлиги принцибин бузууга алып келет.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 29-майындагы аныктамасы менен арыз ээлердин өтүнүчү өндүрүшкө кабыл алынган.

Соттук жыйналышта кайрылуучулар өздөрүнүн талаптарын колдошуп, аларды канааттандырууну өтүнүштү.

Жоопкер-тараптын өкүлү кайрылуучу тараптын жүйөөлөрү менен макул болбой, аларды негизсиз деп эсептеди жана өтүнүчтү канааттандыруусуз калтырууну суранат.

Конституциялык палата тараптардын жүйөөлөрүн талкулап, башка жактын иш боюнча берген түшүндүрмөсүн угуп, иштин материалдарын изилдеп, төмөнкүдөй тыянактарга келди:

2015-жылдын
25-ноябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 14

1. «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 19-беренесинин 4-бөлүгүнө ылайык, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы кайрылууда ченемдик укуктук актынын конституциялуулугу боюнча күмөн жараткан бөлүгүнө гана тийиштүү болгон предмет боюнча актыларды чыгарат.

Ошентип, ушул иш боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын кароо предмети болуп соттуулугу жоюлганына же алып салынганына карабастан мамлекеттик бийликке каршы кылмыш жасаганы үчүн соттуулугу бар адам Бишкек жана Ош шаарынын мэри боло албайт деп белгилеген «Борбордун статусу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 22-беренесинин 2-абзацынын жана «Ош шаарынын статусу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 22-беренесинин 2-абзацынын ченемдик жоболору саналат.

2013-жылдын 12-декабрындагы №218 «Борбордун статусу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы жана 2013-жылдын 12-декабрындагы №219 «Ош шаарынын статусу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы мыйзамдарда бекитилген тартипте кабыл алынышкан, «Эркин-Тоо» гезитинин 2013-жылдын 17-декабрындагы №100 санында жарыяланышкан, Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестрине киргизилген жана колдонуудагы мыйзамдар болуп эсептелет.

2. Кыргыз Республикасынын Конституциясына ылайык Кыргыз Республикасында, демократиялык укуктук мамлекетте, эл өз бийлигин Конституциянын жана мыйзамдардын негизинде түздөн-түз шайлоолордо жана референдумдарда, ошондой эле мамлекеттик органдардын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын системасы аркылуу жүзөгө ашырат (1 жана 2-беренелер).

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 52-беренесинин 1-бөлүгүнүн 2-пунктуна ылайык Кыргыз Республикасынын Конституциясында жана мыйзамдарда каралган тартипте жарандар мамлекеттик бийлик органдарын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарын шайлоого жана аларга шайланууга укуктуу.

Келтирилген конституциялык жоболор Атуулдук жана саясий укуктар жөнүндө Эл аралык пактынын 25-беренесинин б) пункту

№ 14

менен макулдашылат, ага ылайык ар бир атуулдун эч кандай дискриминациясыз жана негизделбеген чектөөлөрсүз, шайлоочулардын эркин ой билдирүүлөрүн камсыз кылган жана жашыруун добуш берүүдө жалпы жана теңдүү шайлоо укугунун негизинде жүргүзүлгөн чыныгы мезгилдик шайлоолордо шайланууга жана шайлоого укугу жана мүмкүнчүлүктөрү бар.

Жергиликтүү өз алдынча башкаруу көпчүлүк бийликтин ар түрдүүлүктүн бир катары конституциялык түзүлүштүн негиздеринин бири болуп саналат жана жергиликтүү жамаатарды өзүнүн кызыкчылыктарына менен өзүнүн жоопкерчилигинде жергиликтүү маанидеги маселелерди чечүүгө кепилденген укук жана чыныгы мүмкүнчүлүк катары мүнөздөлөт. Жергиликтүү кеңештер жергиликтүү өз алдынча башкаруунун өкүлчүлүктүү органдары катары, айыл өкмөтү, шаарлардын мэриялары жергиликтүү өз алдынча башкаруунун аткаруучу органдары болуп саналган жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын системасын түзөт (Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 110, 111 жана 112-беренелери).

Келтирилген конституциялык жоболордун маанисинен алып караганда, жергиликтүү өз алдынча башкаруунун өз алдынчалыгы Конституция жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган чектер менен аныкталат. Ошону менен Кыргыз Республикасынын Конституциясы мыйзам чыгаруучуну жергиликтүү өз алдынча башкарууну көпчүлүк бийликтин бир деңгээли катары ишке ашыруунун уюштуруучу-укуктук негиздерин орнотууга ыйгарым берген.

Мыйзам чыгаруучу тарабынан конституциялык жоболорду ишке ашыруу үчүн «Жергиликтүү өз алдынча башкаруу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы кабыл алынган, ал жергиликтүү бийликти Кыргыз Республикасынын администрациялык-аймактык бирдиктеринин деңгээлинде уюштуруу принциптерин орнотот. Аны менен бирге, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 8-беренесинин 3-бөлүгүнөн келип чыккан Бишкек жана Ош шаарларынын статустарын эске алуу менен, «Борбордун статусу жөнүндө» жана «Ош шаарынын статусу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын мыйзамдары кабыл алынды, аларда аталган шаарлардагы жергиликтүү өз алдынча башкарууну уюштуруу өзгөчөлүктөрү, аларды калыптандыруу тартиби каралат.

3. Жарандардын мамлекеттик иштерди башкарууга болгон укугу, анын ичинде шайлоодогу көпчүлүк бийликти ээлөөгө болгон укугу жана мамлекеттик бийлик органдарына жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына тең жана тикелей шайлоо укугунун негизинде эркин шайлоо аркылуу шайлоо жана аларга шайланууга болгон укугу Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 2 жана 52-беренелери менен кепилденген.

Кыргыз Республикасынын Конституциясына ылайык эч ким жынысы, расасы, тили, майыптуулугу, этноско таандыктыгы, туткан дини, курагы, саясий же башка ынанымдары, билими, теги, мүлктүк же башка абалы, ошондой эле башка жагдайлары боюнча кодулоого алынышы мүмкүн эмес (16-берененин 2-бөлүгү), мыйзам жана сот алдында бардыгы бирдей (16-берененин 3-бөлүгү); адамдын жана жарандын укуктары менен эркиндиктерин жокко чыгаруучу же кемсинтүүчү мыйзамдар кабыл алынбашы керек (20-берененин 1-бөлүгү). Ошентсе да, адамдын, жарандын укуктары менен эркиндиктери улуттук коопсуздукту, коомдук тартипти, калктын саламаттыгын, адеп-ахлагын сактоо, башка адамдардын укуктары менен эркиндиктерин коргоо максатында Конституция жана мыйзамдар менен чектелиши мүмкүн. Киргизилип жаткан чектөөлөр көрсөтүлгөн максаттарга өлчөмдөш болушу керек (20-берененин 2-бөлүгү).

Демократиялык укуктук мамлекетте шайлоо укугу конституциялык түзүлүштүн негиздерин сактоо үчүн маанилүү болуп саналат, анткени шайлоо процессинен көпчүлүк бийликтин курамы жана анын конституциянын жана мыйзамдардын үстөмдүгүнө, жарандардын укугун жана эркиндигин кармоого болгон мамилеси көз каранды. Конституциялык негиздеринин туруктуулугу үчүн мамлекет натыйжалуу укуктук механизмдерге муктаж, ал көпчүлүк бийликтин криминалдашуусу жана кыянаттык менен пайдалануудан коргоого жөндөмдүү болушу керек, анын легитимдүүлүгү көп жагынан коомдун ишенимине негизделет. Тиешелүү укуктук механизмдерди түзүү менен, мыйзам чыгаруучу көпчүлүк бийликте турган адамдардын кадыр баркына болгон жогорку талаптарды коюуга укуктуу, анткени жарандарда алардын моралдык-этикалык жана адептик сапаттарына шек жаралбашы керек. Ушуга ылайык, жарандарда алардын көпчүлүк бийликтин алып жүрүүчүлөрү катары алардын аракеттеринин мыйзамдуулугуна жана пайда көздөөбөөчүлүгүнө шек жаралбашы керек. Ушуга байланыштуу, мыйзам чыгаруучу, бийликтин криминалдашуусу

№ 14

улуттук коопсуздукка коркунуч катары кароо менен, көргөзүлгөн максаттарга жетүү үчүн пассивдүү шайлоо укугунда айрым бир чектөөлөрдү колдонууга укуктуу.

Мындай укуктук позицияны Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы өзүнүн 2013-жылдын 31-октябрындагы №6-Р Чечиминде билдирген.

4. Жоопкерчиликке тартуу учурундагы адилеттүүлүк принциби конституциялык принцип аркылуу ишке ашат – бир эле укук бузгандык үчүн эч ким кайра юридикалык жоопкерчилик тартпоого тийиш (27-берененин 3-бөлүгү).

Жогоруда көрсөтүлгөн конституциялык принцип бир эле жасалган иш үчүн кайра жазалоого жол бербей турган юридикалык жоопкерчилик маселесинде гана колдонулат.

Бирок талашка түшкөн мыйзам жоболорунда каралган пассивдүү шайлоо укугундагы чектөөлөр юридикалык жоопкерчилик чаралары катары каралбайт, анткени алар мыйзам чыгаруучу тарабынан шайлоочу көпчүлүк бийликти ээлөө үчүн дисквалификациялоочу тоскоолдук катары киргизилген.

5. Кайрылуучу субъект, өз позициясынын негиздөөсүнүн бир аргументи катары, талашка түшкөн ченемдер негизделбеген чектөөлөрдү камтыйт жана мамлекеттик бийликке каршы соттолгон жарандарды, анын соттуулугу жоюлганына же алып салынганына карабастан, пассивдүү шайлоо укугун ишке ашыруу маселелеринде башка жарандар менен бирдей эмес абалга коет, бул 16-берененин 1 жана 2-бөлүктөрүндө бекитилген кодулоого болгон укук боюнча Кыргыз Республикасынын Конституциясынын ченемдерин түздөн түз бузуу болуп эсептелет. Бул укукту бузууну белгилөө менен, кайрылуучу субъект «Жергиликтүү өз алдынча башкаруу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 42-беренесин келтирет, анда башка шаарлардын мэри кызматына кошумча талаптар каралган эмес.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 8-беренесинин 3-бөлүгүнө ылайык Бишкек жана Ош шаарлары республикалык маанидеги шаарлар деп эсептелет, алардын статусу мыйзам менен аныкталат. Ошентип, борбор менен Ош шаарынын өзгөчө статусунун күчү менен алардын түзүлүшү, «Борбордун статусу жөнүндө» жана «Ош шаарынын статусу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында орнотулган, жергиликтүү өз алдынча башкаруу тармагындагы кошумча эрежелерге баш ийет.

№ 14

Кыргыз Республикасынын борборунун статусу, Бишкек шаарынын укуктук абалы түшүнүлөт, ал Кыргыз Республикасынын борборунун иш милдеттерин аткарган Бишкек шаарындагы иштерге байланышкан өзгөчөлүктөр менен шартталган.

Ош шаары, администрациялык-саясий, экономикалык, илимий-билим берүү, руханий, тарыхый-маданий борбор болуп саналуу менен, республикалык маанидеги шаар катары өзгөчө статуска ээ.

Бул шаарлардагы башкаруу мамлекеттик ыйгарым укуктарды берүү боюнча мамлекеттик бийлик менен айкалышып, жергиликтүү өз алдынча башкаруу принцибинде ишке ашырылат.

Республикалык маанидеги шаарлардын иш милдеттерин ишке ашыруу максатында аткаруучу бийлик органдарынын башчылары (мэрлер), «Жергиликтүү өз алдынча башкаруу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамында каралган ыйгарымдар менен катар, «Борбордун статусу жөнүндө» жана «Ош шаарынын статусу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык кошумча ыйгарымдар берилген, бул башка шаарлардын мэрлерине таандык эмес. Ушуга байланыштуу, мыйзам чыгаруучу Бишкек шаарынын мэри жана Ош шаарынын мэри статусу менен шайкеш келбеген дисквалификациялоочу кошумча жагдайларды караган.

Мурда жасаган мамлекеттик бийликке каршы кылмышы шайлоочулар тарабынан шайлоочу кызматтын талапкеринин беделин баалоого таасир этүүчү жагдай болуп саналат жана ошону менен жарандардын өкүлчүлүктүү демократия институттарына болгон ишеним деңгээлин аныктайт. Мамлекеттик бийликке каршы кылмыш жасаган жарандардын пассивдүү шайлоо укугун чектөө, социалдык колдоону жана көпчүлүк бийлик органдарынын легитимдүүлүгүн бузуунун алдын алууга багытталган чара катары акталган жана конституциялык жоопкерчиликти жогорулатуу жана укуктук демократиялык мамлекеттин принциптеринин таасирдүүлүгүн жогорулатуунун, элдик укук тартибин сактоонун жана тиешелүү иш алып барышынын, бийликтин криминалдашуусу алдын алуунун конституциялык маанилүү максаттарын көздөйт.

Бул учурда Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы киргизилген чектөөлөрдүн конституционалдуулугун текшерүүнү ишке ашырып, алардын өлчөмдөшүнө, тууралыгына жана зарылдыгына укуктук баа берет жана ченем

№ 14

жаратуучу органдын иш-милдеттерин алмаштыра албайт же чектөөчү чараларды киргизүү учурунда алардан бир түрдүү мамилени талап кыла албайт.

Ошентип, аталган шайлоочу элдик кызматты ээлөөгө талапкер болуу укугуна ээ жарандардын катарынан чыгарууга алып келген шаарлардын мэри болуп шайлануу конституциялык укугун чектөө, ар бир конкреттүү этапта мамлекеттүүлүктү өнүктүрүүдө конституциялык корголгон балансты кармоо учурунда Кыргыз Республикасынын Конституциясынан келип чыккан негизде мыйзам тарабынан орнотулат.

Жогоруда баяндалгандын негизинде, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 6-бөлүгүнүн 1-пунктун, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 42, 46, 47, 48, 51, 52-беренелерин жетекчиликке алып, Конституциялык палата

ЧЕЧТИ:

1. Соттуулугу жоюлганына же алып салынганына карабастан мамлекеттик бийликке каршы кылмыш жасаганы үчүн соттуулугу бар адам Бишкек жана Ош шаарынын мэри боло албайт деп белгилеген «Борбордун статусу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 22-беренесинин 2-абзацынын жана «Ош шаарынын статусу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 22-беренесинин 2-абзацынын ченемдик жоболору Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 2-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнө, 16-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнө, 27-беренесинин 3-бөлүгүнө, 52-беренесинин 1-бөлүгүнүн 1 жана 2-пунктарына карама-каршы келбейт деп таанылсын.

2. Чечим акыркы, даттанууга жатпайт, жарыяланган учурдан тартып күчүнө кирет.

3. Чечим бардык мамлекеттик органдар, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, кызмат адамдары, коомдук бирикмелер, юридикалык жана жеке жактар үчүн милдеттүү жана республиканын бардык аймагында аткарылууга жатат.

4. Чечим Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бийлик органдарынын расмий басылмаларында, Конституциялык палатанын расмий

2015-жылдын
25-ноябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 14

сайтында жана «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын Жарчысына» жарыялансын.

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН
КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫ**

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
АТЫНАН

2015-жылдын
27-ноябры
Бишкек шаары

№ 15

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН ЧЕЧИМИ

жарандар Айнур Мусаевна Осмоналиеванын, Бектур Камильевич Осмонбаевдин жана Гульзар Абдыбековна Суталинованын кайрылуусуна байланыштуу шайлоо өнөктүгүнүн мезгилинде Кыргыз Республикасынын жарандары, саясий партиялар каржылоону талап кылган шайлоо алдындагы үгүт иштерин талапкерлер, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиялар менен макулдашуу боюнча гана жана алардын шайлоо фонддору аркылуу жүргүзүүгө укуктуу деп белгилеген «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 22-беренесинин 11-бөлүгүнүн ченемдик жобонун конституциялуулугун текшерүү жөнүндө иш боюнча

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы: төрагалык кылуучу – судья М. Ш. Касымалиевдин, судьялар – К. Абдиев, Ч. А. Айдарбекова, М. Р. Бобукеева, К. М. Киргизбаев, Э. Т. Мамыров, А. О. Нарынбекова, Э. Ж. Осмонбаев, Ч. О. Осмонова, Ж. И. Саалаевдин курамында,

сот жыйналышынын катчысы Н. А. Илиязованын катчылыгы менен;

-кайрылуучу тарап – А. М. Осмоналиева, Б. К. Осмонбаевдин;

-жоопкер-тарап – ишеним каттын негизинде аракеттенген Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин өкүлү М. И. Арзиевдин;

-башка жак – ишеним каттын негизинде аракеттенген Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча Борбордук комиссиясынын өкүлү Р. Б. Бекбасаровдун катышуулары менен,

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 1, 6, 8, 9, 10-бөлүктөрүн жана «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 4, 18, 19, 37 жана 42-беренелеринин талаптарын жетекчиликке алып, шайлоо өнөктүгүнүн мезгилинде Кыргыз Республикасынын жарандары, саясий партиялар каржылоону талап кылган шайлоо алдындагы үгүт иштерин

2015-жылдын
27-ноябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 15

талапкерлер, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиялар менен макулдашуу боюнча гана жана алардын шайлоо фонддору аркылуу жүргүзүүгө укуктуу деп белгилеген «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 22-беренесинин 11-бөлүгүнүн ченемдик жобонун конституциялуулугун текшерүү жөнүндө ишти ачык соттук жыйналышта карады.

Жогоруда аталган ченемдик жобо Кыргыз Республикасынын Конституциясына ылайык келүүсү жөнүндөгү маселеде күмөндүүлүктүн пайда болуусу ишти кароого негиз болду.

Ишти сот жыйналышына даярдоону жүргүзгөн судья-баяндамачы А. О. Нарынбекованын маалыматын угуп, көрсөтүлгөн материалдарды изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы

ТАПТЫ:

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2015-жылдын 17-апрелинде шайлоо өнөктүгүнүн мезгилинде Кыргыз Республикасынын жарандары, саясий партиялар каржылоону талап кылган шайлоо алдындагы үгүт иштерин талапкерлер, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиялар менен макулдашуу боюнча гана жана алардын шайлоо фонддору аркылуу жүргүзүүгө укуктуу деп белгилеген «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 22-беренесинин 11-бөлүгүнүн ченемдик жобо Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 31-беренесинин 1, 2 жана 3-бөлүктөрүнө, 33-беренесинин 1-бөлүгүнө карама-каршы келет деп таануу жөнүндө жарандар А. М. Осмоналиеванын, Б. К. Осмонбаевдин, Г. А. Суталинованын өтүнүчү келип түшкөн.

Арыз ээлеринин пикири боюнча, талашка түшкөн ченемдик жобо жарандарга шайлоо алдында шайлоо бюллетендерине киргизилген бардык шайлоочуларга каршы багытталган үгүттү өзүнүн акча каражаттарынын эсебинен өзүнүн жүргүзүшүнө тыюу салат деп ошону менен Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 31-беренесинин 1, 2 жана 3-бөлүктөрүнө, 33-беренесинин 1-бөлүгүнө карама-каршы келет.

№ 15

Арыз ээлери, аталган конституциялык Мыйзамдын 1-берененин жана 22-берененин 10-бөлүгүнө ылайык тигил же бул талапкерге, талапкерлердин тизмесине каршы добуш берүүгө үндөөлөр, шайлоо алдындагы үгүт болуп саналарын көрсөтүштү. Жарандар үчүн талашка түшкөн ченемдик жобо тарабынан каржылоону талап кылган шайлоо алдындагы үгүт иштерин жүргүзүү мүмкүнчүлүгү талапкерлер, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиялар менен макулдашуу боюнча гана жана алардын шайлоо фонддору аркылуу гана каралган. Ошентип жаран шайлоо алдындагы үгүттү бардык талапкерлерге, талапкерлердин тизмесине каршы өздүк каражаттарына өткөрүүгө укуктуу эмес, ал муну талапкерлердин, саясий партиялардын шайлоо фонддору аркылуу жасоого милдеттүү.

Арыз ээлеринин пикири боюнча, бир тарабында эркин шайлоолорго жана экинчи тарабында сөз эркиндиги жана ойду эркин билдирүү укуктарынын ортосунда мүмкүн болгон коллизияларды чечүүгө багытталган ченемдик жөнгө салууларды ишке ашыруу менен мыйзам чыгаруучу жарандардын конституциялык укуктарын шайлоочу катары камсыздоо зарылчылыгы менен байланышкан. Жарандар активдүү шайлоо укуктарын алып жүрүүчү жана ошол эле учурда укуктун субъектилери болуу менен маалыматты кайсы гана болбосун мыйзамдуу жол менен эркин издөөгө, алууга, берүүгө, өндүрүүгө жана жайылтууга укуктуу, алар шайлоолорду маалыматтык камсыздоонун объектиси катары гана каралышы мүмкүн эмес. Шайлоо процесстеринде алар өзүнүн шайлоо алдындагы позициясын активдүү талашууга багытталган ишмердүүлүгүн ишке ашырууга, ага ылайык башка шайлоочуларды конкреттүү талапкер үчүн же ага каршы добуш берүүгө көндүрүүгө же шайлоолорго катышып жаткан бардык талапкерлерге карата тескери мамилесин билдирүүгө укуктуу. Жарандар үчүн шайлоо алдындагы үгүт иштерин жүргүзүү мүмкүнчүлүгүн жокко чыгаруу же аны ишке ашырууга тиешелүү мыйзамдуу кепилдиктердин жоктугу шайлоо процессинин жүрүшүнө реалдуу таасирин тийгизүүгө болгон укуктан баш тартууну түшүндүрүп, ал эми шайлоо процесси болсо добуш берүү фактысына гана негизделип калат.

Арыз ээлери ошондой эле шайлоочулардын эл алдындагы бийликтин шайлоочу органынын персоналдык курамын түзүүгө багытталган кызыкчылыктары камтылган шайлоо алдындагы

2015-жылдын
27-ноябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 15

үгүттөөгө укуктардын ченемдик мазмуну шайлоо процессинин катышуучуларынын анын ичинде шайлоочулардын шайлоолордо белгилүү бир түрдө добуш берүүгө түрткү бере турган үгүттөө иштерин жүргүзүүгө болгон укуктуулугун камтыйт деп эсептешет. Ошондуктан эгерде мыйзам чыгаруучу өзүнүн дискрециялык укуктарын ишке ашыруу тартибинде шайлоолордо шайлоо бюллетенинде «бардыгына каршы» графасын толтуруу аркылуу добуш берүү мүмкүнчүлүгүн тааныган болсо, ал мыйзам чыгаруучуга тиешелүү шайлоо алдындагы үгүт жүргүзүүнү мыйзамдуу түрдө жөнгө салууга милдеттүү.

Мыйзам чыгаруучу Кыргыз Республикасынын жарандарын эгерде шайлоо бюллетенинде «бардыгына каршы» графасы бар болсо бардык талапкерлерге каршы шайлоо алдындагы үгүт жүргүзүү укуктарынан ажыратууга алып келүүчү ченемдик актыларды кабыл алууга укуктуу эмес. Алар тарабынан киргизилген ушул укукту ишке ашыруу тартиби формалдуу белгилүүлүктүн талаптарына жооп берүүгө жана жаранга өзүнүн жүрүм-турумун ылайыкташтыруу, тигил же бул аракеттерге алып келиши мүмкүн болгон кесепеттерин аң-сезимдүү даражада алдын ала көрө билүү мүмкүнчүлүгүн камсыздоого тийиш. Мыйзам чыгаруучу жарандардын бардык талапкерлерге каршы шайлоо алдындагы үгүт жүргүзүүгө болгон укуктарын таануу менен, бул укуктун биринчи кезекте каражаттарды шайлоо фонддорунан тышкары колдонуу мүмкүнчүлүктөрүнө тиешелүү атайы ченемдик камсыздоону караган эмес, жыйынтыгында жарандарды шайлоо процессине мыйзам ченемдүү катышуу эрежелерине тиешелүү жол бергис белгисиздик кырдаалына дуушар кылган.

Баяндалгандардын негизинде арыз ээleri «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 22-беренесинин 11-бөлүгүнүн ченемдик жоболорун, жарандар тарабынан шайлоо алдындагы үгүттөөнү өздүк каражаттарынын эсебинен жүргүзүүгө тыюу салууну камтыган бөлүгүн Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 1, 2-бөлүктөрүнө карама-каршы катары таанууну өтүнүшөт.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын 2015-жылдын 29-майындагы аныктамасы менен арыз берүүчүлөрдүн өтүнүчү өндүрүшкө кабыл алынган.

№ 15

Сот жыйналышында кайрылуучу тарап өзүнүн талаптарын колдоп жана аларды канааттандырууну өтүнүштү.

Жоопкер-тараптын өкүлү кайрылуучу тараптын далилдерине макул болбогондуктан, талашка түшкөн ченемдик жобо шайлоо алдындагы үгүттөөнү каржылоо маселелерин саясий партиялардын шайлоо фондулары аркылуу жөнгө сала тургандыгын белгиледи. Бул ченем жарандарга шайлоо алдындагы үгүттөө процессине эгерде үгүттөөнүн мындай таризи саясий партиялардын шайлоо фондусунун акча каражаттарынын эсебинен каржылоону талап кылса талапкерлер, талапкерлердин тизмесин сунуштаган саясий партиялардын макулдугу менен аралашуусуна мүмкүнчүлүк берет. Жарандар менен бардыгына каршы өзүнүн акча каражаттарынын эсебинен үгүт жүргүзүү шайлоо процессине кийлигишүү болуп саналат жана шайлоолордун үзгүлтүккө учурашына же жокко чыгарууга, мөөнөтүн которууга, ар кандай тескери кесепеттерге алып келиши мүмкүн.

Талашка түшкөн берене жарандар тарабынан өзүнүн каражаттарынын эсебинен шайлоо бюллетенине киргизилген талапкерлерге каршы багытталган бардыгына каршы шайлоо алдындагы үгүт жүргүзүү маселелерин жөнгө салбайт, ошону менен Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 31 жана 33-беренелерине карама-каршы келбейт.

Ушуга байланыштуу Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин өкүлү өтүнүчтү канааттандыруусуз калтырууну суранды.

Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча Борбордук комиссиясынын өкүлү кайрылуучу тараптын далилдерине макул болбогондуктан, «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 22-беренесинин 11-бөлүгү шайлоочулардын шайлоо бюллетениндеги «бардыгына каршы» графасын белгилөө аркылуу добуш берүүгө багытталган үгүт жүргүзүү тартибин жөнгө салбай тургандыгын, ошондуктан Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 31 жана 33-беренелерине карама-каршы келбейт деп көрсөттү.

Ошондуктан «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык

2015-жылдын
27-ноябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 15

Мыйзамынын 22-беренесинин 11-бөлүгүнө ага мүнөздүү болбогон, бул ченемдин диспозициялары жана гипотезаларынын алкактарынан чыккан жөнгө салуучу мүмкүнчүлүктөрүн, билдирүүчүлөрдү конституциялык ченемдер менен карама-каршылыктардын бар экендиги тууралуу туура эмес тыянактарга алып келет.

Конституциялык палата тараптардын жүйөлөрүн талкуулап, Р. Бекбасаровдун иш боюнча берген түшүндүрмөсүн угуп жана иштин материалдарын изилдеп, төмөнкүдөй тыянактарга келди:

1. «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 19-беренесинин 4-бөлүгүнө ылайык, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы кайрылууда козголгон ченемдик укуктук актынын конституциялуулугу боюнча күмөн жараткан бөлүгүнө гана тийиштүү болгон предмет боюнча актыларды чыгарат.

Ошентип, ушул иш боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын кароо предмети болуп шайлоо өнөктүгүнүн мезгилинде Кыргыз Республикасынын жарандары, саясий партиялар каржылоону талап кылган шайлоо алдындагы үгүт иштерин талапкерлер, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиялар менен макулдашуу боюнча гана жана алардын шайлоо фонддору аркылуу жүргүзүүгө укуктуу деп белгилеген «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 22-беренесинин 11-бөлүгүнүн ченемдик жобо саналат.

2011-жылдын 2-июлундагы №68 «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамы 2011-жылдын 5-июлундагы №54 «Эркин-Тоо» гезитинде жарыяланган, мыйзамдарда бекитилген тартипте кабыл алынган, Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестрине киргизилген жана колдонуудагы мыйзам болуп эсептелет.

2. Кыргыз Республикасы эгемендүү, демократиялык мамлекет болуп саналат, анда эл, эгемендиктин ээси жана мамлекеттик бийликтин бирден бир булагы болуп саналат, өз бийлигин

№ 15

түздөн-түз шайлоолордо жана референдумдарда, ошондой эле мамлекеттик органдардын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын системасы аркылуу жүзөгө ашырат (Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 1 жана 2-беренелери).

Кыргыз Республикасында шайлоо эркин болуп саналат, Жогорку Кеңештин депутаттарын, Президентти, жергиликтүү өз алдынча башкаруунун өкүлчүлүктүү органдарынын депутаттарын шайлоо жашыруун жалпы добуш берүү менен тең жана тикелей шайлоо укугунун негизинде өткөрүлөт (Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 2-беренесинин 4-бөлүгү).

Тикелей шайлоо укугунун принциби жарандар шайлоолордо талапкер, талапкерлердин тизмеси үчүн же талапкерге каршы, талапкерлердин тизмеси же талапкер, талапкерлер, талапкерлердин тизмесине каршы, түздөн-түз же бардык талапкерлерге, талапкерлердин тизмесине каршы добуш бере тургандыгын түшүндүрөт (Көз карандысыз Мамлекеттердин Шериктештигине катышкан мамлекеттердеги демократиялык шайлоонун, шайлоо укуктарынын жана эркиндиктеринин стандарттары жөнүндө Конвенциянын 4-беренеси).

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын ушул ченемдик тартиптерин жана эл аралык укуктук ченемдерин ишке ашыруу менен «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамы тарабынан жарандардын талапкерлерге, талапкерлердин тизмесине же бардыгына каршы добуш берүү укугу каралган.

Добуш берүү институтунун укуктук табияты ушундай, шайлоонун жүрүшүндө жарандар өзүнүн ишенимдерине таянуу менен өзүнүн эркин элдик бийликтин кызматтарында же органдарында элдин атынан чыгууга талапкер болгон конкреттүү талапкерлер, талапкерлердин тизмесин шайлоо же шайлабоо аркылуу билдиришет.

Ошондуктан, жарандардын эркин билдирүү максатында «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын шайлоо бюллетенинде «бардыгына каршы» позициясы каралган.

Ошентип, шайлоочулардын шайлоо бюллетендерине киргизилген талапкер, талапкерлердин тизмеси үчүн добуш берүүсү, ошондой эле бардыгына каршы добуш берүүсү Кыргыз Республикасынын Конституциясы жана эл аралык укуктук ченемдер менен таанылган жарандардын тикелей шайлоо укуктарынын принциптеринин ишке ашырылышы болуп саналат.

3. Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 52-беренесинин 2-бөлүгү менен каралган жарандардын жана мамлекеттик бийлик органдарына жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына шайлануу укуктары түз жана өкүлчүлүктүү демократияны камсыздоо таризи болуп саналат.

Шайлоо процессинин маанилүү элементтеринин бири жарандардын эркин билдирүүгө, шайлоолордун айкындуулугун сактоого көмөктөшүүчү жана эки түшүнүктү функцияны аткара турган шайлоолорду маалыматтык камсыздоо болуп саналат. Бир жагынан алганда ал шайлоочуларга шайлоорду өткөрүүнүн жүрүшү, тартиби жана жыйынтыктары тууралуу маалымат берүүгө, экинчи жагынан – жарандардын шайлоо алдындагы үгүт өткөрүүгө болгон укуктарын ишке ашырууга багытталаган.

Шайлоо алдындагы үгүт жарандарга, талапкерлерге жана саясий партияларга конкреттүү талапкерди, саясий партияны, талапкерлердин тизмесин колдоо же аларга каршы өзүнүн колдонуу билдирүүнү калыптандырууга мүмкүнчүлүк берет («Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 1-беренеси жана 22-беренесинин 9-бөлүгү). Ошону менен бирге ушул конституциялык Мыйзамдын 22-беренесинин 8-бөлүгү менен шайлоо процессинин саналып өткөн катышуучуларына карата эркин үгүт жүргүзүүгө кепилдик берилет.

Ошону менен бирге шайлоо алдындагы үгүт эркиндигине болгон мыйзам чыгаруу кепилдигин ой-пикирди эркин билдирүү, сөз жана басма сөз эркиндигине болгон конституциялык укуктар менен окшош деп билүүгө болбойт.

Бул шайлоо алдындагы үгүт мааниси – шайлоочуларды Кыргыз Республикасынын Президентинин же Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутатынын кызматын ээлегенге талапкер болгон талапкерлер, ушундай талапкерлердин тизмеси үчүн добуш берүүгө же аларга каршы добуш берүүгө түрткү берүүгө менен байланыштуу.

Пикирлерди билдирүү эркиндигине болгон кепилдик адамы эркин жана көз карандысыз ой жүгүртүү мүмкүнчүлүгүн чектөөдөн коргоодо турса, ой-пикирди эркин айтуу мүмкүн болбосо ал эркин билдирилбейт; сөз эркиндиги адамдын эл алдында эркин сүйлөө, ашкере кылуу, өзүнүн ойлорун, пикирлерин жана ишенимдерин тоскоолдуксуз билдирүүдө, кандай гана жол менен болбосун аны жайылтууда турат. Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 33-беренесинин 1-бөлүгүнө киргизилген маалымат эркиндигине болгон укуктуу туунду катары ошол эле учурда ой-пикирлерди билдирүү эркиндигине жана сөз эркиндигине болгон кошумча кепилдик катары кароо керек. Шайлоо процессинин учурунда сөз эркиндиги жана маалымат эркиндиги белгилүү бир деңгээлде элдин өз эркин аң-сезимдүү билдирүүсү үчүн зарыл болгон саясий маалыматтык мейкиндикти түзүү менен шайлоолордун институтунун жалпы структурасынын катарына кирет. Мындай укуктук позицияны Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы өзүнүн 2015-жылдын 24-июнундагы №09-Р Чечиминде билдирген.

4. Кыргыз Республикасынын шайлоо тутуму жарандардын шайлоо укуктарынын мыйзамдуулук, ачык-айкындуулук, жеткиликтүүлүк, ачыктык жана ишенимдүүлүк, ошондой эле жарандардын укуктарын жана эркиндиктерин коргоого болгон тең укуктуулуктун негизинде курулат. Бул принциптер шайлоолорду уюштуруунун бардык баскычтарын, анын ичинде шайлоолорду даярдоонун, шайлоо алдындагы үгүт жүрүшүндөгү жана Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоолорду өткөрүүнүн жүрүшүндө тепчип өтөт.

Шайлоо фондун түзүү катышуучулар тарабынан алар талапкерликке көрсөтүлгөн учурдан тарта же шайлоолорго катышууга болгон ниетин билдирген учурдан тарта калыптанган шайлоо процессинин бирден бир баскычтарынан болуп саналат жана ал шайлоолорду каржылоонун мыйзамдуулугун, ага катышкан талапкерлердин бирдей укуктарын камсыздоого багытталган.

Талашка түшкөн ченемдик абалды ченемдик жөнгө салуу талапкердин же талапкерлердин тизмесин сунуштаган саясий партиянын шайлоо фондунун эсебинен каржылоону талап кылган шайлоо өнөктүгүнүн мезгилиндеги үгүт ишин тартипке салууга багытталган. Бул ченем жарандардын жана саясий партиялардын

2015-жылдын
27-ноябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 15

талапкерлер, талапкерлердин тизмесин сунуштаган саясий партия менен макулдашуу жана ушул адамдардын шайлоо фондурлары аркылуу болгон эки шартты сактоо менен шайлоо алдындагы үгүт жүргүзүү мүмкүнчүлүгүн карайт. Бул үгүт процессинин мааниси жана шайлоо алдындагы үгүт кампаниясынын бардык катышуучуларына тиешелүү болгон, мыйзамдуулук, ачык-айкындуулук, жеткиликтүүлүк, ачыктык жана шайлоолордун ишенимдүүлүк болуу принциптеринин бузулуусуна алып келе турган ар кандай эркин аракеттерди жокко чыгаруучу бирдиктүү жүрүм-турум эрежелерин киргизүү зарылчылыгы менен байланышкан.

Ушуга ылайык, жарандар тарабынан бардык талапкерлерге каршы шайлоо алдындагы үгүт жүргүзүү талашка түшкөн ченемдик жобону укуктук жөнгө салуунун чегинен чыгып жатат. Ошондуктан кайрылуучу тараптын талашка түшкөн ченемдик жоболор шайлоо алдында жарандар тарабынан өзүнүн каражаттарынын эсебинен бардык талапкерлерге каршы багытталган үгүт жүргүзүүгө тыюу салууну камтый тургандыгы тууралуу далилдери туура эмес.

Бардык талапкерлерге каршы шайлоо алдындагы үгүт жүргүзүү тартибин тиешелүү укуктук жөнгө салуунун жоктугу Кыргыз Республикасынын Конституциясына карама-каршы келген талашкан түшкөн ченемдик жоболорду таануу үчүн негиз катары кызмат кыла албайт.

Шайлоо алдындагы бардыгына каршы үгүттөө менен байланышкан укуктук мамилелер мыйзам чыгаруучу тааныган шайлоочулардын өзүнүн эркин шайлоочулардын бюллетенинде «бардыгына каршы» графасын толтуруу жолу аркылуу билдирүү мүмкүнчүлүгү болуп саналгандыктан өзүнчө укуктук жөнгө салууну талап кылат.

Мыйзам чыгаруучу шайлоо алдындагы үгүттөөгө карата укуктарды ишке ашыруу менен байланышкан жөнгө салуунун тигил же бул тариздерин тандоо менен шайлоолордун объективдүү жыйынтыгына жетишүү жана ушунун негизинде легитимдүү өкүлчүлүктүү элдик бийлик органдарын түзүү зарылчылыгын эске алуусу керек.

Ошентип, шайлоо өнөктүгүнүн мезгилинде жарандары, саясий партиялар каржылоону талап кылган шайлоо алдындагы үгүт иштерин талапкерлер, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн

саясий партиялар менен макулдашуу боюнча гана жана алардын шайлоо фонддору аркылуу жүргүзүү укуктарын камтыган «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 22-беренесинин 11-бөлүгүнүн ченемдик жоболору Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 31-беренесинин 1, 2 жана 3-бөлүктөрүнө, 33-беренесинин 1-бөлүгүнө карама-каршы келбейт.

Жогоруда баяндалгандын негизинде, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 6-бөлүгүнүн 1-пунктун, 8 жана 9-бөлүктөрүн «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 46, 47, 48, 51, 52-беренелерин жетекчиликке алып, Конституциялык палата

ЧЕЧТИ:

1. Шайлоо өнөктүгүнүн мезгилинде жарандары, саясий партиялар каржылоону талап кылган шайлоо алдындагы үгүт иштерин талапкерлер, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиялар менен макулдашуу боюнча гана жана алардын шайлоо фонддору аркылуу жүргүзүүгө укуктуу деп белгилеген «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 22-беренесинин 11-бөлүгүнүн ченемдик жоболору Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 31-беренесинин 1, 2 жана 3-бөлүктөрүнө, 33-беренесинин 1-бөлүгүнө карама-каршы келбейт деп таанылсын.

2. Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши ушул Чечимдин жүйөлөштүрүүчү бөлүгүнөн келип чыккан маселеде укуктук күмөндүүлүктү жөнгө салышы керек.

3. Чечим акыркы, жана даттанууга жатпайт, жарыяланган учурдан тартып күчүнө кирет.

4. Чечим бардык мамлекеттик органдар, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, кызмат адамдары, коомдук бирикмелер, юридикалык жана жеке жактар үчүн милдеттүү жана республиканын бардык аймагында аткарылууга жатат.

2015-жылдын
27-ноябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 15

5. Чечим Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бийлик органдарынын расмий басылмаларында, Конституциялык палатанын расмий сайтында жана «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын Жарчысына» жарыялансын.

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫ**

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
АТЫНАН

2015-жылдын
9-декабры
Бишкек шаары

№ 16

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН ЧЕЧИМИ

жарандар Бактыгуль Жакшылыковна Иманазарованын, Гульнар Мырзакулованын, Виктор Иванович Мячиндин кайрылуусуна байланыштуу «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 28-беренесинин конституциялуулугун текшерүү жөнүндө иш боюнча

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы: төрагалык кылуучу – судья М. Ш. Касымалиевдин, судьялар – К. Абдиев, Ч. А. Айдарбекова, М. Р. Бобукеева, К. М. Киргизбаев, Э. Т. Мамыров, А. О. Нарынбекова, Ч. О. Осмонова, Ж. И. Саалаевдин курамында,

сот жыйналышынын катчысы Н. А. Илиязованын катчылыгы менен,

кайрылуучу тарап – Бактыгуль Жакшылыковна Иманазарованын жана анын ишеним каттын негизиндеги өкүлү Жолдош Мамаевич Ибраевдин, Гульнар Мырзакулованын жана анын ишеним каттын негизиндеги өкүлү Бектен Мидинович Сабырбековдун, Виктор Иванович Мячиндин жана анын ишеним каттын негизиндеги өкүлү Жаныбек Аттокурович Сопуевдин;

жоопкер-тарап – ишеним каттын негизинде аракеттенген Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин өкүлү Талантбек Ырысбекович Ырысбековдун;

башка жактар – ишеним каттын негизинде аракеттенген Кыргыз Республикасынын Соода-өнөр жай палатасынын алдындагы Эл аралык бейтарап сотунун өкүлү Айбек Мелисканович Чекошевдун, «Кыргыз банктар бирлиги» юридикалык жактар бирикмесинин өкүлү Чолпон Асанбековна Самсалиеванын катышуулары менен,

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 1, 6-бөлүктөрүн жана «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 4, 18, 19, 37 жана 42-беренелеринин талаптарын жетекчиликке алып, «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 28-беренесинин конституциялуулугун текшерүү жөнүндө ишти ачык соттук жыйналышта карады.

2015-жылдын
9-декабры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 16

Ишти кароого жарандар Б. Ж. Иманазарованын, Г. Мырзакулованын, В. И. Мячиндин өтүнүчтөрү себеп болду.

«Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 28-беренесинин Кыргыз Республикасынын Конституциясына ылайык келүүсү жөнүндөгү маселеде күмөндүүлүктүн пайда болуусу ишти кароого негиз болду.

Ишти сот жыйналышына даярдоону жүргүзгөн судья-баяндамачы Ч. А. Айдарбекованын маалыматын угуп, көрсөтүлгөн материалдарды изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы.

ТАПТЫ:

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2015-жылдын 29-июнунда «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 28-беренеси Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесинин 1, 3-бөлүктөрүнө жана 5-бөлүгүнүн 3-пунктуна карама-каршы келет деп таануу жөнүндө жаран Г. Мырзакулованын кызыкчылыгын көздөгөн Б. М. Сабырбековдун өтүнүчү келип түшкөн.

Өтүнүчтөн жана сунушталган материалдардан келип чыккандай, Г. Мырзакулова «Центр-Кредит-Бизнес» Кичи насыя агенттиги» коомдук фонду менен 2009-жылы 24-ноябрда 600 000 (алты жүз миң) сомго жылдык пайызы 30 пайыз менен, бир жылдык мөөнөткө насыя келишимин түзгөнү белгилүү болду. Насыя келишими боюнча милдеттенмелерди камсыз кылуу боюнча ошол эле күнү Бишкек шаарында жайгашкан турак үйгө ипотека келишими түзүлгөн. Аталган келишимдер арбитраждык эскертмени камтыйт, анда бул келишимдерден келип чыккан бардык талаш-тартыштар Кыргыз Республикасынын Соода-өнөр жай палатасынын алдындагы Эл аралык бейтарап сотунда каралаары жазылган. Г. Мырзакулова насыя келишиминин шарттын бузгандыгынын натыйжасында «Центр-Кредит-Бизнес» Кичи насыя агенттиги» коомдук фонду Кыргыз Республикасынын Соода-өнөр жай палатасынын алдындагы Эл аралык бейтарап сотуна доо арызы менен кайрылган, ал бул ишти карап чыгып, өзүнүн 2011-жылдын 19-июлундагы чечими менен тараптардын ортосунда өз ара түзүлгөн шарттарда жарашуу келишимин кабыл алган. Жарашуу

2015-жылдын
9-декабры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 16

келишимдин шарттарына макул болбостон, Г. Мырзакулова аны соттук тартипте даттануу зарылдыгын туура деп эсептеген. Бирок, «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 28-беренесинде бейтарап соттун чечиминин акыркы экендигин, анын үстүнөн башка соттордо даттанууга болбой тургандыгын, ошондой эле тараптардын чечимде белгиленген тартипте жана мөөнөттө мындай чечимди аткарууга милдеттүү кылган жоболор бул чечимди жалпы юрисдикация сотторуна даттанууга берүүгө мүмкүндүк бербегени каралган, анын Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесинин 5-бөлүгүнүн 3-пунктунда каралган, ишти андан жогорку турган сотторго кайталап кароого берген конституциялык укугун бузат. Ушуга байланыштуу Г. Мырзакулова «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 28-беренеси Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесинин 1, 3-бөлүктөрүнө жана 5-бөлүгүнүн 3-пунктуна карама-каршы келет деп таанууну суранды.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 9-июлундагы аныктамасы менен жаран Г. Мырзакулованын өтүнүчү өндүрүшкө кабыл алынган.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2015-жылдын 29-июнунда «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 28-беренеси Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 6-беренесинин 2-бөлүгүнө, 20-беренесинин 5-бөлүгүнүн 8-пунктуна, 40-беренесине карама-каршы келет деп таануу жөнүндө жаран В. И. Мячиндин өтүнүчү келип түшкөн.

Сунушталган материалдардан келип чыккандай, «Халык-Банк Кыргызстан-Бишкек» ачык акционердик коомунун филиалы 2012-жылдын 25-апрелинде В. И. Мячин менен 18 000 (он сегиз миң) АКШ долларына жылдык пайызы 21 пайыз менен, 24 айлык мөөнөткө насыя келишимин түзгөнү белгилүү болду. Аталган насыя келишими боюнча милдеттенмелерди камсыз кылуу максатында 2012-жылдын 25-апрелинде күрөө келишими түзүлгөн, анда күрөө катары Бишкек шаарында жайгашкан 3 бөлмөлүү батир коюлган, ал 19 890 (он тогуз миң сегиз жүз токсон) АКШ долларына бааланган. Ошол эле күнү соттук эмес тартипте күрөө предметин алууга кайрылуу тууралуу Макулдашуу, ошондой эле

С. П. Куренов менен кепилдик келишими түзүлгөн. Аталган келишимдердин баары арбитраждык эскертмени камтыган, анда бул келишимдерден келип чыккан бардык талаш-тартыштар Кыргыз Республикасынын Соода-өнөр жай палатасынын алдындагы Эл аралык бейтарап сотунда каралаары жазылган.

В. И. Мячин тарабынан насыя келишими боюнча милдеттенмелер бузулгандыгына байланыштуу, күрөө предмети сатууга чыгарылды, ал жакта сатуунун уюштуруучусу катары «Аверс» жоопкерчилиги чектелген коому чыкты. Сатуу кайталанып өткөрүлбөгөндүгүнө байланыштуу, «Күрөө жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык батир «Халык-Банк Кыргызстан» ачык акционердик коомунун жеке менчигине өттү.

Жогоруда айтылган жагдайлар келип чыккандан кийин В. И. Мячин Кыргыз Республикасынын Соода-өнөр жай палатасынын алдындагы Эл аралык бейтарап сотуна «Аверс» жоопкерчилиги чектелген коомунун аракеттерин жана батирди сатуу боюнча сооданы мыйзамсыз деп табуу талабы менен кайрылган, ошондой эле 2013-жылдын 2-июлундагы күрөө предметин күрөө кармоочунун жеке менчигине өтүү жөнүндөгү протоколун жараксыз деп табуу жана келишимдин жараксыздык натыйжасын колдонуу жөнүндөгү өтүнүч менен кайрылган. Кыргыз Республикасынын Соода-өнөр жай палатасынын алдындагы Эл аралык бейтарап сотунун 2014-жылдын 2-октябрындагы чечими менен арыз ээсинин доо арызы кабыл алынган эмес. Муну менен бирге, чечимде, бул чечим «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 28-беренесинде бейтарап сотунун чечиминин акыркы экендиги жана даттанууга жатпай тургандыгы белгиленген, арыз ээсинин пикири боюнча, анын соттук коргоого болгон конституциялык укугун бузат, ал Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесинин 5-бөлүгүнүн 8-пунктуна ылайык эч кандай чектөөлөргө жатпайт.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 9-июлундагы аныктамасы менен жаран В. И. Мячиндин өтүнүчү өндүрүшкө кабыл алынган.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2015-жылдын 11-июлунда «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 28-беренеси Кыргыз Республикасынын

2015-жылдын
9-декабры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 16

Конституциясынын 20-беренесинин 5-бөлүгүнүн 8-пунктуна жана 40-беренесинин 1-бөлүгүнө карама-каршы келет деп таануу жөнүндө жаран Б. Ж. Иманазарованын өтүнүчү келип түшкөн.

Берилген материалдарда, 2012-жылдын 30-ноябрында Б. Ж. Иманазарова Э. Ш. Мусуралиева менен негизги суммадан 4-пайызды ай сайын төлөө менен алты ай мөөнөткө 20 000 (жыйырма миң) АКШ долларына зайым келишимин түзгөн. Зайым келишими боюнча милдеттенмелерди камсыз кылуу максатында алар Бишкек шаарындагы жайгашкан турак жайга күрөө жөнүндөгү келишимди түзүшкөн. 2013-жылдын 30-майындагы №1 зайым келишими кошумча макулдашуу менен 2013-жылдын 30-августуна чейин узартылган. Аталган келишимдердин баары арбитраждык эскертмени камтыган, анда бул келишимдерден келип чыккан бардык талаш-тартыштар Кыргыз Республикасынын Соода-өнөр жай палатасынын алдындагы Эл аралык бейтарап сотунда каралаары жазылган. Бирок, Б. Ж. Иманазарова зайымды жоюу боюнча өз милдеттенмелерин аткарган жок, ошондо Э. Ш. Мусуралиева күрөөгө коюлган мүлкү өндүрүп алуу жолу аркылуу карызынын суммасын өндүрүп алуу жөнүндө бейтарап сотко кайрылган. Кыргыз Республикасынын Соода-өнөр жай палатасынын алдындагы Эл аралык бейтарап соту 2015-жылдын 27-июнунда Э. Ш. Мусуралиеванын доо арызын канааттандыруу жөнүндө чечим чыгарган жана анын чечими акыркы экендигин жана даттанууга жатпай тургандыгын көргөзгөн.

Б. Ж. Иманазарованын пикири боюнча, «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 28-беренесинин жоболоруна негизделген бейтарап сотунун чечимдерине даттанууга мүмкүн эместиги анын Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 40-беренесинин 1-бөлүгүндө каралган ар бир жарандын соттук коргоого жана эркиндигине кепилдик берген конституциялык укугун бузат, ошондой эле Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесинин 5-бөлүгүнүн 8-пункту менен, ага ылайык соттук коргонуу укугу эч чектелүүгө тийиш эместиги каралган.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 9-июлундагы аныктамасы менен өтүнүч өндүрүшкө кабыл алынган.

Жаран Б. Ж. Иманазарованын, Г. Мырзакулованын жана В. И. Мячиндин талаптары өз ара байланыштуу болгондуктан

2015-жылдын
9-декабры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 16

«Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 30-беренесинин 1-бөлүгүнүн 6-пунктунун талаптарына ылайык судья-баяндамачынын 2015-жылдын 4-сентябрындагы аныктамасы менен бир конституциялык сот өндүрүшүнө бириктирилген.

Сот жыйналышында кайрылуучулар өздөрүнүн талаптарын колдошуп, аларды канааттандырууну өтүнүштү.

Жоопкер – тараптын өкүлү кайрылуучу тараптын жүйөөлөрү менен макул болбой жана жаран Б. Ж. Иманазарованын, Г. Мырзакулованын жана В. И. Мячиндин өтүнүчтөрүн төмөнкү негиздер боюнча канааттандыруусуз калтырууну суранды. Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 93-беренесине ылайык сот системасы Жогорку соттон жана жергиликтүү соттордон турат; мыйзам менен адистештирилген соттор түзүлүшү мүмкүн. Бейтарап соттор Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 58-беренесинин күчү менен жарандык укук мамилелеринен келип чыккан талаш-тартыштарды соттон тышкары чечүү үчүн түзүлөт, жана алар соттук тутумга кирбейт. Бейтарап соттордун ыйгарым укуктары, түзүлүш тартиби жана иштеши мыйзам менен аныкталат. Ушуга ылайык, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 99-беренесинин 5-бөлүгүндө каралган соттук чечимдерди даттанууга болгон укугу жөнүндөгү конституциялык ченем, Кыргыз Республикасынын Соода-өнөр жай палатасынын алдындагы Эл аралык бейтарап сотуна таратылбайт.

Кыргыз Республикасынын Соода-өнөр жай палатасынын алдындагы Эл аралык бейтарап сотунун жана «Кыргызстандын банктар бирлиги» юридикалык жактардын биримдигинин өкүлдөрү бейтарап соттор сот тутумуна кирбей тургандыгын, бирок ошол эле учурда жарандык укук мамилелеринен келип чыккан талаш-тартыштарды чече тургандыгын аныкташты. Бирок, алар мындай чечимдердин чечилиши тараптардын талаш-тартыштарды бейтарап сотко берүү жөнүндөгү макулдашуусу болгон учурда гана ишке ашырылат. Ушуга байланыштуу тараптар иштерин жалпы юрисдикция сотторунда кароо укугунан өз эрки менен баш тартышат. Мына, ушуга байланыштуу мыйзам чыгаруучу бейтарап соттук чечиминин акыркы жөнүндө ченемди кабыл алган.

Конституциялык палата тараптардын жүйөөлөрүн талкуулап, башка жактын иш боюнча берген түшүндүрмөсүн угуп жана иштин материалдарын изилдеп, төмөнкүдөй тыянактарга келди:

№ 16

1. «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 19-беренесинин 4-бөлүгүнө ылайык, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы кайрылууда козголгон ченемдик укуктук актынын конституциялуулугу боюнча күмөн жараткан бөлүгүнө гана тийиштүү болгон предмет боюнча актыларды чыгарат.

Ошентип, ушул иш боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын кароо предмети болуп төмөнкүдөй мазмундагы «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 28-беренеси саналат:

«28-статья. Бейтарап соттун чечими - акыркы чечим

Бейтарап соттун чечими - акыркы чечим болуп эсептелет жана ага даттанууга болбойт. Тараптар бейтарап соттун чечимин чечимде белгиленген тартипте жана мөөнөттө аткарууга милдеттүү.»

2002-жылдын 30-июлундагы №135 «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы 2002-жылдын 7-августунда №59 «Эркин-Тоо» гезитинде жарыяланган, мыйзамдарда бекитилген тартипте кабыл алынган, Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестрине киргизилген жана колдонуудагы мыйзам болуп эсептелет.

2. Кыргыз Республикасынын Конституциясына ылайык ар кимге Конституцияда, мыйзамдарда, Кыргыз Республикасы катышуучу болуп саналган эл аралык келишимдерде, эл аралык укуктун жалпыга таанылган принциптеринде жана ченемдеринде каралган анын укуктары менен эркиндигин соттук коргоого кепилдиктер берилет (40-берененин 1-бөлүгү); Кыргыз Республикасында адамдын жана жарандын укуктары менен эркиндиктерин жокко чыгаруучу же кемсинтүүчү мыйзамдар кабыл алынбашы керек (20-берененин 1-бөлүгү); Конституцияда белгиленген жогору турган сот тарабынан ишти кайра каратуу укугун жана соттук коргоого укугун эч чектелүүгө тийиш эмес (20-берененин 5-бөлүгүнүн 3 жана 8-пунктары); Кыргыз Республикасынын Конституциясында каралгандан башка максаттарда жана андан ашкан даражада укуктарга жана эркиндиктерге мыйзам менен чектөө коюлушу мүмкүн эмес (20-берененин 3-бөлүгү).

Жогоруда келтирилген конституциялык жоболордон келип чыккан соттук коргоого болгон укук башка бардык укуктар менен

эркиндиктердин маанилүү конституциялык кепилдиги болуп саналат, аларды камсыз кылуу бийликти бөлүштүрүү тутумундагы соттук бийликтин өзгөчө орду жана анын айрыкча компетенциясы – сот адилеттигин жүргүзүү менен шартталган.

Кыргыз Республикасынын укуктук мамлекет катары адилеттүүлүк талаптарына жооп берген сот адилеттиги аркылуу адамдын жана жарандын укуктарын жана эркиндиктерин натыйжалуу коргоого милдеттүү, ал кандай сотто жана кандай тартипте каралышы керектигин аныктай турган мыйзамдуу бекитилген критерийлердин негизинде сот адилеттигинин талаптарына жооп берет жана сотко жана сот процессинин башка катышуучуларына алар менен ишке ашырылычуу аракеттердин адилеттигине жана мыйзамдуулугуна ишенимдүү болууга мүмкүндүк берет.

Кыргыз Республикасы жарандарга сот адилеттигине жеткиликтүүлүк кепилдигин берүү менен, Кыргыз Республикасынын Конституциясында, ошондой эле Кыргыз Республикасы катышуучусу болуп эсептелген мыйзамда белгиленген тартипте күчүнө кирген эл аралык келишимдердин, Кыргыз Республикасынын укук тутумунун ажыралгыс бөлүгү болуп саналган эл аралык укуктун жалпы кабыл алынган принциптери менен ченемдеринде каралган бардыгынын укуктарын жана эркиндиктерин соттук коргоо мүмкүндүгүн бекитип берет (Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 6-беренесинин 3-бөлүгү).

Адамдын жана жарандын укуктарын жана эркиндиктерин соттук коргоо Кыргыз Республикасынын соттук тутумуна кирген соттор тарабынан ишке ашырылат, алар Конституция жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдары менен бекитилет жана Жогорку соттон жана жергиликтүү соттордон турат (Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 93-беренесинин 1 жана 3-бөлүктөрү). Ушуга ылайык, чыр-чатактарды жана башка талаш-тартыштарды чечүүнү ишке ашыруучу, Кыргыз Республикасынын сот тутумуна кирбеген башка соттор жана башка түзүлүштөр Кыргыз Республикасында сот адилеттигин жүргүзө алышпайт. Ушундай укуктук позицияны Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы өзүнүн 2014-жылдын 11-июнундагы №33 Чечиминде билдирген.

3. Кыргыз Республикасынын Конституциясы соттук коргоого укукту кепилдик берүү менен бир эле убакта ар бирине өз укугун мыйзам менен тыюу салынбаган ыкмалар менен коргоо

№ 16

укугун бекитип берген. Мында, мамлекет адамдын жана жарандын укуктары менен эркиндигин коргоонун соттон тышкары жана сотко чейинки усулдарын, түрлөрүн, ыкмаларын өнүктүрүүнү камсыздайт (40-берененин 1 жана 2-бөлүктөрү).

Азыркы укуктук коомдо жалпы таанылган, келишимдин эркиндигинен, жарандык укуктук жана жарандык-процесстик мамилелердин диспозитивдүү мамилелеринен келип чыккан мындай жарандык-укуктук талаш-тартыштарды чечүүнүн ыкмалардын катарына бейтарап сотко кайрылуу да кирет. Жарандык-укуктук талаш-тартышты бейтарап сотко берүүгө болгон тараптардын укуктары Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 42-беренесинин 2-бөлүгүнүн ченемдеринде да негизделген, аларга ылайык Кыргыз Республикасында ар ким экономикалык эркиндикке ээ, өз жөндөмдүүлүгү менен мүлкүн мыйзамда тыюу салынбаган ар кандай экономикалык ишмердүүлүк үчүн эркин колдонууга укуктуу.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 58-беренесинде бекитилген бейтарап соттордун конституциялык-укуктук статусу алардын сот тутумуна кирбеген түзүлүштөр экендигин болжолдойт, башкача айтканда, жарандык-укуктук мамилелерден гана келип чыккан талаш-тартыштарды чечүүгө адистешкен соттук эмес органдар болуп саналат, алардын ыйгарым укуктары, түзүлүшү жана иштөө тартиби мыйзам менен аныкталат. Ушуга байланыштуу, Кыргыз Республикасынын Конституциясы элдик маанилүү милдеттер берилген жарандык коом институттары катары иш алып барган бейтарап соттор аркылуу бейтарап териштирүү процедурасы боюнча жеке адамдардын ортосундагы жарандык-укуктук талаш-тартыштарды чечүү мүмкүнчүлүгүнө жол берет. Кызыкдар тараптарга өз каалоосу боюнча талаш-тартышты чечүү үчүн мыйзам менен бекитилген компетенциясына ылайык жалпы юрисдикция сотторуна бериши же болбосо өз укуктарын коргоонун альтернативдүү таризин тандап алуу менен бейтарап сотко кайрылууга укук берүү – Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 40, 42 жана 58-беренесинде бекитилген кепилдиктеринин мааниси боюнча аларды бузуу катары каралбайт, тескерисинче, талаш-тартыштарды жарандык айлануу тармагындагы чечүү мүмкүнчүлүгүн кеңейтет.

Аталган конституциялык мыйзамдардын күчү менен жеке жана юридикалык жактардын, алардын келишим эркиндик

№ 16

укугун ишке ашырууну эске алуу менен бейтарап териштирүүгө кайрылышы, ал жакта талаш-тартыштарды жалпы өздүк жөнгө салуу аркылуу чечүүгө жол берилет, ал эми элдик кызыкчылыктар бейтарап териштирүү процедураларынын негизги принциптерин жөнгө салуучу мыйзам ченемдери менен камсыз кылуу укуктуу болуп саналат.

4. Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 40 жана 58-беренелеринин жоболорун ишке ашырууда мыйзам чыгаруучу менен «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы кабыл алынган, ал талаш-тартыштардан тышкары сотко караштуу инвестициялык талаш-тартыштарды кошуп алганда, тараптардын макулдашуусу боюнча укук жагындагы жарандардын мамилелеринен келип чыгуучу талаш-тартыштарды бейтарап соттун чечүүсүнө өткөрүп берген учурда колдонулат (Мыйзамдын 1-беренеси).

Бул Мыйзамга ылайык жарандык-укуктук мамилелерде тараптар, ишинин жалпы юрисдикция сотторунда кароого барбоо, тиешелүү макулдашууну түзө алышат, анын ичинде келишимде арбитраждык эскертме түрүндө түзүшөт жана талаш-тартышты бейтарап соттук териштирүү жолу менен чече алышат. Өз талаш-тартышын жалпы юрисдикция сотторунда кароого болгон укугунан баш тартуу, эгер ал мажбурланбай берилген шартта жазалса, соттук коргоо укуктуу бузуу болуп саналбайт.

Белгилей кетүү керек, аталган Мыйзамга ылайык бейтарап сот талаш-тартыштарды мыйзамдардын негизинде чечет жана чечимди – зарыл болгон учурларда, иштин кайталануу салты менен келишимдин тиешелүү шарттарына ылайык кабыл алат; бейтарап териштирүү мыйзамдуулук, купуялык, арбитраждин көз карандысыздыгы жана калыстыгы принциптеринин, тараптардын атаандаштыгынын жана тең укуктуулугунун принциптеринин негизинде жүзөгө ашырылат; бейтарап соттун чечими ыктыярдуу аткарылат; алар чечимди мажбурлап аткартууга берилген арызды кароо тартибинде текшериле алат; бейтарап соттун чечимин мажбурлап аткартууга аткаруу жалпы юрисдикция соту менен берилген аткаруу барагынын негизинде ишке ашырылат; аткаруучу баракты берүүдө бул Мыйзам менен каралган учурларда баш тартылышы мүмкүн.

Ошентип, жеке жана юридикалык жактардын ортосундагы талаш-тартыштарды чечүү үчүн бейтарап сотторду түзүү жокко

№ 16

чыгарылбайт. Бул учурда «сот» терминин сөзсүз түрдө, мамлекеттик органдардын тутумуна киргизилген классикалык типтеги сот катары карабаш керек, жана чектелген сандагы талаш-тартыштарды чечүү үчүн түзүлгөн органды түшүнүү керек, жана ал тараптан тиешелүү кепилдиктердин бардыгы кармалат деген өзгөртүлгүс шарт кармалат. Анын үстүнө, талаш-тартыштын тараптары аны бейтарап соттун кароосуна макулдашуу түзүү менен жана аны менен өзүнүн келишимге болгон эркиндигине укугун ишке ашыруу менен, конкреттүү бейтарап сот үчүн орнотулган эрежелерге баш ийүүгө ыктыярдуу макул болушат.

Ушуга байланыштуу, талашка түшкөн чечимдеринин жоболору бейтарап соттун чечиминин акыркылыгын жана аны даттанууга берүүгө мүмкүн эместигин караган бейтарап соттордун институтунун укуктук жаратылышынан келип чыгат, алар келишимдин эркинин жана эркиндигинин автономиялуулук принцибине негизделген; ошондой эле бул жоболор келишимдин курамдык бөлүгү болуп саналган арбитраждык эскертме же бейтарап макулдашуу боюнча түзүлгөн, өзүнө кабыл алынган милдеттенмелердин натыйжасы катары да боло алат. Тараптар, талаш-тартыштарды бейтарап соттун кароосуна берүү жөнүндө келишим түзүү менен, андан келип чыккан бардык милдеттенмелерди аткарууга милдеттенме алышат, жана бейтарап соттун чечимдерин аткарууга милдеттенишет. Бейтарап макулдашуу (арбитраждык эскертме) жана бейтарап соттун чечими бирдиктүү келишимдин – талаш-тартыштарды бейтарап сотко берүү жөнүндөгү келишимдин эки бөлүгү катары каралат. Аны менен бирге, бейтарап териштирүү, доо талаптарын берүү, далилдөө маселелери, териштирүү процедуралары, чечимдерди чыгаруу, анын аткарылышы жарандык – процесстик укук тармагына кирет жана бейтарап сотко таандык өзгөчөлүктөргө ээ, анда бул процедуралар тараптар бейтарап макулдашууга кол коюлган мезгилде макул болгон келишимде же өзүнчө процесстик актта (регламент) орнотулушу мүмкүн. Бул учурда бейтарап териштирүүнүн айырмалоочу өзгөчөлүгү болуп, тараптардын арбитражлардын курамын тандоо мүмкүнчүлүгү болуп саналат, ага тараптар өздөрүнүн жарандык укуктарын ишенип беришет жана ага ылайык, анын чечимдерин таанышат.

Ушундан алып караганда, белгилей кетүү керек, бейтарап соттор тарабынан жүргүзүлгөн жарандык-процесстик укук принциптерине негизделген бейтарап териштирүү Кыргыз

2015-жылдын
9-декабры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 16

Республикасынын соттору менен жүзөгө ашырылган жарандык-процесттик мыйзамдардан айырмаланат жана бейтарап соттун чечимдерин кабыл алуусуна жол берген жоболорду камтышы мүмкүн, алар акыркы болуп даттанууга жатпайт.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 40-беренесинин 1-бөлүгүндө каралган соттук коргоого болгон укук Кыргыз Республикасынын соттук тутумуна жайылтылат, жана ага ылайык, өзүнөн жогорку турган соттун кайталап кароосуна укук берет, жана соттук коргоого болгон туундусу катары жалпы юрисдикция сотуна жеке же юридикалык жактын кайрылуусу учурунда ишке ашырылат.

Соттук коргоого болгон укукту чектөөгө жол берилбегендик, адамда бардык маселелер боюнча жалпы юрисдикция сотуна кайрылуу мүмкүндүгүн болжолдойт, эгер адам өз талаш-тартышын, бул талаш-тартышты кароого компетенттүү болгон башка альтернативдик органга берүү жөнүндө жазуу жүзүндөгү макулдашуу түзүү жолу менен андан баш тартпаса.

Ошентип, талашка түшкөн ченем Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесинин 1, 3-бөлүктөрүндө, 5-бөлүгүнүн 3, 8-пункттарында жана 40-беренесинин 1-бөлүгүндө каралган конституциялык мыйзамдарга карама-каршы келбейт.

Жогоруда баяндалгандын негизинде, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 6-бөлүгүнүн 1-пунктун, 8-бөлүгүнүн «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 46, 47, 48, 51, 52-беренелерин жетекчиликке алып, Конституциялык палата

ЧЕЧТИ:

1. «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 28-беренеси Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесинин 1, 3-бөлүктөрүнө, 5-бөлүгүнүн 3, 8-пункттарына жана 40-беренесинин 1-бөлүгүнө карама-каршы келбейт деп таанылсын.

2. Чечим акыркы, даттанууга жатпайт, жарыяланган учурдан тартып күчүнө кирет.

3. Чечим бардык мамлекеттик органдар, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, кызмат адамдары, коомдук бирикмелер,

2015-жылдын
9-декабры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 16

юридикалык жана жеке жактар үчүн милдеттүү жана республика-
нын бардык аймагында аткарылууга жатат.

4. Чечим Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бийлик ор-
гандарынын расмий басылмаларында, Конституциялык палата-
нын расмий сайтында жана «Кыргыз Республикасынын Жогорку
сотунун Конституциялык палатасынын Жарчысына» жарыялан-
сын.

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫ**

жарандар Бактыгуль Жакшылыковна Иманазарованын, Гульнар Мырзакулованын, Виктор Иванович Мячиндин кайрылуусуна байланыштуу «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 28-беренесинин конституциялуулугун текшерүү жөнүндө иш боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьясы Ч. О. Осмонованын

ӨЗГӨЧӨ ПИКИРИ

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы ишти карап чыгып, 2015-жылдын 16-декабрындагы Чечимдин корутунду бөлүгүндө «Бейтарап соттун чечими - акыркы чечим болуп эсептелет жана ага даттанууга болбойт» деген сөздөр менен чыгарылган Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 28-беренесиндеги ченем Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесинин 1, 3-бөлүктөрүнө жана 5-бөлүгүнүн 3-пунктуна карама-каршы келбейт деп тааныды.

«Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 49-беренесине ылайык, чечимдин корутунду бөлүгүнүн ушул пунктунун жоболору менен макул болбостон, өзүмдүн өзгөчө пикиримди билдирем.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 40-беренесинин 1-бөлүгүнө ылайык ар кимге Конституцияда, мыйзамдарда, Кыргыз Республикасы катышуучу болуп саналган эл аралык келишимдерде, эл аралык укуктун жалпыга таанылган принциптеринде жана ченемдеринде каралган анын укуктары

менен эркиндигин соттук коргоого кепилдиктер берилет. Мамлекет адамдын жана жарандын укуктары менен эркиндигин коргоонун соттон тышкары жана сотко чейинки усулдарын, түрлөрүн, ыкмаларын өнүктүрүүнү камсыздайт.

Келтирилген конституциялык жободон келип чыккан, сот адилеттигине тоскоолдуксуз алууга болгон принцип фундаменталдык принцип катары эл аралык мыйзамдарда да таанылат. Адам укугун коргоо жөнүндө Конвенцияга (6-беренесинин 1-пункту) жана Атуулдук жана саясий укуктар жөнүндө Эл аралык пактка ылайык (14-беренесинин 1-пункту), ар бир өзүнүн атуулдук укугу жана милдеттери жөнүндө талаш-тартыш болгон учурда кыска мөөнөттүн ичинде, мыйзамдуулуктун негизинде түзүлгөн ыйгарым укуктуу, акыйкат жана көз карандысыз сот тарабынан, бардыгынын сот алдында бирдей принцибин кармоо менен иштин ачык жана акыйкаттуу каралышына укуктуу.

Соттук коргоого болгон укуктун баалуулугу бардык укуктар менен эркиндиктердин маанилүү конституциялык кепилдиги болуп саналат. Адамдын жана жарандын укугун жана эркиндигин соттук коргоо-

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын судьясы
Ч. О. Осмонованын
Өзгөчө пикири

го кепилдик берүү менен, Кыргыз Республикасынын Конституциясы бир эле учурда ар кимге өз укугун жана эркиндигин мыйзам менен тыюу салынбаган бардык ыкмалар менен коргоо укугун бекитип берет (40-берененин 2-бөлүгү). Ошентип, азыркы коомдо, жарандык-укуктук талаш-тартыштарды чечүүдө мындай жалпы таанылган ыкмалардын катарына, эркиндик келишиминен келип чыккан соттук эмес органга - бейтарап сотко кайрылуу да кирет. Бейтарап соттун бийлиги жалпы мыйзамда эмес, тараптардын эркине негизделген келишимдик башталышта негизделет.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 58-беренеси бейтарап соттордун укуктук статусун, сот тутумуна кирбеген түзүлүш катары аныктайт, башкача айтканда, жарандык-укуктук мамилелерден келип чыккан талаш-тартыштарды чечүүгө адистешкен соттук эмес органдар, алардын түзүү тартиби жана ыйгарым укуктары жана иштеши мыйзам менен аныкталат. Ошол эле убакта адамдын жана жарандын укугун жана эркиндигин соттук коргоо Конституция жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдары менен белгиленет, Кыргыз Республикасынын сот тутумуна кирген Жогорку соттон жана жергиликтүү соттордон турган соттор менен ишке ашырылат (Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 93-беренесинин

1, 3-бөлүктөрү). Ушуга ылайык, Кыргыз Республикасынын соттук тутумуна кирбеген, талаш-тартыштарды же башка жаңжалдарды чечүүнү ишке ашырган башка соттор же түзүлүштөр Кыргыз Республикасынын да сот адилеттигин жүргүзө албайт.

«Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык, жарандардын укук жагындагы мамилелеринин келишимдик мүнөздө болгонуна же болбогонуна карабастан, алардын ортосунда болгон же боло турган бардык же белгилүү талаш-тартыштарды бейтарап сотко өткөрүп берүү тууралуу тараптар бейтарап келишимин түзүшү мүмкүн. Бейтарап макулдашуу келишимде арбитраждык эскертме катары жол-жоболоштурулушу мүмкүн, ал келишимдин курамдык бөлүгү болуп эсептелет, же арыз берүүчүлөр менен болгон учурдай, өз алдынча макулдашуу түрүндө түзүлүшү мүмкүн.

«Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 40-беренесине ылайык бейтарап соттун чечими чечимде белгиленген тартипте жана мөөнөттө ыктыярдуу аткарылат, бирок бейтарап соттун чечими ыктыярдуу аткарылбаса, ал токтоосуз аткарылууга тийиш. Мындай шарттарда, компетенттүү сот тарабынан бей-

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын судьясы
Ч. О. Осмонованын
Өзгөчө пикири

тарап соттун чечимин мажбурлап аткартууга аткаруу барагын берүү менен бейтарап соттун чечимин мажбурлап аткартуу мүмкүн. Арызды таламдаш тарап тарабынан компетенттүү сотко берилет.

Бейтарап соттун чечимин мажбурлап аткартуу жөнүндө арызды кароо учурунда, сот иштин материалдарынын күбөлөндүрүлгөн көчүрмөлөрүн текшерип чыгышы керек, алар боюнча аткаруучу барагы суралат. Судья талап кылууга акылуу: талаш-тартышты бейтарап соттун кароосуна өткөрүп берүү жөнүндө макулдашууну түзүүдө экинчи тараптын иш-аракетке жарамдуу эместиги тууралуу далилдер; арбитрди дайындоо же бейтарап териштирүү жөнүндө тараптарды тийиштүү деңгээлде кабарлоо далилдери; бейтарап соттун курамы же бейтарап териштирүү жол-жобосу тараптардын макулдашуусуна же колдонулуучу эрежелерге туура келбегендиги жөнүндө далилдер; бейтарап соттун чечими тараптардын макулдашуусунда каралбаган же анын шарттарына туура келбеген талаш-тартыш боюнча кабыл алынгандыгынын же көрсөтүлгөн макулдашуунун алкагынан чыккан маселелер боюнча көрсөтмөлөрдү камтыгандыгынын далилдери; тарап бейтарап макулдашуунун анык эместиги жөнүндө негиздүү билдиргендиги жөнүндө маалыматтар; талаш-

тартыштын объекти Кыргыз Республикасынын мыйзамдары бейтарап териштирүүнүн заты боло албай тургандыгынын далилдери.

Тараптардын бирөөнүн бейтарап соттун чечимин мажбурлап аткаргандыгы жөнүндө арызын караган учурда, сот, бейтарап сот тарабынан жогоруда аталган жагдайлар кармалгандыгын бекитет, же бейтарап соттун чечимин мажбурлап аткартуу жөнүндө аныктама чыгарат. Бирок, мыйзам менен орнотулган талаптар аткарылбаса, анда сот аткаруу барагын берүүдөн баш тартууга укуктуу.

Маңызы боюнча бейтарап соттун чечимин кайра кароо менен байланышпаган аталган жол-жоболор жарандык укуктун негиз салуучу принциптеринин бейтарап соттун чечимдерине ылайык келүү предметине, башкача айтканда, өз жаратылышы боюнча мыйзам менен мажбурлап аткаруу максаттары үчүн бериле турган талаптар боюнча бул жеке укуктук шайкештик предметине текшерүү жүргүзбөйт.

«Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык, бейтарап териштирүү бейтарап соттордун мыйзамдуулук, купуялык, көз карандысыздык жана адилеттүүлүк принциптеринин, тараптардын тең укуктуулугунун негизинде ишке ашырылат, бул өз кезегинде, акыйкат сот териштирүү принцибин камсыз кылууга багытталган, ал адам укугун жана не-

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын судьясы
Ч. О. Осмонованын
Өзгөчө пикири

гизги эркиндиктерин коргоо жөнүндө Конвенциянын 6-беренеси менен өз ара байланышып, бейтарап соттун териштирүүгө, мамлекеттик соттогу териштирүүгө эле жайылтылат.

Иштин бейтарап сот тарабынан каралуу мүмкүндүгүнүн өзү эле, эгер арбитраждык эскертменин альтернативасы болгон учурда тараптардын укугун чектемек эмес, башкача айтканда эгер келишим же макулдашуу бардык талаш-тартыштар жөнгө салынуу үчүн, арыз берүүчүнүн чечими боюнча мамлекеттик сотко же бейтарап сотко берилет деген шилтемени камтыган учурда. Бирок, эскертме альтернативасыз болгондуктан жана бейтарап сотко кайрылууга гана мүмкүн болгондуктан, тараптардын укугу кандайдыр бир негизде чектелип жатат.

Жана «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө»

Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 28-беренесинин талаптары менен кысылат, анда бейтарап соттун чечими акыркы болуп саналат жана даттанууга жатпайт. Тараптар бейтарап соттун чечимин чечимде бекитилген мөөнөттө жана тартипте аткарууга милдеттүү.

Мындай учурда жеңилген тарап бейтарап соттун чечимине каршылыгын билдирүү үчүн жалпы сотко кайрылууга укугу жок.

Арбитраждык эскертмени байкабай, жарандар жана юридикалык жактар өтө эле кысылган кырдаалда калышат, алар талаш-тартыш келип чыккан учурда гана бейтарап соттун чечимине даттанууга болбой тургандыгын жана ал аткаруу үчүн милдеттүү экендигин билишет.

Судья Ч. О. Осмонова

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
АТЫНАН

2015-жылдын
16-декабры
Бишкек шаары

№ 17

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН ЧЕЧИМИ

жаран Айылчы Сарыбаевдин кызыкчылыгын көздөгөн Абилмажин Субанбековдун кайрылуусу боюнча Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин 378-беренесинин 4-бөлүгүнүн конституциялуулугун текшерүү жөнүндө иш боюнча

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы: төрагалык кылуучу – судья М. Ш. Касымалиевдин, судьялар – К. Абдиев, Ч. А. Айдарбекова, М. Р. Бобукеева, К. М. Киргизбаев, Э. Т. Мамыров, А. О. Нарынбекова, Э. Ж. Осмонбаев, Ч. О. Осмонова, Ж. И. Саалаевдин курамында,

сот жыйналышынын катчысы М. Э. Толобалдиевдин катчылыгы менен,

кайрылуучу тарап – ишеним каттын негизинде аракеттенген жаран А. Сарыбаевдин өкүлү А. Субанбековдун;

жоопкер тарап – ишеним кат боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин кызыкчылыгын көздөгөн өкүлү К. С. Карабекованын;

башка жак – ишеним кат боюнча Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим Министрлигинин өкүлү Б. А. Ибрагимовдун катышуулары менен,

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 1, 6, 8, 9 жана 10-бөлүктөрүн жана «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 4, 18, 19, 37 жана 42-беренелеринин талаптарын жетекчиликке алып, ачык соттук жыйналышында мамлекеттик жана муниципалдык жогорку уюмдарында ректорлордун, проректорлордун, факультеттердин декандарынын, филиалдардын (институттардын) жетекчилеринин кызмат орундары эмгек келишимдерин түзүү мөөнөтүнө карабастан, 65 жаштан ашпаган курактагы адамдар менен алмаштырылаарын караган Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин 378-беренесинин 4-бөлүгүнүн конституциялуулугун текшерүү жөнүндө ишти карады.

Ишти кароого жаран А. Сарыбаевдин кызыкчылыгын көздөгөн А. Субанбековдун өтүнүчү себеп болду.

Ишти кароого негиз болуп мамлекеттик жана муниципалдык жогорку уюмдарында ректорлордун, проректорлордун, факультеттердин декандарынын, филиалдардын (институттардын) жетекчилеринин кызмат орундары эмгек келишимдерин түзүү

2015-жылдын
16-декабры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 17

мөөнөтүнө карабастан, 65 жаштан ашпаган курактагы адамдар менен алмаштырылаарын караган Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин 378-беренесинин 4-бөлүгү Кыргыз Республикасынын Конституциясына ылайык келүү жөнүндө маселеде күмөндүүлүк пайда болгондугу эсептелди.

Ишти сот жыйналышына даярдоону аткарган судья-баяндамачы М. Р. Бобукееванын маалыматын угуп, көрсөтүлгөн материалдарды изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы

ТАПТЫ:

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2015-жылдын 9-июнунда Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин 378-беренесинин 4-бөлүгү Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 16-беренесинин 2-бөлүгүнүн экинчи абзацына, 20-беренесинин 1, 3-бөлүктөрүнө жана 42-беренесинин 3-бөлүгүнө карама-каршы келгендигин жана конституциялуу эместигин таануу жөнүндө жаран А. Сарыбаевдин кызыкчылыгын көздөгөн А. Субанбековдун өтүнүчү келип түшкөн.

Берилген материалдардан келип чыккандай, 2014-жылдын 7-октябрында Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин ректоруна шайлоо өткөрүү боюнча уюштуруу комитетинин чечими менен А. Сарыбаевди 65 жаш курагына жеткендигине байланыштуу ректордун кызматына талапкерлигине каттоодон баш тарткан.

2015-жылдын 21-январындагы Бишкек шаарынын райондук сотунун чечими менен Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин ректорун шайлоо боюнча уюштуруу комитетинин №2 протоколунун А. Сарыбаевди ректордун кызматына талапкер кылып каттоодон баш тартылган бөлүгүн жараксыз деп табуу жөнүндө А. Сарыбаевдин доо арызын канааттандыруудан баш тарткан.

Кайрылуучу тарап, соттун аталган чечими Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин талашка түшкөн ченеминин негизинде кабыл алынгандыгын белгилейт, анын пикири боюнча Кыргыз Республикасынын Конституциясынын талаптары менен карама-каршы келет деп эсептейт, аларга ылайык эч ким курагы боюнча кодулоого алынышы мүмкүн эмес; Кыргыз Республикасында адамдын жана жарандын укуктары менен эркиндиктерин жокко чыгаруучу

2015-жылдын
16-декабры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ЧЕЧИМИ

№ 17

же кемсинтүүчү мыйзамдар кабыл алынбашы керек; Конституцияда каралгандан башка максаттарда жана андан ашкан даражада укуктарга жана эркиндиктерге мыйзам менен чектөө коюлушу мүмкүн эмес; ар ким эркин эмгектенүүгө, эмгекке жөндөмдүүлүгүн пайдаланууга, кесибин жана иштин түрүн тандоого, коопсуздуктун жана гигиенанын талаптарына жооп берген эмгектик коргоого жана эмгек шарттарына укуктуу, ошондой эле мыйзам менен белгиленген жашоо минимумунан төмөн болбогон эмгек акы алуу укугуна ээ.

Ошондой эле кайрылуучу тарап, талашка түшкөн ченемдин Адам укуктарынын Жалпы декларациясынын 7-беренесинин жоболоруна шайкеш келбегендигин белгилейт, анда бардык адамдар мыйзам алдында бирдей жана эч айырмасыз кандай гана болбосун кодулоодон, бирдей корголууга укуктуу экени каралган.

Ушуга байланыштуу, кайрылуучу тарап Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин 378-беренесинин 4-бөлүгүн конституциялуу эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 16-беренесинин 2-бөлүгүнүн экинчи абзацына, 20-беренесинин 1, 3-бөлүктөрүнө жана 42-беренесинин 3-бөлүгүнө карама-каршы келет деп таанууну суранды.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 7-июлундагы аныктамасы менен кайрылуучу тараптын өтүнүчү өндүрүшкө кабыл алынган.

Сот жыйналышында кайрылуучу тарап өздөрүнүн талаптарын колдоп, жана аларды канааттандырууну суранды.

Жоопкер-тараптын өкүлү К. С. Карабекова кайрылуучу тараптын жүйөөлөрү менен макул болбой, Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин талашка түшкөн ченеми Кыргыз Республикасынын Конституциясына карама-каршы келбейт деп эсептейт.

Конституциялык палата тараптардын жүйөөлөрүн талкуулап, башка жактын иш боюнча берген түшүндүрмөсүн угуп, иштин материалдарын изилдеп, төмөнкүдөй тыянактарга келди:

1. «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 19-беренесинин 4-бөлүгүнө ылайык, Конституциялык палата кайрылууда ченемдик укуктук актынын конституциялуулугу боюнча күмөн жараткан бөлүгүнө гана тийиштүү болгон предмет боюнча актыларды чыгарат.

Ошентип, ушул иш боюнча Конституциялык палатанын кароо предмети болуп төмөнкүдөй мазмундагы Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин 378-беренесинин 4-бөлүгү каралат:

«378-статья. Кесиптик жогорку билим берүүнүн билим берүү уюмдарынын кызматкерлери менен эмгек келишими

Мамлекеттик жана муниципалдык жогорку уюмдарында ректорлордун, проректорлордун, факультеттердин декандарынын, филиалдардын (институттардын) жетекчилеринин кызмат орундары эмгек келишимдерин түзүү мөөнөтүнө карабастан, 65 жаштан ашпаган курактагы адамдар менен алмаштырылат».

2004-жылдын 4-августундагы №106 Кыргыз Республикасынын Эмгек кодекси мыйзамдарда белгиленген тартипте кабыл алынган, 2006-жылдын №4 «Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысында» жарыяланган, Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын Мамлекеттик реестрине киргизилген жана колдонуудагы кодекс болуп эсептелет.

2. Кыргыз Республикасынын Конституциясы ар кимге эркин эмгектенүүгө, эмгекке жөндөмдүүлүгүн пайдаланууга, кесибин жана иштин түрүн тандоого укугун бекемдейт (42-берененин 3-бөлүгү).

Эмгекке болгон укукка субъективдүү укук катары ар бир жаранга конституциялык-укуктук өнүгүү өзгөчөлүктөрү күн мурун белгиленген жана мамлекет менен кепилденген эркиндиктин аныкталган бир деңгээлин чагылдырат жана инсандын жашоо турмушунун негизги тармактарын камтыйт, жарандардын кызыкчылыктарын жана укуктарын ишке ашыруунун таризи, негизинен, өз жөндөмдүүлүктөрүн эмгекке, кесипти жана иштин түрүн тандоону башкаруу болуп саналат.

Жогоруда келтирилген конституциялык жоболордон келип чыккандай, жарандын кандайдыр бир кызматты ээлөө укугу, ал өзү тандап алган иштин түрүнө жана кесипке ылайык конкреттүү жумушту аткарууга жана кимдир бирөөнүн мындай ишти аткаруу же кызматты берүү милдетинен келип чыкпайт. Эмгек мамилелеринин тармагында эмгек эркиндиги, баарынан мурда эмгектин келишимдик мүнөзүндө пайда болот. Так ушул эмгек келишиминин алкагында жарандын жана жумуш берүүчүнүн ортосунда кандайдыр бир кесипте, адистикте, квалификацияда жана кызматта иштөө жөнүндө макулдашуусунун негизинде бул маселе чечилет.

Ошентип, эмгек эркиндиги ар бирине башка жарандар менен бирдей шарттарда жана өзүнүн эмгекке болгон жөндөмдүүлүгүн

№ 17

ишке ашыруу менен кандайдыр бир кодулоосуз эмгек келишимине кирүүнү камсыздоону болжолдойт.

3. Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 16-беренесине ылайык мыйзам жана сот алдында бардыгы бирдей; эч ким жынысы, расасы, тили, майыптуулугу, этноско таандыктыгы, туткан дини, курагы, саясий же башка ынанымдары, билими, теги, мүлктүк же башка абалы, ошондой эле башка жагдайлары боюнча кодулоого алынышы мүмкүн эмес.

Бардыгынын мыйзам жана соттун алдында бирдей конституциялык принциби шарттары боюнча жана ишинин түрү боюнча ар кандай категорияларга таандык болгон адамдардын укуктук статусундагы айырмачылыктарды орнотууда эмгек мамилелерин укуктук жөнгө салуусун ишке ашырууда тоскоолдук кылбайт, анын ичинде өзүнчө кызматтарды алмаштыруу тартибине таандык өзгөчө эрежелерди жана кызматтан бошотуу негиздерин киргизүү, эгер бул айырмачылыктар объективдүү акталган, негизделген болуп саналса жана конституциялык маанилүү максаттарга шайкеш келсе.

1958-жылдагы №111 «Эмгек жана иш жаатындагы басмырлоо жөнүндө» Эмгекти уюштуруунун эл аралык Конвенциясынын 1-беренесинин 2-пунктуна ылайык, кандайдыр бир ишке байланыштуу, өзгөчө талаптарга негизделген ар кандай айырмачылык, алып салуу же артыкчылык берүү басмырлоо болуп саналбайт.

1980-жылы чыккан №162 «Улгайган эмгекчилер жөнүндө» Эмгекти уюштуруунун эл аралык Сунуштарынын 5-пунктуна ылайык, улгайган жумушчулар курагы боюнча кодулоосуз башка кызматкерлер менен мүмкүнчүлүктөр жана кайрылуулардын теңдигин колдонушу керек, негизинен, алардын жеке жөндөмдүүлүгүн, тажрыйбасын жана квалификациясын, анын ичинде алардын мамлекеттик, ошондой эле жеке сектордогу ишине карата жеткиликтүүлүгүнө карата, курагы боюнча кодулоосуз башка кызматкерлери менен мүмкүнчүлүктөр жана кайрылуулардын бирдей колдонушу керек. Бирок өзгөчө учурларда жумуштардын айрым түрлөрү үчүн өзгөчө талаптар, шарттар же эрежелерге жараша жаш курактык чектөөлөр коюлушу мүмкүн.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 6-беренесинин 3-бөлүгүнүн күчү менен жогоруда аталган эл аралык актылар Кыргыз Республикасынын укуктук тутумунун ажыралгыс бөлүгү болуп саналат. Ушуга ылайык, айрым бир кызматтарды алмаштыруу учурунда чек куракты орнотуу, эгер бул чектөөлөр аткарылып

№ 17

жаткан иштин спецификасы жана өзгөчөлүктөрү менен шартталган болсо гана жол берилет.

Ошентип, эл аралык укуктук актылар улуттук мыйзамдарда эмгек ишинин айрым түрлөрүн ээлөөгө айрым бир жаш курактык чектөөлөрдү киргизүү мүмкүнчүлүгүнө жол берет.

Мындай жыйынтыктоо Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын укуктук позициялары менен макулдашылат, 2014-жылдын 30-апрелиндеги №27 жана 2014-жылдын 14-майындагы №31 чечимдеринде чагылдырган.

4. Билим берүү Кыргыз Республикасынын мамлекеттик саясатындагы артыкчылык стратегиялык багыт болуп эсептелет. Жогорку билим берүүгө каражатты салуу менен, мамлекет ошонусу менен коомдун туруктуу руханий, маданий жана экономикалык өнүгүүсүнө негиз түзөт. Мына ошондуктан билим берүүнүн маанилүүлүгү мамлекеттин өзгөчө жоопкерчилигин жаратат, анткени азыркы коомдун жогорку баалуулугу жана негизги капиталы болуп адам саналат, ал эми билим алууга болгон укук жеке инсандын фундаменталдык укуктарынын бири болуп таанылат.

Мамлекет менен өзгөчө көңүл жогорку билим берүү тутумундагы укуктук, илимий-теориялык жана уюштуруучу механизмдерди өнүктүрүүгө жана жакшыртууга багытталган, ал бирдиктүү иштелип чыккан мамлекеттик стандарттарга ылайык мамлекеттик, муниципалдык жана жеке окуу жайлары менен камсыздалат.

Мамлекеттик жана муниципалдык жогорку уюмдарында ректорлордун, проректорлордун, филиалдардын (институттардын) жетекчилеринин кызмат орундары администрациялык кызматтарга кирет, анын негизги мазмуну башкаруучу, администрациялык кызматтарды аткаруу менен байланышкан («Билим берүү жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 38-беренеси).

Ошентип, жогорку окуу жайынын (мындан ары - ЖОЖ) жетекчиси ЖОЖдун ишинин натыйжасы, билим берүүнүн сапаты жана адистерди даярдоонун талаптарынын мамлекеттик билим берүү стандарттарына шайкештиги, ЖОЖдун илимий, каржы жана чарба иши үчүн жоопкерчилик тартат; Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык окуу жайынын атынан, бардык уюмдарда анын атынан чыгат, анын мүлкү жана акча каражаттарын тескөө, келишимдерди түзөт, ишеним каттарды берет, банктарда эсептерди ачат жана насыяларды тескөөчү болуп саналат; ЖОЖдун уставына ылайык анын адистик курамын жана түзүмүн түзөт; ЖОЖдун

№ 17

компетенциясынын чегинде бардык кызматкерлер жана окуучулар үчүн аткарууга милдеттүү болгон буйруктарды чыгарат, көрсөтмөлөрдү берет.

Андан сырткары, ЖОЖдун кызматкерлери окутуунун жогорку сапатын камсыз кылуудан, окуунун жана студенттердин турмушунун коопсуз шарттарын түзүүдөн алып караганда окуу процессин уюштуруу үчүн жоопкерчиликтүү.

Ушуга байланыштуу, мыйзам чыгаруучу, мамлекеттин жана муниципалдык билим берүүнүн кызыкчылыгын камсыз кылуу максатында мамлекеттик жана муниципалдык ЖОЖдордун жетекчилерине жогорку талаптарды коюуга укуктуу.

5. Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин 378-беренесинин 2-бөлүгүнүн маңызынан чыккандай факультеттин деканынын кызматы администрациялык эмес, илимий-педагогикалык кызматка кирет. Бул, эреже катары илимий даражасы жана илимий наамы бар факультеттин деканына, жогорку квалификациялуу адис катары башка профессордук - окутуучулук курамдын башка категориялары сыяктуу эле, окуу, илимий - изилдөөчү жана усулдук ишти уюштуруу иштери жүктөлөт. Ошентип, факультеттин деканы өзүнүн мазмуну боюнча илимий - педагогикалык кызматтарга кирбеген ЖОЖдун жетекчилеринин – ректордун, проректордун, филиалдарынын жана институттардын жетекчилеринин иштерине караганда башка кызматты аткарат, алардын ишинин негизги мазмуну, жогоруда көрсөтүлгөндөй башкаруучу, администрациялык кызматтарды аткаруу менен байланышкан. Факультеттин деканын алмаштыруу учурунда чектөөчү куракты орнотуу менен, мыйзам чыгаруучу аны менен бирге башка илимий-педагогикалык кызматтарды алмаштыруу учурунда жаш курактык чектөөнү караган эмес. Ушуга ылайык, алтымыш беш жаштан ашык жаш курактын өзү эле илимий-педагогикалык ишти ийгиликтүү жүргүзө берүүгө эч кандай тоскоолдук жаратпайт.

Айтылган жаш курактык чектөөнү эске алуу менен, мамлекеттик жана муниципалдык ЖОЖдордун факультеттеринин деканын кызматтан алмаштыруу учурунда бул ишинин мүнөзү, иштин бул түрүнүн өзгөчөлүктөрү менен шартталган атайын талап катары каралбайт, ал эми чектелген куракка жеткен фактынын өзү эле факультеттин деканынын кызматынан бошотуу үчүн жеткиликтүү негиз боло албайт же бул кызматка шайлоодо катышууга тоскоолдук боло албайт. Аны менен, мамлекеттик жана муниципалдык

№ 17

жогорку окуу жайларынын факультеттеринин декандарынын кызматын алмаштыруу учурундагы жаш курагын чектөөнү караган талашка түшкөн ченемдин жоболору Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 16-беренесинин 2-бөлүгүнүн 2-абзацында бекитилген укукту ишке ашыруу учурунда кодулоого алып келет.

Жогоруда баяндалгандын негизинде, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 6-бөлүгүнүн 1-пунктун, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 46, 47, 48, 51 жана 52-беренелерин жетекчиликке алып, Конституциялык палата

ЧЕЧТИ:

1. Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин 378-беренесинин 4-бөлүгү мамлекеттик жана муниципалдык жогорку окуу уюмдарындагы факультеттердин декандарына тиешелүү болбогон көлөмдө Кыргыз Республикасынын Конституциясына карама-каршы келбейт деп таанылсын.

2. Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши ушул Чечимден келип чыгуучу тиешелүү өзгөртүүлөрдү киргизсин.

3. Чечим акыркы, жана даттанууга жатпайт, жарыяланган учурдан тартып күчүнө кирет.

4. Чечим бардык мамлекеттик органдар, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, кызмат адамдары, коомдук бирикмелер, юридикалык жана жеке жактар үчүн милдеттүү жана республиканын бардык аймагында аткарылууга жатат.

5. Чечим Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бийлик органдарынын расмий басылмаларында, Конституциялык палатанын расмий сайтында жана «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын Жарчысына» жарыялансын.

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫ**

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН ТОКТОМУ

2015-жылдын
26-январы
Бишкек шаары

№ 1

жаран Таалайбек Джапарович Саатовдун Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2014-жылдын 11-декабрындагы № 71-о аныктамасына даттануусун канааттандыруусуз калтыруу жөнүндө

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы курамында: төрагалык кылуучу – судья М. Ш. Касымалиев, судьялар – Ч. А. Айдарбекова, М. Р. Бобукеева, Э. Т. Мамыров, А. О. Нарынбекова, Э. Ж. Осмонбаев, Ч. О. Осмонова, К. С. Сооронкулова, соттук отурумдун катчысы Н. А. Илиязованын катышуусунда, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 28-беренесинин 5-бөлүгүн жетекчиликке алып, соттук отурумда Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2014-жылдын 11 – декабрындагы № 71-о «Т. Дж. Саатовдун кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасына жаран Т. Дж. Саатовдун даттануусун карап чыкты.

Даттануу боюнча соттук отурумду даярдоону жүргүзгөн судья Э. Т. Мамыровдун маалыматын угуп, көрсөтүлгөн материалдарды изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы

ТАПТЫ:

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2014-жылдын 31-октябрында «Кыргыз Республикасынын прокуратурасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 12-беренесинин 6-бөлүгү Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 94-беренесинин 1-бөлүгүнө карама-каршы келет жана конституциялуу эмес деп таануу жөнүндө жаран Т. Дж. Саатовдун өтүнүчү келип түшкөн.

Арыздануучу, Башкы прокурордун буйругу менен судьяга карата жазык ишин козгоо боюнча ыйгарым укуктарды өз орун басарларына берип коюуну конституциялуу эмес деп эсептейт, анткени Башкы прокурордун өзгөчө ыйгарымдары буйрук катары локалдуу ченемдик укуктук акты менен башка адамга өткөрүүгө болбойт. Арыз берүүчү милдеттенмелерди жүктөө институтун

2015-жылдын
26-январы
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 1

судьяларга карата жазык ишин козгоо укугу берилген адамдардын чөйрөсүн кеңейтүү катары карайт, анын пикири боюнча Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 94-беренесинин 1-бөлүгүндө бекитилген судьялардын көз карандысыздыгы принцибин бузат.

Ошондой эле арыздануучу Конституциялык палатанын 2013-жылдын 26-декабрындагы Чечими менен судьяларга карата жазык ишин козгоо боюнча ыйгарымдарды областтардын, Бишкек жана Ош шаарларынын прокурорлоруна берүү бөлүгүндө «Кыргыз Республикасынын судьяларынын статусу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 30-беренесинин 1-бөлүгү конституциялуу эмес деп таанылганын көрсөттү. Ушуга байланыштуу, судьяларга карата жазык ишин козгоо өзгөчө укугу Башкы прокурорго гана берилет.

Жаран Т. Дж. Саатов, Конституция жана Кыргыз Республикасынын башка мыйзамдары менен судьяга карата жазык ишин козгоо боюнча Башкы прокурордун ыйгарым укуктарын өткөрүү тартиби жана негиздемеси каралган эмес деп эсептейт жана ушуга окшогон маселелер, анын пикири боюнча, кызыктар болгон тараптар, мыйзам чыгаруу демилгесине укуктуу органдарга кайрылуу жолу менен чечилиши керек деп эсептейт.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясы, Э. Т. Мамыров, А. О. Нарынбекова, Ч. А. Айдарбекованын курамында жаран Т. Дж. Саатовдун кайрылуусун карап чыгып, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 24-беренесин, 28-беренесинин 2-бөлүгүнүн, 3-бөлүгүнүн 1-пунктунун талаптарын жетекчиликке алып, 2014-жылдын 11-декабрында аны төмөнкүдөй негиздер боюнча өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө аныктаманы кабыл алган.

Арыздануучунун ою боюнча конституциялуугу талашылып жаткан «Кыргыз Республикасынын прокуратурасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 12-беренесинин 6-бөлүгү Кыргыз Республикасынын прокуратурасына ушул Мыйзам менен жүктөлгөн милдеттерди аткаруу үчүн Башкы прокурордун жоопкерчилигин карайт жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 94-беренесинин 1-бөлүгүндө бекитилген судьялардын көз карандысыздыгы принциби менен кандайдыр бир

2015-жылдын
26-январы
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 1

байланышта эмес. Талашка түшкөн ченемде, Башкы прокурордун өзгөчө ыйгарым укуктарын башка адамга өткөрүүгө жол берген кандайдыр бир жоболор жок. Ушуга байланыштуу, «Кыргыз Республикасынын прокуратурасы жөнүндө» Мыйзамдын 12-беренесинин 6-бөлүгүнүн Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 94-беренесинин 1-бөлүгүнө карама-каршы келүү жөнүндө маселени коюу туура эмес.

Арыздануучу шилтеме кылган Конституциялык палатанын 2013-жылдын 27-декабрындагы Чечими менен, судьяларга карата жазык ишин козгоо боюнча ыйгарым укуктарды областтардын, Бишкек жана Ош шаарларынын прокурорлоруна берүү бөлүгүндө «Кыргыз Республикасынын судьяларынын статусу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 30-беренесинин 1-бөлүгүнүн конституциялуу эместиги жөнүндө маселе чечилген. Бул учурда, аталган чечимде жетекчинин милдеттерин убактылуу аткаруудагы институттун конституциялуугу жөнүндө маселе кароонун предмети болгон эмес.

Ошондой эле судьялардын коллегиясы, биринчи жетекчинин милдеттерин убактылуу аткаруу институту, жетектөөчү кызматта турган адам кандайдыр бир себептер менен жок болуп калганда (оору, эмгек өргүүсү, иш сапарлар ж.б.) жана ага ылайык өзүнүн кызматтык милдеттерин аткаруу мүмкүндүгү жок болуп калган учурларда мамлекеттик органдын нормалдуу иш алып барышы үчүн зарыл экендигин белгиледи. Бул учурда Башкы прокурордун милдеттерин аткарууну орун басарына жүктөөнү Башкы прокурордун өзгөчө укуктарына ээ болгон субъекттердин чөйрөсүн кеңейтүү катары каралбашы керек, анткени анын милдеттерин аткаруучу биринчи жетекчинин берген ыйгарым укуктарын ал жок кезинде гана аткарат.

Жаран Т. Дж. Саатов Конституциялык палатанын судьялар коллегиясынын 2014-жылдын 11-декабрындагы № 71-о аныктамасы менен макул болбогондугун билдирип, 2014-жылдын 17-декабрында Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына даттануу менен кайрылды.

Өзүнүн арызында, жаран Т. Дж. Саатов, Башкы прокурор менен судьяга карата жазык ишин козгоо өзгөчө ыйгарым укугун башка адамга берүүсү локалдуу ченемдик укуктук акты менен эмес, мыйзам менен чечилиши керек деп эсептейт, анткени бул укук Башкы прокурорго анын ээлеп турган кызматынын күчүнө жараша

2015-жылдын
26-январы
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 1

берилген жана Конституция менен кепилденген судьялардын көз карандысыздыгы принцибин камсыз кылуу максатын көздөгөн. Арыздануучу, Башкы прокурордун өзгөчө ыйгарым укуктарын кандай гана жол менен болбосун башка адамга берүүсү, ыйгарым укуктарды өткөрүп берүү болот деп эсептейт.

Ошондой эле арыз берүүчү арызында кетирген техникалык ката жөнүндө белгилейт, талаптарын өзгөртөт жана Башкы прокурордун буйругу менен судьяга карата жазык ишин козгоо боюнча ыйгарым укукту өз орун басарларына өткөрүп берүү бөлүгүндө Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын прокуратурасы жөнүндө» Мыйзамынын 12-беренесинин 6-бөлүгүн Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 94-беренесинин 1-бөлүгүнө карама-каршы келет деп таанууну суранат.

Конституциялык палата арыздануучунун жүйөлөрүн талкуулап жана судьялар коллегиясынын Т. Дж. Саатовдун кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө негиздемелерди карап чыгып, төмөнкү тыянактарга келди.

«Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамына ылайык, Конституциялык палатага келип түшкөн кайрылууларды өндүрүшкө кабыл алуу маселесин чечүү үчүн судьялар коллегиясы тарабынан көрсөтүлгөн Мыйзамдын 24, 25, 26-беренелеринде камтылган талаптарга ылайык текшерилүүгө тийиш. Ошентип, кайрылуунун жарактуулугу анын кайрылуунун формасына, мазмунуна, субъектисине жана предмети боюнча конституциялык Мыйзам менен ага берилген талаптарга жооп бериши менен аныкталат, аларды сактоо кайрылууну кароого кабыл алууга мүмкүндүк берет жана милдеттендирет. Кайрылуунун жарактуулугунун критерийлеринин бири болуп, талашылып жаткан мыйзамдын Кыргыз Республикасынын Конституциясына ылайык келүүсү жөнүндө маселеде күмөндүүлүктүн пайда болушу саналат.

Бирок, арыздануучу менен конституциялуугу талашылып жаткан «Кыргыз Республикасынын прокуратурасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 12-беренесинин 6-бөлүгү кандайдыр бир түрдө Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 94-беренесинин 1-бөлүгүндө бекитилген судьялардын көз карандысыздыгы принцибине тийишпейт, бул дагы судьялар коллегиясынын аныктамасында белгиленген. Ушуга байланыштуу, судьялар коллегиясы жогоруда аталган Мыйзамдын талашылып

2015-жылдын
26-январы
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 1

жаткан ченеминин Конституцияга ылайык келүү маселесинде күмөндүүлүктүн жоктугунан улам, кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан негиздүү баш тартты. Андан тышкары арыздануучу өз арызында ал тарабынан кетирген техникалык катага шилтеме кылуу менен талап кылуу предметин өзгөрттү, ал эми кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө аныктамага даттануу учурунда мындайга жол берилбейт.

Арыздануучу өз даттануусунда да, өтүнүчүндөгүдөй эле Башкы прокурор менен судьяга карата жазык ишин козгоо өзгөчө укугун башка адамга өткөрүп берүүсү Башкы прокуратуранын локалдуу ченемдик укуктук акты менен эмес, мыйзам менен чечилиши керек деп эсептейт.

Башкы прокурордун өзгөчө ыйгарым укуктарын өткөрүп берүү мүмкүн эмес, анткени өткөрүп берүү жетекчи менен ага жүктөлгөн ыйгарымдардын бир бөлүгүн өз кол алдындагыларга берүү процессин түшүндүрөт. Жетекчинин милдеттерин аткаруу ал жок болгон кезде гана (эмгек өргүүсү, иш сапар, оору) мамлекеттик органдын үзгүлтүксүз, натыйжалуу иш алып баруусун камсыз кылуу максатында жана ага жүктөлгөн милдеттерди камсыз кылуу максатында анын орун басарына жүктөлөт.

Ошентип, «өткөрүлүп берилген ыйгарым укуктарды» түшүнүгү жана «жетекчинин милдеттерин аткаруу» түшүнүгү олуттуу айырмачылыктарга ээ жана арыз ээсинин, жетекчинин орун басарына ыйгарымдарды жүктөө учурунда Башкы прокурордун өзгөчө ыйгарымдарын берген субъектилердин чөйрөсү кеңейет деген ырастамасы жаңылыш болуп эсептелет.

«Кыргыз Республикасынын прокуратурасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 12-беренесинин 1-бөлүгүнүн 6-пунктуна ылайык Башкы прокурор Кыргыз Республикасынын прокуратура системасынын уюштуруу жана ишинин маселелерин жана прокуратура органдарынын камсыз кылуу чараларын ишке ашыруу тартибин жөнгө салуучу, көрсөтүлгөн кызматкерлер милдеттүү түрдө аткарууга тийиш болгон буйруктарды, көрсөтмөлөрдү, тескемелерди жана нускамаларды чыгарат. Мына ушул ченем Башкы прокурорго өзү жок кезде милдеттерин орун басарына жүктөөгө укук берет. Эгер башкасы милдеттерин аткарууну жүктөө жөнүндө актыда бекитилбесе бул учурда жетекчинин милдеттерин аткарган адам анын ыйгарым укуктарын кандайдыр бир алып коюусуз ишке ашырат.

2015-жылдын
26-январы
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 1

Ошентип, орун басары менен жетекчинин жок кезинде милдеттерин аткаруу Башкы прокурордун өзгөчө ыйгарым укуктары берилген адамдардын чөйрөсүнүн кеңейишин түшүндүрбөйт жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 94-беренесинин 1-бөлүгүндө бекитилген судьялардын көз карандысыздыгы принциби менен өз ара тутумдуу байланышта болбойт. Ушуга байланыштуу, Конституциялык палата судьялар коллегиясынын 2014-жылдын 11-декабрындагы № 71-о «Т. Дж. Саатовдун кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасын жокко чыгаруу үчүн негиз тапкан жок.

Жогорудардын негизинде, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 24-беренесин, 28-беренесинин 5-бөлүгүн, 47-беренесин, 51-беренесинин 1-бөлүгүн жетекчиликке алып, Конституциялык палата

Т О К Т О М К Ы Л А Т:

1. Жаран Таалайбек Джапарович Саатовдун Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2014-жылдын 11-декабрындагы № 71-о «Т. Дж. Саатовдун кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасына даттануусу канаттандыруусуз калтырылсын.

2. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын токтому акыркы, даттанууга жатпайт жана кол коюлган учурдан тартып күчүнө кирет.

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН
КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫ**

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2014-жылдын 11-декабрындагы № 71-о аныктамасына жаран Таалайбек Джапарович Саатовдун даттануусун канааттандыруусуз калтыруу жөнүндө Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын токтому боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялары Э. Ж. Осмонбаев жана К. С. Сооронкулованын

ӨЗГӨЧӨ ПИКИРИ

Конституциянын 20-беренесинин 5-бөлүгүнүн 8-пунктуна, 40-беренесинин 1-бөлүгүнө ылайык ар кимге анын укуктарын жана эркиндиктерин соттук коргоо кепилденет. Ар кимдин соттук коргонууга болгон укугу чексиз болуп эсептелинет жана укуктун бардык субъекттерине сот адилеттигине эркин жана тең мүмкүнчүлүктү, анын ичинде конституциялык сот адилеттигинин органы катары Конституциялык палатага да тоскоолдуксуз кайрылуу мүмкүнчүлүгүн камсыз кылууну божомолдойт. Конституциялык палата мындай укуктук көз карашты өзүнүн чечимдеринде бир нече ирет билдирген.

Ошону менен бирге конституциялык сот өндүрүшүнүн жана конституциялык көзөмөл органы чече турган маселелердин өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен соттук коргонууга болгон укук конституциялык сот өндүрүшү аркылуу белгилүү шарттарда жана процедураларда ишке ашырылат. Конституциялык палатага кайрылуунун мыйзам менен бекитилген эрежелеринин болушу сот адилеттик мүмкүнчүлүгүнө кедерги катары бааланбашы керек. Тескерисинче, бекитилген талаптарды аткаруу Конституциялык

палатанын алдына коюлган маселелердин мындан да натыйжалуу жана өз убагында чечилишине көмөк кылат, процесстик убакытты жана күчтөрдү ашыкча сарптоодон сактайт.

Конституциялык соттук ченем көзөмөлүнүн өзгөчөлүктөрүнөн келип чыккандай Конституциялык палатага кайрылууга укуктуу субъекттердин тизмеси так аныкталган, алардын толук тизмеси «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык мыйзамдын 20-беренесинин 1-бөлүгүндө бекитилген. Кайрылуунун субъекттери ченем көзөмөл процедурасын мыйзам менен бекитилген тигил же бул так таризде демилгелөөгө укуктуу, же кече «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык мыйзамдын 20-беренесинин 1-бөлүгүнүн 2-6, 8-10-пункттарында каралган органдар жана кызмат адамдар сунуштама таризинде, судьялар суроо-талап таризинде, ал эми жеке жана юридикалык жактар өтүнүч таризинде кайрылышат. Кайрылуу тариздеринин мындай айырмачылыгы биринчи

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын судьялары
Э. Ж. Осмонбаев жана
К. С. Сооронкулованын
Өзгөчө пикири

ириет кайрылуу субъектинин укуктук макамынын өзгөчөлүктөрү менен аныкталат. Ошентип, мисалы, Конституциялык палатага кайрылууга укуктуу коомдук-укуктук субъекттер кандайдыр бир жеке кызыкчылыктарды көздөбөйт, алар сунуштама менен Конституциялык палатага кайрылуу менен коомдук-укуктук тартипти коргошот, жалпысынан мамлекеттин же кандайдыр бир топ адамдардын кызыкчылыктарын жакташат. Ошол эле учурда жеке жана юридикалык жактар Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 7-бөлүгүнө ылайык Конституция тарабынан таанылган укуктар жана эркиндиктер алар тарабынан бузулуп жатат деп эсептелсе мыйзамдын жана башка ченемдик укук актыларынын конституциялуулугун талашууга укуктуу, башкача айтканда аталган субъекттер үчүн ченем көзөмөл процедурасын демилгелөөнүн негизги критерии болуп субъективдүү укуктарга кол салуу же боло турган кол салуу коркунучу эсептелинет. Бул жеке жана юридикалык жактар конституциялык сот өндүрүшүн козгоо жөнүндө маселени алар менен талашылып жаткан ченем Конституция менен кепилденген адамдын жана жарандын укуктары жана эркиндиктерин козгогондо же козгой турганда гана коюуга укуктуу дегенди түшүндүрөт.

Каралып жаткан иште жаран Т. Дж. Саатов кайрылуу субъекти катары Конституцияга жана конституциялык мыйзамдын талаптарына ылайык анын ою боюнча талашылып жаткан акт менен Кыргыз Республикасынын Конституциясы менен таанылган адамдын жана жарандын укуктары жана эркиндиктеринин кайсынысы бузулгандыгын өтүнүчтө көрсөтүүгө, көз карашын негиздөөгө, укуктардын бузулгандыгын же бузула тургандыгын күбөлөндүрүүчү жүйөлөрдү жана далилдерди келтирүүгө милдеттүү болчу.

Конституциялык мыйзамдын мындай талаптарын аткарбоо өтүнүчтү өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартууга талашсыз негиз болуп эсептелинет, демек, судьялар коллегиясы да, Конституциялык палата да Т. Дж. Саатовдун өтүнүчүн «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык мыйзамдын 28-беренесинин 3-бөлүгүнүн 2-пунктунда каралган негиздер боюнча өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартууга тийиш эле. Арыздануучунун жүйөлөрүнөн прокуратура органдарына жүктөлгөн милдеттерди аткарбагандыгы үчүн Башкы прокурордун жоопкерчилигин бекитүүчү «Кыргыз Республикасынын прокуратурасы жөнүндө» мыйзамдын 12-беренесинин 6-бөлүгү судьялардын көз каран-

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын судьялары
Э. Ж. Осмонбаев жана
К. С. Сооронкулованын
Өзгөчө пикири

дысыздыгы конституциялык принцибин кандай жол менен бузаарын аныктоо мүмкүн эмес. Талашылып жаткан ченем менен конституциялык ченемдин ортосундагы катышынын жоктугу текшерүү предметинин жоктугун аныктайт.

Ошондой эле Конституциялык палатанын аныктамасында да, токтомунда да жыйынтыктоочу чечимдин жүйөлөөчү бөлүгүнө мүнөздүү арыздануучунун тала-

шылып жаткан ченемдик жобонун конституциялуу эместиги жөнүндө жүйөлөрүн четке кагуучу, анын укуктук маңызын ачуучу далилдер жана жыйынтыктар бар белгилеп кетүү зарыл жана биздин көз караш боюнча кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуу стадиясында мындайга жол берилбейт.

Судьялар

*Э. Ж. Осмонбаев
К. С. Сооронкулова*

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН ТОКТОМУ

2015-жылдын
23-апрели
Бишкек шаары

№ 2

жаран Таалайбек Джапарович Саатовдун Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2014-жылдын 11-декабрындагы № 71-о аныктамасына даттануусун канааттандыруусуз калтыруу жөнүндө

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы: төрагалык кылуучу – судья М. Ш. Касымалиев, судьялар – Ч. А. Айдарбекова, М. Р. Бобукеева, Э. Т. Мамыров, А. О. Нарынбекова, Э. Ж. Осконбаев, Ч. О. Осмонова, К. С. Сооронкулованын курамында, соттук отурумдун катчысы М.Э. Толобалдиевдин катышуусунда, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык мыйзамдын 28-беренесинин 5-бөлүгүн жетекчиликке алып, соттук отурумда Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 11-февралындагы № 04-о «Т. Т. Таласбаеванын жана Ж. О. Сабыралиевдин «Күрөө жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 59-беренесинин 2-пунктунун 1-пунктчасынын, 60, 61-беренелеринин жана «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 38-беренесинин конституциялуу эмес деп таануу жөнүндө кайрылуусун өндүрүшкө кабылалуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасына жаран Т. Т. Таласбаеванын жана Ж. О. Сабыралиевдин даттануусун карады.

Даттанууда келтирилген жүйөлөрдү, Т. Т. Таласбаеванын жана Ж. О. Сабыралиевдин өтүнүчү боюнча иштин материалдарын изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы

ТАПТЫ:

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2015-жылдын 10-январында жарандар Т.Т. Таласбаеванын жана Ж.О. Сабыралиевдин «Күрөө жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 59-беренесинин 2-пунктунун 1-пунктчасы, 60, 61-беренелери жана «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 38-беренеси конституциялуу эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 12-беренесинин 2-пунктунун

2015-жылдын
23-апрели
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 2

1, 2, 3-пунктчаларына карама-каршы келет деп таануу жөнүндө өтүнүчү келип түшкөн.

Талашылып жаткан мыйзамдардын ченемдик жоболору, атап айтканда Кыргыз Республикасынын «Күрөө жөнүндө» Мыйзамынын 59-беренесинин 2-пунктунун 1-пунктчасынын жана 60, 61-беренелеринин ченемдик жоболору, сот тартибинен тышкары күрөө менен камсыздалган анын талаптарын канааттандыруу жөнүндө күрөө кармоочу менен макулдашуу түзүүнү, өндүрүп алууну күрөөнүн жүйөсүнө айлантуунун соттон тышкаркы тартиби жана соттон тышкаркы тартипте өндүрүп алууну айлантуунун жол-жобосуна тийиштүү күрөө жүйөсүн күрөө кармоочуга өткөрүп берилишин караштырат, ал эми «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 38-беренеси бейтарап соттогу талаштарды кароо менен байланышкан чыгымдарды бекитет.

Арыздануучулардын ою боюнча, мыйзамдардын талашылып жаткан ченемдери банктар, насыя мекемелери жана пайыздык негизде насыя берүүнү жүргүзгөн жарандар мыйзамдардын талашылып жаткан ченемдерин кыянаттык менен пайдалануу менен кыймылсыз мүлктөрдү соттук териштирүүсүз эле тартып алууга өбөлгө түзүп берди, ошол эле учурда Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 12-беренесинин 2-бөлүгүнүн биринчи абзацы, менчик ээсинин эркинен тышкары мүлктү алып коюуга соттун чечими менен гана жол берилет деп белгилейт.

Арыздануучулар Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесинин 1-бөлүгүнө ылайык Кыргыз Республикасында адамдын жана жарандын укуктарын жана эркиндиктерин жокко чыгаруучу же кемсинтүүчү мыйзамдар кабыл алынбашы керек деп белгилешти. Конституциянын белгиленген жоболоруна карабастан жана жарандардын кызыкчылыктарын эске албастан, өндүрүп алууну күрөөнүн жүйөсүнө айлантуунун соттон тышкаркы тартибине жана жарандардын мүлкүнүн кол тийбестик укугун кемсинтүүгө жол берген мыйзам жоболору кабыл алынган.

2015-жылдын 11-февралында Конституциялык палатанын судьялар коллегиясы А. О. Нарынбекова, Э. Т. Мамыров, Ч. О. Осмонованын курамында, төмөнкү негиздер боюнча кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө аныктама кабыл алган.

2015-жылдын
23-апрели
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 2

Арыздануучулардын өтүнүчүндө коюлган Кыргыз Республикасынын «Күрөө жөнүндө» Мыйзамынын 59-беренесинин 2-пунктунун 1-пунктчасынын жана 60, 61-беренелеринин конституциялуулугун текшерүү жөнүндө талаптары өзүнүн маанилик мазмуну боюнча Е. В. Осинцевдин талаптары менен окшош, анын өтүнүчү Конституциялык палатада 2013-жылдын 23-декабрында каралган. Конституциялык палатанын кабыл алган чечиминде, келишимдик милдеттенмелерден келип чыккан жарандык-укуктук мамилелерге карата колдонгондо, мүлктөн негизсиз ажыратууга тыюу салуу жөнүндө конституциялык белгилөөлөр тике жана кыйыр түрдө жарандык-укуктук жөнгө салгычтар аркылуу колдонушат деп белгиленген. Мындай жөнгө салгычтардын бири болуп, Жарандык кодекс эсептелет, ал текшерилүүчү ченемде (282-берене) жогоруда көрсөтүлгөн мүлктөн негизсиз ажыратууга жол бербөө жөнүндө конституциялык жоболорду иш жүзүнө ашырган.

Мындан сырткары, сот тартибинен тышкары күрөө менен камсыздалган анын талаптарын канааттандыруу жөнүндө күрөө кармоочу менен макулдашуу түзүүсү үчүн Кыргыз Республикасынын «Күрөө жөнүндө» Мыйзамынын талашылып жаткан ченемдери менен милдеттүү нотариалдык тариз каралган, «Нотариат жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 48-беренесине ылайык, нотариус тараптарга алар сунуш кылган бүтүмдөрдүн долбоорунун маани-мазмундарын түшүндүрүүгө жана анын мазмуну тараптардын чыныгы ниетине ылайык келээрин жана мыйзамдын талаптарына каршы келбестигин текшерүүгө милдеттүү экендигин түшүндүрүп турат.

Конституция ар ким экономикалык эркиндикке ээ, өз жөндөмдүүлүгү менен мүлкүн мыйзам менен тыюу салынбаган ар кандай экономикалык ишмердүүлүк үчүн эркин колдонуу укугун белгилейт (42-берененин 2-бөлүгү). Менчик ээлеринин өз укуктарын ишке ашыруунун чектери жана тартиби, аларды коргоонун кепилдиктери мыйзам менен аныкталат (12-берененин 6-бөлүгү).

Жалпы кабыл алынган жеке менчиктин кол тийбестигинин конституциялык принциптери жана жарандык-укуктук мамилелердин катышуучуларынын теңдигин, эркинин автономиялуулугун жана мүлктүк өз алдынчалыгын болжолдогон келишим эркиндиктери, жеке иштерге кимдир-бирөөнүн зомбулук менен кийлигишүүсүнө жол бербөө өзүнүн мүлкүнө ээ болуу,

№ 2

пайдалануу жана тескөө эркиндигин шарттайт. Бул менчик ээси өзүнө таандык мүлккө карата мыйзамга каршы келбеген, жана башка жактардын укуктарын жана мыйзамдуу кызыкчылыктарын бузбаган ар кандай аракеттерди жасоого укуктуу экендигин түшүндүрөт, анын ичинде менчик ээсинин кыймылсыз мүлк объектилерине кирген мүлктүн эсебинен өзүнүн жарандык-укуктук милдеттерин аткаруу мүмкүндүгү да кирет.

Мүлккө ээ болуу, пайдалануу жана тескөө боюнча ыйгарымдардын чеги мыйзам менен орнотулат (Конституциянын 12-берененин 6-бөлүгү).

Ошентип, мүлктүн ээси мыйзамга каршы келбеген экономикалык ишмердүүлүк менен колдонууга, өз жөндөмдүүлүгү менен өзүнүн жеке менчиги болуп саналган мүлктү пайдаланууга, анын ичинде мүлктү ажыратууга, мүлктү колдонууга жана ээ болууга укуктуу берүүгө, ошондой эле ал мүлктүн эсебинен өзүнүн жарандык-укуктук милдеттерин аткарууга укуктуу. Ушуга ылайык, менчик ээси мыйзамда каралган же каралбаган (келишим эркиндигинин принциби) мындай келишимдин маанисинен жана мазмунунан келип чыккан, өзүнө бекитилген жарандык-укуктук милдеттердин мүмкүн болгон кесепеттери үчүн жоопкерчилик тартат, алар тараптардын эркининин автономиялуулугун жана теңдигинин негизинде түзүлгөн.

Жарандык-укуктук милдеттерди аткарбай коюу мыйзам менен бекитилген жарандык-укуктук жоопкерчиликке алып келет, ал өзүнө менчик ээсинин мүлкүн насыя берүүчүнүн пайдасына мажбурлап тартып алууну да камтыйт. Менчик ээсинин милдеттемелери өндүрүп алуу жолу менен мүлктү алып коюу мыйзамда каралган мүлккө болгон менчик укугун токтотуу учуру болуп саналат жана мүлктү негизсиз ажыратуу катары каралбайт.

Судьялар коллегиясы, Кыргыз Республикасынын Конституциясы менен мамлекетке адамдын жана жарандын укуктары менен эркиндигин коргоонун соттон тышкары усулдарын, түрлөрүн жана ыкмаларын өнүктүрүү жүктөлгөнүн (40-берененин 1-бөлүгү) жана «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы Конституциянын жоболорун ишке ашырууга багытталганын белгилеп кетти. «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы соттон тышкаркы органдарды түзүү

2015-жылдын
23-апрели
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 2

тартибин аныктайт, ошондой эле талаш-тартыштарды чечүү жагындагы алардын ишин жөнгө салат.

Бейтарап териштирүүнүн негизги принциптери болуп мыйзам жана бейтарап соттун алдында тараптардын теңдиги, бейтарап соттун ченинин аткарылышынын далил тартыштыгы жана милдеттүүлүгү болуп саналат.

Ушул мыйзам тараптардын, жарандык укук мамилелеринен келип чыккан талаш-тартыштарды бейтарап соттун кароосуна берүү боюнча макулдашуусунан кийин гана колдонулат. Бул учурда бейтарап макулдашуу келишимде арбитраждык эскертме катары жолжоболоштурулушу мүмкүн, ал келишимдин курамдык бөлүгү болуп эсептелет, же өз алдынча макулдашуу түрүндө түзүлүшү мүмкүн.

Бул учурда судьялар коллегиясы менен, өтүнүчтө, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык мыйзамдын 25-беренесинин 3-бөлүгүнүн 9-пунктунун талабына карабай, «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» мыйзамынын талашылып жаткан ченеминин конституциялуу эместигине болгон укуктук негиздеме жок деп көрсөтүлгөн.

Конституциялык палатанын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 11-февралында № 04-0 кабыл алган аныктамасы менен макул болбогондугун билдирип, жаран Т.Т. Таласбаева жана Ж.О. Сабыралиев 2015-жылдын 20-мартында Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына даттануу менен кайрылышкан.

Өзүнүн даттануусунда Т. Т. Таласбаева жана Ж.О. Сабыралиев, «Күрөө жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 59-беренесинин 2-пунктунун 1-пунктчасы жана 60, 61-беренелери жана «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 38-беренелери, банктар, насыя мекемелери жана пайыздык негизде насыя берүүнү жүргүзгөн жарандар, мыйзамдардын талашылып жаткан ченемдерин кыянаттык менен пайдалануу менен, кыймылсыз мүлктөрүн соттук териштирүүсүз эле тартып алууга өбөлгө түзүп бергендигин кайталап эскертишти, ошол эле учурда Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 12-беренесинин 2-бөлүгүнүн биринчи абзацы, менчик ээсинин эркинен тышкары мүлктү алып коюуга соттун

2015-жылдын
23-апрели
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 2

чечими менен гана жол берилет деп белгилейт. Бул учурда, арыз ээлери берилген даттануусунда, күрөө предметин өндүрүп алуунун соттон тышкары тартибинде колдонулуучу насыя макулдашууларындагы шарттар боюнча талаш-тартыштар жөнүндө сот практикадан мисалдарды келтиришет.

Буга байланыштуу, арыз ээлери, мыйзамдардын талашылып жаткан ченемдеринин конституциялуулугун кароого негиз бар деп эсептешет. Бул негизде жарандар Т. Т. Таласбаева жана Ж. О. Сабыралиев, Конституциялык палатанын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 11-февралындагы № 04-о аныктамасын жокко чыгарууну жана алардын өтүнүчүн өндүрүшкө кабыл алууну суранышат.

Конституциялык палата арыздануучулардын жүйөлөрүн талкуулап жана судьялар коллегиясынын кайрылууну өндүрүшкө коюудан баш тартуу жөнүндөгү негиздемелерди карап чыгып, төмөнкү тыянактарга келди.

Арыз ээлеринин Кыргыз Республикасынын «Күрөө жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 59-беренесинин 2-пунктунун 1-пунктчасынын жана 60, 61-беренелеринин конституциялуулугун текшерүү жөнүндө талаптары өзүнүн маанилик мазмуну боюнча Е.В. Осинцевдин талаптары менен окшош, алар Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын кароонун предмети болгон.

Конституциялык палатанын 2013-жылдын 23-декабрындагы чечимине ылайык, Е. В. Осинцевдин өтүнүчү боюнча, келишимдик милдеттенмелерден келип чыккан жарандык-укуктук мамилелерге карата колдонгондо, мүлктөн негизсиз ажыратууга тыюу салуу жөнүндө конституциялык белгилөөлөр тике жана кыйыр түрдө жарандык-укуктук жөнгө салгычтар аркылуу колдонушат. Мындай жөнгө салгычтардын бири болуп, Жарандык кодекс эсептелинет, ал текшерилүүчү ченемде (282-берене) жогоруда көрсөтүлгөн мүлктөн негизсиз ажыратууга жол бербөө жөнүндө конституциялык жоболорду иш жүзүнө ашырган.

Мүлктүн ээси мыйзамга каршы келбеген экономикалык ишмердүүлүк менен колдонууга, өз жөндөмдүүлүгү менен өзүнүн жеке менчиги болуп саналган мүлктү пайдаланууга, анын ичинде мүлктү ажыратууга, мүлктү колдонуу жана ээ болуу укугун берүүгө, ошондой эле ал мүлктүн эсебинен өзүнүн

№ 2

жарандык-укуктук милдеттерин аткарууга укуктуу. Буга ылайык, менчик ээси мыйзамда каралган же мындай каралбаган (келишим эркиндигинин принциби) келишимдин маанисинен жана мазмунунан келип чыккан, өзүнө бекитилген жарандык-укуктук милдеттердин мүмкүн болгон кесепеттери үчүн жоопкерчилик тартат, алар тараптардын эркининин автономиялуулугун жана теңдигинин негизинде түзүлгөн.

Жарандык-укуктук милдеттерди аткарбай коюу мыйзам менен бекитилген жарандык-укуктук жоопкерчиликке алып келет, ал өзүнө менчик ээсинин мүлкүн насыя берүүчүнүн пайдасына мажбурлап тартып алууну да камтыйт. Менчик ээсинин милдеттенмелери өндүрүп алуу жолу менен мүлктү алып коюу мыйзамда каралган мүлккө болгон менчик укугун токтотуу учуру болуп саналат жана мүлктү негизсиз ажыратуу катары каралбайт.

Арыз ээлери, өз даттануусунда өтүнүчтө айтылгандай эле, бейтарап соттогу талаш-тартышты кароого байланышкан чыгымдарды орнотуучу «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 38-беренеси Конституциянын 12-беренесинин 2-пунктунун 1, 2, 3-пунктчаларына карама-каршы келет деп көрсөтүштү.

Конституциялык палата, судьялар коллегиясы талашылып жаткан ченем Конституциянын жоболорун жүзөгө ашырууга багытталган деп эсептейт, анда негизги Мыйзам менен мамлекетке адамдын жана жарандын укуктары менен жана эркиндигин коргоонун соттон тышкары усулдарын, түрлөрүн жана ыкмаларын өнүктүрүү жүктөлгөн (40-беренинин 1-бөлүгү), жана «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 25-беренесинин 3-бөлүгүнүн 9-пунктунун талаптарына карабай, «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» мыйзамынын талашылып жаткан ченемдеринин конституциялуу эместигинин укуктук негиздемеси жоктугу да негизделген болуп саналат.

Ошентип, Конституциялык палата судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 11-февралындагы № 04-о «Т. Т. Таласбаеванын жана Ж. О. Сабыралиевдин «Күрөө жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 59-беренесинин 2-пунктунун 1-пунктчасынын, 60, 61-беренелеринин жана «Кыргыз Республикасындагы

2015-жылдын
23-апрели
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 2

бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 38-беренесинин конституциялуу эмес деп таануу жөнүндө кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасын жокко чыгарууга негиз тапкан жок.

Жогорулардын негизинде, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык мыйзамынын 28-беренесинин 5-бөлүгүн, 47-беренесин, 51-беренесинин 1-бөлүгүн жетекчиликке алып, Конституциялык палата

ТОКТОМ КЫЛАТ:

3. Жарандар Токтобүбү Тентиевна Таласбаева жана Жекшенбек Орозбекович Сабыралиевдин Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 11-февралындагы № 04-о «Т. Т. Таласбаеванын жана Ж. О. Сабыралиевдин «Күрөө жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 59-беренесинин 2-пунктунун 1-пунктчасынын, 60, 61-беренелеринин жана «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 38-беренесинин конституциялуу эмес деп таануу жөнүндө кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасына келтирилген даттануусу канаттандыруусуз калтырылсын.

4. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын токтому акыркы жана даттанууга жатпайт, кол коюлган учурдан тартып күчүнө кирет.

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫ

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын 2015-жылдын 23-апрелиндеги «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 11-февралындагы № 04-о аныктамасына жарандар Токтобүбү Тентиевна Таласбаеванын жана Жекшенбек Орозбекович Сабыралиевдин даттануусун канааттандыруусуз калтыруу жөнүндө» токтому боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьясы Э. Ж. Осконбаевдин

ӨЗГӨЧӨ ПИКИРИ

«Жарандык-укуктук милдеттерди аткарбай коюу мыйзам менен бекитилген жарандык-укуктук жоопкерчиликке алып келет, ал өзүнө жеке менчик ээсинин мүлкүн насыя берүүчүнүн пайдасына мажбурлап тартып алууну да камтыйт. Жеке менчик ээсинин милдеттенмелери өндүрүп алуу жолу менен мүлктү алып коюу мыйзамда каралган мүлккө болгон менчик укугун токтотуу учуру болуп саналат жана мүлктү негизсиз ажыратуу катары каралбайт» деп талкуулоо маңызы боюнча, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы айрым конституциялык баалуулуктардан четке чыгууга жана менчик ээсинен тиешелүү сот актысы жок мүлктү алып коюуга жол берилет деп эсептейт дегенди түшүндүрөт.

Арыз ээси, банктар, насыя мекемелери жана пайыздык негизде насыя берүүнү жүргүзгөн жарандар мыйзамдардын талашылып жаткан ченемдерин кыянаттык менен пайдаланып, кыймылсыз мүлктөрдү соттук териштирүүсүз эле тартып алууга өбөлгө түзүп берди деп негиздүү эсептейт, ошол эле учурда Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 12-беренесинин 2-бөлүгүнүн

биринчи абзацы, менчик ээсинин эркинен тышкары мүлктү алып коюуга соттун чечими менен гана жол берилет деп белгилейт.

«Күрөө жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын талашылып жаткан ченемдеринин мазмунуна караганда, соттон тышкары тартипте, анын ичинде келишимдин негизинде күрөө предметин өндүрүп алуунун ар кандай формалары каралган. Анын үстүнө, кеп жарандык-укуктук милдеттенмелерди аткаруунун эсебинен күрөө предметин ыктыярдуу берип коюу жөнүндө болгон жок, тагыраак айтканда, мажбурлап өндүрүп алуу, башкача айтканда, менчик ээсинин мүлкүн алып коюу жөнүндө болуп жатат. Ошону менен, мыйзам чыгаруучу тарабынан сот актысы жок мүлктү мажбурлап алып коюунун өзгөчө учурлары жөнүндө конституциялык мыйзамдар факты жүзүндө кеңейтилди.

Жалпысынан, көйгөй мүлктү алып коюу учурунда менчик ээсинин эркинин бардыгын түшүнүүдөгү жаңылыштыкта болуп жатат.

«Мүлктүн менчик ээси өз жөндөмдүүлүгү менен өзүнүн жеке менчиги болуп саналган мүлктү пайдаланууга, анын ичинде мүлктү ажыратууга, мүлктү колдонууга жана ээ

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын
судьясы Э. Ж. Осмонбаевдин
Өзгөчө пикири

болууга укукту берүүгө, ошондой эле ал мүлктүн эсебинен өзүнүн жарандык-укуктук милдеттерин аткарууга укуктуу. Буга ылайык, менчик ээси келишимдин маанисинен жана мазмунунан келип чыккан, өзүнө бекитилген жарандык-укуктук милдеттердин мүмкүн болгон кесепеттери үчүн жоопкерчилик тартат...» далилдеп, ошону менен Конституциялык палата, менчик ээси менен насыя келишимине жана күрөө жөнүндөгү келишимге кол коюлган учурда берген макулдугу андан кийин боло турган кесепеттердин бардыгына берген, анын ичинде мүлктүн мажбурлап алып коюу да бар, менчик ээсинин эрки болуп саналат.

Мындай укуктук позициянын жаңылыштыгы айкын, анткени келишимге кол коюлган учурда мүлктүн ээси башка максатка жетүү менен гана алек - ал насыя ресурсун алууну гана көздөйт жана бул учурда келип чыккан жарандык-укуктук милдеттенмелер андан милдеттүү түрдө мүлктүн алып коюуга алып келээрин алдын ала болжолдой албайт. Күрөө шарты бул учурда милдеттүү акча милдетин камсыз кылуу боюнча талапты аткаруу катары гана каралат. Ошондуктан, мүлктүн менчик ээсинин талашылып жаткан ченемдер менен бекитилген мүлктү өндүрүп алуунун соттон тышкары формасына макул болушу эч убакта анын эркинин автономиялуулугун пайда болушу катары каралбайт.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 12-беренесине ылайык улуттук коопсуздукту, коомдук тар-

типти, калктын ден соолугун жана адеп-ахлагын сактоо, башка адамдардын укуктары менен эркиндиктерин коргоо максатында соттун чечимиси мүлктү алып коюуга мыйзамда каралган учурларда гана жол берилет. Мындай алып коюунун мыйзамдуулугу сот тарабынан милдеттүү түрдө каралууга тийиш. Аталган учурлар толук мүнөзгө ээ жана кеңири талкуулоого жатпайт. Адамдын фундаменталдык укуктары менен эркиндиктерин чектөөгө жол берүү жөнүндө айтып жатып, Конституция жогоруда аталган максаттарга шайкеш өзгөчө жагдайларды түшүндүрөт. Карызкордун жарандык-укуктук милдеттенмелерин аткарууга байланыштуу келип чыккан насыя берүүчүнүн талап кылуу укугу мындайга эч убакта кирбейт жана соттук коргоого болгон укукту ишке ашыруу катары жүзөгө ашырылышы керек.

Ошондой эле, токтом корутундулар жана укуктук позициялар, анын ичинде арыз ээлеринин жокко чыгарган далилдери менен толукталган, алар жыйынтыктоочу чечимдин жүйөөлүү бөлүгүндө гана бар жана кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуу баскычта жол берилбейт деп белгилей кетүү керек. Андан тышкары, «Күрөө жөнүндө» мыйзамдын талашылып жаткан ченемдерин жаран Е. В. Осинцевдин кайрылуусуна байланыштуу иште каралгандан башкача көз карашта баалоого тийиш.

Судья

Э. Ж. Осмонбаев

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН ТОКТОМУ

2015-жылдын
28-майы
Бишкек шаары

№ 3

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2014-жылдын 6-ноябрындагы № 67-о «Жарандар Айнура Мусаевна Осмоналиева, Бектур Камильевич Осмонбаев, Гульзар Абдыбековна Суталинованын кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасына жарандар Айнура Мусаевна Осмоналиева, Бектур Камильевич Осмонбаев, Гульзар Абдыбековна Суталинованын даттануусун канааттандыруусуз калтыруу жөнүндө

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы: төрагалык кылуучу – судья М. Ш. Касымалиев, судьялар – К. Абдиев, М. Р. Бобукеева, Э. Т. Мамыров, А. О. Нарынбекова, Э. Ж. Осмонбаев, Ч. О. Осмонова, Ж. И. Саалаев, К. С. Сооронкулованын курамында, соттук отурумдун катчысы М. Э. Толобалдиевдин катышуусунда, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 28-беренесинин 5-бөлүгүн жетекчиликке алып, соттук отурумда Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2014-жылдын 6-ноябрындагы № 67-о «Жарандар Айнура Мусаевна Осмоналиева, Бектур Камильевич Осмонбаев, Гульзар Абдыбековна Суталинованын кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасына жарандар А. М. Осмоналиева, Б. К. Осмонбаев, Г. А. Суталинованын даттануусун карады.

Даттануу боюнча соттук отурумду даярдоону жүргүзгөн судья Ч. О. Осмонованын маалыматын угуп, көрсөтүлгөн материалдарды изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы

ТАПТЫ:

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2014-жылдын 25-сентябрында «Кыргыз Республикасынын сотторундагы сот арачылары жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 14-беренесинин 1-бөлүгүнүн 2, 3-абзацтары конституциялуу эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 16-беренесинин 2, 3-бөлүктөрүнө, 20-беренесинин 1-бөлүгүнө, 26-беренесинин 6-бөлүгүнө карама-каршы

2015-жылдын
28-майы
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 3

келет деп таануу жөнүндө жарандар А. М. Осмоналиева, Б. К. Осмонбаев, Г. А. Суталинованын өтүнүчү келип түшкөн.

Өтүнүчтөн келип чыккандай, «Кыргыз Республикасынын сотторундагы сот арачылары жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 14-беренесинин 1-бөлүгү менен ушул Мыйзам жарыяланган күндөн баштап күчүнө кирет жана сот арачыларынын иши боюнча анын жоболору толук көлөмүндө Кыргыз Республикасынын Бишкек шаары жана Ош областтары үчүн 2015-жылдын 1-январынан баштап, Кыргыз Республикасынын Жалал-Абад, Чүй жана Ысык-Көл областтары үчүн 2016-жылдын 1-январынан баштап, Кыргыз Республикасынын Баткен, Нарын жана Талас областтары жана Аскердик соту үчүн 2017-жылдын 1-январынан баштап баштап колдонулат деп белгиленген.

Арыз ээлери, талашылып жаткан ченем менен ар бир адам сот арачыларынын катышуусу менен иштин сотто каралышына укугу бар деп бекиткен Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 26-беренесине карама-каршы келген областтар жана Кыргыз Республикасынын Аскердик соту үчүн Мыйзамды колдонууга убактылуу чектөө киргизген деп эсептешет. Кайрылуу субъектилеринин ою боюнча, талашылып жаткан ченем Кыргыз Республикасында ар кандай жагдайлар боюнча эч ким кодулоого алынышы мүмкүн эмес деп бекиткен Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 16-беренесинин 2-бөлүгүн бузуп, Мыйзамдын жоболорунун иштешинин убактысын жана ордун бөлүү менен басмырлоочу жоболорду камтыйт. Ошондой эле, арыздануучулар Мыйзам Кыргыз Республикасынын ар кандай областтарында жашаган жарандардын укугунун тең эместигин орнотууда, бул Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 16-беренесинин 3-бөлүгүнө карама-каршы келет.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясы Ч. О. Осмонова, Ч. А. Айдарбекова, А. О. Нарынбекованын курамында жарандар А. М. Осмоналиева, Б. К. Осмонбаев, Г. А. Суталинованын кайрылуусун карап чыгып, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 24-беренесин, 25-беренесинин 3-бөлүгүнүн 8-пунктунун, 28-беренесинин 2, 3, 5-пункттарынын талаптарын жетекчиликке алып, 2014-жылдын 6-ноябрында төмөнкүлөрдүн негизинде аны өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө аныктама кабыл алган.

№ 3

«Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 25-беренеси кайрылууга коюлган жалпы талаптарды бекитет. Ушул берененин 3-бөлүгүнүн 8-пунктуна ылайык кайрылууда конституциялык Мыйзамда көрсөтүлгөн кайрылууну кароонун конкреттүү негиздери көрсөтүлүүгө тийиш.

Бирок, судьялар коллегиясы талашылып жаткан ченемдердин Конституциянын жоболоруна ылайык келүү маселесинде күмөндүүлүктү тапкан жок, ал конституциялык Мыйзамдын 24-беренесине ылайык Конституциялык палатада ишти кароого негиз болуп саналат.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 26-беренесинин 6-бөлүгүнө ылайык ар бир адам мыйзамда каралган учурларга ылайык сот арачыларынын катышуусу менен ишти сотто каратууга укуктуу, ошондой эле Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 93-беренесинин 1-бөлүгү мыйзамда каралган учурларда жана тартипте Кыргыз Республикасынын жарандары сот адилеттигин ишке ашырууга катышууга укуктуу деп белгилейт.

Ошентип, Кыргыз Республикасынын Конституциясы, сот арачыларынын катышуусу менен ишти кароону ченемдик жөнгө салуу жана сот адилеттигин ишке ашырууда жарандардын катышуусу мыйзам менен ишке ашырылат.

Мыйзам чыгаруучу, «Кыргыз Республикасынын сотторундагы сот арачылары жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамын күчүнө кирүү тартибин бекитүүдө Кыргыз Республикасынын Конституциясында каралган ыйгарым укуктардын алкагында иш жүргүзгөн, ал эми мыйзам менен бекитилген сот арачыларынын институтун киргизүү механизми Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн «Кыргыз Республикасынын сотторундагы сот арачылары жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзам долбоору жөнүндө» Токтомунун долбооруна жана «Кыргыз Республикасынын сотторундагы сот арачылары жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамдын долбооруна негиздеме катта көрсөтүлгөндөй материалдык-техникалык жана уюштуруучу мүнөздөгү маселелер менен байланыштуу жана адамдын жана жарандын укуктарын жана эркиндиктерин эч жокко чыгарбайт же кемсинтпейт.

№ 3

Жарандар А. М. Осмоналиева, Б. К. Осмонбаев, Г. А. Суталинова Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2014-жылдын 6-ноябрындагы № 67-0 аныктамасы менен макул болбостон, 2015-жылдын 17-апрелинде Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына даттануу менен кайрылышкан.

Өзүнүн даттануусунда, жарандар А. М. Осмоналиева, Б. К. Осмонбаев, Г. А. Суталинова мыйзам менен бекитилген сот арачылардын институтун киргизүү механизми Жалал-Абад, Чүй, Ысык-Көл, Баткен, Талас жана Нарын областтарынын жашоочуларынын ушул институтка болгон мүмкүнчүлүгүнө эч кандай таасир тийгизбеши керек. Жарандарды аймактык белги боюнча чектөө бул аймактарда жашаган жашоочулардын укуктарын басмырлоо болуп саналат. Ошондой эле, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 28-беренесинин 2-бөлүгүнө жана Конституциялык палатанын Регламентинин 53-пунктуна ылайык, соттук коллегия кайрылууну жана ага тиркелген документтерди жогоруда аталган конституциялык Мыйзамдын 25-беренесинде бекитилген талаптарга ылайык келүүсүн гана текшерет. Бирок, арыздануучулардын ою боюнча, бул ченемди бузуп, судьялар коллегиясы иш жүзүндө аны маңызы боюнча карады жана мыйзамды бузуп, арызданып жаткан ченем «жарандардын укуктарын жана эркиндиктерин такыр жокко чыгарбайт же кемсинтпейт» деп өз алдынча чечип койду. Андан сырткары, арыздануучулар өтүнүчтө күмөндүүлүктүн конкреттүү негиздери көргөзүлгөн деп ырасташат.

Ушул негизде жарандар А. М. Осмоналиева, Б. К. Осмонбаев, Г. А. Суталинова Конституциялык палатанын судьялар коллегиясынын 2014-жылдын 6-ноябрындагы № 67-о аныктамасын жокко чыгарууну жана алардын өтүнүчүн өндүрүшкө кабыл алууну суранышат.

Конституциялык палата, арыздануучулардын даттануусун, ошондой эле судьялар коллегиясынын ушул кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө аныктамасында келтирилген негиздерди изилдеп чыгып, төмөнкү жыйынтыктарга келет.

«Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 28-беренесинин

2015-жылдын
28-майы
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 3

3-бөлүгүнүн 1-пунктуна ылайык эгерде кайрылуу таризи жана мазмуну боюнча конституциялык мыйзамдын талаптарына ылайык келбесе коллегия кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартат.

Жогоруда аталган конституциялык Мыйзамдын 25-беренеси, кайрылууга коюлган жалпы талаптарды, ал эми бул берененин 3-бөлүгү кайрылуунун мазмунуна болгон милдеттүү талаптарды бекитет.

Мыйзамдын, башка ченемдик укуктук актынын, Кыргыз Республикасы үчүн күчүнө кире элек эл аралык келишимдин же Конституцияга өзгөртүүлөр тууралуу мыйзамдын долбоорунун Конституцияга ылайык келүүсү жөнүндөгү маселеде күмөндүүлүктүн пайда болуусу - ишти кароого негиз болуп эсептелет (Мыйзамдын 24-беренеси).

Судьялар коллегиясы Мыйзамдын талашка түшкөн ченемдерин сот адилеттигине мүмкүнчүлүктү кандайдыр бир чектөө эмес, бүт республика боюнча сот арачыларынын институтун ирээттүү киргизүүнү укуктук жөнгө салуу катары баалады.

Сот адилеттигин жүргүзүү тутумунун реформасы коомдо болгон «чакырыктар» жана коомдун керектөөлөрү менен мажбурланган, бул аларды, финансылык жана материалдык чыгымдарды чечүүгө комплекстүү мамилени талап кылат. Аталган реформанын алкагында, калган жергиликтүү сотторду кийинчерээк кошуу менен бирдиктүү маалымат тармагына бириктирилген, белгилүү жергиликтүү соттордун базасында бир нече пилоттук долбоорлор иштеп баштаган. Ошондуктан, сот арачыларынын институтун ирээттүү киргизүү, бул сот адилеттик тутуму үчүн жаңы киргизүү экендигин эске алганда, мыйзам чыгаруучунун дискрециясынын алкагында ишке ашырылган акталган чара болуп саналат.

Ошентип, Конституциялык палата судьялар коллегиясынын өтүнүчтө келтирилген негиздемелер «Кыргыз Республикасынын сотторундагы сот арачылары жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 14-беренесинин 1-бөлүгүнүн 2, 3-абзацтары Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 16-беренесинин 2, 3-бөлүктөрүнө жана 20-беренесинин 1-бөлүгүнө, 26-беренесинин 6-бөлүгүнө ылайык келүү маселесинде күмөндүүлүктү табууга мүмкүндүк бербейт деген жыйынтыктары негиздүү деп эсептейт жана Конституциялык палатанын судьялар коллегиясынын 2014-жылдын 6-ноябрындагы №67-о «Жарандар Айнура Мусаевна

2015-жылдын
28-майы
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 3

Осмоналиева, Бектур Камильевич Осмонбаев, Гульзар Абдыбековна Суталинованын кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасын жокко чыгарууга негиз тапкан жок.

Жогорулардын негизинде, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык мыйзамынын 28-беренесинин 5-бөлүгүн, 47-беренесин, 51-беренесинин 1-бөлүгүн жетекчиликке алып, Конституциялык палатасы

Т О К Т О М К Ы Л А Т:

1. Жарандар Айнура Мусаевна Осмоналиева, Бектур Камильевич Осмонбаев, Гульзар Абдыбековна Суталинованын Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2014-жылдын 6-ноябрындагы №67-о «Жарандар Айнура Мусаевна Осмоналиева, Бектур Камильевич Осмонбаев, Гульзар Абдыбековна Суталинованын кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасына даттануу канааттандыруусуз калтырылсын.

2. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын токтому акыркы жана даттанууга жатпайт.

3. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын токтому кол коюлган учурдан тартып күчүнө кирет.

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫ

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын 2015-жылдын 28-майындагы № 03-П «...жарандар А. М. Осмоналиева, Б. К. Осмонбаев, Г. А. Суталинованын даттануусун канааттандыруусуз калтыруу жөнүндө» токтомуна Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялары Э. Т. Мамыров, М. Р. Бобукеева, Э. Ж. Осмонбаевдин

ӨЗГӨЧӨ ПИКИРИ

Конституциялык палата 2015-жылдын 28-майындагы № 03-П токтому менен «Кыргыз Республикасынын сотторундагы сот арачылары жөнүндө» Мыйзамынын 14-беренесинин 1-бөлүгүнүн 2, 3-абзацтарын конституциялуу эмес деп таануу жөнүндө кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуу жөнүндөгү даттануусун канааттандыруусуз калтырды.

Ошону менен, Конституциялык палатанын бул токтомунун негизин судьялар коллегиясынын жаңылыш далилдери да, Конституциялык палатанын судьялар курамынын ар кимге мыйзам менен каралган учурларда ишти сотто сот арачыларынын катышуусу менен кароо укугу берилет деп бекиткен Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 26-беренесинин 6-бөлүгүнүн мазмунун жана маңызын туура эмес түшүнүүсү да түздү. Ушуга байланыштуу, биз Конституциялык палатанын токтому менен макул эмесбиз, анткени кайрылууну кабыл алуудан негизсиз баш тартуунун мындай тажрыйбасын Конституциялык палатанын, ага Кыргыз Республикасынын Конституциясы менен жүктөлгөн ыйгарым укуктар менен милдеттерди аткаруудан баш тартуу аракети катары кароо керек.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 16-беренесинин 3-бөлүгүндө бекитилген бардыгынын мыйзам алдында бирдейлиги жөнүндө конституциялык принциби укуктук мамлекеттердин негизги принциби болуп саналат, ал бардык жарандарга алардын мүлктүк, улуттук, диний же башка басмырлоочу белгилери боюнча бөлүүсүз укук ченемдерин бирдей колдонулушун түшүндүрөт.

Мамлекет, адамдын жана жарандын укуктарын жана эркиндиктерин жынысы, расасы, майыптуулугу, тили, мүлктүк жана кызматтык абалы, жашаган жери, туткан дини, ынанымдары, коомдук бирикмелерге таандыктыгы жана башка жагдайлардан көз карандысыз кепилдейт.

Бул принцип Жазык-процесстик кодексин 16-беренесинде да өз ордун тапкан.

Бардыгынын мыйзам жана сот алдында бирдейлиги мыйзам жана сот алдына чыккан бардык адамдарга бирдей укуктарды жана милдеттерди, ошондой эле процесстик укуктарды берүү дегенди түшүндүрөт, анда сот өндүрүшүнүн субъектиси болуп ким чыгып жатканына көз карандысыз сот өндүрүшүнүн тартиби өзгөрбөйт.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун
Конституциялык палатасынын судьялары
Э. Т. Мамыров, М. Р. Бобукеева,
Э. Ж. Осмонбаевдын
Өзгөчө пикири

Сот адилеттигин жүргүзүүгө ыйгарымдуу бардык соттордо сот өндүрүшүнүн эрежелери бирдей болушу керек, ал жоопкерчиликке тартылгандын, жабырлануучу деп таанылдын ж.б. жеке касиеттеринен көз карандысыз болушу керек.

Дал ушуга байланыштуу, Жазык-процесстик кодексе айыпталуучулар үчүн эч кандай алып салууларсыз ишти сотто сот арачыларынын катышуусу менен кароону тандоо мүмкүнчүлүгүн караштырган. Ошону менен бирге мыйзам чыгаруучу Жазык - процесстик кодексин 240-беренесинде кайсы категориядагы иштер сот арачылары менен каралышы мүмкүн экендигин аныктаган.

Ошентип, мыйзам чыгаруучу Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 26-беренесинин 6-бөлүгүн ишке ашырууда максатында Жазык - процесстик кодексинде сот арачыларынын катышуусу менен ишти кароо учурларын аныктаган.

Бирок, Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши, сот арачыларынын ишин областтар боюнча этаптуу киргизүүнү бекиткен «Кыргыз Республикасынын сотторундагы сот арачылары жөнүндө» мыйзамды кабыл алуу менен, жазык-процесстик мыйзамдарда, мындай соттор Бишкек шаарынан

жана Ош областынан кечирээк иштей турган областтарда айыпталуучулар менен анын ишин областтардагы сот арачыларынын кароосуна болгон укугун ишке ашыруу процедурасын караштырган эмес.

Ушуга байланыштуу, жарандар менен жазык ишин сот арачыларынын кароосуна болгон конституциялык укугун ишке ашырууда күмөндүүлүк пайда болот.

Ошентсе да, жогоруда келтирилген далилдердин айкын көрүнүп турганына карабастан Конституциялык палата конституциялуулугу талашылып жаткан «Кыргыз Республикасынын сотторундагы сот арачылары жөнүндө» Мыйзамдын ченемдеринде күмөндүүлүктү «тапкан жок» жана сот арачыларынын институтун ирээттүү киргизүү акталган чара болот деп эсептеди. Ошону менен бардыгы мыйзам жана сот алдында бирдей жана ар ким ишин сот арачыларынын катышуусу менен кароо укугуна ээ деген базалык конституциялык принциптер жөнүндө таптакыр

Судьялар:

*Э. Т. Мамыров
М. Р. Бобукеева
Э. Ж. Осмонбаев*

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН ТОКТОМУ

2015-жылдын
29-майы
Бишкек шаары

№ 4

жаран Канат Асанкадырович Джайлоевдын Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 2-апрелиндеги № 16-о аныктамасына даттануусун канааттандыруусуз калтыруу жөнүндө

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы: төрагалык кылуучу - судья М. Ш. Касымалиев, судьялар Ч. А. Айдарбекова, М. Р. Бобукеева, Э. Т. Мамыров, А. О. Нарынбекова, Э. Ж. Осмонбаев, Ч. О. Осмонова, К. С. Сооронкулованын курамында, соттук отурумдун катчысы М. Э. Толобалдиевдин катышуусунда, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 28-беренесинин 5-бөлүгүн жетекчиликке алып, соттук отурумда жаран К. А. Джайлоевдын Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 2-апрелиндеги № 16-о «Жаран Канат Асанкадырович Джайлоевдын кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасына даттануусун карап чыкты.

Даттануу боюнча соттук отурумду даярдоону жүргүзгөн судья Э. Ж. Осмонбаевдин маалыматын угуп, көрсөтүлгөн материалдарды изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы

ТАПТЫ:

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2015-жылдын 19-февралында жаран К. А. Джайлоевдин «Кыргыз Республикасынын Адвокатурасы жана адвокаттык иш жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 2-беренесинин 1-бөлүгүн конституциялуу эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 35-беренесине карама-каршы келет деп таануу жөнүндө өтүнүчү келип түшкөн.

Арыздануучу аны менен талашылып жаткан мыйзамдын ченеми адвокаттар уюмунда милдеттүү мүчөлүктү бекитет, ошону менен адвокаттардын конституциялык биригүү эркиндиктерин кемсинтет жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 35-беренесинде бекитилген өз ыктыярдуулук принцибине карама-каршы келет деп белгилейт.

2015-жылдын 27-мартында жаран К. А. Джайлоевден өзүнүн талаптарын тактоо жана көлөмүн чоңойтуу жөнүндө кошумча арыз келип түшкөн. Анда ал кошумча «Кыргыз Республикасынын Адвокатуранын жана адвокаттык иш жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 15-беренесин Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 35-беренесине карама-каршы келет деп, ошондой эле жогоруда аталган мыйзамдын 1-беренесин, 2-беренесинин 1, 3-бөлүктөрүн, 5-беренесинин 1-бөлүгүн, 26-беренесинин 1-бөлүгүнүн 2, 6-пункттарын Жарандык кодекстин 11, 12-беренелерине, 83-беренесинин 3-бөлүгүнө, 85-беренесинин 3-бөлүгүнө, «Коммерциялык эмес уюмдар жөнүндө» мыйзамдын 2, 3, 4-беренелерине карама-каршы келет деп таанууну суранган.

Андан тышкары арыз анын авторунун адвокаттык ишмердүүлүктү укуктук жөнгө салуунун сапаты боюнча баалоочу пикирлерин камтыган.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясы Э. Ж. Осмонбаев, М. Р. Бобукеева, Ч. О. Осмонованын курамында жаран К. А. Джайлоевдин кайрылуусун карап чыгып, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 28-беренесинин 2-бөлүгүн, 3-бөлүгүнүн 4, 5-пункттарын, 5-бөлүгүн жетекчиликке алып, 2015-жылдын 2-апрелинде төмөнкүлөрдүн негизинде аны өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө аныктама кабыл алган.

Судьялар коллегиясы арыздануучунун «Кыргыз Республикасынын Адвокатуранын жана адвокаттык иш жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 1-беренесин, 2-беренесинин 1, 3-бөлүктөрүн, 5-беренесинин 1-бөлүгүн, 26-беренесинин 1-бөлүгүнүн 2, 6-пункттарын Жарандык кодекстин 11, 12-беренелерине, 83-беренесинин 3-бөлүгүнө, 85-беренесинин 3-бөлүгүнө, «Коммерциялык эмес уюмдар жөнүндө» мыйзамдын 2, 3, 4-беренелерине карама-каршы келет деп таануу бөлүгүндөгү талаптары Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына караштуу эмес деп тапкан.

Коллегия бул көз карашка негиздеме катары Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы Конституциянын 97-беренесинин 6-бөлүгүнө жана 5-беренесинин 3-бөлүгүнө ылайык ыйгарым укуктардын толук тизмесине ээ жана алардын чегинен чыга албайт, ушуга байланыштуу мыйзамдардын

№ 4

ченемдеринин бири-бирине болгон карама-каршылыгы, укуктук жөнгө салуунун жана мыйзамдардын ченемдеринин мазмунунун кемчиликтерин жоюу маселелери конституциялык сот өндүрүшүнүн предмети боло албайт деп белгиледи.

Ошондой эле судьялар коллегиясы «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 28-беренесинин 3-бөлүгүнүн 5-пунктуна ылайык арыздануучунун «Кыргыз Республикасынын Адвокатурасы жана адвокаттык иш жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 2-беренесинин 1-бөлүгүн, 15-беренесин Конституциянын 35-беренесине карама-каршы келет деп таануу жөнүндө талабы өндүрүшкө кабыл алынышы мүмкүн эмес деп аныктаган, анткени бул ченемдердин конституциялуугу Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палата тарабынан мурда текшерилген жана анын өз күчүн сактаган актысы бар (Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын 2015-жылдын 11-мартындагы № 04-Р чечими).

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 2-апрелиндеги № 16-о аныктамасы менен макул болбостон жаран К. А. Джайлоев 2015-жылдын 17-апрелинде Конституциялык палатага даттануу менен кайрылган.

Өзүнүн даттануусунда жаран К. А. Джайлоев Конституциялык палатанын 2015-жылдын 15-мартындагы чечиминин адилеттигинде күмөн санабай тургандыгын жана анын жыйынтыктары менен макулдугун билдирет, бирок, анын өтүнүчү кароонун өзүнчө предмети боло алмак деп эсептейт, анткени анын көз караштары мурунку арыздануучулардын жүйөлөрүнөн айырмаланып тургандыгын жана Конституциялык палата тарабынан башка иштин алкагында текшерилген ченемдердин конституциялуу эместигин негиздөөгө болгон ыкмасы башка экенин билдирет. Жекече, жаран К. А. Джайлоевдин ою боюнча маселе талашылып жаткан ченемдердин бүтүндөй эмес, алардын өзүнчө болүктөрү боюнча коюлушу зарыл болчу.

Арыздануучу, мурда кабыл алынган, ченемге жалпысынан баа берген чечимге шилтеме келтирүү өтүнүчтү өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу ченемдин өзүнчө жоболорунун конституциялуугуна күмөн санап жаткан башка адамдардын укугун бузат деп божомолдойт.

Ошондой эле, арыздануучу анын кошумча арызындагы талаптарынын караштуу эместиги тууралуу судьялар коллегиясынын көз карашы менен макулдугун белгилейт. Бирок, арыз аны менен кайрылуунун предметин кеңейтүү үчүн эмес, аны менен коюлган маселенин караштуулугун аныктоо максатында берилгендигин белгиледи. Анткени, Бишкек шаарынын райондор аралык соту 2014-жылдын 24-декабрындагы аныктамасы менен анын «Кыргыз Республикасынын Адвокатурасы жана адвокаттык иш жөнүндө» мыйзамдын айрым ченемдерин жараксыз деп таануу жөнүндө арызын бул маселенин Конституциялык палатага кайраштуулугуна байланыштуу кайтарып берген. Ошентсе да, ал аны менен талашылып жаткан ченемдердин конституциялуугу тууралуу маселе койгон эмес, болгону гана Кыргыз Республикасынын Жарандык кодекси, «Коммерциялык эмес уюмдар жөнүндө» жана «Юридикалык жактарды каттоо жөнүндө» мыйзамдар менен карама-каршылыктар бар экендигин белгилеген.

Бишкек шаардык сотунун 2015-жылдын 5-февралындагы аныктамасы менен Бишкек шаарынын райондор аралык сотунун жогоруда аталган аныктамасы өзгөртүүсүз, ал эми К. А. Джайлоевдин жеке даттануусу канааттандыруусуз калтырылган.

Конституциялык палата арыздануучунун жүйөлөрүн жана судьялар коллегиясынын кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуунун негиздерин талкуулап чыгып, төмөнкү жыйынтыктарга келет.

1. Судьялар коллегиясы «Кыргыз Республикасынын Адвокатурасы жана адвокаттык иш жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 1-беренесин, 2-беренесинин 1, 3-бөлүктөрүн, 5-беренесинин 1-бөлүгүн, 26-беренесинин 1-бөлүгүнүн 2, 6-пункттарын Кыргыз Республикасынын Жарандык кодексинин 11, 12-беренелерине, 83-беренесинин 3-бөлүгүнө, 85-беренесинин 3-бөлүгүнө, «Коммерциялык эмес уюмдар жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 2, 3, 4-беренелерине карама-каршы келет деп таануу жөнүндө талаптар Конституциялык палатага караштуу эмес деген чечимге туура келишкен.

Судьялар коллегиясынын Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын Конституцияда бекитилген ыйгарым укуктарынын толук кандуулугуна болгон шилтемеси негиздүү болуп эсептелинет. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы мыйзамдардын ченеми менен

2015-жылдын
29-майы
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 4

кодекстердин жана башка ченемдик укуктук актылардын ченемдери менен катышын орнотууга, алардын ортосундагы коллизия маселелерин чечүүгө укуктуу эмес.

«Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актылары жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 32, 33-беренелерине ылайык ченемдик укуктук актылардын ортосунда коллизия болгон учурда укуктук мамилелердин субъекттери жогору юридикалык күчкө ээ болгон ченемдик укуктук актынын ченемин жетекчиликке алууга милдеттүү. Мыйзамдардын ченемдери кодексстердин ченемдери менен ажырымданган учурда мыйзамдын ченемдери кодекске тиешелүү өзгөртүүлөр киргизилгенден кийин гана колдонула алат. Ченемдик укуктук актыларда боштуктар жана коллизиялар табылганда ушул актыларды кабыл алган ченем жаратуучу субъекттерге тиешелүү толуктоолорду же өзгөртүүлөрдү киргизүү жолу менен аларды жок кылуу милдети жүктөлөт.

2. Ошондой эле, арыздануучу өзүнүн өтүнүчүндө «Кыргыз Республикасынын Адвокатурасы жана адвокаттык иш жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 2-беренесинин 1-бөлүгүн жана 15-беренесин конституциялуу эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 35-беренесине карама-каршы келет деп таанууну суранган.

Аталган мыйзамдын 2-беренесинин 1-бөлүгүнүн жана 15-беренесинин конституциялуугу да Конституциялык палата тарабынан 2015-жылдын 11-мартында каралган жана бул ченемдер Кыргыз Республикасынын Конституциясына карама-каршы келбейт деп таанылган (Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын 2015-жылдын 11-мартындагы № 04-Р чечими).

Ченемдин конституциялуугун текшерүүдө Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы арыздануучунун жүйөлөрү менен байланбастан укуктук көз караштан укуктук баа берет. Ошондуктан, бекитилген тартипте конституциялуу деп таанылган ченем толугу менен да, анын өзүнчө болүктөрү да, башка адамдарда анын конституциялуугунда күмөн жаратуучу жаңы жүйөлөрдүн пайда болуусун эске алганда да жаңы кароонун предмети боло албайт.

Ошентип, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 2-апрелиндеги № 16-о «Жаран Канат Асанкадырович Джайлоевдин кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасын жокко чыгаруу үчүн негиз тапкан жок.

2015-жылдын
29-майы
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 4

Жогорулардын негизинде, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык мыйзамынын 28-беренесинин 5-бөлүгүн, 51-беренесинин 1-бөлүгүн жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы

Т О К Т О М К Ы Л А Т:

1. Жаран Канат Асанкадырович Джайлоевдин Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 2-апрелиндеги № 16-о «Жаран Канат Асанкадырович Джайлоевдын кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасын жокко чыгаруу жөнүндө даттануусу канаттандыруусуз калтырылсын.

2. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын токтому акыркы, даттанууга жатпайт жана кол коюлган учурдан тартып күчүнө кирет.

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН ТОКТОМУ

2015-жылдын
23-июну
Бишкек шаары

№ 5

жаран Аскар кызы Жанаранын Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 16-апрелиндеги № 19-о «Жаран Аскар кызы Жанаранын кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасына даттануусун канааттандыруусуз калтыруу жөнүндө

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы: төрагалык кылуучу - судья М. Ш. Касымалиев, судьялар К. Абдиев, Ч. А. Айдарбекова, М. Р. Бобукеева, Э. Т. Мамыров, А. О. Нарынбекова, Э. Ж. Осмонбаев, Ч. О. Осмонова, Ж. И. Саалаевдин курамында, соттук отурумдун катчысы Н. А. Илиязованын катышуусунда, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 28-беренесинин 5-бөлүгүн жетекчиликке алып, соттук отурумда жаран Аскар кызы Жанаранын Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 16-апрелиндеги № 19-о «Жаран Аскар кызы Жанаранын кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасына даттануусун карап чыкты.

Даттануу боюнча соттук отурумду даярдоону жүргүзгөн судья А. О. Нарынбекованын маалыматын угуп, көрсөтүлгөн материалдарды изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы

ТАПТЫ:

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2015-жылдын 19-майында жаран Аскар кызы Жанаранын «Кыргыз Республикасындагы дин тутуу эркиндиги жана диний уюмдары жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 8-беренесинин 3- бөлүгүн конституциялуу эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 32-беренесинин 2, 3-бөлүктөрүнө, 35-беренесинин 1-бөлүгүнө карама-каршы келет деп таануу жөнүндө өтүнүчү келип түшкөн.

Өтүнүчтөн келип чыккандай, арыздануучу жана башка анын диндештери ар ким биригүү эркиндигине укуктуу деп бекитилген Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 35-беренесине

ылайык диний таламдарынын бирдейлигине байланыштуу диний уюмга биригишкиси келишет.

Бирок, кайрылуу субъектисинин ырастоосуна караганда «Кыргыз Республикасындагы дин тутуу эркиндиги жана диний уюмдары жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын талашылып жаткан ченеми диний уюмдун уюштуруучуларынын санына болгон жогорулатылган талаптарды камтуу менен анын укуктарын чектейт жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 32-беренесинин 2, 3-бөлүктөрүнө, 35-беренесинин 1-бөлүгүнө карама-каршы келет.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясы А. О. Нарынбекова, Э. Ж. Осмонбаев, М. Р. Бобукееванын курамында жаран Аскар кызы Жанаранын кайрылуусун карап чыгып, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 28-беренесинин 2-бөлүгүн, 3-бөлүгүнүн 5-пунктун, 5-бөлүгүн жетекчиликке алып, 2015-жылдын 16-апрелинде төмөнкүлөрдүн негизинде аны өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө аныктама кабыл алган.

«Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 28-беренесинин 3-бөлүгүнүн 5-пунктуна ылайык, эгерде кайрылууда көрсөтүлгөн маселенин конституциялуугу Конституциялык палата тарабынан текшерилсе жана анын өз күчүн сактаган актысы бар болсо Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясы кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартат.

Ошентип, 2014-жылдын 4-сентябрында Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы тарабынан Кыргыз Республикасындагы Иегова күбөлөрүнүн диний борборунун кайрылуусу боюнча «Кыргыз Республикасындагы дин тутуу эркиндиги жана диний уюмдары жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 8-беренесинин 2, 3-бөлүктөрүнүн конституциялуулугун текшерүү жөнүндө иш каралган жана мыйзамдын жогоруда аталган ченемдери, анын ичинде уюштуруучулардын санына тийиштүү болгон бөлүгү Кыргыз Республикасынын Конституциясына карама-каршы келбейт деп таануу жөнүндө чечим кабыл алынган.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 16-апрелиндеги

№ 5

№ 19-о аныктамасы макул болбостон жаран Аскар кызы Жанара 2015-жылдын 19-майында Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына даттануу менен кайрылган.

Өзүнүн даттануусунда жаран Аскар кызы Жанара Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын жогоруда аталган өтүнүчтү өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө аныктамасы менен анын Кыргыз Республикасынын Конституциясы менен каралган соттук коргонуу укугу жана Жарандык жана саясий укуктар жөнүндө Эл аралык пакттын 18-беренеси менен каралган дин тутуу эркиндиги бузулган деп белгилейт.

Арыздануучу аталган Пакттын 18-беренесине жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 32-беренесине таянып, абийир, дин тутуу, жана диний көз караш эркиндиктери ар кимдин жеке эркиндиги деп эсептейт.

Ушунун негизинде жаран Аскар кызы Жанара Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 16-апрелиндеги № 19-о аныктамасын жокко чыгарып жана кайрылууну өндүрүшкө кабыл алууну суранат.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жаран Аскар кызы Жанаранын даттануусун жана ошондой эле Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын ушул кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө аныктамасында келтирилген негиздерди изилдеп чыгып, төмөнкү жыйынтыктарга келет.

«Кыргыз Республикасындагы дин тутуу эркиндиги жана диний уюмдары жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 8-беренесинин 2, 3-бөлүктөрү Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын текшерүү предметтери болгон жана Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын 2014-жылдын 4-сентябрындагы № 45-Р чечими менен аталган ченемдер Кыргыз Республикасынын Конституциясына карама-каршы келбейт деп таанылган жана жаңы кароонун предмети боло албайт.

Ошентип, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 16-апрелиндеги № 19-о «Жаран Аскар кызы Жанаранын кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасын жокко чыгаруу үчүн негиз тапкан жок.

2015-жылдын
23-июну
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 5

Жогорулардын негизинде, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык мыйзамынын 28-беренесинин 5-бөлүгүн, 51-беренесинин 1-бөлүгүн жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы

Т О К Т О М К Ы Л А Т :

1. Жаран Аскар кызы Жанаранын Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 16-апрелиндеги № 19-о «Жаран Аскар кызы Жанаранын кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасын жокко чыгаруу жөнүндө даттануусу канаттандыруусуз калтырылсын.

2. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын токтому акыркы, даттанууга жатпайт жана кол коюлган учурдан тартып күчүнө кирет.

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН ТОКТОМУ

2015-жылдын
1-сентябры
Бишкек шаары

№ 6

жарандар Гульнара Аскарбековна Джитишикованын жана Улукбек Эргешевич Аширбековдун жаран Юрий Михайлович Заботуриндин кызыкчылыгындагы Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 24-июнундагы № 35-о аныктамасына даттануусун канааттандыруусуз калтыруу жөнүндө

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы: төрагалык кылуучу - судья Э. Т. Мамыров, судьялар К. Абдиев, Ч. А. Айдарбекова, М. Р. Бобукеева, К. М. Киргизбаев, А. О. Нарынбекова, Э. Ж. Осмонбаев, Ч. О. Осмонова, Ж. И. Саалаевдин курамында, соттук отурумдун катчысы М. Э. Толобалдиевдин катышуусунда, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 28-беренесинин 5-бөлүгүн жетекчиликке алып, соттук отурумда жарандар Гульнара Аскарбековна Джитишикованын жана Улукбек Эргешевич Аширбековдун жаран Юрий Михайлович Заботуриндин кызыкчылыгындагы Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 24-июнундагы № 35-о «Жарандар Гульнара Аскарбековна Джитишикованын жана Улукбек Эргешевич Аширбековдун жаран Юрий Михайлович Заботуриндин кызыкчылыгындагы кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасына даттануусун карап чыкты.

Даттанууда келтирилген жүйөлөрдү жана жарандар Г. А. Джитишикованын жана У. Э. Аширбековдун жаран Ю. М. Заботуриндин кызыкчылыгындагы өтүнүчү боюнча иштин материалдарын изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы

ТАПТЫ:

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2015-жылдын 14-майында жарандар Г. А. Джитишикова жана У. Э. Аширбеков жаран Ю. М. Заботуриндин кызыкчылыгында Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 338-беренесинин 2-бөлүгүн конституциялуу эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 16-беренесинин

3-бөлүгүнө, 20-беренесинин 5-бөлүгүнүн 8-пунктуна, 40-беренесинин 1-бөлүгүнө, 99-беренесинин 3, 5-бөлүктөрүнө карама-каршы келет деп таануу жөнүндө өтүнүч менен кайрылган.

Арыздануучулардын ою боюнча талашылып жаткан ченемдин Кыргыз Республикасынын Конституциясынын жогоруда аталган ченемдерине ылайык келүүсү жөнүндөгү маселеде күмөндүүлүк төмөнкү жагдайлардын натыйжасында пайда болду.

Чүй областынын Сокулук райондук сотунун өндүрүшүндө Д. П. Заботуриндин Ю. М. Заботуринге жазган арызы боюнча жарандык иш бар. 2015-жылдын 7-апрелинде соттук отурумдун жүрүшүндө Ю. М. Заботуриндин өкүлдөрү тарабынан иш боюнча өндүрүштү токтотуу жөнүндө өтүнүч берилген, Чүй областынын Сокулук райондук сотунун 2015-жылдын 8-апрелиндеги аныктамасы менен өтүнүч канааттандыруусуз калтырылган. Бул аныктама Ю. М. Заботуриндин өкүлдөрү менен Чүй областтык сотуна даттанылган. Бирок, Чүй областынын Сокулук райондук соту 2015-жылдын 23-апрелиндеги каты менен Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 338-беренесине шилтеме келтирүү менен, иш боюнча өндүрүштү токтотуу жөнүндө өтүнүчтү канааттандыруудан баш тартуу ишти мындан ары кароого кедерги болбойт, ал эми мындай аныктамага каршы пикир апелляциялык даттанууга кошулуп берилиши мүмкүн деп белгилеп, жеке даттанууну кайтарып берген.

Ушуга байланыштуу, арыздануучулар талашылып жаткан ченем алардын Кыргыз Республикасынын Конституциясына ылайык эч кандай чектелүүгө жатпаган соттук коргонууга болгон конституциялык укугун, ошондой эле чечимдерге, өкүмдөргө жана башка соттук актыларга даттануу укугун бузуп жатат деп эсептешет.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясы жаран Э. А. Абылкасымовдун жаран М. С. Кусматовдун кызыкчылыгындагы кайрылуусу боюнча иштин материалдарын изилдеп чыгып, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 28-беренесинин 2-бөлүгүн, 3-бөлүгүнүн 2-пунктун, 5-бөлүгүн жетекчиликке алып, 2015-жылдын 27-мартындагы аныктамасы менен төмөнкү негиздер боюнча кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тарткан.

Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодекси соттук актылардын мазмуну, таризи жана маанисине карата аларды арадагы жана жыйынтыктоочу кылып бөлөт.

Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 197-беренесинин 1-бөлүгүнө ылайык ишти маңызы боюнча чече турган соттун чечими жыйынтыктоочу акт болуп саналат, анткени дал ушул акт менен жарандык иш боюнча өндүрүш аяктайт. Мыйзамдуу күчүнө кире элек жана кирген соттун актыларына даттануу тартиби Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 39 жана 39-1-главалары менен жөнгө салынат.

Өз кезегинде Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 225-беренесинин 1-бөлүгүнө ылайык ишти маңызы боюнча чечпеген соттун аныктамасы арадагы соттук актылардын санына кирет. Ошондуктан арадагы соттук актыларга даттануу зарыл процесстик иш аракеттер жүргүзүлүп, иш маңызы боюнча сот тарабынан каралып жана пайда болгон талаш боюнча акыркы акт чыгаруу жолу менен иш чечилгенден кийин жыйынтыктоочу акт менен чогу жүргүзүлөт.

Жыйынтыктоочу чечим чыкканга чейин арадагы актыларга даттануу маселесинен бөтөн катары Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинде ишти андан ары кароого кедерги боло турган арадагы актыларга даттануу укугу каралган. Арадагы актыларды мыйдай укуктук жөнгө салуу сот адилеттигин ишке ашыруунун ажырагыс бөлүгү катары саналган процесстик үнөмдөө жана соттук актылардын укуктук аныктыгы принциптери менен шартталган. Башкача жөнгө салуу соттук процесстин негизсиз чоюлушуна жана ишти ылайыктуу мөөнөттө кароо принцибинин бузулушуна алып келмек, ал эми бул жыйынтыгында процесстин катышуучуларынын укуктарынын бузулушуна алып келмек.

Судьялар коллегиясы арадагы актылар боюнча соттун мындай укуктук көз карашы Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын 2014-жылдын 29-декабрындагы № 63-Р чечиминде келтирилген деп аныктады. Анда арадагы актка жыйынтыктоочу акт менен чогу даттануу мүмкүнчүлүгү кайрылуу субъекттеринин андан аркы сот инстанцияларында өзүлөрүнүн укуктарын коргоого кедерги болбойт жана чектебейт.

Ар кимдин соттук коргонууга болгон укугу, укуктун бардык субъекттерине көз карандысыз жана адилет сот тарабынан тараптардын атаандаштыгы жана тең укуктуулугунун негизинде жүргүзүлгөн сот адилеттигине эркин жана бирдей мүмкүнчүлүктү камсыз кылууну, ошондой эле укуктарын жана мыйзамдуу кызыкчылыктарын, анын ичинде соттук катачылыктардан да коргоону божомолдойт.

№ 6

Сот адилеттигине мүмкүнчүлүк кызыктар адамдын сотко бузулган укугун коргоо, калыбына келтирүү максатында кайрылуу мүмкүнчүлүгүн билдирет. Бул максаттарда Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодекси менен мыйзамдуу күчүнө кире элек соттук актыларды кароочу апелляциялык сот инстанциядагы, ошондой эле мыйзамдуу күчүнө кирген соттук актыларды кайра кароочу кассациялык жана көзөмөл сот инстанциялардагы соттук актыларды кайра кароо институту каралган.

Ошондой эле, соттук коллегия Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын мындай укуктук көз карашы 2014-жылдын 31-январындагы № 08-Р, 2014-жылдын 3-декабрындагы № 09-Р, 2014-жылдын 19-декабрындагы № 60-Р, 2014-жылдын 29-декабрындагы № 63-Р чечимдеринде келтирилген деп белгилеген.

Ошентип, арадагы соттук актыларга даттануу тартиби Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын кароосунун предмети болгон жана ал боюнча өз күчүн сактаган чечим бар.

Жарандар Г. А. Джитишикова жана У. Э. Аширбеков жаран Ю. М. Заботуриндин кызыкчылыгында судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 24-июнундагы № 35-о аныктамасы менен макул болбостон, 2015-жылдын 30-июнунда Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына даттануу менен кайрылышкан.

Арыздануучулар өзүнүн даттануусунда алар Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 338-беренесинин 2-бөлүгүн конституциялуу эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 16-беренесинин 3-бөлүгүнө, 20-беренесинин 5-бөлүгүнүн 8-пунктуна, 40-беренесинин 1-бөлүгүнө, 99-беренесинин 3, 5-бөлүктөрүнө карама-каршы келет деп таануу жөнүндө конкреттүү талап менен кайрылгандыгын көрсөтүшөт. Бирок, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясы өзүнүн 2015-жылдын 24-июнундагы № 35-о аныктамасында талашылып жаткан ченемдин конституциялуугу каралбаган 2014-жылдын 31-январындагы № 08-Р, 2014-жылдын 3-декабрындагы № 09-Р, 2014-жылдын 19-декабрындагы № 60-Р, 2014-жылдын 29-декабрындагы № 63-Р чечимдерге шилтеме кылды деп белгилешет.

Ошондой эле, арыздануучулар арадагы соттук актыларга даттануу маселеси Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын кароосунун предмети болгон деген судьялар коллегиясынын көз карашынын негизсиздиги жөнүндө жана Кыргыз Республикасында мыйзамдын аналогиясына же болбосо укуктун аналогиясына жол берилет, бирок соттук чечимдердин аналогиясына жол берилбейт деп белгилешет.

Ушулардын негизинде жарандар Г. А. Джитишикова жана У. Э. Аширбеков жаран Ю. М. Заботуриндин кызыкчылыгында судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 24-июнундагы № 35-о аныктамасын жокко чыгарууну жана алардын өтүнүчүн өндүрүшкө кабыл алууну суранышат.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы арыздануучулардын жүйөлөрүн жана судьялар коллегиясынын кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуусунун негиздерин талкуулап, төмөнкү жыйынтыктарга келди.

Судьялар коллегиясынын соттук коргонуу укугун ишке ашыруу маселеси боюнча, анын ичинде 2014-жылдын 31-январындагы № 08-Р, 2014-жылдын 3-декабрындагы № 09-Р, 2014-жылдын 19-декабрындагы № 60-Р, 2014-жылдын 29-декабрындагы № 63-Р чечимдерде камтылган арадагы жана жыйынтыктоочу соттук актыларга даттануу укугу жөнүндө Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын укуктук көз карашы бар деген жыйынтыгы негиздүү деп эсептелинет.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы өз ишинде каралган маселелер боюнча Конституциялык палата тарабынан иштелип чыккан укуктук көз караштарды камтыган чечимдерди эске алуу менен Кыргыз Республикасынын Конституциясын, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык мыйзамды жетекчиликке алат.

Ушуга байланыштуу, окшош укуктук мамилелер боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын укуктук көз караштарына шилтеме кылуу соттук чечимдердин аналогиясын колдонуу катары бааланбашы керек, анткени Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын укуктук көз караштары анын конкреттүү ченемдик укуктук актыларга эмес, маанилүү укуктук кубулуштарга болгон мамилеси катары түшүнүлөт.

№ 6

«Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык мыйзамдын 28-беренесинин 3-бөлүгүнүн 5-пунктуна ылайык эгерде кайрылууда көрсөтүлгөн маселенин конституциялуугу Конституциялык палата тарабынан текшерилсе жана анын өз күчүн сактаган актысы бар болсо, коллегия кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартат. Аталган ченем кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуунун негизи катары өзүнчө ченемдин гана эмес, укук маселенин конституциялуугунун мурда текшерүүсүн белгилейт. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын 2014-жылдын 31-январындагы № 08-Р, 2014-жылдын 3-декабрындагы № 09-Р, 2014-жылдын 19-декабрындагы № 60-Р, 2014-жылдын 29-декабрындагы № 63-Р чечимдеринде арадагы соттук актыларга даттануу маселеси боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы өзүнүн укуктук көз карашын билдирип койгондуктан судьялар коллегиясы кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан мыйзамдуу баш тарткан.

Ушуга байланыштуу Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы Конституциялык палатанын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 24-июнундагы № 35-о «Жарандар Гульнара Аскарбековна Джитишикованын жана Улукбек Эргешевич Аширбековдун жаран Юрий Михайлович Заботуриндин кызыкчылыгындагы кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасын жокко чыгарууга негиз тапкан жок.

Жогорудардын негизинде, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык мыйзамынын 28-беренесинин 5-бөлүгүн, 46, 47, 48-беренелерин, 51-беренесинин 1-бөлүгүн жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы

ТОКТОМ КЫЛАТ:

1. Жарандар Гульнара Аскарбековна Джитишикованын жана Улукбек Эргешевич Аширбековдун жаран Юрий Михайлович Заботуриндин кызыкчылыгындагы Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 24-июнундагы № 35-о «Жарандар Гульнара Аскарбековна Джитишикованын жана Улукбек Эргешевич

2015-жылдын
1-сентябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 6

Аширбековдун жаран Юрий Михайлович Заботуриндин кызыкчылыгындагы кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасын жокко чыгаруу жөнүндө даттануусу канаттандыруусуз калтырылсын.

2. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын токтому акыркы, даттанууга жатпайт жана кол коюлган учурдан тартып күчүнө кирет.

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН
КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫ**

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН ТОКТОМУ

2015-жылдын
1-сентябры
Бишкек шаары

№ 7

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 29 – майындагы № 24-о «Жаран Гулиза Алишеровна Аманованын өкүлү Самат Тургунбекович Джапаркуловдун кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасына жаран Гулиза Алишеровна Аманованын өкүлү Самат Тургунбекович Джапаркуловдун даттануусун кароодон баш тартуу жөнүндө

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы курамында: төрагалык кылуучу - судья Э.Т. Мамыров, судьялар К. Абдиев, Ч.А. Айдарбекова, М.Р. Бобукеева, К.М. Киргизбаев, , А.О. Нарынбекова, Э.Ж. Осконбаев, Ч.О. Осмонова, Ж.И. Саалаев, соттук отурумдун катчысы М.Э. Толобалдиевдин катышуусунда, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык мыйзамдын 28-беренесинин 5-бөлүгүн жетекчиликке алып, соттук отурумда жаран Гулиза Алишеровна Аманованын өкүлү Самат Тургунбекович Джапаркуловдун Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 29-майындагы № 24-о аныктамасына карата даттануусун карап, төмөнкүлөрдү

ТАПТЫ:

Жаран Г.А. Аманованын өкүлү С.Т. Джапаркулов 2015-жылдын 23-апрелинде Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» мыйзамын Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесине карама-каршы келет деп таап берүү өтүнүчү менен кайрылган.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясы өзүнүн аныктамасында төмөнкүлөрдү белгилеген. Г.А. Аманова менен «Центр-Кредит-Бизнес» микрокредиттик агенттигинин ортосунда 2010-жылдын 9-августунда №554 насыя келишими түзүлгөн.

Арыздануучу аталган келишимдин шарттары менен макул болбой Бишкек шаарынын райондор аралык сотуна арыз менен кайрылган. Аталган райондор аралык сот Г.А. Аманованын арызын

кабыл албай, берилген арыз Кыргыз Республикасынын Соода-өнөр жай палатасынын алдындагы Эл аралык бейтарап сотуна (мындан ары – Эл аралык бейтарап соту) караштуулугун билдирген.

2013-жылдын 12-августунда «Центр-Кредит-Бизнес» микро-кредиттик агенттигинин арызы боюнча Эл аралык бейтарап сотунун чичими менен Г.А. Амановадан 1 356 105 сом насыя карызы өндүрүлгөн. Күрөөдө турган Бишкек шаарынын Ак-Ордо конушундагы №4/280 жер тилкеси жана андагы Г.А. Аманованын салынып жаткан турак-жайы тоорукка (аукционго) коюлуп сатылуусу каралып, Эл аралык бейтарап сотунун чечими акыркы болуп эсептеле-ри жана даттанууга болбостугу көрсөтүлгөн.

Ошонун негизинде, арыздануучу Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасындагы бейтарап соттор жөнүндө» мыйзамы Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесине кара-ма-каршы келет деп эсептейт.

Г.А. Аманова өз өтүнүчүндө аталган мыйзам аны Кыргыз Респу-бликасынын Конституциясында бекитилген жергиликтүү сотторго жана Кыргыз Республикасынын Жогорку сотуна кайрылуу аркы-луу соттук коргонуу укугунан ажыраткандыгын билдирген.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясы жаран Г.А. Аманованын өкүлү С.Т. Джапаркуловдун кайрылуусун карап чыгып, аталган кайрылу-уда талашып жаткан мыйзам тууралуу так укуктук негиздемелер келтирилбегендигин, мыйзамдын кайсы ченемдери талаш туудур-гандыгы такталбагандыгын, арыздануучу өзүнүн кайрылуусунда конституциялуулугу талашылып жаткан мыйзамдын кээбир гана ченемдик жоболору Кыргыз Республикасынын Конституциясы-на ылайык эместигине негиздеме келтиргендигин белгилеп, аны өндүрүшкө кабыл алуудан баш тарткан.

Жаран Г.А. Аманованын өкүлү С.Т. Джапаркулов Кыргыз Рес-публикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясы кабыл алган аныктамасы менен макул болбо-гондугун билдирип, 2015-жылдын 8-июлунда Кыргыз Республи-касынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына даттануу менен кайрылган.

Кайрылуучу даттануусунда 2015-жылдын 23-апрелиндеги өтүнүчүндө көрсөтүлгөн маселелерди кайрадан кайталап, Эл ара-лык бейтарап сотунун чичими менен макул болбогондугун жана Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасындагы бейтарап

№ 7

соттор жөнүндө» мыйзамы Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесине карама-каршы келет деп билдирген.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы даттануунун жүйөлөрүн изилдеп чыгып, даттанууну каанааттандырууга жана өтүнүчтү өндүрүшкө кабыл алууга негиз тапкан жок.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы, Кыргыз Республикасынын Конституциянын 97-беренесинин 1-бөлүгүнө ылайык, конституциялык контролдоону жүзөгө ашыруучу орган болуп саналат. Ушул эле берененин 7-бөлүгүнө ылайык Кыргыз Республикасынын Конституциясы тарабынан таанылган укуктар жана эркиндиктер, мыйзамдар жана башка ченемдик укуктук актылар тарабынан бузулуп жатат деп эсептелсе, ар бир адам алардын конституциялуулугун талашууга укуктуу.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык мыйзамдын 28-беренесинин талаптарына ылайык, судьялар коллегиясы кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуу маселесин чечүүдө, баарынан мурда, кайрылуунун мазмуну жана таризи мыйзамдын талаптарына ылайык келүүсүн аныктайт. Тактап айтканда, аталган конституциялык мыйзамдын 25-беренесинде кайрылууга коюлуучу жалпы талаптарды бекитилген. Аталган берененин 8, 9-пунктарына ылайык кайрылууда конкреттүү, конституциялык мыйзамда көрсөтүлгөн кайрылууну кароо негиздери; кайрылуучунун коюлган маселе боюнча көз карашы жана аны Кыргыз Республикасынын Конституциянын ченемдерине шилтеме менен укуктук негиздемеси көрсөтүлүүгө тийиш. Бул, конституциялуулугун талашып жаткан ченем тууралуу кайрылуучунун күмөн саноосу объективдуу негиздемелер менен бекемделиши жана так айкындалышы керек экендигин билдирет.

Кайрылуучу Г.А. Аманова конституциялуулугун талашып жаткан мыйзам боюнса так укуктук негиздемелерди келтирген эмес, кайрылууда күмөн туудурган ченемдерди конкреттуу түрдө көрсөтпөгөн.

Жогорулардын негизинде, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык мыйзамынын 28-беренесинин 5-бөлүгүн, 46, 47, 48, 51-беренесинин 1-бөлүгүн жетекчиликке алып, Конституциялык палатасы.

ТОКТОМ КЫЛАТ:

1. Жаран Г.А. Аманованын өкүлү С.Т. Джапаркуловдун Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 29 – майындагы № 24-о аныктамасына келтирилген даттануусу канаттандыруусуз калтырылсын.
2. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын токтому акыркы жана даттанууга жатпайт.
3. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын токтому кол коюлган учурдан тартып күчүнө кирет.

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН
КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫ**

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН ТОКТОМУ

2015-жылдын
28-сентябры
Бишкек шаары

№ 8

жаран Эсенжан Алимжанович Абылкасымовдун жаран Муратбек Садирдинович Кусматовдун кызыкчылыгындагы Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 27-мартындагы № 14-о аныктамасына даттануусун канааттандыруусуз калтыруу жөнүндө

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы: төрагалык кылуучу - судья М. Ш. Касымалиев, судьялар К. Абдиев, Ч. А. Айдарбекова, М. Р. Бобукеева, К. М. Киргизбаев, Э. Т. Мамыров, А. О. Нарынбекова, Э. Ж. Осмонбаев, Ч. О. Осмонова, Ж. И. Саалаевдин курамында, соттук отурумдун катчысы М. Э. Толобалдиевдин катышуусунда, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 28-беренесинин 5-бөлүгүн жетекчиликке алып, соттук отурумда жаран Э. А. Абылкасымовдун жаран М. С. Кусматовдун кызыкчылыгындагы Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 27-мартындагы № 14-о «Жаран Эсенжан Алимжанович Абылкасымовдун жаран Муратбек Садирдинович Кусматовдун кызыкчылыгындагы кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасына даттануусун карап чыкты.

Даттанууда келтирилген жүйөлөрдү жана жаран Э. А. Абылкасымовдун жаран М. С. Кусматовдун кызыкчылыгындагы өтүнүчү боюнча иштин материалдарын изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы

ТАПТЫ:

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2015-жылдын 27-февралында жаран Э. А. Абылкасымов жаран М. С. Кусматовдун кызыкчылыгында «Кыргыз Республикасынын прокуратурасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 41-беренесинин 2-бөлүгүн конституциялуу эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 93-беренесинин 2-бөлүгүнө, 99-беренесинин 3, 4, 5-бөлүктөрүнө жана 104-беренесинин 4-пунктуна карама-каршы келет деп таануу жөнүндө өтүнүч менен кайрылган.

2015-жылдын
28-сентябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТому

№ 8

Келтирилген материалдардан келип чыккандай, Бишкек шаарынын Ленин райондук сотунун 2014-жылдын 31-январындагы өкүмү менен М. С. Кусматов Кыргыз Республикасынын Кылмыш-жаза кодексинин 246-беренесинин 4-бөлүгү боюнча мүлкүн конфискациялоо менен беш жылдык мөөнөткө эркиндигинен ажыратуу жазасы дайындалып айыпталган.

Бул өкүм тараптар менен апелляциялык тартипте даттанылган эмес.

Бишкек шаарынын Ленин райондук прокурору менен жогоруда аталган Бишкек шаарынын Ленин райондук сотунун өкүмү негизсиз деп эсептелинип, аны өзгөртүү жана М. С. Кусматовдун аракеттеринин квалификациясын өзгөртүү менен Кыргыз Республикасынын Кылмыш-жаза кодексинин 247-беренесинин 3-бөлүгүнүн 4-пункту менен каралган жазаны дайындоо суранычы менен кассация тартибинде сунуштама келтирилген.

Бишкек шаардык сотунун судьялар коллегиясынын 2014-жылдын 10-ноябрындагы аныктамасы менен Бишкек шаарынын Ленин райондук сотунун 2014-жылдын 31-январындагы өкүмү жокко чыгарылган жана кылмыш иши ошол эле сотко башка курамда каралууга кайтарылган. Бишкек шаарынын Ленин райондук прокурорунун кассация тартибиндеги сунуштамасы жарым жартылай канааттандырылган.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун судьялар коллегиясынын 2014-жылдын 22-декабрындагы токтому менен жогоруда аталган Бишкек шаардык сотунун аныктамасы күчүндө, ал эми Э. А. Абылкасымовдун көзөмөл тартибиндеги даттануусу канааттандыруусуз калтырылган.

Арыздануучунун ою боюнча, соттун чечими, өкүмү, аныктамасы же токтому мыйзамсыз же негизсиз деп эсептеген прокурорго кассация же көзөмөл иретинде жогорку турган сотко сунуш берүү укугун берген «Кыргыз Республикасынын прокуратурасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 41-беренесинин 2-бөлүгү Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 93-беренесинин 2-бөлүгүнө, 99-беренесинин 3, 4, 5-бөлүктөрүнө жана 104-беренесинин 4-пунктуна карама-каршы келет.

Өзүнүн жүйөлөрүнө негиз катары арыздануучу сот адилеттүүлүгүнүн формаларын, тараптардын атаандаштыгы жана тең укуктуулугу принциптерин бекиткен, ошондой эле соттук процесстин катышуучуларынын процессуалдык укуктарын тартипке салуучу

жана прокуратура органдарынын ыйгарым укуктарын аныктоочу Кыргыз Республикасынын Конституциясынын ченемдерин келтирет.

Ушуга байланыштуу арыздануучу мыйзамдын талашылып жаткан ченемин конституциялуу эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын жогоруда аталган ченемдерине карама-каршы келет деп таанууну суранат.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясы жаран Э. А. Абылкасымовдун жаран М. С. Кусматовдун кызыкчылыгындагы кайрылуусу боюнча иштин материалдарын изилдеп чыгып, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 28-беренесинин 2-бөлүгүн, 3-бөлүгүнүн 2-пунктун, 5-бөлүгүн жетекчиликке алып, 2015-жылдын 27-мартындагы аныктамасы менен төмөнкү негиздер боюнча кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тарткан.

Конституциялык соттук ченем көзөмөлүнүн өзгөчөлүгү Конституциялык палатага кайрылууга укуктуу субъекттердин тизмесинин так аныкталгандыгында камтылган, алардын толук тизмеги «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 20-беренесинин 1-бөлүгүндө бекитилген. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына кайрылууга укуктуу коомдук-укуктук субъекттер кандайдыр бир жеке кызыкчылыктарды көздөбөйт, алар сунуштама менен Конституциялык палатага кайрылуу менен коомдук-укуктук тартипти коргошот, жалпысынан мамлекеттин же кандайдыр бир топ адамдардын кызыкчылыктарын жакташат. Ошол эле учурда жеке жана юридикалык жактар Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 7-бөлүгүнө ылайык Конституция тарабынан таанылган укуктар жана эркиндиктер алар тарабынан бузулуп жатат деп эсептелсе мыйзамдын жана башка ченемдик укук актыларынын конституциялуулугун талашууга укуктуу, башкача айтканда аталган субъекттер үчүн ченем көзөмөл процедурасын демилгелөөнүн негизги критерии болуп субъективдүү укуктарга кол салуу же боло турган кол салуу коркунучу эсептелинет.

Бул жеке жана юридикалык жактар конституциялык сот өндүрүшүн козгоо маселесин алар менен талашылып жаткан ченемдер Кыргыз Республикасынын Конституциясы менен кепилденген адамдын жана жарандын укуктарын жана эркиндиктерине

тийиштүү же тийиштүү боло турган учурда гана коюуга укуктуулугун билдирет.

Кыргыз Республикасынын Конституциясына жана «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык мыйзамдын талаптарына ылайык, кайрылуу субъекти анын ою боюнча талашылып жаткан акт менен Кыргыз Республикасынын Конституциясы менен таанылган адамдын жана жарандын укуктары жана эркиндиктеринин кайсынысы бузулгандыгын өтүнүчтө көрсөтүүгө, көз карашын негиздөөгө, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын тийиштүү ченемдерине шилтеме келтирүү менен укуктардын бузулгандыгын же бузула тургандыгын күбөлөндүрүүчү жүйөлөрдү жана далилдерди келтирүүгө милдеттүү. Жогоруда аталган конституциялык мыйзамдын мындай талаптарын аткарбоо өтүнүчтү өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартууга негиз болуп эсептелинет.

Келтирилгендерди эске алуу менен судьялар коллегиясы «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 28-беренесинин 3-бөлүгүнүн 2-пунктуна ылайык, эгерде кайрылуу тиешелүү эмес органдан же жактан (субъекттен) келип түшсө коллегия кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартат деп белгиледи.

Жаран Э. А. Абылкасымов судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 27-мартындагы № 14-о аныктамасы менен макул болбостон, 2015-жылдын 12-июнунда Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына даттануу менен кайрылган.

Жаран Э. А. Абылкасымов өзүнүн даттануусунда судьялар коллегиясынын жыйынтыктары жаңылыш деп белгилейт, анткени, ал адвокат катары М. С. Кусматовдун кызыкчылыктарын көздөө менен тиешелүү жак болуп эсептелинет жана ыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына кайрылуу укугуна ээ. Андан тышкары, ал «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 25-беренесинин 3-бөлүгүнүн 9-пунктунун талаптары аткарылган жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын тийиштүү ченемдерине шилтеме келтирүү менен укуктук негиздеме келтирилген деп эсептейт.

Ушулардын негизинде Э. А. Абылкасымов судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 27-мартындагы № 14-о аныктамасын жокко чыгарууну жана анын өтүнүчүн өндүрүшкө кабыл алууну суранат.

№ 8

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы арыздануучунун жүйөлөрүн жана судьялар коллегиясынын кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуусунун негиздерин талкуулап, төмөнкү жыйынтыктарга келди.

Конституциялуугу талашылып жаткан «Кыргыз Республикасынын прокуратурасы жөнүндө» мыйзамдын ченеми адамдын жана жарандын конституциялык укуктары жана эркиндиктерин жөнгө салуу чөйрөсүнө таандык эмес жана укук чектөөчү мүнөздөгү жоболорду камтыбайт. Арыздануучу өзүнүн даттануусунда талашылып жаткан ченем менен Кыргыз Республикасынын Конституциясы менен кепилденген адамдын жана жарандын укуктары жана эркиндиктеринин кандай жол менен бузгандыгы тууралуу жүйөлөрдү келтирбейт, бул өз кезегинде жарандарда жана юридикалык жактарда конституциялык көзөмөл органына кайрылуу укугунун пайда болуусунун милдеттүү шарты болуп эсептелинет.

Ушуга байланыштуу судьялар коллегиясынын кайрылууну конституциялык сот өндүрүшүнө кабыл алуу үчүн негиздердин жоктугу тууралуу жыйынтыктары негиздүү болуп эсептелинет.

Ушуга байланыштуу Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы Конституциялык палатанын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 27-мартындагы № 14-о «Жаран Эсенжан Алимжанович Абылкасымовдун жаран Муратбек Садирдинович Кусматовдун кызыкчылыгындагы кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасын жокко чыгарууга негиз тапкан жок.

Жогорулардын негизинде, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык мыйзамынын 28-беренесинин 5-бөлүгүн, 46, 47, 48-беренелерин, 51-беренесинин 1-бөлүгүн жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы.

ТОКТОМ КЫЛАТ:

1. Жаран Эсенжан Алимжанович Абылкасымовдун жаран Муратбек Садирдинович Кусматовдун кызыкчылыгындагы Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 27-мартындагы № 14-о «Жаран Эсенжан Алимжанович Абылкасымовдун жаран Муратбек Садирдинович Кусматовдун кызыкчылыгындагы кайрылуусун

2015-жылдын
28-сентябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 8

өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасын жокко чыгаруу жөнүндө даттануусу канаттандыруусуз калтырылсын.

2. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын токтому акыркы, даттанууга жатпайт жана кол коюлган учурдан тартып күчүнө кирет.

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН
КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫ**

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН ТОКТОМУ

2015-жылдын
6-октябры
Бишкек шаары

№ 9

И. К. Ахунбаев атындагы Кыргыз мамлекеттик медициналык академиясынын ректору А. Зурдиновдун Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 25-июнундагы № 36-о аныктамасына даттануусун канааттандыруусуз калтыруу жөнүндө

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы: төрагалык кылуучу - судья М. Ш. Касымалиев, судьялар К. Абдиев, Ч. А. Айдарбекова, М. Р. Бобукеева, Э. Т. Мамыров, Э. Ж. Осмонбаев, Ч. О. Осмонова, Ж. И. Саалаевдын курамында, соттук отурумдун катчысы М. Э. Толобалдиевдин катышуусунда, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 28-беренесинин 5-бөлүгүн жетекчиликке алып, соттук отурумда И. К. Ахунбаев атындагы Кыргыз мамлекеттик медициналык академиясынын ректору А. Зурдиновдун Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 25-июнундагы № 36-о аныктамасына даттануусун карап чыкты.

Даттанууда келтирилген жүйөлөрдү жана И. К. Ахунбаев атындагы Кыргыз мамлекеттик медициналык академиясынын ректору А. Зурдиновдун өтүнүчү боюнча иштин материалдарын изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы

ТАПТЫ:

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2015-жылдын 15-майында И. К. Ахунбаев атындагы Кыргыз мамлекеттик медициналык академиясынын ректору А. Зурдиновдун «Кыргыз Республикасынын Жогорку аттестациялык комиссиясынын маселелери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 29-июлундагы N 425 токтому менен бекитилген «Кыргыз Республикасынын Жогорку аттестациялык комиссиясы жөнүндө» Жобону Кыргыз Республикасынын Конституциясынын жоболоруна толук эмес ылайык келет деп таануу жөнүндө өтүнүчү келип түшкөн.

2015-жылдын
6-октябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 9

Өтүнүчтөн келип чыккандай, 2010-жылдын октябрында И. К. Ахунбаев атындагы Кыргыз мамлекеттик медициналык академиясынын (мындан ары - КММА) кызматчыларынын өздүк иштерин изилдөөдө З. А. Айдаровго педагогикалык тажрыйба жөнүндө жасалма маалымкаттын негизинде «профессор» окумуштуулук наамы ыйгарылгандыгы табылган. Кыргыз Республикасынын Улуттук аттестациялык комиссиясынын (мындан ары - УАК) аталган наамды ыйгаруу жөнүндө чечими УАКтын Президиумунун 2000-жылдын 27-апрелиндеги № 4 у/с-3/7 токтому менен бекитилген окумуштуулук наамды ыйгаруу тартиби жөнүндө Жобону бузуу менен кабыл алынган. КММАнын окумуштуулар кеңешинин 2011-жылдын 6 жана 28-майындагы аталган окумуштуулук наамды чакыртып алуу жөнүндө өтүнүчү Кыргыз Республикасынын Жогорку аттестациялык комиссиясы (мындан ары - ЖАК) тарабынан четке кагылган, ушуга байланыштуу КММА Бишкек шаарынын райондор аралык сотуна кайрылган.

Бишкек шаарынын райондор аралык сотунун 2013-жылдын 27-февралындагы аныктамасы менен КММАнын ЖАКка болгон УАКтын Президиумунун 2004-жылдын 29-сентябрындагы чечимин (№ 5п-2/5 протоколун) жараксыз деп таануу жөнүндө доосу боюнча өндүрүш токтотулган; ЖАКтын иш боюнча өндүрүштү токтотуу жөнүндө өтүнүчү канааттандырылган.

Арыздануучу Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 29-июлундагы N 425 токтому менен бекитилген ЖАК жөнүндө Жобонун 1-пунктуна ылайык ЖАК мамлекеттик коллегиялдуу илимий-эксперттик орган болуп саналат деп эсептейт. Бирок бул Жободо ЖАК кабыл алган чечимдерге соттук тартипте даттануу каралган эмес, бул арыздануучунун ою боюнча ЖАКтын Президиумуна өзүнүн кызматтык абалы менен кыянаттык менен колдонууга мүмкүнчүлүк берет, бул чөйрөдө паракорлук схемаларды түзөт жана субъекттердин, бул учурда КММАнын өзүнүн кызыкчылыктарын соттук тартипте коргоону мүмкүн эмес кылат, ошондой эле Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесинин 8-пунктунун, 40-беренесинин 1-пунктунун, 97-беренесинин 7-пунктунун жоболоруна карама-каршы келет.

Ушуну менен бирге арыздануучу ЖАК жөнүндө Жобого Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2014-жылдын 30-июлундагы токтому менен киргизилген өзгөртүүлөргө ылайык ЖАК тарабынан окумуштуулук даражаларды жана наамдарды алып салуу

2015-жылдын
6-октябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 9

жөнүндө өтүнүчтөрдү кароонун мөөнөтү 10 жылдан 3 жылга чейин кыскартылган. Арыздануучунун ою боюнча окумуштуулук даражаларды жана наамдарды алып салуу укугу талашсыз болушу керек, анткени жалган окумуштуулардын топтолушунда паракорчулуктун гүлдөшү жана окумуштуулар коомунун кыйрашы мүмкүн.

Баяндалгандардын негизинде арыздануучу «Кыргыз Республикасынын Жогорку аттестациялык комиссиясынын маселелери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 29-июлундагы N 425 токтому менен бекитилген «Кыргыз Республикасынын Жогорку аттестациялык комиссиясы жөнүндө» Жобону Кыргыз Республикасынын Конституциясынын жоболоруна толук эмес ылайык келет деп таанууну; Кыргыз Республикасынын Өкмөтүн аталган Жобого тартип бузуулар менен ыйгарылган окумуштуулук даражаларды жана наамдарды алып салуу укугунун мөөнөтсүздүгү жана соттук тартипте ЖАК Президиумунун чечимдерине даттануу мүмкүнчүлүгү жөнүндө пункттарды киргизүүгө милдеттендирүүнү; Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешине Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 26-беренесинин 3-пунктунун 5-абзацын «мамлекеттик бийлик органдарынын» деген сөздөрүнөн кийин «башка мамлекеттик органдар» деген сөздөр менен толуктоону сунуш кылууну суранат.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясы И. К. Ахунбаев атындагы Кыргыз мамлекеттик медициналык академиясынын ректору А. Зурдиновдун кайрылуусу боюнча иштин материалдарын изилдеп чыгып, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 28-беренесинин 3-бөлүгүнүн 1-пунктун, 5-бөлүгүн жетекчиликке алып, 2015-жылдын 25-июнундагы аныктамасы менен төмөнкү негиздер боюнча кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тарткан.

Аталган конституциялык мыйзамдын 28-беренесинин 1-бөлүгүнө ылайык судьялар коллегиясы кайрылууну сот өндүрүшүнө кабыл алуу жөнүндө маселени кароодо кайрылууну конституциялык сот өндүрүшүнө кабыл алууга жол берилгендик маселесин чечет.

Аталган конституциялык мыйзамдын 19-беренесинин 4-бөлүгү менен Конституциялык палата кайрылууда ченемдик

2015-жылдын
6-октябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 9

укуктук актынын конституциялуулугу күмөн саналган бөлүгүнө гана тийиштүү болгон предмет боюнча актыларды чыгарат деп аныкталган. Бирок арыздануучунун талаптарында Кыргыз Республикасынын Жогорку аттестациялык комиссиясы жөнүндө Жобонун конституциялуугу күмөн туудуруп жаткан конкреттүү ченем (ченемдер), ошондой эле талашылып жаткан Жобонун Кыргыз Республикасынын Конституциясына ылайк келбестиги тууралуу укуктук негиздеме көрсөтүлгөн эмес.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 5-беренесинин 3-бөлүгү менен 97-беренесинин 6-бөлүгүнүн ченемдик бирдиктүүлүгүндө Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы мыйзамдар жана башка ченемдик укуктук актылар Кыргыз Республикасынын Конституциясына карамакаршы келген учурда, аларды конституциялык эмес деп табат жана чегинен чыга албаган ыйгарым укуктардын толук тизмесине ээ. Ушуга байланыштуу, мыйзам алдындагы актылардагы жана мыйзамдардагы кенемтелерди толтуруу, мыйзамдардын аткаруу бийлигинин органдары, алардын кызмат адамдары тарабынан так жана бир түрдүү аткарылышына көзөмөлдүктү жүргүзүү, ошону менен катар мыйзам чыгаруу органдарынын ишине кийлигишүү Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын ыйгарым укуктарына кирбейт.

Ошентип, судьялар коллегиясы И. К. Ахунбаев атындагы Кыргыз мамлекеттик медициналык академиясынын ректору А. Зурдиновдун кайрылуусу таризи жана мазмунун боюнча «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 24, 25-беренелеринин талаптарына ылайык келбейт деген жыйынтыкка келди, ошого байланыштуу бул өтүнүчтү өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө аныктама кабыл алды.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 25-июнундагы № 36-о аныктамасы менен макул болбостон И. К. Ахунбаев атындагы Кыргыз мамлекеттик медициналык академиясынын ректору А. Зурдинов 2015-жылдын 13-июлунда Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына даттануу менен кайрылган.

Өзүнүн даттануусунда арыздануучу өтүнүчтө келтирилген жүйөлөрдүн жетиштүүлүгүн белгилейт жана анын талаптары

2015-жылдын
6-октябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 9

конституциялык сот өндүрүшүнүн алкагында каралышы керек деп эсептейт. Ушуга байланыштуу И. К. Ахунбаев атындагы Кыргыз мамлекеттик медициналык академиясынын ректору А. Зурдинов Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 25-июнундагы № 36-о аныктамасын жокко чыгарып жана анын өтүнүчүн маңызы боюнча кароого өндүрүшкө кабыл алууну суранат.

Конституциялык палата арыздануучунун жүйөлөрүн жана судьялар коллегиясынын кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуунун негиздерин талкуулап чыгып, төмөнкү жыйынтыктарга келет.

«Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 24, 25, 26-беренелерине ылайык Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына кайрылууга бир катар милдеттүү талаптар коюлат, аларды аткарбоо кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартууга алып келет.

Бирок кайрылуу субъекти менен жогоруда аталган конституциялык мыйзамдын талаптары аткарылган эмес, ошого байланыштуу Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын жыйынтыктары негиздүү деп эсептелинет.

Ошентип, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 25-июнундагы № 36-о «И. К. Ахунбаев атындагы Кыргыз мамлекеттик медициналык академиясынын ректору А. Зурдиновдун кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасын жокко чыгарууга негиз тапкан жок.

Жогорудардын негизинде, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык мыйзамынын 28-беренесинин 5-бөлүгүн, 51-беренесинин 1-бөлүгүн жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы

Т О К Т О М К Ы Л А Т:

1. И. К. Ахунбаев атындагы Кыргыз мамлекеттик медициналык академиясынын ректору А. Зурдиновдун Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар

2015-жылдын
6-октябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 9

коллегиясынын 2015-жылдын 25-июнундагы № 36-о «И. К. Ахунбаев атындагы Кыргыз мамлекеттик медициналык академиясынын ректору А. Зурдиновдун кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасын жокко чыгаруу жөнүндө даттануусу канаттандыруусуз калтырылсын.

2. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын токтому акыркы, даттанууга жатпайт жана кол коюлган учурдан тартып күчүнө кирет.

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН
КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫ**

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН ТОКТОМУ

2015-жылдын
5-ноябры
Бишкек шаары

№ 10

Жарандар Р. Абдыкасымов, А. А. Галиевдин Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 9-июлундагы № 39-о аныктамасына даттануусун канааттандыруусуз калтыруу жөнүндө

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы: төрагалык кылуучу - судья М. Ш. Касымалиев, судьялар К. Абдиев, Ч. А. Айдарбекова, М. Р. Бобукеева, К. М. Киргизбаев, Э. Т. Мамыров, Э. Ж. Осмонбаев, Ч. О. Осмонова, Ж. И. Саалаевдин курамында, соттук отурумдун катчысы М. Э. Толобалдиевдин катышуусунда, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 28-беренесинин 5-бөлүгүн жетекчиликке алып, соттук отурумда Р. Абдыкасымов, А. А. Галиевдин Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 9-июлундагы № 39-о «Жарандар Рахимберген Абдыкасымов жана Айдарбек Авазович Галиевдин кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасына даттануусун карап чыкты.

Даттанууда келтирилген жүйөлөрдү жана жарандар Р. Абдыкасымов жана А. А. Галиевдин өтүнүчү боюнча иштин материалдарын изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы

ТАПТЫ:

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2015-жылдын 4-июнунда жарандар Р. Абдыкасымов жана А. А. Галиевдин «Негизги карыздар, кошуп эсептелген пайыздар, туумдар, финансылык, айыптык жана салыктык санкциялар боюнча электр энергиясын керектөөчүлөрдүн, электр бөлүштүрүүчү компаниялардын, электр энергиясын негизги берүүчүлөрдүн өндүрүлгүс карыздарын эсептен чыгаруу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамын жана «Электр энергиясын керектөөчүлөрдүн, электр бөлүштүрүүчү компаниялардын, электр энергиясын негизги берүүчүлөрдүн негизги карыздар, кошулган пайыздар, үстөктөр, финансылык, айыптык жана салыктык санкциялар боюнча кайтарылгыс карыздарын эсептен чыгаруу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамын ишке ашыруу тууралуу»

№ 10

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2009-жылдын 25-декабры N 807 токтомун конституциялуу эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 6-беренесинин 2-бөлүгүнө, 12-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнө, 20-беренесинин 2-бөлүгүнө, 88-беренесинин 1-бөлүгүнүн 7-пунктуна, 101-беренесинин 1-бөлүгүнө карама-каршы келет деп таануу жөнүндө өтүнүчү келип түшкөн.

Арыздануучулар менчик укугу адам үчүн юридикалык камсыз кылынган мүлк менен мыйзам чыгаруучу менен бекитилген чекте өз кароосуна жараша ээлик кылуу, пайдалануу жана тескөө мүмкүнчүлүгүн билдирет деп эсептешет. Ээлик кылуу, пайдалануу жана тескөө укугу өзүнө мыйзам чыгаруучу менен каралган максаттарды ишке ашырууга кызмат кылган иш аракеттерди гана кылуу мүмкүнчүлүгүн камтыйт. Арыздануучулардын ою боюнча мындай максаттар болуп чарбалык иштердин жыйынтыгы боюнча пайда көрүү жана дивиденттерди төлөөгө багытталган «Востокэлектро» ачык акционердик коомунун (мындан ары – Коом) уставдык максаттары эсептелинет.

Ушуга байланыштуу, арыздануучулар, Кыргыз Республикасынын Өкмөтү аткаруу бийлигинин жогорку органы катары акционердик коомдун ишине кийлигишүүгө, дебитордук карыздарды эсептен чыгаруу маселелерин чечүү менен акционерлерди Коомдун ишинен түшкөн дивиденттерди алуу укугунан ажыратууга укугу жок эле деп белгилешет.

Арыздануучулар Коомдун мүлкүнө ээлик кылуу, пайдалануу жана тескөө укугу коомду башкаруу жогорку органына – акционерлердин жалпы чогулушуна берилген, ал эми талашылып жаткан токтомду кабыл алуу жана ишке ашыруу Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 6-беренесинин 1-бөлүгүнө, 88-беренесинин 1-бөлүгүнүн 7-пунктуна карама-каршы келет деп белгилешет.

Жарандар Р. Абдыкасымов, А. А. Галиев талашылып жаткан токтомду ишке ашыруу кайтарылгыс карыздарды эсептен чыгаруунун Методикасынын буйруусун бузуу менен өткөрүлгөн, башкача айтканда Кыргыз Республикасынын Өкмөтү бухгалтердик эсептин максаттарын жана принциптерин аткарган жок; кайтарылгыс карыздарды эсептен чыгаруудагы доонун эскиришинин мөөнөтү тууралуу бөлүгүндө жарандык мыйзамдардын ченемдерин сактоону камсыз кылган жок. Алардын айтышы боюнча кредитор-уюм карыздын кайтарылгыстыгын дадилдеши керек, ал эми ал үчүн карыздын инвентаризациясын өткөрүшү, эсептен чыгарууга жаткан

2015-жылдын
5-ноябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 10

карыздарды табышы керек, ошондой эле көз карандысыз аудитордун анык корутундусунун болушу зарыл.

Арыздануучулар Кыргыз Республикасынын 6-беренесинин 2-бөлүгүнө, «Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актылары жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 4, 6-беренелерине ылайык Өкмөт мыйзам менен бекитилген тартипте талашылып жаткан Мыйзам кабыл алынып жана күчүнө киргиче талашылып жаткан токтомду чыгарууга укугу жок эле. Ошондуктан, «Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актылары жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 4-беренесине ылайык Мыйзамдын өзүн ишке киргизгенге чейин Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн токтомун чыгаруу жана ишке ашыруу конституциялуу эмес жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесинин 2-бөлүгүнө карама-каршы келет.

2011-жылдын 8-апрелинде Коомдун акционерлеринин жалпы жылдык чогулушу болуп өттү, анын жыйынтыктары боюнча Коомдун директорлор Кеңешинин ыйгарым укуктарын мөөнөтүнөн мурда алып салуу жөнүндө чечим кабыл алынган. Арыздануучулардын ою боюнча бул чогулушта мыйзамдардын талаптарын одоно бузуулары болгон, бул А. Галиев, Р. Абдыкасымов жана Б. Борбашеванын доо арыз менен сотко кайрылуусу үчүн негиз болгон.

Ысык-Көл областтык райондор аралык сотунун 2014-жылдын 18-июнундагы чечими менен аталган жарандардын Коомдун акционерлеринин жалпы чогулушунда кабыл алынган бардык чечимдер мыйзамга ылайыксыз жана жараксыз деп таануу жөнүндө арызы канааттандырылган. Ысык-Көл областтык сотунун 2014-жылдын 20-августундагы аныктамасы менен биринчи инстанциядагы соттун чечими өзгөртүүсүз, «Востокэлектро» ачык акционердик коомунун Башкы директорунун апелляциялык даттануусу канааттандыруусуз калтырылган. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун 2015-жылдын 21-январындагы токтому менен биринчи жана апелляциялык инстанциядагы соттордун чечимдери жокко чыгарылган; аталган жарандардын 2011-жылдын 8-апрелиндеги «Востокэлектро» ачык акционердик коомунун акционерлеринин жалпы чогулушунда кабыл алынган бардык чечимдер мыйзамга ылайыксыз жана жараксыз деп таануу жөнүндө арызы канааттандыруусуз калтырылган.

Ушуга байланыштуу, арыздануучулар Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун соттук коллегиясы көзөмөл иретиндеги даттанууну кароодо соттун Кыргыз Республикасынын Конституциясына карама-каршы келген ченемдик укуктук актыны колдонууга укугу жок деп бекитилген Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 101-беренесинин 1-бөлүгүнүн талабын бузган деп эсептешет.

Жогоруда аталгандардын негизинде арыздануучулар алардын өтүнүчүн канааттандырууну жана талашылып жаткан ченемдик укуктук актыларды конституциялуу эмес деп таанууну суранышат.

№ 10

Судьялар коллегиясы, жарандар Р. Абдыкасымов, А. А. Галиевдин кайрылуусун жана ага тиркелген иштин материалдарын изилдеп чыгып, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 28-беренесинин 2-бөлүгүнүн негизинде өтүнүчтүн текшерүүсүн жүргүзгөн судья Э. Т. Мамыровдун маалыматын угуп, төмөнкү жыйынтыктарга келди.

«Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 28-беренесинин 1-бөлүгүнө ылайык судьялар коллегиясы кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуу маселесин чечүүдө, биринчиден кайрылууда коюлган маселелердин конституциялык сот өндүрүшүнө таандыгы жана өтүнүчтүн аталган конституциялык Мыйзам менен кайрылууларга коюлган талаптарга ылайык келүүсү менен жетектенет.

Келтирилген материалдан келип чыккандай, арыздануучулардын жүйөлөрү «Негизги карыздар, кошуп эсептелген пайыздар, тумдар, финансылык, айыптык жана салыктык санкциялар боюнча электр энергиясын керектөөчүлөрдүн, электр бөлүштүрүүчү компаниялардын, электр энергиясын негизги берүүчүлөрдүн өндүрүлгүс карыздарын эсептен чыгаруу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамын ишке ашыруу үчүн кабыл алынган Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн талашылып жаткан токтому «Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актылары жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы менен каралган талаптарды аткарбастан жактырылган, «Бухгалтердик эсеп жөнүндө» мыйзамдын, Жарандык кодекстин, «Акционердик коомдор жөнүндө» мыйзамдын бир ирет беренелерине карама-каршы келет дегенге келип такалат. Алардын ою боюнча мыйзамдар менен бекитилген талаптарды бузуу алардын менчик укугун бузууга алып келди.

Бирок, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 6-бөлүгүнүнө, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 4-беренесинин 1-бөлүгүнө, 18-беренесине ылайык, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы конституциялык сот өндүрүшүнүн алкагында мыйзамдар жана башка ченемдик укуктук актылар Конституцияга карама-каршы келген учурда, аларды конституцияга ылайык эмес деп табуу жөнүндө иштерди карайт.

№ 10

Арыздануучулар менен келтирилген талашылып жаткан Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн токтому Кыргыз Республикасынын Конституциясына карама-каршы келүүсү жөнүндө жүйөлөр кыйыр, ал коомдук органдар жана кызмат адамдардын ченем жаратуу ишинде мыйзамдуулукту камсыз кылуу каражаты болгон соттук ченем көзөмөлдүн алкагында чечилет. Жарандык процесстик кодекске ылайык жалпы юрисдикциядагы соттор менен ишке ашырылган соттук ченем көзөмөлдүн алкагында ченемдик укуктук актынын мыйзамга же Конституциядан башка чоңураак юридикалык күчкө ээ ченемдик укуктук актыга ылайык келүүсүн текшерүү жүргүзүлөт.

Ошондой эле, арыздануучулар, «Негизги карыздар, кошуп эсептелген пайыздар, туумдар, финансылык, айыптык жана салыктык санкциялар боюнча электр энергиясын керектөөчүлөрдүн, электр бөлүштүрүүчү компаниялардын, электр энергиясын негизги берүүчүлөрдүн өндүрүлгүс карыздарын эсептен чыгаруу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамын конституциялуу эмес деп таянууну суранышты. Ошону менен бирге, өтүнүчтө бул маселе боюнча алардын көз карашы жана Конституциянын тиешелүү ченемдерине шилтеме келтирүү менен укуктук негиздеме келтирилген эмес, бул «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 25-беренесинин 3-бөлүгүнүн 9-пунктунун талаптарына жооп бербейт.

Ошентип, судьялар коллегиясы жарандар Р. Абдыкасымов жана А. А. Галиевдин кайрылуусу таризи жана мазмуну боюнча «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 24, 25-беренелеринин талаптарына жооп бербейт, кайрылууда көрсөтүлгөн талаптар Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына караштуу эмес жана аны конституциялык сот өндүрүшүнүн алкагында кароого негиз жок деген жыйынтыкка келген, ушуга байланыштуу бул өтүнүчтү өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө аныктама кабыл алган.

Жарандар Р. Абдыкасымов жана А. А. Галиев судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 9-июлундагы № 39-о аныктамасы менен макул болбостон, 2015-жылдын 29-сентябрында Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына даттануу менен кайрылган.

Өзүнүн даттануусунда арыздануучулар судьялар коллегиясынын аныктамасы негизсиз, процесстик укук ченемдерин бузуу менен

№ 10

кабыл алынган жана жокко чыгарылууга тийиш деп белгилешет. Арыздануучулар өтүнүчтө Кыргыз Республикасынын Конституциясынын беренелерине карама-каршы келген конкреттүү ченемдик укуктук актылар көрсөтүлгөн; Кыргыз Республикасынын Өкмөтү талашылып жаткан токтому менен ошол кезде жаратылышта жок, басма сөздө жарыяланбаган Мыйзам ишке ашырылган, ал эми токтомдун өзү бүгүнкү күнгө чейин басма сөздө жарыяланган эмес, башкача айтканда күчүнө кирген жок; мыйзам өйдө турат жана бул Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө Мыйзам кабыл алынып жана күчүнө кире электе токтомду кабыл алуунун мыйзамсыздыгы жөнүндө айтып турат; «Востокэлектро» ачык акционердик коому – бул менчиктин жеке формасындагы коом, анда менчик укугунун укугу жана эрки мыйзамга таянат жана мүлккө караштуу бардык башка адамдардын бийлигине көз карандысыз болот, ал эми жеке менчик жарандар жана юридикалык жактардын кызыкчылыктарын гана тейлөөгө чакырылган деп белгилешет. Аталган акционердик коомдун мүлкүнө ээлик кылуу, пайдалануу жана тескөө укугу анын жогорку башкаруу органына – акционерлердин жалпы чогулушуна гана берилген, ал эми Кыргыз Республикасынын Өкмөтү аткаруу бийлигинин жогорку органы катары акционердик коомдун ишине кийлигишүүгө, дебитордук карыздарды эсептен чыгаруу маселелерин чечүү менен акционерлерди Коомдун ишинен түшкөн дивиденттерди алуу укугунан ажыратууга укугу жок эле.

Арыздануучулар, Кыргыз Республикасынын Өкмөтү талашылып жаткан токтомду кабыл алууда негизги карыздар боюнча кайтарылыгыс карыздарды эсептен чыгаруунун Методикасынын талаптарын, «Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актылары жөнүндө», «Акционердик коомдор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын бир нече ченемдеринин талаптарын аткарган эмес.

Судьялар коллегиясынын алардын кайрылуусу таризи жана мазмуну боюнча «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 24, 25-беренелеринин талаптарына жооп бербейт деген жыйынтыктарын арыздануучулар негизсиз деп эсептейт, анткени алардын кайрылуусу Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 6, 7-бөлүгүнүн, аталган конституциялык мыйзамдын 40-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнө, 20-беренесинин 1-бөлүгүнө жана 21-беренесине ылайык тапшырылган.

№ 10

Судьялар коллегиясынын кайрылууда көрсөтүлгөн талаптардын караштуу эместиги жөнүндө жыйынтыктарын арыздануучулар ишендирерлик эмес, негизсиз жана далилсиз деп эсептешет.

Ушулардын негизинде жарандар Р. Абдыкасымов, А. А. Галиев судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 9-июлундагы № 39-о аныктамасын жокко чыгарууну жана алардын өтүнүчүн маңызы боюнча кароого өндүрүшкө кабыл алууну суранышат.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы арыздануучулардын жүйөлөрүн жана судьялар коллегиясынын кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуусунун негиздерин талкуулап, төмөнкү жыйынтыктарга келди.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтү менен ченемдик укуктук актыларды кабыл алуу процедурасын жана Кыргыз Республикасынын башка мыйзамдарынын талаптарын сактоо тиешелүү министерство жана ведомстволордун укуктук экспертизаларын өткөрүү аркылуу камсыз кылынышы керек, ал жерде Юстиция министирлигинин корутундусу чечүүчү ролду ойнойт. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын ыйгарым укуктарына Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн актыларынын Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык келүүсүн текшерүү кирбейт, бул судьялар коллегиясынын аныктамасында белгиленген.

Мамлекеттик бийликтин органдарынын, алардын кызмат адамдарынын ченем чыгаруу ишинде аракеттеринин жана чечимдеринин мыйзамдуулугу, ченемдик укуктук актынын мыйзамга же Конституциядан башка чоңураак юридикалык күчкө ээ ченемдик укуктук актыга ылайык келүүсүн текшерүүдө Жарандык процесстик кодекске ылайык жалпы юрисдикциядагы соттор менен ишке ашырылган соттук ченем көзөмөлүнүн алкагында аныкталып жана чечилиши керек.

Ушуну менен катар, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 25-беренесинин 3-бөлүгүнүн 9-пунктуна ылайык кайрылууда кайрылуучунун коюлган маселе боюнча көз карашы жана аны Конституциянын ченемдерине шилтеме менен укуктук негиздемеси көрсөтүлүшү керек.

Бирок кайрылуу субъекти менен «Негизги карыздар, кошуп эсептелген пайыздар, туумдар, финансылык, айыптык жана салыктык санкциялар боюнча электр энергиясын керектөөчүлөрдүн, электр бөлүштүрүүчү компаниялардын, электр энергиясын негизги

2015-жылдын
5-ноябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 10

берүүчүлөрдүн өндүрүлгүс карыздарын эсептен чыгаруу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына карата аталган конституциялык мыйзамдын талабы аткарылган эмес.

Ушуга байланыштуу судьялар коллегиясынын жыйынтыктары негиздүү болуп эсептелинет.

Ушуга байланыштуу Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы Конституциялык палатанын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 9-июлундагы № 39-о «Жарандар Рахимберген Абдыкасымов жана Айдарбек Авазович Галиевдин кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасын жокко чыгарууга негиз тапкан жок.

Жогорулардын негизинде, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык мыйзамынын 28-беренесинин 5-бөлүгүн, 51-беренесинин 1-бөлүгүн жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы

Т О К Т О М К Ы Л А Т:

1. Жарандар Р. Абдыкасымов, А. А. Галиевдин Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 9-июлундагы № 39-о «Жарандар Рахимберген Абдыкасымов жана Айдарбек Авазович Галиевдин кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасына даттануусу канаттандыруусуз калтырылсын.

2. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын токтому акыркы, даттанууга жатпайт жана кол коюлган учурдан тартып күчүнө кирет.

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН
КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫ**

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН ТОКТОМУ

2015-жылдын
16-ноябры
Бишкек шаары

№ 11

Жогорку Кеңештин өкүлү М. И. Арзиевдин Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 29-майындагы № 06-пп аныктамасына даттануусун канааттандыруусуз калтыруу жөнүндө

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы: төрагалык кылуучу - судья М. Ш. Касымалиев, судьялар К. Абдиев, Ч. А. Айдарбекова, М. Р. Бобукеева, К. М. Киргизбаев, Э. Т. Мамыров, А. О. Нарынбекова, Ч. О. Осмонова, Ж. И. Саалаевдин курамында, соттук отурумдун катчысы С. А. Джолгокпаеванын катышуусунда, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 28-беренесинин 5-бөлүгүн жетекчиликке алып, соттук отурумда Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин өкүлү М. И. Арзиевдин Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 16-майындагы № 06-пп «Жарандар А. М. Осмоналиева, Б. К. Осмонбаев, Г. А. Суталинованын кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө» аныктамасына даттануусун карап чыкты.

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин өкүлү М. И. Арзиевдин даттануусунда келтирилген жүйөлөрдү жана жарандар А. М. Осмоналиева, Б. К. Осмонбаев, Г. А. Суталинованын өтүнүчү боюнча иштин материалдарын изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы

ТАПТЫ:

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2015-жылдын 17-апрелинде жарандар А. М. Осмоналиева, Б. К. Осмонбаев, Г. А. Суталинованын 2011-жылдын 2-июлундагы № 68 «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 22-беренесинин 11-бөлүгүн жеке акча каражаттарынын эсебинен жарандар менен бардык талапкерлерге каршы багытталган шайлоо алдында үгүт жүргүзүүгө тыюуну божомолдогон бөлүгүндө конституциялуу эмес жана Кыргыз Республикасынын

№ 11

Конституциясынын 31-беренесинин 1, 2, 3-бөлүктөрүнө, 33-беренесинин 1-бөлүгүнө карама каршы келет деп таануу жөнүндө өтүнүчү келип түшкөн.

Талашылып жаткан ченем шайлоо өнөктүгүнүн мезгилинде Кыргыз Республикасынын жарандары, саясий партиялар каржылоону талап кылган шайлоо алдындагы үгүт иштерин талапкерлер, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиялар менен макулдашуу боюнча гана жана алардын шайлоо фонддору аркылуу жүргүзүүгө укуктуу деп бекитет.

Арыздануучулар өзүлөрүнүн жүйөлөрүнө негиз катары Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 31-беренесинин 1, 2, 3-бөлүктөрүнө, 33-беренесинин 1-бөлүгүнө шилтеме кылышат, аларга ылайык ар ким эркин ой жүгүртүүгө жана өзүнчө пикирге ээ болууга, өз пикирин билдирүүгө, сөз жана басма сөз эркиндигине укуктуу, эч ким өз пикирин билдирүүгө же андан баш тартууга мажбурланууга тийиш эмес жана ар ким маалыматты эркин издөө, алуу, сактоо, пайдалануу жана аны оозеки, жазуу жүзүндө же башка ыкма менен жайылтуу укугуна ээ.

Арыздануучулардын ою боюнча талашылып жаткан ченем жеке акча каражаттарынын эсебинен жарандар менен шайлоо бюллетенине киргизилген бардык талапкерлерге каршы багытталган шайлоо алдында үгүт жүргүзүүгө тыюуну божомолдойт жана ошону менен Кыргыз Республикасынын Конституциясынын жогоруда аталган ченемдерине карама-каршы келет.

Андан тышкары Кыргыз Республикасынын Администрациялык жоопкерчилик жөнүндө кодексинин (мындан ары – АЖЖК) 52-беренесине ылайык Шайлоочу, байкоочу, талапкер жана анын өкүлдөрү тарабынан шайлоо жөнүндө мыйзамдарда каралган шайлоо алдында үгүт жүргүзүү шарттарын бузуу - эсептешүү көрсөткүчүнүн он бештен жыйырмага чейин администрациялык айып салууга алып келет. Аталган берененин маңызынан эгер Кыргыз Республикасынын жараны жеке акча каражаттарына чыгарылган «бардыгына каршы» шайлоого чакырыктарын камтыган үгүттөөчү материалдарды таратса, анда ал АЖЖКнын аталган ченемине ылайык административдик жоопкерчиликке тартылышы керек деп келип чыгат. Өзүнүн саясий көз карашын ачык көрсөтүүгө тыюу салуу жана ал үчүн административдик жоопкерчиликке тартууга жол берилбейт жана Кыргыз Республикасынын Конституциясына гана эмес, жалпы таанылган эл аралык ченемдерге да карама-каршы келет.

№ 11

Арыздануучулардын ою боюнча ченемдик жөнгө салуу бир жагынан эркин шайлоо укугу менен экинчи жагынан өз пикирин билдирүүгө, сөз эркиндигинин ортосунда мүмкүн боло турган коллизияларды чечүүгө багытталган, мыйзам чыгаруучу жарандардын шайлоочу катары конституциялык укуктарын камсыз кылуу зарылчылыгы менен байланган. Кыргыз Республикасынын жарандары активдүү шайлоо укугунун алып жүрүүчүлөрү болуп туруп жана ошол эле убакытта маалыматты эркин издөө, алуу, берүү, өндүрүү жана аны мыйзамдуу ыкмалар менен жайылтуу укугунун субъекти катары чыгуу менен шайлоону маалыматтык камсыздоо объекти катары гана каралышы мүмкүн эмес. Шайлоо процессинде алар өзүнүн шайлоо алдындагы позицияларын активдүү жактоого багытталган иш-аракеттерди жүргүзүүгө жана ага жараша башка шайлоочуларды конкреттүү талапкерлерге макул же каршы деп добуш берүүгө же болбосо шайлоого катышып жаткан бардык талапкерлерге терс мамилесин билдирүүгө үндөөгө укуктуу. Жарандардан шайлоо алдындагы үгүттү жүргүзүү мүмкүнчүлүгүн алып салуу же аны ишке ашыруунун мыйзамдык кепилдеринин жоктугу шайлоо процессинин жүрүшүнө иш жүзүндө таасир этүү укугунан баш тартууну билдирмек, ал эми шайлоо процессинин өзү добуш берүү факты менен гана бүтмөк.

Ошондой эле, арыздануучулар шайлоочулардын коомдук бийликтин шайлануучу органынын жеке курамын түзүүгө багытталган кызыкчылыктарын ишке ашыра турган шайлоо алдындагы үгүт укугунун ченемдик мазмуну шайлоо процессинин катышуучуларынын, анын ичинде шайлоочулардын шайлоодо белгилүү бирөөгө добуш берүүгө түрткү берүү максатын камтыган үгүт иштерин ишке ашыруу укугун камтыйт. Ошондуктан, эгер мыйзам чыгаруучу өзүнүн дискрециялык ыйгарым укуктарын ишке ашыруу тартибинде шайлоодо шайлоо бюллетенинин «бардыгына каршы» деген графасын толтуруу аркылуу добуш берүү мүмкүнчүлүгүн тааныса, ал ошого ылайык шайлоо алдындагы үгүттү жүргүзүүнү мыйзам менен жөнгө салууга милдеттүү.

Эгер шайлоо бюллетенинде «бардыгына каршы» деген графа бар болсо, мыйзам чыгаруучунун Кыргыз Республикасынын жарандарынын бардык талапкерлерге каршы шайлоо алдындагы үгүт жүргүзүү укугун жокко чыгаруучу ченемдик актыларды кабыл алууга укугу жок. Аны менен киргизилип жаткан бул укукту ишке ашыруунун тартиби формалдуу аныктыктын талаптарына жооп

2015-жылдын
16-ноябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 11

бериши керек жана жаранга аны менен өзүнүн жүрүм турумун катыштыруу, анын тигил же бул иш аракети алып келе турган натыйжаны белгилүү даражада алдын ала көрүү мүмкүнчүлүгүн камсыз кылышы керек. Мыйзам чыгаруучу жарандардын шайлоо алдындагы бардык талапкерлерге каршы үгүттү өткөрүү укугун таануу менен биринчиден каржылоо үчүн шайлоо фондунун каражаттарынан башка каражаттарды колдонуу мүмкүнчүлүгүнө тиешелүү болгон бул укуктун атайын ченемдик камсыз кылуусун караштырган эмес, мунун жыйынтыгында шайлоо процессинде мыйзамдуу катышуу тартибине караштуу жарандарды жол берилбөөчү белгисиздик абалына койду.

Ушуларга байланыштуу арыздануучулар «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 22-беренесинин 11-бөлүгү Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 31-беренесинин 1, 2, 3-бөлүктөрү, 33-беренесинин 1-бөлүгү менен карама-каршылыкта деп эсептешет жана аны конституциялуу эмес деп таанууну суранышат.

Судьялар коллегиясы, жарандар А. М. Осмоналиева, Б. К. Осмонбаев, Г. А. Суталинованын кайрылуусу боюнча иштин материалдарын изилдеп чыгып, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 28-беренесинин 2-бөлүгүнүн негизинде өтүнүчүтүн текшерүүсүн жүргүзгөн судья А. О. Нарынбекованын маалыматын угуп, төмөнкү жыйынтыктарга келди.

Арыздануучулар менен келтирилген өтүнүч таризи жана мазмуну боюнча «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 24, 25-беренелеринин талаптарына жооп берет. Келтирилген материалдардан жана өтүнүчтөн «Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 22-беренесинин 11-бөлүгү Кыргыз Республикасынын Конституциясына ылайык келүү маселесинде күмөндүүлүк байкалууда, бул ишти Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасында конституциялык сот өндүрүш алкагында кароого негиз болуп эсептелет.

Ушуга байланыштуу, судьялар коллегиясы бул кайрылууну конституциялык өндүрүшкө кабыл алуу жөнүндө аныктама кабыл алды.

2015-жылдын
16-ноябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 11

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын 2015-жылдын 29-майындагы № 06-пп аныктамасы менен макул болбостон Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин өкүлү М. И. Арзиев «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 28-беренесинин 5-бөлүгүнө ылайык Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына даттануу менен кайрылган.

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин өкүлү өзүнүн даттануусунда талашылып жаткан ченем саясий партиялардын шайлоо фонддору аркылуу шайлоонун алдындагы үгүттү каржылоо маселелерин жөнгө салат деп көрсөтөт. Бул ченем эгер үгүттүн мындай формасы саясий партиянын шайлоо фондунун акча каражаттарынын эсебинен каржылоону талап кылса, талапкерлердин, талапкерлердин тизмесин сунуштаган саясий партиялардын макулдугу менен жарандарга шайлоо алдындагы үгүт процессине кошулуу мүмкүнчүлүгүн берет. Жарандар менен өзүнүн жеке акча каражаттарынын эсебинен баардыгына каршы үгүт жүргүзүүсү шайлоо процессине кийлигишүү деп саналат жана бузууга же токтотууга, шайлоо мөөнөтүн жылдырууга, ар кандай терс кесепеттерге алып келиши мүмкүн. Кыргыз Республикасынын жарандарына, талапкерлерге, саясий партияларга белгиленген конституциялык Мыйзамга, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык шайлоодо үгүттү эркин өткөрүү мамлекет менен камсыз кылынат.

Талашылып жаткан ченем жарандар менен жеке өзүнүн каражаттарына шайлоо бюллетенине киргизилген бардык талапкерлерге каршы шайлоо алдындагы үгүт жүргүзүү маселесин жөнгө салбайт, ошону менен Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 31, 33-беренелерине таптакыр карама-каршы келиши мүмкүн эмес жана жарандардын укугун чектебейт.

Ушулардын негизинде Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин өкүлү Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 29-майындагы № 06-пп аныктамасын жокко чыгарууну жана ишти маңызы боюнча кароодон баш тартууну суранат.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин өкүлүнүн жүйөлөрүн жана судьялар коллегиясынын кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуунун негиздерин талкуулап, төмөнкү жыйынтыктарга келди.

2015-жылдын
16-ноябры
Бишкек шаары

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ
СОТУНУН КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН
ТОКТОМУ

№ 11

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин өкүлүнүн даттанууда келтирилген жүйөлөрү негизсиз жана канааттандырууга жатпайт деп эсептейт.

Жогорулардын негизинде, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык мыйзамынын 28-беренесинин 5-бөлүгүн, 47, 48-беренелерин, 51-беренесинин 1-бөлүгүн жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы

Т О К Т О М К Ы Л А Т:

1. Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин өкүлү М. И. Арзиевдин Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын 2015-жылдын 29-майындагы № 06-пп аныктамасын жокко чыгаруу жөнүндө даттануусу канаттандыруусуз калтырылсын.

2. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын токтому акыркы, даттанууга жатпайт жана кол коюлган учурдан тартып күчүнө кирет.

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН
КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫ**

4 / 2015

ISSN 1694 - 7517

**ВЕСТНИК
КОНСТИТУЦИОННОЙ
ПАЛАТЫ
ВЕРХОВНОГО СУДА
КЫРГЫЗСКОЙ
РЕСПУБЛИКИ**

УДК 94(47)
ББК 63,3(3)
НЗ0

НЗ0 Вестник Конституционной палаты Верховного суда
Кыргызской Республики №4

(на государственном и официальном языках)

Учредитель: Конституционная палата Верховного суда
Кыргызской Республики

Редакционный совет:

Председатель: Мамыров Э.Т. – заместитель председателя Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики;

члены: Айдарбекова Ч.А. – судья-секретарь Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики;

Осмонова Ч.О. – судья Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики;

Саалаев Ж.И. – судья Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики;

Кожошева Н.М. – заведующая отделом обобщения судебной практики и информационного обеспечения Управления правового обеспечения Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики;

Керезбеков К.К. – ректор Кыргызской государственной юридической академии при Правительстве Кыргызской Республики, д.ю.н., профессор;

Мырзалимов Р.М. – и.о. декана юридического факультета Кыргызского национального университета им. Ж. Баласагына, д.ю.н.;

Мусабекова Ч.А. – доцент кафедры конституционного права и гендерной политики Кыргызско-Российского Славянского Университета им. Б.Н. Ельцина, к.ю.н.;

Баетов А.Б. – доцент кафедры теории государства и права Юридического института Кыргызского национального университета им. Ж. Баласагына, к.ю.н.

ISBN 978-9967-12-441-8

Адрес редакции: Кыргызская Республика
г. Бишкек, бульвар Эркиндик, 39
почтовый индекс 720040
тел.: +996 312 621 517, +996 312 662 152
факс: +996 312 622 040
e-mail: mail@constpalata.kg
официальный сайт: constpalata.kg

Н 0503020000-14
ISBN 978-9967-12-441-8

УДК 94(47)
ББК 63,3(3)

СОДЕРЖАНИЕ:

РЕШЕНИЯ КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Решение Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 2 сентября 2015 года по делу о проверке конституционности пункта 3 статьи 263 Гражданского процессуального кодекса Кыргызской Республики в части установления трехмесячного срока для обжалования нормативных правовых актов государственного органа, органа местного самоуправления и их должностных лиц в связи с обращением гражданина Исаева Абдиламита Мамиевича.

По делу обжалуется норма кодекса, предусматривающая трехмесячный срок для оспаривания нормативных правовых актов органов государственной власти, органов местного самоуправления и их должностных лиц.

Оспариваемая норма признана не противоречащей Конституции.

211

Решение Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 14 сентября 2015 года по делу о проверке конституционности части 1, пункта 2 части 2 статьи 2, абзаца 3 статьи 3, пунктов 1, 2 статьи 4, частей 1, 2 статьи 5, частей 1, 3 статьи 6, статьи 7 Закона Кыргызской Республики «О биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики» в связи с обращениями гражданина Токтакунова Нурбека Акбаровича и объединения юридических лиц «Ассоциация неправительственных и некоммерческих организаций» в лице Уметалиевой Токтайым Джумаковны.

По делу обжалуется норма закона о том, что база биометрических данных является собственностью Кыргызской Республики, а также нормы о порядке биометрической регистрации граждан, сборе, хранении, использовании и распространении биометрических данных.

Оспариваемые нормы признаны не противоречащими Конституции.

226

Решение Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 23 сентября 2015 года по делу о проверке конституционности нормативного положения части 2 статьи 14 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики», выраженного словами «и прошедшие биометрическую регистрацию в порядке, установленном законодательством», в связи с обращением граждан Осмоналиевой Айнуры Мусаевны, Осмонбаева Бектура Камильевича, Суталиновой Гульзар Абдыбековны.

По делу обжалуется норма закона, предусматривающая требование о прохождении биометрической регистрации для включения граждан в список избирателей.

Оспариваемая норма признана не противоречащей Конституции.

243

Решение Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 5 октября 2015 года по делу о проверке конституционности части 2 статьи 53 Закона Кыргызской Республики «О недрах», пункта 12 Положения о порядке уплаты и исчисления платежа за удержание лицензий на право пользования недрами, утвержденного постановлением Правительства Кыргызской Республики «Об утверждении нормативных правовых актов в сфере недропользования» от 14 декабря 2012 года № 834, в связи с обращением общества с ограниченной ответственностью «Палладекс КР» и закрытого акционерного общества «Текстоник».

По делу обжалуется норма закона и положения, определяющие порядок исчисления сроков оплаты лицензионных платежей на право пользования недрами.

Оспариваемые нормы признаны не противоречащими Конституции.

258

Решение Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 25 ноября 2015 года по делу о проверке конституционности нормативных положений абзаца 2 статьи 22 Закона Кыргызской Республики «О статусе столиц», абзаца 2 статьи 22 Закона Кыргызской Республики «О статусе города Ош» в связи с обращением граждан Осмоналиевой Айнуры Мусаевны, Осмонбаева Бектура Камильевича, Суталиновой Гульзар Абдыбековны.

По делу обжалуются нормы законов, устанавливающие, что мэром города Бишкек и мэром гоорода Ош не может быть лицо, имеющее судимость за совершение преступления против государственной власти независимо от того, погашена она или снята.

Оспариваемые нормы признаны не противоречащими Конституции.

280

Решение Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 27 ноября 2015 года по делу о проверке конституционности нормативного положения части 11 статьи 22 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики», устанавливающего, что в период избирательной кампании граждане Кыргызской Республики вправе вести предвыборную агитацию, требующую финансирования, только по согласованию с кандидатами, политическими партиями, выдвинувшими списки кандидатов, и через их избирательные фонды, в связи с обращением граждан Осмоналиевой Айнуры Мусаевны, Осмонбаева Бектура Камильевича, Суталиновой Гульзар Абдыбековны.

По делу обжалуется норма закона, предусматривающая, что в период избирательной кампании граждане Кыргызской Республики вправе вести предвыборную агитацию, требующую финансирования, только по согласованию с кандидатами, политическими партиями, выдвинувшими списки кандидатов, и через их избирательные фонды.

Оспариваемая норма признана не противоречащей Конституции.

289

Решение Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 9 декабря 2015 года по делу о проверке конституционности статьи 28 Закона Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике» в связи с обращениями граждан Иманазаровой Бактыгуль Жакшылыковны, Мырзакуловой Гульнары, Мячина Виктора Ивановича.

По делу обжалуется норма закона, согласно которой решение третейского суда является окончательным и обжалованию не подлежит.

Оспариваемая норма признана не противоречащей Конституции.

299

Решение Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 16 декабря 2015 года по делу о проверке конституционности части 4 статьи 378 Трудового кодекса Кыргызской Республики в связи с обращением гражданина Субанбекова Абилмажина в интересах Сарыбаева Айылчы.

По делу обжалуется норма кодекса, предусматривающая замещение в государственных и муниципальных высших учебных заведениях должности ректоров, проректоров, деканов факультетов, руководителей филиалов (институтов) лицами в возрасте не старше 65 лет независимо от времени заключения трудовых договоров.

Оспариваемая норма признана не противоречащей Конституции.

315

ПОСТАНОВЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Постановление Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 26 января 2015 года об отказе в удовлетворении жалобы Саатова Таалайбека Джапаровича об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 11 декабря 2014 года №71-о.

323

Постановление Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 23 апреля 2015 года об отказе в удовлетворении жалобы Таласбаевой Токтобубу Тентиевны и Сабыралиева Жекшенбека Орозбековича об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 11 февраля 2015 года № 04-о.

331

Постановление Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 28 мая 2015 года об отказе в удовлетворении жалобы Осмоналиевой Айнуры Мусаевны, Осмонбаева Бектура Камильевича, Суталиновой Гульзар Абдыбековны об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 6 ноября 2014 года № 67-о.

341

Постановление Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 29 мая 2015 года об отказе в удовлетворении жалобы Джайлоева Каната Асанкадыровича об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 2 апреля 2015 года № 16-о.

349

Постановление Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 23 июня 2015 года об отказе в удовлетворении жалобы Аскар кызы Жанары об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 16 апреля 2015 года № 19-о.

354

Постановление Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 1 сентября 2015 года об отказе в удовлетворении жалобы граждан Джитишиковой Гульнары Аскарбековны и Аширбекова Улукбека Эргешевича в интересах

Забатурина Юрия Михайловича об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 24 июня 2015 года № 35-о.

358

Постановление Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 1 сентября 2015 года об отказе в удовлетворении жалобы Джапаркулова Самата Тургунбековича в интересах Амановой Гулизы Алишеровны об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 29 мая 2015 года № 24-о.

364

Постановление Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 28 сентября 2015 года об отказе в удовлетворении жалобы Абылкасымова Эсенжана Алимжановича в интересах Кусматова Муратбека Садирдиновича об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 27 марта 2015 года № 14-о.

367

Постановление Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 6 октября 2015 года об отказе в удовлетворении жалобы ректора Кыргызской государственной медицинской академии имени И.К. Ахунбаева Зурдинова А. на определение коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 25 июня 2015 года №36-о.

372

Постановление Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 5 ноября 2015 года об отказе в удовлетворении жалобы граждан Абдыкасымова Р., Галиева А.А. на определение коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 9 июля 2015 года № 39-о.

377

Постановление Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 16 ноября 2015 года об отказе в удовлетворении жалобы представителя Жогорку Кенеша Кыргызской Республики Арзиева М. И. на определение коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 29 мая 2015 года № 06-пп.

385

РЕШЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

по делу о проверке конституционности пункта 3 статьи 263 Гражданского процессуального кодекса Кыргызской Республики, в части установления трехмесячного срока для обжалования нормативных правовых актов государственного органа, органа местного самоуправления и их должностных лиц в связи с обращением гражданина Исаева Абдиламита Мамиевича

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики в составе: председательствующего - судьи Касымалиева М.Ш., судей Абдиева К., Айдарбековой Ч.А., Бобукеевой М.Р., Киргизбаева К. М., Мамырова Э.Т., Нарынбековой А.О., Осконбаева Э. Ж., Осмоновой Ч. О., Саалаева Ж. И., при секретаре Толобалдиеве М. Э., с участием:

обращающейся стороны - Исаева А. М., его представителя Иманкулова Т.И. по доверенности;

стороны ответчика - Бердимуратова Ч. М., представляющего интересы Жогорку Кенеша Кыргызской Республики по доверенности;

иных лиц - Укушова М. К., постоянного представителя Президента Кыргызской Республики в Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики, Бокошевой Ж. С., представителя Верховного суда Кыргызской Республики по доверенности, Мусабекова Б.А., представителя Правительства Кыргызской Республики по доверенности, Ажыбаева Ф.Б., представителя Государственного агентства по делам местного самоуправления и межэтнических отношений при Правительстве Кыргызской Республики по доверенности;

эксперта в области гражданского процессуального права - Салиева А.Р.,

руководствуясь частями 1 и 6 статьи 97 Конституции Кыргызской Республики, статьями 1, 4, 18, 19, 37 и 42 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», рассмотрела в открытом судебном заседании дело о проверке конституционности пункта 3 статьи 263 Гражданского процессуального кодекса Кыргызской Республики в части установления трехмесячного срока для оспаривания нормативных правовых актов органов государственной власти, органов местного самоуправления и их должностных лиц.

№ 10-Р

Поводом к рассмотрению дела явилось ходатайство гражданина Исаева А.М.

Основанием к рассмотрению дела явилась обнаружившаяся неопределенность в вопросе о том, соответствует ли Конституции Кыргызской Республики пункт 3 статьи 263 Гражданского процессуального кодекса Кыргызской Республики в части установления трехмесячного срока для оспаривания нормативных правовых актов органов государственной власти, органов местного самоуправления и их должностных лиц.

Заслушав информацию судьи-докладчика Мамырова Э.Т., проводившего подготовку дела к судебному заседанию, и исследовав представленные материалы, Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

УСТАНОВИЛА:

В Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики 8 января 2015 года поступило ходатайство гражданина Исаева А.М. о признании подпункта 3 пункта 1 статьи 260, статьи 262, пункта 3 статьи 263 Гражданского процессуального кодекса Кыргызской Республики противоречащими преамбуле, части 1 статьи 16, частям 1, 2 и 3, пункту 7 части 5 статьи 20, статьям 40 и 41 Конституции Кыргызской Республики.

Заявитель в своем ходатайстве отмечает, что трехмесячный срок, установленный в указанных нормах Гражданского процессуального кодекса Кыргызской Республики, для оспаривания полностью или части нормативных правовых актов органов государственной власти, органов местного самоуправления, их должностных лиц, ограничивающих либо нарушающих права и свободы граждан и юридических лиц, противоречат конституционным установлениям и Международному пакту о гражданских и политических правах.

Гражданин Исаев А.М. обратился в межрайонный суд города Бишкек с заявлением о признании незаконным постановления Правительства Кыргызской Республики «Об утверждении Положения о прохождении службы рядовым и начальствующим составом органов внутренних дел Кыргызской Республики» от 20 июня 2013 года № 360 ввиду нарушения и ограничения его прав на пенсионное обеспечение. Однако межрайонный суд города Бишкек возвратил гражданину Исаеву А. М. его заявление,

№ 10-Р

сославшись на пропущенный им трехмесячный срок для подачи заявления в суд, установленный пунктом 3 статьи 263 Гражданского процессуального кодекса Кыргызской Республики.

В связи с чем заявитель обратился в Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики о признании указанных норм Гражданского процессуального кодекса Кыргызской Республики противоречащими Конституции Кыргызской Республики.

По утверждению субъекта обращения, установление в оспариваемой на предмет конституционности норме трехмесячного срока для обращения в суд о признании недействительным нормативного правового акта органа государственной власти является излишним, чрезмерным барьером, ограничивающим доступ к суду.

Заявитель отмечает, что в преамбуле Конституции Кыргызской Республики заложены цели принятия Конституции, которые являются основополагающими при принятии и толковании всего кыргызского законодательства. При этом основополагающим принципом кыргызского законодательства является принцип верховенства права. Другим основополагающим конституционным принципом является признание, уважение и обеспечение прав и свобод человека как неотчуждаемых и принадлежащих ему от рождения (часть 1 статьи 16 Конституции), которые обладают высшей ценностью и действуют непосредственно, определяют смысл и содержание деятельности законодательной, исполнительной власти и органов местного самоуправления.

По мнению заявителя, статья 20 Конституции Кыргызской Республики установила пределы ограничения прав и свобод человека и гражданина, которые должны быть соразмерны целям, указанным в части 2 статьи 20 Конституции Кыргызской Республики. При этом не подлежит никакому ограничению установленное Конституцией Кыргызской Республики право на возмещение государством вреда, причиненного незаконными действиями органов государственной власти, местного самоуправления и их должностными лицами при исполнении служебных обязанностей, а также право на судебную защиту (часть 5 статьи 20).

Гражданин Исаев А.М. в обоснование своих доводов также ссылается на статью 40 Конституции Кыргызской Республики,

№ 10-Р

гарантирующей каждому судебную защиту его прав и свобод, предусмотренных Конституцией Кыргызской Республики, законами, вступившими в установленном законом порядке, международными договорами, участницей которых является Кыргызская Республика, общепризнанными принципами и нормами международного права. При этом заявитель указывает, что статья 41 Конституции Кыргызской Республики не только гарантирует каждому право в соответствии с международными договорами обращаться в международные органы по правам человека за защитой нарушенных прав и свобод, но также гарантирует, в случае признания указанными органами нарушения прав и свобод человека, принятия Кыргызской Республикой мер по их восстановлению или возмещению вреда (статья 41).

В связи с этим гражданин Исаев А.М. считает, что установление сроков для обжалования действий государственного органа осложняет позицию заявителя и создает непреодолимый барьер для защиты нарушенных прав и свобод человека и гражданина.

Определением коллегии судей от 17 февраля 2015 года ходатайство заявителя в части проверки конституционности пункта 3 статьи 263 Гражданского процессуального кодекса Кыргызской Республики было принято к производству. Ввиду отсутствия в обращении правового обоснования неконституционности подпункта 3 пункта 1 статьи 260, статьи 262 Гражданского процессуального кодекса Кыргызской Республики в принятии к производству в этой части было отказано.

В дальнейшем - 12 марта 2015 года - заявитель уточнил требование по заявленному ходатайству и просил рассмотреть на соответствие нормам Конституции Кыргызской Республики только пункт 3 статьи 263 Гражданского процессуального кодекса Кыргызской Республики в части установления трехмесячного срока для оспаривания нормативных правовых актов органов государственной власти, органов местного самоуправления и их должностных лиц. 22 июня 2015 года заявитель внес дополнение в ходатайство и просил признать оспариваемую норму противоречащей также пункту 8 части 5 статьи 20 Конституции Кыргызской Республики.

В судебном заседании представитель Исаева А.М. по доверенности, Иманкулов Т. И., поддержал требование о признании неконституционным пункта 3 статьи 263 Гражданского

№ 10-Р

процессуального кодекса Кыргызской Республики в части установления трехмесячного срока для оспаривания нормативных правовых актов органов государственной власти, органов местного самоуправления и их должностных лиц и просил рассмотреть оспариваемую норму в системной связи с подпунктом 3 пункта 1 статьи 260 и статьей 262 Гражданского процессуального кодекса Кыргызской Республики.

Представитель Жогорку Кенеша Кыргызской Республики Бердимуратов Ч.М. не согласился с доводами обращающейся стороны, и считает, что оспариваемая норма не противоречит Конституции Кыргызской Республики, и просил оставить ходатайство без удовлетворения.

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики, обсудив доводы сторон, заслушав пояснения иных лиц, изучив заключение эксперта и исследовав материалы дела, пришла к следующим выводам.

1. В соответствии с частью 4 статьи 19 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики выносит акты по предмету, затронутому в обращении лишь в отношении той части нормативного правового акта, конституционность которой подвергается сомнению.

Таким образом, предметом рассмотрения Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики по данному делу является пункт 3 статьи 263 Гражданского процессуального кодекса Кыргызской Республики в части установления трехмесячного срока для оспаривания нормативных правовых актов органов государственной власти, органов местного самоуправления и их должностных лиц:

«Статья 263. Право подачи заявления по административным делам

3. Заявление по административному делу подается в суд в течение трех месяцев со дня получения копии акта государственного органа, органа местного самоуправления и их должностных лиц либо со дня, когда заявитель узнал о вынесении данного акта, если иные сроки не установлены законом.

При обжаловании действий органов государственной власти, органов местного самоуправления и их должностных лиц

№ 10-Р

заявления подаются в суд в течение трех месяцев со дня, когда заявитель узнал о его совершении.

При обжаловании бездействия органов государственной власти, органов местного самоуправления и их должностных лиц заявления подаются в течение трех месяцев в суд по истечении одного месяца со дня обращения в соответствующий государственный орган, орган местного самоуправления, к их должностным лицам, по которому не было получено ответа либо получен ответ, с которым заявитель не согласен».

Гражданский процессуальный кодекс Кыргызской Республики принят 29 декабря 1999 года № 146 в соответствии с порядком, установленным законодательством, опубликован в Ведомостях Жогорку Кенеша Кыргызской Республики 2000 года, № 3, статья 158, внесен в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики и является действующим.

2. Преамбула Конституции Кыргызской Республики, как вводная часть, содержит краткую характеристику целей, условий и мотивов применения Основного закона. В преамбуле определяются цели и задачи государства, к которым относятся: построение свободного и демократического государства, основанного на уважении и защите прав человека; укрепление кыргызской государственности, государственного суверенитета и единства народа; утверждение верховенства права, обеспечение социальной справедливости и экономического благосостояния. Эти положения пронизывают все статьи Основного закона государства, в итоге определяют его смысл и значение.

Согласно Конституции Кыргызская Республика является правовым государством, где права и свободы человека провозглашены высшей ценностью, действуют непосредственно, определяют смысл и содержание деятельности законодательной, исполнительной власти и органов местного самоуправления. Конституцией Кыргызской Республики каждому гарантируется судебная защита его прав и свобод, предусмотренных Конституцией, законами, международными договорами, участницей которых является Кыргызская Республика, общепризнанными принципами и нормами международного права (часть 1 статьи 1, часть 1 статьи 16, часть 1 статьи 40).

Указанные нормы Конституции Кыргызской Республики согласуются с положениями пункта 1 статьи 14 Международного

№ 10-Р

пакта «О гражданских и политических правах», которыми закрепляются гарантии права каждого человека на справедливое и публичное разбирательство дела в разумный срок независимым и беспристрастным судом, созданным на основании закона, при наличии спора о его правах и обязанностях.

Обеспечение каждому права на справедливое разбирательство независимым и беспристрастным судом имеет институциональные и процессуальные аспекты. К институциональному аспекту относятся последовательное обеспечение государством принципа разделения властей, гарантии самостоятельности судебной ветви власти. К процессуальному аспекту права на справедливое судебное разбирательство независимым и беспристрастным судом относятся принципы и правила, закрепленные в процессуальном законодательстве, в частности, в рассматриваемом деле Гражданском процессуальном кодексе Кыргызской Республики.

3. Гражданский процессуальный кодекс Кыргызской Республики, конкретизируя конституционное положение о гарантиях судебной защиты прав и свобод, определил задачами гражданского судопроизводства защиту нарушенных или оспариваемых прав, свобод и охраняемых законом интересов граждан и юридических лиц независимо от формы собственности, органов государственной власти и местного самоуправления, других лиц, являющихся субъектами гражданских, трудовых, административных или иных правоотношений, прав и интересов Кыргызской Республики, а также охрану общественных интересов.

Установленный законом порядок гражданского судопроизводства должен обеспечивать правильное и своевременное рассмотрение и разрешение гражданских дел, вынесение законных судебных актов, их реальное исполнение, способствовать укреплению законности, правопорядка и предупреждению правонарушений (статья 3).

Таким образом, законодатель задачи судопроизводства определил с рассмотрением и разрешением гражданских дел, а цели - с защитой интересов различных субъектов, вовлеченных в процесс рассмотрения дела.

Задачи гражданского судопроизводства охватывают правильное и своевременное рассмотрение и разрешение гражданских дел. Правильное означает, прежде всего, законное и обоснованное разрешение дела. Своевременность предполагает

№ 10-Р

соблюдение установленных процессуальным законом сроков на рассмотрение и разрешение дел. Важным составляющим элементом является то, что суд не только рассматривает дела, но и разрешает их по существу.

Цели гражданского судопроизводства, прежде всего, направлены на защиту нарушенных интересов всех субъектов, которые оказались вовлеченными в сферу спорного правоотношения, укрепление законности и правопорядка, предупреждение правонарушений, формирование уважительного отношения к закону и суду. Эта цель достигается как при рассмотрении и разрешении отдельного гражданского дела, так и при осуществлении правосудия в целом.

4. Право на оспаривание нормативных правовых актов в рамках гражданского судопроизводства является одним из элементов конституционного права на судебную защиту, установленного статьей 40 Конституции Кыргызской Республики, согласно которой каждому гарантируется судебная защита его прав и свобод, в том числе путем обжалования незаконных решений, действий (бездействия) органов государственной власти, местного самоуправления и их должностных лиц. Право на обращение в суд и возбуждение процесса об оспаривании нормативного правового акта является необходимым элементом указанного конституционного права.

Именно в связи с этим статья 260 Гражданского процессуального кодекса Кыргызской Республики предусматривает возможность рассмотрения заявления о признании недействительным полностью или в части нормативных правовых актов органов государственной власти, местного самоуправления и их должностных лиц в порядке судопроизводства по административным делам.

Дела об оспаривании нормативных правовых актов относятся к публичным правоотношениям, поскольку рассматриваемые вопросы касаются не только того, кто обращается за защитой своих прав, но и множества граждан, где в качестве ответчика выступает орган государственной власти, местного самоуправления или их должностное лицо, наделенное нормотворческими функциями. Такие категории дел рассматриваются с особенностями, установленными главой 26 Гражданского процессуального кодекса Кыргызской Республики.

№ 10-Р

При этом суд, рассматривая дела об оспаривании нормативных правовых актов, должен осуществлять проверку их соответствия актам или содержащихся в нем юридических норм нормам актов, имеющих большую юридическую силу, кроме Конституции Кыргызской Республики.

5. Нормативный правовой акт - письменный официальный документ, принятый (изданный) в определенной форме нормотворческим органом в пределах его компетенции и направленный на установление, изменение или отмену правовых норм. В свою очередь, под правовой нормой понимается общеобязательное предписание, как правило, постоянного характера, рассчитанное на неопределенный круг лиц и неоднократное применение.

Таким образом, нормативный правовой акт характеризуется следующими признаками: является общеобязательным правилом поведения, которое устанавливается либо санкционируется государством; носит общий характер, неперсонифицирован и рассчитан на многократное применение; формально определен; обеспечивается государственным принуждением.

Наряду с этим каждый нормативный правовой акт должен соответствовать Конституции Кыргызской Республики и не противоречить тем нормативным правовым актам, которые имеют по сравнению с ним большую юридическую силу. Все нормативные правовые акты подлежат опубликованию, которое является обязательным условием вступления их в силу (части 2 и 4 статьи 6 Конституции). В связи с чем государство имеет право требовать неукоснительного исполнения закона или иного нормативного правового акта исходя из презумпции их знания и налагать санкции.

Для эффективного существования любого государства необходимо, чтобы публичная власть не только издавала хорошо продуманные нормативные правовые акты, но и избегала противоречия правовых норм. Подобное может достигаться через эффективно организованную систему реагирования государственных органов на встречающиеся в нормативных правовых актах противоречия. Государственная политика нахождения и исправления противоречий в правовой системе должна основываться не только на государственных органах контроля и надзора за законностью, но и на широком участии общественности в поиске и обжаловании решений, противоречащих законодательству.

№ 10-Р

Установленный законодателем в пункте 3 статьи 263 Гражданского процессуального кодекса Кыргызской Республики трехмесячный срок на обжалование актов государственных органов, органов местного самоуправления и их должностных лиц применяется исходя из подведомственности административных дел, предусмотренных статьей 260 Гражданского процессуального кодекса Кыргызской Республики, не только на индивидуально-правовые акты, но и на нормативные правовые акты указанных органов и их должностных лиц.

6. Важнейшей составной частью принципа правового государства является политическая стабильность, которая требует не только урегулированного процесса судопроизводства, но и такого его заключения, которое является устойчивым в правовом отношении.

В целях обеспечения правовой стабильности предназначены также установленные для совершения конкретных процессуальных действий сроки. В этой связи, как для процессуальных действий в уголовном процессе, в административном процессе, в процессе гражданского судопроизводства для подачи жалобы также необходимо соответствующее и установленное ограничение времени.

Установление несоразмерно длительного срока подачи жалобы в связи с возможным необоснованным затягиванием в оспаривании правовой нормы удлинит неопределенность сторон в отношении их действий. Причем не всегда возможно удовлетворительно разрешить дела, которые утратили свою актуальность. Ограничение срока защищает дела от затягивания и от вредных его последствий.

Конституционная палата считает, что установление срока обосновано необходимостью ограничить период времени, в течение которого будущее закона становится неопределенным, с учетом требований стабильности, что в публичном праве является особенно важным между индивидом и государством или между несколькими государственными органами, обладающими нормотворческой функцией.

Сущность данного срока, предоставленного пунктом 3 статьи 263 Гражданского процессуального кодекса для обращения в суд, заключается в стремлении к быстрому реагированию граждан и юридических лиц на неправомерные действия органов государственной власти, органов местного самоуправления и их должностных лиц и восстановлению законности. Эти действия порождают права и обязанности для большого количества лиц, и с течением времени они получают свою реализацию.

Рассматриваемый трехмесячный срок является элементом правовой стабильности, и он защищает не только интересы нормотворческого органа,

№ 10-Р

но и принцип правовой определенности, который является ценностью сам по себе.

Конституция, гарантируя равенство прав и свобод человека и гражданина, а также признавая их права и свободы, не запрещает законодателю, при осуществлении регулирования в сфере защиты прав и свобод человека и гражданина, устанавливать сроки подачи жалобы на акты органа государственной власти, в том числе вводить специальные правила, касающиеся оспаривания обозначенных актов.

Таким образом, законодатель вправе, исходя из объективно существующей необходимости обеспечения правовой стабильности в гражданских правоотношениях, предусматривать особые правила оспаривания актов государственного органа, органов местного самоуправления и их должностных лиц, что не может расцениваться как нарушение права, гарантированного статьей 16 Конституции Кыргызской Республики.

Следовательно, реализация права на возмещение государством вреда, причиненного незаконными действиями органов государственной власти, органов местного самоуправления и их должностными лицами при исполнении служебных обязанностей, а также права на судебную защиту не могут быть нарушены, эти права реализуются ответственно и в той мере, в какой не нарушают права и свободы других лиц, установленных Конституцией Кыргызской Республики (часть 1 статьи 16, части 1, 2, 3, 5 и 7 статьи 20, статьи 40 и 41) и законами Кыргызской Республики.

На основании вышеизложенного, руководствуясь пунктом 1 части 6, частями 8 и 9 статьи 97 Конституции Кыргызской Республики, статьями 46, 47, 48, 51 и 52 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

РЕШИЛА:

1. Признать пункт 3 статьи 263 Гражданского процессуального кодекса Кыргызской Республики, в части установления срока для обжалования нормативных правовых актов государственного органа, органа местного самоуправления и их должностных лиц, не противоречащим преамбуле, части 1 статьи 16, частям 1, 2, 3, 5 и 7 статьи 20, статьям 40 и 41 Конституции Кыргызской Республики.

2. Решение окончательное и обжалованию не подлежит, вступает в силу с момента провозглашения.

3. Решение обязательно для всех государственных органов, органов

№ 10-Р

местного самоуправления, должностных лиц, общественных объединений, юридических и физических лиц и подлежит исполнению на всей территории республики.

4. Опубликовать настоящее решение в официальных изданиях органов государственной власти, на официальном сайте Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики и в «Вестнике Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики».

**КОНСТИТУЦИОННАЯ ПАЛАТА
ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

ОСОБОЕ МНЕНИЕ

**судей Мамырова Э.Т., Айдарбековой Ч.А., Бобукеевой М.Р.,
Осконбаева Э.Ж. к решению Конституционной палаты Верховного
суда Кыргызской Республики от 2 сентября 2015 года по
делу о проверке конституционности пункта 3 статьи 263 Гражданского
процессуального кодекса Кыргызской Республики,
в части установления трехмесячного срока для обжалования
нормативных правовых актов государственного органа, органа
местного самоуправления, их должностных лиц, в связи с обра-
щением гражданина Исаева Абдиламита Мамиевича**

Конституционная палата, проводя процедуру проверки оспариваемой нормы, пришла к выводу о конституционности пункта 3 статьи 263 Гражданского процессуального кодекса, которой был установлен трехмесячный срок для обжалования нормативных правовых актов государственных органов, органов местного самоуправления и их должностных лиц.

При этом Конституционная палата, обосновывая свою позицию

сослалась на политическую стабильность, которая требует устойчивого в правовом отношении заключения суда. В качестве следующего довода в пользу конституционности оспариваемой нормы приводится правовая стабильность и правовая определенность гражданских правоотношений.

Вместе с тем выводы Конституционной палаты не в полной мере согласуются с мотивировочной частью решения. Так, в пункте 5 решения, раскрывая понятие нормативного

Особое мнение
судей Конституционной палаты Верховного суда
Кыргызской Республики
Мамырова Э.Т., Айдарбековой Ч.А., Бобукеевой
М.Р., Осконбаева Э.Ж.

правового акта, Конституционная палата указывает, что он должен соответствовать Конституции Кыргызской Республики и не противоречить тем нормативным правовым актам, которые имеют по сравнению с ним большую юридическую силу.

Далее указывается, что для эффективного существования любого государства необходимо, чтобы публичная власть не только издавала хорошо продуманные нормативные правовые акты, но и избегала противоречия правовых норм, которое достигается через эффективно организованную систему реагирования государственных органов на встречающиеся в нормативных правовых актах противоречия, в том числе и посредством широкого участия общественности в поиске и обжаловании решений, противоречащих законодательству.

Однако Конституционная палата посчитала, что установленный в оспариваемой норме Гражданского процессуального кодекса трехмесячный срок является достаточным для выявления и обжалования юридически дефектных нормативных правовых актов. Установление такого короткого срока, по мнению Конституционной палаты, оправдано, так как этим самым обеспечивается правовая стабильность и правовая определенность гражданских правоотношений и не нарушается право на судебную защиту. При этом Конституционная палата не задалась вопросом, почему

законодатель установил трехмесячный срок для обжалования как индивидуально-правовых актов, так и нормативно-правовых актов. Ведь отсчет трехмесячного срока идет со дня получения копии акта государственного органа, органа местного самоуправления, их должностных лиц либо со дня, когда заявитель узнал о вынесении данного акта. Применим ли такой порядок отсчета срока для обжалуемого нормативного правового акта? Однако в решении Конституционной палаты мы не увидели анализа этих условий применительно к нормативным правовым актам, обжалуемым в судебном порядке.

В связи с чем, считаем необходимым провести анализ применимости этих условий при обжаловании дефектных нормативных правовых актов.

Оспариваемая норма предусматривает два условия, которые следует соблюдать при подаче жалобы в суд. Во-первых, ее можно подать в течение 3-х месяцев. Во-вторых, отсчет данного срока начинается со дня получения копии акта государственного органа, органа местного самоуправления, их должностных лиц либо, когда заявитель узнал о вынесении данного акта. Такие категории оповещения или информирования в отношении нормативного правового акта многократного применения и действующего в отношении неопределенного круга лиц недействительны и неприменимы. Указанный способ оповещения

Особое мнение
судей Конституционной палаты Верховного суда
Кыргызской Республики
Мамырова Э.Т., Айдарбековой Ч.А., Бобукеевой
М.Р., Осконбаева Э.Ж.

применим только для исчисления срока подачи заявления на действия (бездействия) органов государственной власти, органов местного самоуправления, их должностных лиц и индивидуально-правовые акты. Соответственно трехмесячный срок для подачи заявления о признании недействительным полностью или в части нормативного правового акта государственного органа, органа местного самоуправления, их должностных лиц будет исчисляться судами со дня их вступления в силу. Могут ли граждане в этот короткий промежуток времени воспользоваться правом обжалования такого нормативного правового акта в суд и защитить свои права? Скорее всего нет, поскольку человек интересуется нормативным правовым актом только тогда, когда это затрагивает его права и обязанности.

В связи с чем, установленный законодателем срок для обжалования нормативных правовых актов является необоснованным и фактически лишает гражданина по истечении указанного срока конституционного права на судебную защиту и возможность восстановления нарушенного права. Так законодатель, по прошествии указанного срока, придает ложную законность изначально противоречивому и незаконному нормативному правовому акту, поскольку потерпевший гражданин, не предполагая, а реально испытывая на себе бремя

нарушения его прав таким нормативным правовым актом, не может повлиять на его действие посредством судебного нормоконтроля, который является по сути единственным из действенных и законных способов, предусмотренных законодательством Кыргызской Республики.

К сожалению, Конституционная палата своим решением правовую стабильность и определенность поставила выше возможности обжалования незаконного нормативного правового акта, не приняв во внимание, что юридически дефектные нормативные правовые акты следует рассматривать не только как специфичную форму источников права, но и как определенное средство регулирования общественных отношений, недооценка которых может привести к серьезным негативным последствиям.

Учитывая многократность применения нормативного правового акта, действие которого во времени сроком не ограничено, каждый следующий, кто будет сталкиваться с такой нормой, после истечения трехмесячного срока попадает в безвыходное положение. Это породит длящееся нарушение гражданских прав нормативным правовым актом, который по форме будет считаться законным, но по содержанию не будет подпадать под категорию законности.

В связи с изложенным оспариваемая норма Конституционной

Особое мнение
судей Конституционной палаты Верховного суда
Кыргызской Республики
Мамырова Э.Т., Айдарбековой Ч.А., Бобукеевой
М.Р., Осконбаева Э.Ж.

палатой должна была быть признана неконституционной, как не обеспечивающая в должной мере конституционную гарантию на судебную защиту прав и свобод граждан, предусмотренную статьей 40 Конституции Кыргызской Республики, которая, согласно пункту 8 части 5 статьи 20 Конституции

Кыргызской Республики, не подлежит никакому ограничению.

Судьи: *Мамыров Э.Т.*
Айдарбекова Ч.А.
Бобукеева М.Р.
Осмонбаев Э.Ж.

РЕШЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

по делу о проверке конституционности части 1, пункта 2 части 2 статьи 2, абзаца 3 статьи 3, пунктов 1, 2 статьи 4, частей 1, 2 статьи 5, частей 1, 3 статьи 6, статьи 7 Закона Кыргызской Республики «О биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики» в связи с обращениями гражданина Токтакунова Нурбека Акбаровича и объединения юридических лиц «Ассоциация неправительственных и некоммерческих организаций» в лице Уметалиевой Токтайым Джумаковны

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики в составе: председательствующего - судьи Касымалиева М. Ш., судей Айдарбековой Ч. А., Бобукеевой М. Р., Киргизбаева К. М., Мамырова Э. Т., Нарынбековой А. О., Осмонбаева Э. Ж., Осмоновой Ч. О., Саалаева Ж. И., при секретаре Толобалдиеве М. Э., с участием:

обращающейся стороны - Токтакунова Нурбека Акбаровича, его представителя по доверенности Байкуловой Ирины Султановны и Уметалиевой Токтайым Джумаковны, председателя объединения юридических лиц «Ассоциация неправительственных и некоммерческих организаций», а также представителей данного объединения по доверенности Етекбаева Бакытжана Изтаевича и Иманкулова Тимура Иманкуловича;

стороны ответчика - Болджуровой Светланы Садыковны, Таштанова Нуржана Анарбаевича, Догоева Дастана Давлетовича - представителей Жогорку Кенеша Кыргызской Республики по доверенности;

иных лиц – Кожоева Чынгыза Эркинбековича, Токтосунова Мирлана Токтосуновича, Закордонцева Артема Валерьевича - представителей Государственного комитета национальной безопасности Кыргызской Республики по доверенности; Кучумкулова Бахтияра Абдукаримовича - представителя Государственной регистрационной службы Кыргызской Республики при Правительстве Кыргызской Республики по доверенности; Бекбасарова Рашида Бердибаевича - представителя Центральной комиссии по выборам и проведению референдумов Кыргызской Республики по доверенности;

руководствуясь частями 1, 6 статьи 97 Конституции Кыргызской Республики, статьями 4, 18, 19, 37, 42 конституционного Закона

№ 11-Р

Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики рассмотрела в открытом судебном заседании дело о проверке конституционности части 1, пункта 2 части 2 статьи 2, абзаца 3 статьи 3, пунктов 1, 2 статьи 4, частей 1, 2 статьи 5, частей 1, 3 статьи 6, статьи 7 Закона Кыргызской Республики «О биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики».

Поводом к рассмотрению дела явились ходатайства гражданина Токтакунова Н. А. и объединения юридических лиц «Ассоциация неправительственных и некоммерческих организаций» в лице его председателя Уметалиевой Т. Дж.

Основанием к рассмотрению данного дела явилась обнаружившаяся неопределенность в вопросе о том, соответствуют ли Конституции Кыргызской Республики часть 1, пункт 2 части 2 статьи 2, абзац 3 статьи 3, пункты 1, 2 статьи 4, части 1, 2 статьи 5, части 1, 3 статьи 6, статья 7 Закона Кыргызской Республики «О биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики».

Заслушав информацию судьи-докладчика Нарынбековой А. О., проводившей подготовку дела к судебному заседанию, и исследовав представленные материалы, Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

УСТАНОВИЛА:

В Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики 28 августа 2014 года поступило ходатайство гражданина Токтакунова Н. А. о признании пункта 1 статьи 4, части 1 статьи 5, части 1 статьи 6, части 2 статьи 7 Закона Кыргызской Республики «О биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики» противоречащими части 1 статьи 24, частям 1, 3, 4 статьи 29 Конституции Кыргызской Республики.

В своем ходатайстве заявитель указывает, что оспариваемые нормы противоречат конституционным положениям о неприкосновенности личности и частной жизни. Так, биометрические данные отражают индивидуальные физические особенности человека, присущие только ему и позволяющие идентифицировать его, и тем самым, являются сведениями о частной жизни человека, защита которой гарантируется Конституцией Кыргызской Республики. Принцип обязательной биометрической регистрации

№ 11-Р

подразумевает возможность принуждения к сдаче биометрических данных, принуждение, в свою очередь, открывает возможность физического насилия, так как сдача биометрических данных невозможна без участия носителя биометрических данных, что противоречит конституционному запрету сбора, хранения, использования и распространения конфиденциальной информации, информации о частной жизни человека без его согласия.

Оспариваемые нормы о том, что база биометрических данных является собственностью Кыргызской Республики, по мнению заявителя, снимают с представителей государственной власти обязательство согласовывать использование и распространение биометрических данных с их носителем, и тем самым, противоречат конституционному принципу неприкосновенности частной жизни.

Заявитель считает, что понятие «личная неприкосновенность» подразумевает недопустимость какого-либо вмешательства извне в индивидуальную жизнь человека; личная неприкосновенность - это не только право задержанного, но и права телесной неприкосновенности и неприкосновенности личного пространства. Возможность получения биометрических данных без согласия их субъекта, по мнению заявителя, подразумевает возможность принудительных, насильственных способов получения данных, что является посягательством на личную неприкосновенность.

Одновременно с этим заявитель допускает возможность сбора, хранения, использования и распространения конфиденциальной информации о человеке без его согласия в предусмотренных законом случаях, однако отмечает, что вводимые ограничения должны быть соразмерны конституционным целям, когда при сравнении степеней общественной пользы и общественного вреда остаются только соразмерные ограничения.

С учетом изложенного заявитель просит пункт 1 статьи 4, часть 1 статьи 5, часть 1 статьи 6, часть 2 статьи 7 Закона Кыргызской Республики «О биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики» признать неконституционными и противоречащими части 1 статьи 24, частям 1, 3, 4 статьи 29 Конституции Кыргызской Республики.

Постановлением Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 3 ноября 2014 года № 53-п обращение Токтакунова Н. А. было принято к производству.

№ 11-Р

В Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики 26 сентября 2014 года с ходатайством обратилось объединение юридических лиц «Ассоциация неправительственных и некоммерческих организаций», в лице председателя Уметалиевой Т. Дж., о признании части 1, пункта 2 части 2 статьи 2, абзаца 3 статьи 3, пунктов 1, 2 статьи 4, частей 1, 2 статьи 5, частей 1, 3 статьи 6, статьи 7 Закона Кыргызской Республики «О биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики» противоречащими части 3 статьи 5, статье 6, частям 1, 2 статьи 16, частям 1, 3, пункту 9 части 4, пункту 6 части 5 статьи 20, частям 1, 3, 4 статьи 29 Конституции Кыргызской Республики.

По мнению заявителя, оспариваемые нормы допускают непропорциональный сбор конфиденциальной информации о человеке без его согласия, а также без соответствующего судебного решения, тогда как биометрические данные граждан, согласно Закону Кыргызской Республики «Об информации персонального характера», являются персональными данными и на них распространяются гарантии и принципы неприкосновенности частной жизни, заложенные в Конституции Кыргызской Республики. Оспариваемые нормы также посягают на право самостоятельного определения своих личных данных, гарантируемых Конституцией Кыргызской Республики.

Заявитель считает, что никакой законодательный акт не может налагать обязанность на граждан предоставлять свои персональные данные в обязательном порядке и ни один государственный орган не вправе требовать от граждан обязательного предоставления своих персональных данных, поскольку часть 3 статьи 20 Конституции Кыргызской Республики не допускает установления ограничений прав и свобод в иных целях и в большей степени, чем это предусмотрено Конституцией Кыргызской Республики.

Заявитель указывает, что международные стандарты в сфере защиты персональных данных и законодательство Кыргызской Республики устанавливают, что только субъект персональных данных вправе решать, предоставлять ему или нет кому-либо свои персональные данные.

Как утверждает заявитель, субъект персональных данных вправе отказать в предоставлении персональных данных без указания причины либо потребовать блокировки и уничтожения таких данных, поскольку это гарантированное Конституцией Кыргызской

№ 11-Р

Республики и неподлежащее никаким ограничениям право самого субъекта персональных данных.

В остальной части ходатайства Уметалиевой Т. Дж. требования и правовое обоснование к ним аналогичны требованиям и правовым обоснованиям, указанным в ходатайстве Токтакунова Н. А.

В связи с этим заявитель просит часть 1, пункт 2 части 2 статьи 2, абзац 3 статьи 3, пункты 1, 2 статьи 4, части 1, 2 статьи 5, части 1, 3 статьи 6, статью 7 Закона Кыргызской Республики «О биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики» признать противоречащими части 3 статьи 5, статье 6, частям 1, 2 статьи 16, частям 1, 3, пункту 9 части 4, пункту 6 части 5 статьи 20, частям 1, 3, 4 статьи 29 Конституции Кыргызской Республики.

Определением коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 5 ноября 2014 года ходатайство объединения юридических лиц «Ассоциация неправительственных и некоммерческих организаций» было принято к производству.

Поскольку требования гражданина Токтакунова Н. А. и объединения юридических лиц «Ассоциация неправительственных и некоммерческих организаций» связаны между собой, в соответствии с требованиями пункта 6 части 1 статьи 30 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» определением судьи - докладчика от 14 ноября 2014 года указанные требования соединены в одно конституционное судопроизводство.

В судебном заседании гражданин Токтакунов Н. А. дополнил свои требования о признании неконституционным пункта 2 части 2 статьи 2 Закона Кыргызской Республики «О биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики», а также просил признать Закон в целом противоречащим пункту 2 части 1 статьи 52 Конституции Кыргызской Республики, ввиду нарушения установленного конституционного порядка принятия Закона.

В остальном обращающаяся сторона поддержала свои требования и просила их удовлетворить.

Представители стороны ответчика не согласились с доводами обращающейся стороны и считают, что оспариваемые нормы Закона Кыргызской Республики «О биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики» не противоречат Конституции Кыргызской Республики.

№ 11-Р

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики, обсудив доводы сторон и исследовав материалы дела, выслушав пояснения иных лиц, пришла к следующим выводам.

1. В соответствии с частью 4 статьи 19 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики выносит акты по предмету, затронутому в обращении, лишь в отношении той части нормативного правового акта, конституционность которой подвергается сомнению.

Таким образом, предметом рассмотрения Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики по данному делу являются порядок принятия Закона Кыргызской Республики «О биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики», а также часть 1, пункт 2 части 2 статьи 2, абзац 3 статьи 3, пункты 1, 2 статьи 4, части 1, 2 статьи 5, части 1, 3 статьи 6, статья 7 Закона Кыргызской Республики «О биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики», следующего содержания:

«Статья 2. Цель и задачи настоящего Закона

1. Целью настоящего Закона является создание актуализированной базы данных граждан Кыргызской Республики с использованием биометрических данных.

2. Настоящий Закон определяет следующие задачи:

2) составление актуализированного списка избирателей.

Статья 3. Основные понятия, используемые в настоящем Законе
Держатель базы биометрических данных - государственный орган, уполномоченный Правительством Кыргызской Республики.

Статья 4. Принципы сбора и использования биометрических данных

Сбор, обработка, хранение и использование биометрических данных осуществляются на принципах:

1) обязательной биометрической регистрации;

2) открытости (обеспечения доверия граждан к использованию государством биометрических данных).

Статья 5. Порядок биометрической регистрации

1. Каждый гражданин Кыргызской Республики обязан пройти биометрическую регистрацию в соответствии с настоящим Законом.

№ 11-Р

2. Порядок биометрической регистрации определяется Правительством Кыргызской Республики.

Статья 6. Меры по обеспечению безопасности биометрических данных

1. База биометрических данных является собственностью Кыргызской Республики.

3. Представление информации, сведений из базы биометрических данных осуществляется в случаях, предусмотренных законами и иными нормативными правовыми актами Кыргызской Республики.

Статья 7. Использование биометрических данных граждан

1. Получение информации о биометрических данных осуществляется при наличии согласия в письменной форме субъекта биометрических данных в соответствии с законодательством Кыргызской Республики, за исключением случаев, предусмотренных частью 2 настоящей статьи.

2. Получение информации о биометрических данных осуществляется без согласия субъекта биометрических данных только в случаях осуществления правосудия и исполнения судебного акта, а также в случаях, предусмотренных законодательством Кыргызской Республики о национальной безопасности, о противодействии терроризму и коррупции, об оперативно-розыскной деятельности, и иных случаях, определяемых законодательством Кыргызской Республики».

Закон Кыргызской Республики «О биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики» от 14 июля 2014 года № 136 опубликован в газете «Эркин-Тоо» от 18 июля 2014 года № 56, принят в соответствии с порядком, установленным законодательством, внесен в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики и является действующим.

Утверждения заявителя о нарушении порядка принятия оспариваемого Закона, в части не предоставления возможности участия граждан в обсуждении закона, закрепленного в пункте 1 части 1 статьи 52 Конституции Кыргызской Республики, отсутствия заключения Правительства Кыргызской Республики о социально-экономических последствиях принятия Закона Кыргызской Республики «О биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики», а также отсутствия специализированных видов экспертиз на проект Закона, не нашли своего подтверждения.

№ 11-Р

2. Права и свободы человека являются высшей ценностью, они действуют непосредственно, определяют смысл и содержание деятельности законодательной, исполнительной власти и органов местного самоуправления. Все это в полной мере относится к конституционным правам на личную неприкосновенность и неприкосновенность частной жизни (часть 1 статьи 16, часть 1 статьи 24, часть 1 статьи 29 Конституции Кыргызской Республики).

Конституцией Кыргызской Республики запрещается сбор, хранение, использование и распространение конфиденциальной информации, информации о частной жизни человека без его согласия, кроме случаев, установленных законом. Данный запрет подкрепляется гарантией защиты частной жизни, в том числе судебной, в случае неправомерного сбора, хранения, распространения конфиденциальной информации, информации о частной жизни человека, а также правом на возмещение материального и морального вреда, причиненного неправомерными действиями (части 3, 4 статьи 29 Конституции Кыргызской Республики).

Конституционное право на неприкосновенность частной жизни как юридическая категория личного права также закреплена в таких международно-правовых документах, как Всеобщая Декларация прав человека (статьи 3, 12), Международный пакт о гражданских и политических правах (статьи 9, 17), Конвенция Содружества Независимых Государств о правах и основных свободах человека (статьи 5, 9), являющихся составной частью правовой системы Кыргызской Республики (часть 3 статьи 6 Конституции Кыргызской Республики).

Понятие «частная жизнь» относится к сфере личного усмотрения человека, которая с правовой точки зрения является ценностью нематериального характера, подлежащей защите законом от произвольных посягательств извне, в том числе и со стороны государства, путем установления границы допустимого, легитимного вторжения.

Правовая охрана права на неприкосновенность частной жизни реализуется, прежде всего, через установление конституционных гарантий. От уровня гарантированности и соблюдения неприкосновенности частной жизни граждан определяется степень свободы личности в государстве, демократичности и гуманности существующего в нем конституционного строя.

Случаи возможного вмешательства государства в осуществление этого права допускаются только на основании закона, с

№ 11-Р

обязательной гарантией защиты (в том числе судебной) и исключительно в целях защиты национальной безопасности и общественного порядка, охраны здоровья и нравственности населения, защиты прав и свобод других лиц (часть 2 статьи 20, части 3, 4 статьи 29 Конституции Кыргызской Республики).

Запрет сбора, хранения, использования и распространения информации о частной жизни лица без его согласия, кроме случаев, установленных законом, вытекает из права на неприкосновенность частной жизни и является необходимым правовым средством его реализации.

По своему смыслу и содержанию положения части 3 статьи 29 Конституции Кыргызской Республики означают, что государство, с одной стороны, гарантирует гражданам возможность контролировать информацию о самом себе и запрещает разглашение сведений сугубо личного характера, с другой стороны - допускает вмешательство на законных основаниях.

Сбор или распространение информации о частной жизни лица допускается только в предусмотренном законом порядке и лишь в отношении тех сведений, которые уже официально кому-либо доверены самим лицом и в законном порядке собраны, хранятся, используются и могут распространяться. Иное приводило бы к произвольному, не основанному на законе вторжению в сферу частной жизни лица, сужало бы понятие частной жизни и объем гарантий ее защиты.

В то же время возможность законодательного вмешательства на сбор, хранение или распространение информации о частной жизни человека без его согласия должна соответствовать конституционно значимым целям, обозначенным в части 2 статьи 20 Конституции Кыргызской Республики. В свою очередь, введение такого механизма как биометрическая регистрация граждан, предусматривающая сбор, хранение, использование и распространение биометрических данных, должно быть соразмерным указанным конституционным целям.

Допустимость правомерных ограничений государством отдельных прав и свобод человека и гражданина сформулирована во Всеобщей декларации прав человека (статья 29), Международном пакте об экономических, социальных и культурных правах (статья 4), Международном пакте о гражданских и политических правах (статья 19). Процедура допустимости правоограничений

№ 11-Р

включает в себя следующие элементы: ограничения должны налагаться национальным законом; они должны быть необходимы в демократическом обществе; они должны служить одной из законных целей, изложенных в каждом из положений об ограничениях Международного пакта о гражданских и политических правах.

Таким образом, часть 2 статьи 20 Конституции Кыргызской Республики и общепризнанные нормы международного права, являющиеся составной частью правовой системы Кыргызской Республики, в числе требований к возможному ограничению прав человека и гражданина устанавливают обязательную законодательную форму вводимых ограничений и тем самым запрещают принятие в этих целях иных видов нормативных правовых актов, предусматривающих ограничительные меры. При этом законодательный акт, непосредственно развивая, конкретизируя основополагающие конституционные положения, уточняя их значение и содержание, не должен выходить за пределы, допускаемые Конституцией Кыргызской Республики.

3. Биометрическая регистрация граждан представляет собой процедуру сбора биометрических данных граждан с последующим хранением этих данных в актуализированной базе. Биометрические данные представляют собой сведения, которые характеризуют физиологические особенности человека, на основе которых можно установить его личность (цифровое графическое изображение лица, графическое строение папиллярных узоров пальцев, изображение радужной оболочки глаз и другие биометрические данные).

Идентификация человека с использованием биометрических данных, как достижение современной науки и технологий, получает все большее признание во многих странах мира и международных организациях. В частности, использование биометрической идентификации рассматривается и успешно решается в международной организации гражданской авиации (ИКАО). Регулирование вопросов биометрических данных на уровне Евросоюза осуществляется, как минимум, по двум направлениям: в части биометрических виз и биометрических паспортов. Еще одним направлением является выдача национальных электронных карт гражданина в отдельных странах ЕС, содержащих биометрическую информацию.

Следует отметить, что в рамках Содружества Независимых Государств также было подписано Соглашение о сотрудничестве в

№ 11-Р

создании государственных информационных систем паспортно-визовых документов нового поколения и дальнейшем их развитии и использовании в государствах - участниках СНГ (Кишинев, 14 ноября 2008 г.), которое предусматривает создание государственных информационных систем паспортно-визовых документов нового поколения с использованием биометрических данных и направлено на совершенствование системы национальной безопасности государств - участников Соглашения.

Таким образом, внедрение новых технологий с использованием биометрических данных становится распространённой в мире практикой и является важным средством обеспечения национальной безопасности. Соответственно, принцип обязательной биометрической регистрации, заключающийся в обязательной сдаче биометрических данных (пункт 1 части 4, часть 1 статьи 5 Закона), не может рассматриваться как нарушение части 1 статьи 5, статьи 6, части 1 статьи 24 и статьи 29 Конституции Кыргызской Республики при условии соблюдения части 2 статьи 20 Конституции Кыргызской Республики. Право на неприкосновенность частной жизни относится к фундаментальным правам человека и гражданина, однако данное право не носит абсолютного характера.

4. Одной из конституционно значимых целей государства является обеспечение национальной безопасности, характеризующееся как состояние защищенности личности, общества и государства от внутренних и внешних угроз, которое позволяет обеспечить конституционные права, свободы, достойный уровень жизни граждан, суверенитет, территориальную целостность и устойчивое развитие Кыргызской Республики, оборону и безопасность государства.

Выборы как основа конституционного строя в сфере организации и функционирования государственной власти являются объектом национальной безопасности. Периодическое проведение выборов представительных органов выступает гарантом своевременного воспроизводства институтов государственной власти и местного самоуправления и обеспечивает стабильность конституционного строя. Выборы служат индикатором доверия народа к власти и важнейшим способом ее легитимации. В то же время, в силу социально-политической значимости выборов, они могут стать объектом противоправных устремлений различных групп и отдельных лиц, направленных на фальсификацию результатов

№ 11-Р

выборов посредством манипуляции с голосами избирателей, что может, как показывает новейшая история страны, привести к различным социально-политическим потрясениям, способным нанести ущерб национальной безопасности Кыргызской Республики. Поэтому государство вправе разрабатывать и использовать различные инструменты обеспечения прозрачности, честности и справедливости проводимых выборов. Одним из таких инструментов может являться использование новых технологий в составлении актуализированного списка избирателей.

К вопросам обеспечения национальной безопасности также относится и исключение возможности использования поддельных документов, удостоверяющих личность, выданных гражданам Кыргызской Республики. Незащищенные от подделки официальные документы несут в себе значительную угрозу для безопасности любого государства. Такая угроза предполагает возможность использования поддельных документов для совершения правонарушений как гражданами Кыргызской Республики, так и иностранными гражданами.

Таким образом, биометрическая регистрация граждан с целью своевременной регистрации граждан и выдачи идентификационных документов, а также составления актуализированного списка избирателей, как неотъемлемой части избирательного процесса, способной обеспечить честные, свободные и прозрачные выборы, является соразмерным ограничением права на неприкосновенность частной жизни в рамках обеспечения защиты национальной безопасности государства.

При этом степень реализации оспариваемого Закона в части выдачи идентификационных документов гражданам Кыргызской Республики в вопросе правовой оценки соразмерности введенного ограничения значения не имеет.

Вместе с тем, иные задачи, определенные в оспариваемой норме (часть 2 статьи 2 Закона), несмотря на их государственную и социальную значимость, носят недопустимо обобщенный характер, что является неприемлемым при ограничении прав и свобод человека и гражданина, гарантированных Конституцией Кыргызской Республики. Указанные задачи, по своей сути, являются целями оспариваемого Закона, достижение которых предполагается посредством создания актуализированной базы данных граждан Кыргызской Республики с использованием биометрических

№ 11-Р

данных. Определение качественного и количественного состава граждан Кыргызской Республики, проживающих на территории Кыргызской Республики и за ее пределами; эффективная борьба с преступностью, нелегальной миграцией, терроризмом и торговлей людьми; своевременное и качественное предоставление услуг населению не раскрывают в полной мере намерений государства, не содержат детальных положений, определяющих порядок использования базы биометрических данных для достижения задач (целей) Закона, установленных частью 2 статьи 2 Закона.

В этой связи законодателю следует внести соответствующие изменения в Закон Кыргызской Республики «О биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики», определяющие точные и ясные цели данного Закона, а также механизмы их достижения. При этом законодателю необходимо правильно использовать юридическую терминологию в законотворческом процессе, чтобы исключить двусмысленность и неоднозначное понимание норм Закона.

При создании государственных информационных систем должны соблюдаться следующие условия: фиксирование биометрических данных граждан без унижения достоинства личности и причинения вреда здоровью; исключение возможности незаконного воспроизведения, использования и распространения биометрических данных граждан; обеспечение конфиденциальности и безопасности информации, содержащейся в государственной информационной системе, и ограничение этой информации только теми сведениями, которые необходимы для проверки подлинности идентификационных документов нового поколения.

5. Согласно пункту 2 статьи 4 Закона Кыргызской Республики «О биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики», сбор, обработка, хранение и использование биометрических данных осуществляются на основе принципа открытости. Данный принцип направлен на повышение доверия граждан к государственному органу, осуществляющему сбор, хранение и использование базы биометрических данных, посредством предоставления гарантии законного использования таких данных и не предполагает открытости и доступности сведений для неограниченного круга лиц. Эти гарантии основываются на принципах законности, конфиденциальности и безопасности персональных данных граждан, в том числе биометрических.

№ 11-Р

В связи с чем оспариваемый на предмет конституционности принцип открытости, определенный пунктом 2 статьи 4 Закона, не противоречит положениям статьи 29 Конституции Кыргызской Республики.

6. Закон Кыргызской Республики «О биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики» содержит исчерпывающий перечень ограничений, связанных с биометрической регистрацией граждан, а определение правового регулирования порядка биометрической регистрации (сбор, обработка и хранение биометрических данных) законодателем поручено Правительству Кыргызской Республики (часть 2 статьи 5).

Исходя из того что биометрическая регистрация граждан включает в себя вопросы организационного и технического характера, конкретизация и детализация этих вопросов могут быть урегулированы подзаконными нормативными правовыми актами. Такое правовое урегулирование осуществлено Правительством Кыргызской Республики посредством принятия постановления «Об утверждении Порядка биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики» от 27 августа 2014 года № 492.

В этой связи доводы заявителей о противоречии части 2 статьи 5 оспариваемого Закона части 3 статьи 5, части 3 статьи 29 Конституции Кыргызской Республики являются необоснованными.

7. В соответствии с положениями Закона Кыргызской Республики «О биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики» держателем базы биометрических данных является государственный орган, уполномоченный Правительством Кыргызской Республики (абзац 3 статьи 3 Закона), а база биометрических данных является собственностью Кыргызской Республики (часть 1 статьи 6 Закона).

Организация и порядок деятельности Правительства Кыргызской Республики, согласно части 2 статьи 88 Конституции Кыргызской Республики, определяются конституционным законом. Согласно части 2 статьи 11 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Правительстве Кыргызской Республики», Правительство Кыргызской Республики, исходя из своих полномочий, указанных в конституционном Законе, распределяет функции по их реализации между министерствами, государственными комитетами, административными ведомствами и местными государственными администрациями. В этой связи оспариваемая норма

№ 11-Р

Закона о возложении на Правительство Кыргызской Республики определения уполномоченного государственного органа не выходит за рамки конституционных установлений.

Конституцией Кыргызской Республики признается разнообразие форм собственности и гарантируется равная правовая защита частной, государственной, муниципальной и иных форм собственности (часть 1 статьи 12). Каждый имеет право на владение, пользование и распоряжение своим имуществом, результатами своей деятельности. Интеллектуальная собственность охраняется законом.

В соответствии с Законом Кыргызской Республики «О правовой охране программ для электронных вычислительных машин и баз данных» база данных – это объективная форма представления и организации совокупности данных, систематизированных таким образом, чтобы эти данные могли быть найдены и обработаны с помощью ЭВМ. В соответствии со статьей 5 указанного Закона авторское право на базу данных, состоящую из материалов, не являющихся объектами авторского права, принадлежит лицам, создавшим эту базу. Поэтому закрепление прав на базу данных за государством не может быть признано нарушением Конституции Кыргызской Республики, особенно когда предоставление и получение сведений из базы биометрических данных осуществляются только в случаях, предусмотренных законом.

Таким образом, закрепление прав на базу данных за Кыргызской Республикой направлено лишь на устранение неопределенности в порядке управления данным имуществом и не может служить основанием для нарушения чьих-либо конституционных прав.

8. Оспариваемые нормы (часть 3 статьи 6 и статья 7) Закона, регулирующие порядок представления и получения сведений из базы биометрических данных, по мнению заявителей, нарушают конституционные положения о гарантиях безопасности информации о частной жизни человека и гражданина (часть 3 статьи 29).

Биометрические данные являются особо чувствительной категорией персональных данных, незаконное использование которых создает угрозу и может нанести существенный вред правам и законным интересам субъектов этих данных. В этой связи законодателем в части 2 статьи 6 Закона предусмотрена защита биометрических данных законами Кыргызской Республики «Об

№ 11-Р

информации персонального характера», «Об информатизации», «О защите государственных секретов Кыргызской Республики». Соответственно, уполномоченный государственный орган, в ведении которого находятся сбор, хранение, использование и распространение биометрических данных, должен обеспечить неукоснительное исполнение указанных законов для исключения несанкционированного доступа к базе данных.

В соответствии с частью 3 статьи 29 Конституции Кыргызской Республики использование и распространение конфиденциальной информации, информации о частной жизни человека без его согласия допускаются только в случаях, установленных законом. В связи с чем норма части 3 статьи 6 оспариваемого Закона в части установления порядка представления информации о частной жизни человека, регулируемого законами Кыргызской Республики, не противоречат части 3 статьи 29 Конституции Кыргызской Республики, тогда как установление такого порядка иными нормативными правовыми актами недопустимо.

Часть 2 статьи 7 оспариваемого Закона, предусматривающая получение информации о биометрических данных без согласия субъекта в случаях, предусмотренных законодательством Кыргызской Республики, не противоречит части 3 статьи 29 Конституции Кыргызской Республики при условии, что под понятием «законодательство» подразумеваются только законы Кыргызской Республики.

Иное понимание оспариваемых норм Закона (часть 3 статьи 6, часть 2 статьи 7) может привести к нарушению конституционной гарантии обеспечения безопасности персональных данных, конституционных прав и свобод человека и гражданина. В целях исключения двусмысленности в понимании и применении оспариваемых норм законодателю следует внести соответствующие изменения в Закон Кыргызской Республики «О биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики».

Учитывая вышеизложенное, требование об обязательности биометрической регистрации граждан, установленное Законом Кыргызской Республики «О биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики», направлено на удовлетворение как интересов граждан, так и публичных интересов общества, и такое ограничение права является пропорциональным и соразмерным, принято в пределах конституционных требований.

№ 11-Р

На основании изложенного и руководствуясь пунктом 1 части 6 статьи 97 Конституции Кыргызской Республики, статьями 42, 46, 47, 48, 51 и 52 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

РЕШИЛА:

1. Признать положения части 1, пункта 2 части 2 статьи 2, абзаца 3 статьи 3, пунктов 1, 2 статьи 4, частей 1, 2 статьи 5, частей 1, 3 статьи 6, статьи 7 Закона Кыргызской Республики «О биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики» не противоречащими части 3 статьи 5, статье 6, частям 1, 2 статьи 16, частям 1, 3 статьи 20, части 1 статьи 24, частям 1, 3, 4 статьи 29, пункту 1 части 1 статьи 52 Конституции Кыргызской Республики.

2. Жогорку Кенешу Кыргызской Республики внести в Закон Кыргызской Республики «О биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики» соответствующие изменения и дополнения, вытекающие из мотивировочной части настоящего Решения.

3. Решение окончательное и обжалованию не подлежит, вступает в силу с момента провозглашения.

4. Решение обязательно для всех государственных органов, органов местного самоуправления, должностных лиц, общественных объединений, юридических и физических лиц и подлежит исполнению на всей территории республики.

5. Опубликовать настоящее решение в официальных изданиях органов государственной власти, на официальном сайте Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики и в «Вестнике Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики».

**КОНСТИТУЦИОННАЯ ПАЛАТА
ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

РЕШЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

по делу о проверке конституционности нормативно-го положения части 2 статьи 14 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики», выраженного словами «и прошедшие биометрическую регистрацию в порядке, установленном законодательством», в связи с обращением граждан Осмоналиевой Айнуры Мусаевны, Осмонбаева Бектура Камильевича, Суталиновой Гульзар Абдыбековны

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики в составе: председательствующего - судьи Касымалиева М. Ш., судей Айдарбековой Ч. А., Бобукеевой М. Р., Киргизбаева К. М., Мамырова Э. Т., Нарынбековой А. О., Осмонбаева Э. Ж., Осмоновой Ч. О., Саалаева Ж. И., при секретаре Джолгокпаевой С. А., с участием:

обращающейся стороны – Осмоналиевой А. М., Осмонбаева Б. К., Суталиновой Г. А.;

стороны ответчика - Болджуровой С. С., представляющей интересы Жогорку Кенеша Кыргызской Республики по доверенности;

иных лиц – Бекбасарова Р. Б. - представителя Центральной комиссии по выборам и проведению референдумов Кыргызской Республики по доверенности; Кучумкулова Б. А. – представителя Государственной регистрационной службы при Правительстве Кыргызской Республики по доверенности,

руководствуясь частями 1, 6 статьи 97 Конституции Кыргызской Республики, статьями 4, 18, 19, 37, 42 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», рассмотрела в открытом судебном заседании дело о проверке конституционности нормативного положения части 2 статьи 14 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики», выраженного словами «и прошедшие биометрическую регистрацию в порядке, установленном законодательством».

Поводом к рассмотрению дела явилось ходатайство граждан Осмоналиевой А. М., Осмонбаева Б. К., Суталиновой Г. А.

Основанием к рассмотрению данного дела явилась обнаруженная неопределенность в вопросе о том, соответствует ли Конституции

№ 12-Р

Кыргызской Республики нормативное положение части 2 статьи 14 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики», выраженное словами «и прошедшие биометрическую регистрацию в порядке, установленном законодательством».

Заслушав информацию судьи-докладчика Мамырова Э. Т., проводившего подготовку дела к судебному заседанию и исследовав представленные материалы, Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

У С Т А Н О В И Л А:

В Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики 4 мая 2015 года поступило ходатайство граждан Осмоналиевой А. М., Осмонбаева Б. К., Суталиновой Г. А. о признании нормативного положения части 2 статьи 14 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики», выраженного словами «и прошедшие биометрическую регистрацию в порядке, установленном законодательством», противоречащим частям 1, 2, 4 статьи 2, частям 1, 3 статьи 20, пункту 2 части 1 статьи 52 Конституции Кыргызской Республики.

В своем ходатайстве заявители указывают, что оспариваемая норма допускает включение граждан в списки избирателей только в случае сдачи биометрических данных, что является необоснованным ограничением активного избирательного права граждан, гарантированного Конституцией Кыргызской Республики. По мнению заявителей, для участия в выборах, исходя из нормативного содержания статей 2 и 52 Конституции Кыргызской Республики, установлены только два требования – это возраст и наличие гражданства Кыргызской Республики. Для подтверждения указанных сведений необходимо лишь наличие паспорта гражданина Кыргызской Республики. Каких-либо других ограничений и требований Конституция Кыргызской Республики не содержит. Соответственно, для граждан Кыргызской Республики, достигших 18 лет, право избирать является абсолютным и не может быть ограничено. В связи с чем часть 2 статьи 14 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики»,

№ 12-Р

предусматривающая включение в список избирателей граждан, прошедших биометрическую регистрацию, является ограничением активного избирательного права, гарантируемого Конституцией Кыргызской Республики.

Субъекты обращения отмечают, что при регулировании общественных отношений, включая избирательные, законодатель связан конституционным принципом соразмерности и вытекающими из него требованиями адекватности и пропорциональности используемых ограничений. Конституционные нормы, допускающие ограничение закрепленных в Конституции Кыргызской Республики прав, не означают возможность посягательства на само существо того или иного права законодателем, приводящего к утрате его реального содержания. Законодатель должен использовать ограничения прав только в конституционно признаваемых целях. Однако введение законодателем требования о включении в список избирателей граждан Кыргызской Республики, прошедших биометрическую регистрацию, как одного из способов защиты от фальсификации выборов, является несоразмерным ограничением избирательного права граждан, которое по своей сути является абсолютным.

В связи с этим заявители просят признать нормативное положение части 2 статьи 14 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики», изложенное словами «и прошедшие биометрическую регистрацию в порядке, установленном законодательством», противоречащим частям 1, 2, 4 статьи 2, частям 1, 3 статьи 20, пункту 2 части 1 статьи 52 Конституции Кыргызской Республики.

Определением коллегии судей от 28 мая 2015 года ходатайство заявителей было принято к производству.

В судебном заседании обращающаяся сторона внесла дополнение в ходатайство в части правового обоснования неконституционности оспариваемого нормативного положения части 2 статьи 14 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики» и считает, что оно входит в противоречие с общепризнанными принципами и нормами международного права, являющимися составной частью правовой системы Кыргызской Республики. Также обращающаяся сторона просит признать оспариваемое нормативное положение противоречащим частям 1, 2

№ 12-Р

статьи 16 Конституции Кыргызской Республики ввиду его дискриминационности по отношению к лицам, не сдавшим биометрические данные, и удовлетворить их требование в полном объеме.

Представитель стороны – ответчика, не согласившись с доводами обращающейся стороны, считает, что оспариваемая норма конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики» не противоречит Конституции Кыргызской Республики.

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики, обсудив доводы сторон и исследовав материалы дела, а также выслушав пояснения иных лиц, пришла к следующим выводам.

1. В соответствии с частью 4 статьи 19 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики выносит акты по предмету, затронутому в обращении, лишь в отношении той части нормативного правового акта, конституционность которой подвергается сомнению.

Таким образом, предметом рассмотрения Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики по данному делу является нормативное положение части 2 статьи 14 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики», выраженное словами «и прошедшие биометрическую регистрацию в порядке, установленном законодательством».

Конституционный Закон Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики» от 2 июля 2011 года № 68 опубликован в газете «Эркин-Тоо» от 5 июля 2011 года № 54, принят в соответствии с порядком, установленным законодательством, внесен в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики и является действующим.

2. Согласно Конституции Кыргызской Республики, народ Кыргызстана осуществляет свою власть непосредственно на выборах и референдумах, а также через систему государственных органов и органов местного самоуправления; граждане имеют право избирать и быть избранными в органы государственной власти и органы местного самоуправления; выборы являются свободными, выборы депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, Президента

№ 12-Р

Кыргызской Республики, депутатов представительных органов местного самоуправления проводятся на основе всеобщего равного и прямого избирательного права при тайном голосовании (части 2, 4 статьи 2, пункт 2 части 1 статьи 52).

Приведенные положения Конституции Кыргызской Республики корреспондируют общепризнанным принципам и нормам международного права, являющимся в силу части 3 статьи 6 Конституции Кыргызской Республики составной частью ее правовой системы. Так, Всеобщая декларация прав человека предусматривает, что каждый человек имеет право принимать участие в управлении своей страной непосредственно или через посредство свободно избранных представителей. Воля народа должна быть основой власти правительства; эта воля должна находить себе выражение в периодических и нефальсифицированных выборах, которые должны проводиться при всеобщем и равном избирательном праве путем тайного голосования, обеспечивающего свободу голосования (пункты 1, 3 статьи 21). В Международном пакте о гражданских и политических правах указано о праве каждого гражданина на участие без какой бы то ни было дискриминации и без необоснованных ограничений в ведении государственных дел как непосредственно, так и через посредство свободно выбранных представителей, голосовать и быть избранным на подлинных периодических выборах, производимых на основе всеобщего и равного избирательного права при тайном голосовании и обеспечивающих свободное волеизъявление избирателей (пункты «а», «b» статьи 25). В Конвенции о стандартах демократических выборов, избирательных прав и свобод в государствах-участниках Содружества Независимых Государств от 7 октября 2002 года отмечено, что соблюдение принципа всеобщего избирательного права означает следующее: каждый гражданин по достижении установленного конституцией, законами возраста имеет право избирать и быть избранным в органы государственной власти, органы местного самоуправления, иные органы народного (национального) представительства, на выборные должности на условиях и в порядке, предусмотренном конституцией и законами; каждому гражданину гарантируется право на получение информации о включении его в список избирателей, на уточнение этой информации в целях обеспечения ее полноты и достоверности, на обжалование в установленном законодательством порядке отказа на включение его в список избирателей (пункты «а», «г» статьи 2).

№ 12-Р

Конкретизируя вышеприведенные конституционные положения, конституционный Закон Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики» в соответствии с общепризнанными принципами и нормами международного права раскрывает конституционные принципы участия граждан в выборах, определил избирательные права граждан Кыргызской Республики и их гарантии, отношения, связанные с подготовкой и проведением выборов Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики.

В частности, конституционный принцип всеобщности избирательного права означает, что в стране не допускается какая-либо дискриминация в данной области и избирательные права закрепляются за всеми дееспособными гражданами, достигшими определенного возраста. Этот принцип исключает возможность лишения или ограничения избирательных прав гражданина по признакам пола, расы, национальности, инвалидности, образования, должностного и имущественного положения, вероисповедания, политических и иных убеждений. Вместе с тем этот принцип не исключает практики недопущения к выборам несовершеннолетних, лиц, признанных судом недееспособными или находящихся в местах лишения свободы, поскольку их сознательное, свободное или самостоятельное волеизъявление не может быть обеспечено. В связи с чем активное избирательное право не носит абсолютного характера.

Принцип равного избирательного права означает, что граждане участвуют в выборах на равных основаниях и имеют равные условия для голосования. Равенство на выборах достигается тем, что гражданин может быть включен в списки избирателей только по одному избирательному участку и участвовать в голосовании только один раз, его волеизъявление имеет такое же значение, как и волеизъявление других граждан.

Таким образом, указанные конституционные принципы являются базовыми и лежат в основе правового регулирования избирательного процесса.

3. Выборы, как высшая форма проявления демократии, представляют собой важнейшую составляющую механизма осуществления государственной власти. При этом права избирателей и обязанности государства взаимообусловлены. Так, если граждане, участвуя в выборах и реализуя свое право избирать, участвуют в формировании

№ 12-Р

государственных органов и органов местного самоуправления, то государство, реализуя волю народа, обязуется обеспечить принципы периодичности и обязательности, справедливости, подлинности и свободы выборов, свободу волеизъявления избирателей, открытый и гласный характер выборов.

При этом следует отметить, что составление списков избирателей является составной частью механизма проведения выборов и обеспечения их справедливости и честности.

Право гражданина быть включенным в списки избирателей имеет непосредственную связь с правом принимать участие в свободных выборах. На основании данных об избирателях, полученных избирательными комиссиями от органов, ответственных за регистрацию и учет избирателей, в ходе избирательных кампаний образуются избирательные округа, избирательные участки, составляются списки избирателей, на основании которых осуществляется реализация активного избирательного права граждан Кыргызской Республики.

В мировой практике существует два подхода к составлению списков избирателей: заявительный и императивный подходы. В соответствии с заявительным подходом гражданин должен сам заботиться о своем включении в списки избирателей и регистрироваться в компетентных органах. Императивный подход подразумевает, что данные об избирателе автоматически включаются в соответствующие списки при достижении им необходимого возраста, а ответственность за это возлагается на уполномоченный орган.

Действовавший на предыдущих выборах императивный подход к составлению списков избирателей, когда составление таких списков возлагалось на Центральную комиссию по выборам и проведению референдумов Кыргызской Республики, имел определенные недостатки. В частности, этот подход не обеспечивал в полной мере достоверность списков избирателей ввиду неэффективности механизмов сбора информации о всех лицах, достигших избирательного возраста, выявления и исключения из списков избирателей умерших и повторного ввода одних и тех же избирателей по разным избирательным участкам, а также отслеживания перемещения избирателей как внутри страны, так и за ее пределами. Вышеперечисленные недостатки ранее действовавшего подхода к составлению списков избирателей в той или иной мере вызывали у участников выборных процессов сомнения в точности количества избирателей, которые имели системный характер.

№ 12-Р

В обзоре избирательного законодательства и практики государств-участников ОБСЕ от 15 октября 2013 года, подготовленном Бюро по демократическим институтам и правам человека ОБСЕ, относительно Кыргызстана отмечено «отсутствие прозрачных и официальных правил по управлению системой регистрации избирателей в Кыргызстане, что создает потенциальные риски манипуляции списками избирателей». В связи с этим законодателем в конституционном Законе Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики» введен новый порядок составления списков избирателей, сочетающий в себе как заявительный, так и императивный подходы, направленные на исключение возможности двойного или множественного ввода в списки избирателей одного и того же лица, предусмотрен механизм отслеживания избирателей в связи с изменением места их жительства на основе Единого государственного реестра населения и возложена эта работа на уполномоченный государственный орган в сфере регистрации населения.

Новый подход к составлению списков избирателей, предусмотренный статьей 14 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики», для участия в предстоящих парламентских выборах требует от избирателей активных действий, связанных со сдачей биометрических данных в уполномоченном государственном органе, в ходе которой вместе с биометрическими данными, согласно Закону Кыргызской Республики «О биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики», осуществляется сбор и персональных данных. В последующем гражданин Кыргызской Республики, сдавший биометрические данные, включается в списки избирателей автоматически, без совершения каких-либо дополнительных действий. Такой подход законодателя в составлении списков избирателей означает, что, избиратель, обладающий активным избирательным правом и сдавший биометрические данные, включенный в Единый государственный реестр населения, освобождается в последующем от дальнейшего подтверждения своего намерения участвовать в выборном процессе.

Требование об обязательности биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики для составления актуализированного списка избирателей при рассмотрении обращений о конституционности отдельных нормативных положений Закона Кыргызской

№ 12-Р

Республики «О биометрической регистрации граждан Кыргызской Республики» решением Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 14 сентября 2015 года признано не противоречащим Конституции Кыргызской Республики.

Следует отметить, что положение конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики» о включении в списки избирателей граждан Кыргызской Республики, прошедших биометрическую регистрацию (часть 2 статьи 14), обусловлено не только необходимостью составления актуализированного списка избирателей, но и последующей идентификацией избирателя по его биометрическим и персональным данным. Согласно части 2 статьи 31 указанного конституционного Закона, выдача избирательного бюллетеня производится после идентификации избирателя по биометрическим и персональным данным.

Именно в связи с этим законодателем при раскрытии понятия всеобщности избирательного права в части 5 статьи 3 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики» указано, что граждане реализуют свои права избирать и быть избранными при соблюдении требований, установленных данным конституционным Законом.

Таким образом, оспариваемую норму конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики» о включении в списки избирателей граждан Кыргызской Республики, обладающих на день голосования активным избирательным правом и прошедших биометрическую регистрацию, следует рассматривать как требование к избирателю, необходимое для реализации им активного избирательного права, не нарушающего при этом принципов всеобщности, равенности избирательного права, права граждан избирать и быть избранными в органы государственной власти и органы местного самоуправления, закрепленного в части 4 статьи 2, пункте 2 части 1 статьи 52 Конституции Кыргызской Республики.

Соответственно, реализация активного избирательного права не ограничивается, а обуславливается совершением определенных действий со стороны избирателей для включения их в списки избирателей. Тем более данное требование не может рассматриваться

№ 12-Р

как дискриминация, поскольку отсутствует различие в правах и обязанностях человека по определенному признаку.

При этом каждый гражданин, достигший избирательного возраста, в соответствии со статьей 15 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики» вправе ознакомиться со списком избирателей и в случае обнаружения отсутствия его в списке избирателей, любой ошибки или неточности в нем вправе обратиться не позднее 15 календарных дней до дня голосования в соответствующую участковую избирательную комиссию с заявлением, приложив копии подтверждающих их документов. В случае отсутствия биометрических данных избирателя избиратель направляется в уполномоченный государственный орган для прохождения биометрической регистрации. Таким образом, законодателем предусмотрена возможность получения и уточнения информации об избирателе. Это норма корреспондирует со статьей 2 Конвенции о стандартах демократических выборов, избирательных прав и свобод в государствах-участниках Содружества Независимых Государств, которой гарантируется каждому право на получение информации о включении его в список избирателей, на уточнение этой информации в целях обеспечения ее полноты и достоверности, на обжалование в установленном законодательством порядке отказа на включение его в список избирателей.

Предпринятые законодателем новеллы в конституционном Законе Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики» в составлении списков избирателей, порядке получения бюллетеня для голосования, где используется технология идентификации с применением биометрических данных, направлены на проведение честных, свободных и прозрачных выборов, исключающих возможность фальсификации их результатов, и соотносятся с положениями Всеобщей декларации прав человека: «Воля народа должна быть основой власти правительства; эта воля должна находить себе выражение в периодических и нефальсифицированных выборах, которые должны проводиться при всеобщем и равном избирательном праве путем тайного голосования или же посредством других равнозначных форм, обеспечивающих свободу голосования.» (пункт 3 статьи 21).

В решении Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 14 сентября 2015 года указано, что «Выборы как

№ 12-Р

основа конституционного строя в сфере организации и функционирования государственной власти являются объектом национальной безопасности. Периодическое проведение выборов представительных органов выступает гарантом своевременного воспроизводства институтов государственной власти и местного самоуправления и обеспечивает стабильность конституционного строя. Выборы служат индикатором доверия народа к власти и важнейшим способом ее легитимации. В то же время, в силу социально–политической значимости выборов, они могут стать объектом противоправных устремлений различных групп и отдельных лиц, направленных на фальсификацию результатов выборов, посредством манипуляции с голосами избирателей, что может, как показывает новейшая история страны, привести к различным социально-политическим потрясениям, способным нанести ущерб национальной безопасности Кыргызской Республики. Поэтому государство вправе разрабатывать и использовать различные инструменты обеспечения прозрачности, честности и справедливости проводимых выборов. Одним из таких инструментов может являться использование новых технологий в составлении актуализированного списка избирателей.»

Закрепление в законе соответствующих механизмов, средств и методов, выработка избирательных процедур должны осуществляться с учетом исторических, социально-политических условий, складывающихся на том или ином этапе развития страны. Поэтому определенные детали избирательных процедур, неприемлемые в одних условиях, могут быть допустимыми и эффективными в других условиях.

В связи с изложенным оспариваемое заявителями нормативное положение статьи 14 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики» не посягает на само существо активного избирательного права граждан Кыргызской Республики и не приводит к утрате его реального содержания. Избиратель должен осмысленно принимать решение о своем участии или неучастии в тех или иных выборах и делать свой выбор, понимая, что от его голоса вместе с голосами других избирателей зависит выбор дальнейшего пути развития не только общества и государства в целом, но и его личной жизни. Именно в силу этого каждый избиратель должен проявить гражданскую ответственность как на стадии составления списков избирателей, так и в процессе голосования.

№ 12-Р

Доводы субъекта обращения о том, что оспариваемое нормативное положение противоречит общепризнанным принципам и нормам международного права, также не состоятельны по основаниям, указанным в пунктах 2, 3 настоящего решения.

На основании изложенного и руководствуясь пунктом 1 части 6 статьи 97 Конституции Кыргызской Республики, статьями 42, 46, 47, 48, 51 и 52 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

Р Е Ш И Л А:

1. Признать нормативное положение части 2 статьи 14, выраженное словами «и прошедшие биометрическую регистрацию в порядке, установленном законодательством», не противоречащим частям 1, 2, 4 статьи 2, частям 1, 2 статьи 16, частям 1, 3 статьи 20, пункту 2 части 1 статьи 52 Конституции Кыргызской Республики.

2. Решение окончательное и обжалованию не подлежит, вступает в силу с момента провозглашения.

3. Решение обязательно для всех государственных органов, органов местного самоуправления, должностных лиц, общественных объединений, юридических и физических лиц и подлежит исполнению на всей территории республики.

4. Опубликовать настоящее решение в официальных изданиях органов государственной власти, на официальном сайте Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики и в «Вестнике Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики».

**КОНСТИТУЦИОННАЯ ПАЛАТА
ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

ОСОБОЕ МНЕНИЕ

судьи Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики Осмонбаева Э.Ж. по делу о проверке конституционности части 2 статьи 14 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики» в связи с обращением граждан Осмоналиевой Айнуры Мусаевны, Осмонбаева Бектура Камильевича, Суталиновой Гульзар Абдыбековны

Выборы, как высшая форма проявления демократии, представляют собой важнейшую форму участия всех граждан в общественно-политической жизни государства, являются важным институтом легитимности ее политической системы, а самое главное, механизмом реализации принципа народовластия.

Народ Кыргызстана является носителем суверенитета и единственным источником государственной власти в Кыргызской Республике; народ Кыргызстана осуществляет свою власть непосредственно на выборах и референдумах, а также через систему государственных органов и органов местного самоуправления; государственная власть в Кыргызской Республике основывается на принципе верховенства власти народа (части 1, 2 статьи 2, пункт 1 статьи 3 Конституции Кыргызской Республики).

Таким образом, выборы (и референдумы) фактически являются единственной формой непосредственного осуществления власти народом Кыргызстана. Избиратель, голосуя, прежде всего реализует свое

субъективное право голоса, принадлежащее ему в силу наличия у него небольшой частицы общего народного суверенитета. Исходя из смысла вышеуказанных конституционных установлений, активное избирательное право граждан Кыргызской Республики должно рассматриваться не просто как политическое право граждан, а, прежде всего, как основополагающий механизм построения системы государственной власти в Кыргызской Республике, поэтому лишение граждан в какой-бы то ни было форме возможности участвовать в выборах должно расцениваться как посягательство на конституционный принцип народного суверенитета.

Естественно, право избирать может ограничиваться определенными условиями, связанными с гражданством, возрастом, психической недееспособностью или судимостью и пребыванием в местах лишения свободы. Международные стандарты в области избирательного права также допускают такую возможность. Вместе с тем, такие ограничения не могут носить дискриминационного

характера и ограничивать права до такой степени, чтобы они теряли свое реальное содержание и препятствовали свободному волеизъявлению граждан.

В системе правовых норм, регулирующих отношения, связанные с подготовкой и проведением выборов, списки избирателей являются важным инструментом реализации активного избирательного права, поскольку на их основе гражданину выдается бюллетень и, тем самым, предоставляется возможность проголосовать.

В решении от 14 сентября 2015 года Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики признала допустимым право государства разрабатывать и использовать различные инструментарию для обеспечения прозрачности, честности и справедливости выборов, в том числе посредством использования новых технологий, и что биометрическая регистрация граждан может служить одним из инструментов при составлении списка избирателей. Однако принятая методика включения гражданина в список избирателей не должна посягать на саму суть активного избирательного права и не становится непреодолимым препятствием на пути ее реализации.

Нельзя отождествлять всеобщее избирательное право, носящее фундаментальный характер, с другими нормами избирательного права, в том

числе регулируемыми такие процедурные вопросы, как порядок составления списка избирателей. Все принципы и нормы избирательного права не просто не должны противоречить принципу всеобщности избирательного права и нарушать его, а должны быть направлены исключительно на его воплощение в жизнь. Право избирать, в конечном счете должно обладать свойством непреодолимости.

Между тем в результате обязательной биометрической регистрации из списка избирателей исключаются граждане, не желающие по каким-либо причинам либо не имеющие возможности предоставления своих биометрических данных. Тем самым обязательность биометрической регистрации в соотносимости с целью составления списка избирателей является чрезмерной мерой государства, фактически лишаящей гражданина возможности участия в выборах.

Следовательно, если гражданин Кыргызской Республики как носитель части народного суверенитета отказывается от сдачи своих биометрических данных, но в то же время не отказывается от своего активного избирательного права, государство обязано создать все возможные условия для реализации избирательного права такого гражданина.

Таким образом, нормативное положение, установленное в части 2 статьи 14 конституционного Закона

Особое мнение
судьи Конституционной палаты Верховного суда
Кыргызской Республики
Осконбаева Э.Ж.

«О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики», своим непосредственным влиянием на возможность проголосовать приобрело полноценный статус ограничения фундаментального

конституционного права и не может никак рассматриваться лишь как требование к избирателю, необходимое для реализации его активного избирательного права.

Судья Э.Ж. Осконбаев

РЕШЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

по делу о проверке конституционности части 2 статьи 53 Закона Кыргызской Республики «О недрах», пункта 12 Положения о порядке уплаты и исчисления платежа за удержание лицензий на право пользования недрами, утвержденного постановлением Правительства Кыргызской Республики «Об утверждении нормативных правовых актов в сфере недропользования» от 14 декабря 2012 года № 834, в связи с обращением общества с ограниченной ответственностью «Палладекс КР» и закрытого акционерного общества «Текстоник»

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики в составе: председательствующего - судьи Касымалиева М.Ш., судей Абдиева К., Айдарбековой Ч.А., Бобукеевой М.Р., Киргизбаева К.М., Мамырова Э.Т., Нарынбековой А.О., Осмонбаева Э.Ж., Осмоновой Ч.О., Саалаева Ж.И., при секретаре Толобалдиеве М.Э. с участием:

- обращающейся стороны - Токтакуновой Т.А., представляющей интересы общества с ограниченной ответственностью «Палладекс КР» и закрытого акционерного общества «Текстоник» по доверенности;

- стороны-ответчика - Ырысбекова Т.Ы., представляющего интересы Жогорку Кенеша Кыргызской Республики по доверенности, Акматалиева А.И., представителя Правительства Кыргызской Республики по доверенности;

- иного лица - представителя Государственного агентства по геологии и минеральным ресурсам при Правительстве Кыргызской Республики Муканова Э.Т. по доверенности,

руководствуясь частями 1, 6, 8, 9 и 10 статьи 97 Конституции Кыргызской Республики, статьями 4, 18, 19, 37 и 42 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», рассмотрела в открытом судебном заседании дело о проверке конституционности части 2 статьи 53 Закона Кыргызской Республики «О недрах» и пункта 12 Положения о порядке уплаты и исчисления платежа за удержание лицензий на право пользования недрами, утвержденного постановлением Правительства Кыргызской Республики «Об утверждении нормативных правовых актов в сфере недропользования» от 14

№ 13-Р

декабря 2012 года № 834, регламентирующих порядок исчисления сроков оплаты лицензионных платежей, осуществляемых от даты первоначальной выдачи лицензии, в том числе по лицензиям, выданным до вступления в силу Закона Кыргызской Республики «О недрах» от 9 августа 2012 года № 160.

Поводом к рассмотрению дела явились ходатайства общества с ограниченной ответственностью «Палладекс КР» в лице Токтакуновой Т. А. и закрытого акционерного общества «ТекстониК» в лице управляющего директора Чжана Цзе и представителя по доверенности Токтакуновой Т.А.

Основанием к рассмотрению данного дела явилась обнаружившаяся неопределенность в вопросе о том, соответствуют ли Конституции Кыргызской Республики часть 2 статьи 53 Закона Кыргызской Республики «О недрах» и пункт 12 Положения о порядке уплаты и исчисления платежа за удержание лицензий на право пользования недрами, утвержденного постановлением Правительства Кыргызской Республики «Об утверждении нормативных правовых актов в сфере недропользования» от 14 декабря 2012 года № 834.

Заслушав информацию судьи-докладчика Бобукеевой М.Р., проводившей подготовку дела, и исследовав представленные материалы, Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

УСТАНОВИЛА:

В Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики 25 августа 2014 года обратилась Токтакунова Т.А. в интересах общества с ограниченной ответственностью «Палладекс КР» о признании части 2 статьи 53 Закона Кыргызской Республики «О недрах», пункта 12 Положения о порядке уплаты и исчисления платежа за удержание лицензий на право пользования недрами, утвержденного постановлением Правительства Кыргызской Республики «Об утверждении нормативных правовых актов в сфере недропользования» от 14 декабря 2012 года № 834, противоречащими части 5 статьи 6, частям 1 и 3 статьи 20 Конституции Кыргызской Республики.

Из ходатайства Токтакуновой Т.А. следует, что общество с ограниченной ответственностью «Палладекс КР» представляет собой юридическое лицо, основным видом деятельности которого является поиск и разведка месторождений полезных ископаемых

№ 13-Р

на основании соответствующих лицензий. На момент получения лицензий на право пользования недрами действовал Закон Кыргызской Республики «О недрах» от 24 июня 1997 года, в соответствии с которым предусматривалось два вида налоговых платежей: бонус и роялти.

Законом Кыргызской Республики «О недрах» от 9 августа 2012 года введен новый неналоговый платеж, методика расчета которого определена Положением о порядке уплаты и исчисления платежа за удержание лицензий на право пользования недрами, утвержденным постановлением Правительства Кыргызской Республики от 14 декабря 2012 года № 834.

В соответствии с вышеуказанными нормативными правовыми актами исчисление сроков для определения размеров оплаты лицензионных платежей по лицензиям, выданным до вступления в силу Закона Кыргызской Республики «О недрах» от 9 августа 2012 года № 160, осуществляется от даты первоначальной выдачи лицензии.

Заявитель считает, что в связи с предоставлением расчетов платы за удержание лицензии на право пользования недрами отягчается ответственность, тем самым нарушаются права и интересы общества с ограниченной ответственностью «Палладекс КР».

Определением коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 7 октября 2014 года ходатайство Токтакуновой Т.А. в интересах общества с ограниченной ответственностью «Палладекс КР» было принято к производству.

В Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики 15 октября 2014 года поступило ходатайство закрытого акционерного общества «Текстоник» в лице управляющего директора Чжана Цзе и представителя по доверенности Токтакуновой Т.А. о признании части 2 статьи 53 Закона Кыргызской Республики «О недрах», пункта 12 Положения о порядке уплаты и исчисления платежа за удержание лицензий на право пользования недрами, утвержденного постановлением Правительства Кыргызской Республики от 14 декабря 2012 года № 834, противоречащими части 5 статьи 6, частям 1 и 3 статьи 20 Конституции Кыргызской Республики.

Доводы закрытого акционерного общества «Текстоник» аналогичны доводам, приведенным в ходатайстве общества с ограниченной ответственностью «Палладекс КР».

Из ходатайства и приложенных к нему материалов следует, что закрытое акционерное общество «Текстоник» является

№ 13-Р

юридическим лицом, основным видом деятельности которого является поиск, геологоразведка, разработка, добыча и обогащение полезных ископаемых, владеющим лицензиями на право пользования недрами с целью геологического изучения.

По мнению заявителя, расчет платы за удержание лицензии на право пользования недрами отягчает ответственность, тем самым нарушает права и законные интересы закрытого акционерного общества «Текстоник».

Определением коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 3 ноября 2014 года ходатайство закрытого акционерного общества «Текстоник» было принято к производству.

Поскольку вышеуказанные ходатайства касаются одного и того же предмета, определением судьи-докладчика от 13 ноября 2014 года на основании пункта 6 части 1 статьи 30 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» требования общества с ограниченной ответственностью «Палладекс КР» и закрытого акционерного общества «Текстоник» были соединены в одно конституционное судопроизводство.

В судебном заседании обращающаяся сторона поддержала свои требования и просила их удовлетворить.

Представители стороны-ответчика не согласились с доводами обращающейся стороны, считают их необоснованными и просят ходатайства оставить без удовлетворения.

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики, обсудив доводы сторон, выслушав информацию иного лица и исследовав материалы дела, пришла к следующим выводам.

1. В соответствии с частью 4 статьи 19 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики выносит акты по предмету, затронутому в обращении лишь в отношении той части нормативного правового акта, конституционность которой подвергается сомнению.

Таким образом, предметом рассмотрения Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики по настоящему делу являются:

1) часть 2 статьи 53 Закона Кыргызской Республики «О недрах» следующего содержания:

№ 13-Р

«Исчисление сроков оплаты лицензионных платежей, в том числе в отношении лицензий на право пользования недрами, выданных до вступления в силу настоящего Закона, осуществляется от даты первоначальной выдачи лицензии».

Закон Кыргызской Республики «О недрах» от 9 августа 2012 года № 160 принят в порядке, установленном законодательством, опубликован в газете «Эркин Тоо» от 17 августа 2012 года № 73-74, внесен в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики и является действующим;

2) пункт 12 Положения о порядке уплаты и исчисления платежа за удержание лицензий на право пользования недрами, утвержденном постановлением Правительства Кыргызской Республики «Об утверждении нормативных правовых актов в сфере недропользования» от 14 декабря 2012 года № 834:

«Исчисление сроков для определения размеров оплаты лицензионных платежей по лицензиям, выданным до вступления в силу Закона Кыргызской Республики «О недрах» от 9 августа 2012 года № 160, осуществляется от даты первоначальной выдачи лицензии. При этом в учет берется только период фактического пользования лицензией».

Постановление Правительства Кыргызской Республики «Об утверждении нормативных правовых актов в сфере недропользования» от 14 декабря 2012 года № 834 принято в порядке, установленном законодательством Кыргызской Республики, опубликовано в газете «Эркин Тоо» от 25 декабря 2012 года № 115, внесено в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики и является действующим.

2. В соответствии с частью 5 статьи 12 Конституции Кыргызской Республики земля ее недра, воздушное пространство, воды, леса являются исключительной собственностью Кыргызской Республики.

В соответствии с частью 6 статьи 12 Конституции Кыргызской Республики пределы и порядок осуществления собственниками своих прав и гарантии их защиты определяются законом. Исходя из смысла указанных конституционных положений, порядок государственного правового регулирования в сфере недропользования осуществляется посредством принятия отдельного закона.

Положения статьи 3 Закона Кыргызской Республики «О недрах» корреспондируются конституционному установлению о том, что недра

№ 13-Р

являются исключительной собственностью Кыргызской Республики. Указанный Закон регулирует отношения, возникающие при пользовании недрами у государства, как собственника недр, с физическими и юридическими лицами, а также с другими государствами (статья 1).

При этом в основу отношений по предоставлению права использования недр положена лицензионная система, которая является одним из способов, с помощью которых государство осуществляет регулирование и контроль в сфере природопользования и охраны окружающей среды. Кроме того, правовой институт лицензирования является одним из средств обеспечения рационального использования недр, где устанавливаются обязательные для выполнения правила, регулирующие пользование недрами. Установление таких правил обусловлено тем, что правовые отношения в сфере пользования недрами носят публичный характер, который исходит из конституционной нормы, закрепленной в части 5 статьи 12 Конституции Кыргызской Республики, гласящей о необходимости использования недр в целях сохранения единой экологической системы как основы жизни и деятельности народа Кыргызстана, которые находятся под особой охраной государства.

Таким образом, целью лицензирования недропользования является обеспечение рационального и комплексного использования и охраны недр, что неоспоримо указывает на ее публично-правовую природу.

3. Наличие лицензий на тот или иной вид недропользования является основополагающим в вопросе определения плательщика соответствующего вида налога и неналоговых платежей.

В качестве юридического критерия отличия налога от неналогового обязательного платежа является признак нормативно-отраслевого регулирования, согласно которому налоговые отношения регламентируются нормами налогового законодательства, а неналоговые обязательные платежи - нормами других отраслей права.

Необходимо отметить, что неналоговые платежи, как и налоги, являются атрибутом публичной власти, представленной государством и местным органом самоуправления, поскольку основное предназначение вышеуказанных фискальных платежей - это формирование финансовых ресурсов публичной власти. В отличие от налогов, уплачиваемых и поступающих в государственный бюджет, неналоговые платежи могут уплачиваться также в пользу отдельных субъектов публичной власти.

№ 13-Р

Законом Кыргызской Республики «О неналоговых платежах» предусмотрено отчисление, которое является видом платежа, вносимого недропользователем в местный бюджет на развитие и содержание инфраструктуры местного значения. Так, согласно статье 19-2 указанного Закона порядок и сроки уплаты сумм платежа за удержание лицензии на право пользования недрами устанавливаются Правительством Кыргызской Республики, а платеж за удержание лицензии на право пользования недрами вносится недропользователем, получившим право на поиск и/или разведку, и/или разработку месторождений полезных ископаемых в Кыргызской Республике.

Вышеуказанный лицензионный неналоговый платеж представляет собой особый вид публично-правовых платежей, взимание которого не только направлено на удовлетворение фискального интереса государства, но и позволяет решать задачи комплексного эффективного и рационального использования и охраны недр.

Конституция Кыргызской Республики, как следует из ее статьи 13 во взаимосвязи со статьей 55, допускает взимание устанавливаемых законом обязательных публичных платежей в виде налогов и сборов. Вопрос о правовой природе обязательных платежей, как налоговых или неналоговых, приобретает характер конституционного, поскольку связан с понятием законно установленных налогов и сборов.

Таким образом, неналоговые платежи, как и налоги, являются конституционно допустимыми платежами публичного характера, установленными законом и уплачиваемыми в обязательном порядке. В связи с чем законодатель, исходя из дискреции, предоставленной Конституцией Кыргызской Республики, установил платеж за удержание лицензии на право пользования недрами в качестве экономического механизма стимулирования недропользователей к эффективному, быстрому освоению недр и направлен на поддержку местного бюджета для решения социально-экономических задач местного населения и региона.

4. Заявитель оспаривает порядок определения размеров оплаты лицензионных платежей, считая, что Жогорку Кенеш Кыргызской Республики и Правительство Кыргызской Республики ввели расчет платежа за удержание лицензий на право пользования недрами с приданием обратной силы периоду владения лицензией. В данном аспекте соразмерность установленного оспариваемой нормой

№ 13-Р

правового регулирования следует оценивать главным образом во взаимосвязи с принципами справедливости и подвижности налогообложения и иных обязательных неналоговых платежей.

Принцип справедливости означает, что права и обязанности субъектов общественных отношений должны быть равны как по содержанию, так и по социальной ценности, направленный на обеспечение учета личных и общественных интересов.

Юридический аспект принципа справедливости направлен на обеспечение справедливого администрирования налогов и обязательных неналоговых платежей. Экономический аспект данного принципа предполагает равное распределение налогового бремени, когда каждый налогоплательщик принимает материальное участие в финансировании потребностей государства соизмеримо доходам, получаемым им под покровительством и при поддержке государства.

Справедливое налогообложение должно строиться на основе гармоничного сочетания финансовых интересов государства, общества и налогоплательщиков.

Принцип подвижности налоговой системы означает, что налоги и неналоговые платежи могут изменяться исходя из социально-экономической ситуации страны и возможностей государства. При этом данный принцип не допускает придание обратной силы новым налогам и неналоговым платежам.

Таким образом, указанные принципы устанавливают невозможность придания обратной силы новым налогам и неналоговым платежам, а их введение обуславливается социально-экономической ситуацией страны с учетом интересов общества, государства и налогоплательщиков.

Законодатель, осуществляя правовое регулирование порядка уплаты и исчисления платежа за удержание лицензий на право пользования недрами, не вышел за рамки вышеуказанных принципов и в полной мере соответствует конституционному установлению, предусмотренному в части 5 статьи 6 Конституции Кыргызской Республики. Платеж за удержание лицензии, согласно части 3 статьи 53 Закона Кыргызской Республики «О недрах», взимается с момента вступления его в силу по методике, утвержденной Правительством Кыргызской Республики. Указанный Закон вступил в силу по истечении одного месяца с момента официального опубликования. Методика расчета лицензионного платежа, утвержденная Правительством Кыргызской Республики, определена в

№ 13-Р

соответствии с требованиями статьи 53 Закона Кыргызской Республики «О недрах» и предусматривает учет срока фактического владения лицензией на недропользование. Такой подход законодателя к определению размера платежа является справедливым и исключает преимущество одних недропользователей перед другими и ущемление прав недропользователей, только получивших право пользования недрами, над теми, кто получил это право ранее. Поэтому применённый законодателем подход в определении стоимости лицензионного платежа имеет отношение только к методике расчета платежа, через которую невозможно придать обратную силу платежу за удержание лицензии.

Кроме того, законодатель при внедрении нового механизма платежей за удержание лицензий на поиск, разведку и разработку месторождений полезных ископаемых предусмотрел адаптационный период недропользователям для оптимизации лицензионных площадей.

В связи с чем ошибочное утверждение субъекта обращения о придании обратной силы платежу за удержание лицензии путем определения размера оплаты с учетом фактического обладания лицензией является следствием неправильного понимания содержания оспариваемых норм.

5. Заявитель также указывает, что оспариваемыми нормами нарушается часть 1 статьи 20 Конституции Кыргызской Республики, которая устанавливает запрет на принятие законов, отменяющих или умаляющих права и свободы человека и гражданина.

Под умалением необходимо понимать принижение категориального и регулятивного значения качественных характеристик основного содержания этих прав, обусловленное их неправомерным ограничением.

В соответствии с частью 3 статьи 20 Конституции Кыргызской Республики запрещается установление ограничения прав и свобод в иных целях и в большей степени, чем это предусмотрено Конституцией Кыргызской Республики.

Данное положение должно рассматриваться в системной связи с положениями Конституции Кыргызской Республики, предусматривающими наличие законов как единственных правовых инструментов ограничения прав и свобод человека и гражданина (часть 2 статьи 20).

Конституционная палата приходит к выводу, что требования заявителей относительно признания оспариваемых норм,

№ 13-Р

противоречащими частям 1 и 3 статьи 20 Конституции Кыргызской Республики, являются необоснованными, так как не имеют непосредственной конституционной смысловой связи в связи с тем, что оспариваемые нормы устанавливают новые обязанности и не могут рассматриваться как нормы, умаляющие или ограничивающие права заявителей.

На основании вышеизложенного, руководствуясь пунктом 1 части 6, частями 8 и 9 статьи 97 Конституции Кыргызской Республики, статьями 41, 46, 47, 48, 51 и 52 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

РЕШИЛА:

1. Признать часть 2 статьи 53 Закона Кыргызской Республики «О недрах» и пункт 12 Положения о порядке уплаты и исчисления платежа за удержание лицензий на право пользования недрами, утвержденного постановлением Правительства Кыргызской Республики «Об утверждении нормативных правовых актов в сфере недропользования» от 14 декабря 2012 года № 834, не противоречащими части 5 статьи 6, частям 1 и 3 статьи 20 Конституции Кыргызской Республики.

2. Решение окончательное и обжалованию не подлежит, вступает в силу с момента провозглашения.

3. Решение обязательно для всех государственных органов, органов местного самоуправления, должностных лиц, общественных объединений, юридических и физических лиц и подлежат исполнению на всей территории Кыргызской Республики.

4. Опубликовать настоящее решение в официальных изданиях органов государственной власти, на официальном сайте Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики и в «Вестнике Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики».

**КОНСТИТУЦИОННАЯ ПАЛАТА
ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

ОСОБОЕ МНЕНИЕ

судьи Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики Айдарбековой Ч.А. на решение Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики по делу о проверке конституционности части 2 статьи 53 Закона Кыргызской Республики «О недрах», пункта 12 Положения «О порядке уплаты и исчисления платежа за удержание лицензий на право пользования недрами» утвержденного постановлением Правительства Кыргызской Республики от 14 декабря 2012 года №834 в связи с обращением общества с ограниченной ответственностью «Палладекс КР» и закрытого акционерного общества «Текстоник»

1. Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики, принимая решение по делу о проверке конституционности части 2 статьи 53 Закона Кыргызской Республики «О недрах», пункта 12 Положения «О порядке уплаты и исчисления платежа за удержание лицензий на право пользования недрами», утвержденного постановлением Правительства Кыргызской Республики от 14 декабря 2012 года №834, в связи с обращением общества с ограниченной ответственностью «Палладекс КР» и закрытого акционерного общества «Текстоник», недостаточно полно раскрыла некоторые принципы права, в связи с чем пришла к таким выводам, которые признают оспариваемые нормы не противоречащими Конституции Кыргызской Республики.

На данное решение имею особое мнение, которое строится, на следующих аргументах.

Конституция Кыргызской Республики, провозглашая страну

демократическим правовым государством, в котором высшей ценностью являются права и свободы человека, а основополагающей конституционной обязанностью государства – уважение, обеспечение и защита прав и свобод человека и гражданина, которые могут быть ограничены только законом и только в той мере, в какой это необходимо в целях защиты национальной безопасности, общественного порядка, охраны здоровья и нравственности населения, защиты прав и свобод других лиц (части 1, 2 статьи 16; часть 2 статьи 20), предъявляет тем самым особые требования к качеству законов, регулирующих взаимоотношения граждан с органами государственной власти.

Законодатель, к компетенции которого относится нормативно-правовое регулирование экономических отношений, в том числе налогов и сборов, обладает достаточно широкой дискрецией в выборе конкретных направлений и содержания налоговой политики, однако свобода

Особое мнение
судьи Конституционной палаты Верховного суда
Кыргызской Республики
Айдарбековой Ч.А.

его усмотрения при решении этих вопросов ограничивается общими и специальными конституционными принципами, которые определяют обращенные к нему при установлении правового регулирования требования.

Одним из таких требований является следование законодателя примату Конституции Кыргызской Республики, который означает, что законы и другие нормативные правовые акты должны приниматься на основе Конституции Кыргызской Республики, в соответствии с ее принципами и нормами; несоблюдение данного требования ведет к признанию таких законов и иных нормативных правовых актов противоречащими Конституции и, следовательно, к отмене действия таких актов на территории Кыргызской Республики (части 1, 2 статьи 6, часть 9 статьи 97 Конституции).

Следующий, не менее важный принцип, которому должен следовать законодатель – это соблюдение правового принципа «закон обратной силы не имеет». Данный принцип предполагает, что принимаемые законы и иные нормативные правовые акты не могут распространять свое действие на отношения, возникшие до вступления в силу закона или иного нормативного правового акта. Чаще всего действие данного принципа остро чувствуют субъекты правоотношений, чьи отношения подпадают под регулирование нормативных правовых актов, принимаемых в

различное время в течение длительности, возникших правоотношений. Характеризующими элементами придания обратной силы закону из смысла конституционного принципа являются: установление новых обязанностей для субъектов правоотношений, принятым нормативным правовым актом; отягчение ответственности субъектов правоотношений, принятыми нормативным правовым актом (часть 5 статьи 6 Конституции).

Прежде всего необходимо отметить, что, по общему правилу, придание обратной силы закону не является обыкновением, а имеет исключительный характер; использование этого принципа относится лишь к прерогативе законодателя, при этом либо в тексте закона должно содержаться специальное указание о таком действии во времени, либо в нормативном правовом акте о порядке вступления закона в силу должна быть подобная норма. Обратная сила закона применяется преимущественно в отношениях, которые возникают между человеком и государством в целом, и делается это только в интересах человека.

Из смысла конституционной нормы запрета придания обратной силы закону и иному нормативному правовому акту вытекает, что данный принцип имеет универсальное действие и имеет отношение ко всем законам и иным нормативным правовым актам, принимаемым на территории Кыргызской Республики.

Вместе с этим Конституция Кыргызской Республики в части 3 статьи 13 специально предусматривает соблюдение данного принципа законодателем при установлении налогов, что выводит этот вид правоотношений в особую категорию отношений, имеющей конституционно значимую защиту, что демонстрирует исключительную важность этой нормы именно в налоговых отношениях. Особенно это актуально для налогоплательщиков, ведущих предпринимательскую деятельность, поскольку им необходимо заблаговременно оценить условия ведения экономической деятельности и сделать определенные выводы до того момента, когда они своими действиями приобретут обязанность по уплате налогов. Хотя экономическая свобода в ее конституционно-правовом значении не предопределяет получение гарантированного результата от осуществления экономической деятельности, тем не менее она предполагает защиту от рисков, связанных с произвольными и необоснованными, нарушающими нормальный (сложившийся) режим хозяйствования решениями и действиями органов публичной власти, в том числе от таких изменений налогового регулирования, которые не позволяют соответствующим субъектам экономической деятельности своевременно адаптироваться к новым условиям. Налогоплательщик в целях организации планирования

хозяйственной деятельности должен быть заблаговременно осведомлен о составе и содержании своих налоговых обязательств, с тем чтобы иметь возможность заранее учесть связанные с этим затраты в рамках расходов на осуществление экономической деятельности. Затраты на уплату фискальных платежей не должны носить внезапный характер, выступая в качестве непреодолимого препятствия для реализации экономической свободы.

Из этого следует, что конституционные гарантии прав граждан и их объединений как налогоплательщиков предполагают особый порядок подготовки и вступления в силу нормативных правовых актов, которыми на них возлагается обязанность платить соответствующие налоги.

2. Правовая природа лицензионных платежей, в частности за удержание лицензии, является составной частью предмета проверки по данному делу и предполагала выработку Конституционной палатой Верховного суда Кыргызской Республики соответствующей правовой позиции по данному вопросу права.

Исходя из положений оспариваемого Закона «О недрах» (статья 4), лицензионными платежами являются платежи, подлежащие уплате лицензиатом за удержание лицензии на право пользования недрами в соответствии с данным Законом и Законом Кыргызской Республики «О неналоговых платежах». В свою очередь

Особое мнение
судьи Конституционной палаты Верховного суда
Кыргызской Республики
Айдарбековой Ч.А.

Закон «О неналоговых платежах» предусматривает, что платеж — это обязательный денежный взнос, периодически уплачиваемый юридическими и физическими лицами, пользующимися услугами государственных органов, за выполнение государственных функций (статья 2). Закон «Об основных принципах бюджетного права в Кыргызской Республике» определяет неналоговые платежи как предусмотренные законодательством поступления денежных средств в республиканский и местные бюджеты Кыргызской Республики за оказанные органами государственной власти и местного самоуправления услуги и работы в соответствии с законодательством Кыргызской Республики (статья 19).

Таким образом, неналоговый платеж (квази-налог) - это обязательный платеж, который не входит тем не менее в налоговую систему государства и установлен не налоговым, а иным законодательством. Введение обязательных платежей, которые не являются налогами, но обладают для плательщиков их качествами, непременно должно иметь конституционное обоснование. Налоги и сборы устанавливаются в силу того, что Конституция Кыргызской Республики обязывает каждого платить законно установленные налоги и сборы (статья 55). Никто не должен принуждаться к уплате в рамках административных отношений,

основанных на власти и подчинении, каких-либо иных платежей, не являющихся налогами или сборами, если в Конституции Кыргызской Республики отсутствует обоснование обязанности такой уплаты. В этой связи представляется важным законодателью раскрыть характеристику обязательности по уплате таких платежей, которое является неналоговым источником доходов бюджетов.

Вместе с тем общие принципы придания законам обратной силы действуют и для законодательных актов, устанавливающих порядок уплаты неналоговых платежей. Данные платежи, хотя и не относятся к налогам, содержательные признаки этих платежей (установление законом, обязательность и целевой характер), позволяют распространять на них правовой режим налогов. Это означает, что при установлении подобных платежей должны соблюдаться конституционные требования к законодательному регулированию любых финансовых обременений и к ограничениям прав и свобод граждан.

Проблема правовой природы того или иного вида платежа, в нашем случае лицензионного платежа за недропользование, не является исключительно теоретической, она имеет важное практическое значение. От того, какую правовую природу имеет рассматриваемый платеж — налога, сбора либо неналогового платежа, — будут зависеть, в частности,

последствия неуплаты или несвоевременной уплаты данного платежа, порядок привлечения к ответственности за неуплату, полномочия контролирующих государственных органов в отношении плательщика, порядок возврата излишне уплаченных сумм и другое. Отнесение какого-либо платежа к той или иной правовой форме (определение правовой природы платежа) во многом зависит от целей, которые должен преследовать платеж.

3. Конституционная гарантия охраны недр, находящихся в исключительной собственности Кыргызской Республики (часть 5 статьи 12 Конституции), не означает полного отказа от использования этих природных ресурсов при занятии предпринимательской и иной не запрещенной законом экономической деятельностью. Законодатель, определяя порядок и условия осуществления деятельности в такой сфере, как недропользование, призван – исходя из конституционных принципов юридического равенства, запрета злоупотребления правами в ущерб интересам других лиц – устанавливать оптимальный правовой режим недропользования, учитывающий объективные особенности осуществления этой деятельности. Так, вытекающие из Конституции принципы юридического равенства и справедливости, на которых основано осуществление прав и свобод человека

и гражданина в Кыргызской Республике, обуславливают необходимость правовой определенности и связанной с нею предсказуемости законодательного регулирования в области налоговых и иных фискальных отношений, которое должно обеспечивать разумное согласование конституционных ценностей, в частности касающихся реализации фискального интереса и связанных с ним иных публично значимых интересов государства, с одной стороны, и создания максимально благоприятных условий для развития экономической системы в целом на основе стабильности гражданского оборота и поддержания достаточно высокого уровня взаимного доверия между всеми его участниками – с другой.

В случае, когда речь идет о таком участнике правоотношений как государство, должен в полной мере применяться принцип поддержания доверия граждан к государству и закону. Смыслом данного принципа, как элемента правового государства, является недопустимость такого законотворчества со стороны государства, которое явилось бы своего рода ловушкой для гражданина или юридического лица; чтобы лицо могло осуществлять свою деятельность будучи уверенным в том, что не подвергается риску правовых последствий, которых он не мог предусмотреть в момент принятия решения или осуществления действий; чтобы

гражданин мог работать, имея убеждение, что осуществляемая им деятельность соответствует законодательству, также и в будущем будет признаваться соответственной законодательству. Принимаемые новые законы не должны заставить врасплох потенциальных субъектов правоотношений, вызывать у них отрицание или неповиновение этим законам. Принцип поддержания доверия граждан к государству и закону основывается на надежности закона, который гарантирует их безопасность. Надежность закона предполагает не столько стабильность законодательных актов, а сколько условия для возможности предвидеть действия законодателя и прогнозирования своих действий.

Важными составляющими принципа поддержания доверия граждан к государству и закону также являются запрет придания обратной силы закону и запрет нарушения правомерно приобретенных прав. Законодатель, принимая закон, должен учитывать содержание и смысл конституционного принципа поддержания доверия граждан государству и закону. Только в таких условиях существует возможность реализации свободы личности, которая согласно своим предпочтениям решает свои вопросы и несет ответственность за свои решения, а также сохранения ее достоинства путем соблюдения правового порядка для

человека, как независимой рациональной личности.

Таким образом, принятие законов и иных нормативных правовых актов, в том числе и в сфере недропользования, должно основываться также и на конституционном принципе поддержания доверия граждан к государству и закону, чтобы наилучшим образом обеспечить их реальное и эффективное исполнение.

4. Введение лицензионного платежа за удержание лицензии, предоставляемой уполномоченным государственным органом в сфере недропользования, является бесспорной дискрецией законодателя, который через такое правовое регулирование, будучи ориентированным на сохранение права пользования недрами за юридическими лицами, у которых оно возникло на основании лицензий, предоставленных до 17 сентября 2012 года, не выходит за пределы своих полномочий.

Однако, указывая в оспариваемой норме закона на то, что исчисление сроков оплаты лицензионных платежей, в том числе в отношении лицензий на право пользования недрами, выданных до вступления в силу этого закона, начинается от даты первоначальной выдачи, законодатель ухудшил положение лиц, владевших лицензией до вступления в законную силу Закона «О недрах», чем нарушил конституционный принцип поддержания доверия граждан к государству и закону.

Особое мнение
судьи Конституционной палаты Верховного суда
Кыргызской Республики
Айдарбековой Ч.А.

Закон со дня вступления в силу должен одинаково регулировать как отношения, которые могут возникнуть в период действия данного закона, а также длящиеся отношения, возникшие до вступления в законную силу такого регулирования. При этом, если новое правовое регулирование, вводящее новые фискальные платежи, имеющие признаки публично-правовых платежей, таких как налоги и сборы, должно с большим вниманием относиться к правам и свободам граждан уже приобретших права на недропользование, не допуская ни при каких обстоятельствах, ни прямо и ни косвенно придания закону обратной силы, так как любой новый платеж очевидно увеличивает бремя выплат за пользование правом недропользования и, соответственно, ухудшает положение правообладателей.

Таким образом, оспариваемые нормы Закона «О недрах» и Положения «О порядке уплаты и исчисления платежа за удержание лицензий на право пользования недрами», утвержденного постановлением Правительства Кыргызской Республики от 14 декабря 2012 года №834, в той мере, в какой они относят исчисление срока оплаты лицензионных платежей к дате предоставления лицензий за недропользование, выданных до вступления в силу указанных нормативных правовых актов,

противоречат конституционному принципу поддержания доверия граждан к государству и закону и, следовательно, части 5 статьи 6 и части 2 статьи 20 Конституции Кыргызской Республики.

Судья Ч. Айдарбекова

ОСОБОЕ МНЕНИЕ

Судьи Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики Осмонбаева Э.Ж. по делу о проверке конституционности части 2 статьи 53 Закона Кыргызской Республики «О недрах», пункта 12 Положения «О порядке уплаты и исчисления платежа за удержание лицензий на право пользования недрами», утвержденного постановлением Правительства Кыргызской Республики «Об утверждении нормативных правовых актов в сфере недропользования» от 14 декабря 2012 года №834, в связи с обращением общества с ограниченной ответственностью «Палладекс КР» и закрытого акционерного общества «Текстоник»

1. Система постулатов и норм, лежащих в основе отношения общества к труду и коммерческой деятельности, складывалась на протяжении длительного исторического периода, по мере развития цивилизации, на основе непреднамеренного следования людей определенным традициям и обычаям. Частная собственность и экономическая свобода оказались мощными стимуляторами трудовой и деловой активности человека, что привело к переосмыслению и переоценке в обществе роли труда, стремления к финансовому успеху и прибыли, умножения богатства и накопления собственности. В результате возникли ряд принципов деловых отношений между обществом в лице государства и бизнесом, которые приобрели в последующем общеобязательный, правовой характер, и Кыргызская Республика не является исключением.

Установленные Конституцией Кыргызской Республики (статьи 6,12,42, 55) права на экономическую

свободу, на свободу труда и использования своих возможностей, неприкосновенность частной собственности, обязанность оплаты налогов и сборов наряду с конституционным требованием о недопустимости придания обратной силы новым обязанностям требуют от государства и бизнеса соблюдения исторически сформировавшихся в мире правил поведения, заключающихся в построении деловых отношений на основе партнерства, честного и открытого ведения бизнеса, ответственности государства за проводимую политику и действия в сфере бизнеса, уважения достоинства и интересов его участников, в неприемлемости изменения «правил игры» задним числом. Все эти правила, безусловно, прямо вытекают и являются производными из вышеуказанных конституционных установлений.

В свете вышесказанного аргументы, положенные в основу принятого Конституционной палатой Верховного суда Кыргызской Республики

решения о конституционности части 2 статьи 53 Закона Кыргызской Республики «О недрах», пункта 12 Положения «О порядке уплаты и исчисления платежа за удержание лицензий на право пользования недрами» вызывают, по крайней мере, недоумение, а приемлемость в дальнейшем подхода, вытекающего из оспариваемых норм, чреват серьезными негативными последствиями не только в глобальном экономическом смысле, но и для репутации самой Конституции Кыргызской Республики как Основного Закона правового государства, имеющего высшую юридическую силу и прямое действие (часть 1 статьи 6).

2. Фактически, вся правовая позиция Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики по данному делу сводится к следующему: «Методика расчета лицензионного платежа, утвержденная Правительством Кыргызской Республики, определена в соответствии с требованиями статьи 53 Закона Кыргызской Республики «О недрах» и предусматривает учет срока фактического владения лицензией на недропользование». Такой подход законодателя в определении размера платежа является справедливым и исключает преимущества одних недропользователей над другими и ущемление прав недропользователей только получивших право пользования недрами над теми, кто получил это право ранее». Поэтому

применённый законодателем подход в определении стоимости лицензионного платежа имеет отношение только к методике расчета платежа, через которую невозможно придать обратную силу платежу за удержание лицензии».

Из содержания данного тезиса видно, что утверждение о невозможности придания обратной силы платежу за удержание лицензии через методику расчета платежа носит исключительно заявительный характер и ничем не аргументировано, а самое главное, не отвечает на вопрос: почему? Нормы справедливости, будучи в использованном контексте неправовой категорией, не могут лежать в основе правовой позиции Конституционной палаты, поскольку, решая исключительно вопросы права, она не может апеллировать понятиями неправового характера. По этой же причине видится совершенно неуместным присутствие в мотивировочной части в качестве правового аргумента факта предоставления законодателем адаптационного периода лицензиатам для оптимизации лицензионных площадей.

3. Формою права, принятой в настоящее время во всех цивилизованных государствах, является закон, предоставляющий возможность для организованного общества создавать обязательные для всех правила поведения.

Закон имеет начальный и конечный пункты своего действия. Вопрос,

с какого времени закон начинает применяться и с какого времени его не следует более применять, чрезвычайно важен как в правовом, так и практическом аспектах.

В основу начального момента действия закона Конституция Кыргызской Республики заложила тот принцип, что его обязательность зависит от возможности ознакомиться с его содержанием. Так, частью 4 статьи 6 Конституции Кыргызской Республики установлено, что «официальное опубликование законов и иных нормативных правовых актов является обязательным условием вступления их в силу».

Определение начального и предельного моментов-действия закона разрешает вопрос о границах, в которых вновь изданный закон может иметь применение. С момента вступления его в силу нет более места законам, отмененным или замененным, насколько это касается общественных отношений, регулирование которых возложено на новый закон, но и он сам не должен касаться времени, когда господствовал закон, ныне лишенный силы. Эта правовая доктрина выражается в понятии - «закон обратной силы не имеет». Основная ценность этого понятия заключается в том, что каждый может сообразовать свое поведение с заранее установленными правилами. Эта возможность тотчас исчезнет, если бы приходилось принимать в расчет не только те нормы,

которые установлены, но и те, которые могут быть установлены в будущем.

Вместе с тем нельзя отрицать того, что придать новому закону обратную силу - в воле законодателя, однако это может происходить исключительно в пределах, установленных Конституцией. А из нее следует, что «Закон или иной нормативный правовой акт, устанавливающий новые обязанности либо отягчающий ответственность, обратной силы не имеет» (часть 5 статьи 6 Конституции). Это означает, что пределы усмотрения законодателя строго очерчены и что при введении новых финансовых обременений либо усилении любых форм правовой ответственности придание им обратной силы невозможно. Причем недопустимым является не только придание таким законам обратной силы путем прямого указания об этом в законе, но и принятие норм права, по своему смыслу имеющих обратную силу.

Упоминание в Конституции правила о непридании законам обратной силы применительно к новым обязанностям демонстрирует ее исключительную важность в налоговых правоотношениях. Это особенно актуально для налогоплательщиков, ведущих предпринимательскую деятельность, поскольку Конституция предоставляет им возможность заблаговременно оценить условия ведения бизнеса и сделать выводы до того момента, когда они своими действиями приобретут

обязанность по уплате налоговых и неналоговых платежей. Тем самым налогоплательщику гарантируется, что у него будет достаточно времени для ознакомления с изменениями в законодательстве и соответствующей подготовки к работе в новых условиях. Поэтому законодательные акты, если они устанавливают новые платежи, повышают их ставки или иным образом ухудшают положение налогоплательщиков не могут иметь обратной силы ни в прямом, ни в каком-либо другом виде. (Поскольку содержательными признаками вводимого платежа за удержание лицензии являются установление законом, обязательность, целевой характер и касаются субъектов предпринимательства, это позволяет их не отделять от системы налоговых правоотношений.)

Таким образом, недопустимость внесения произвольных изменений в действующую систему налоговых и неналоговых платежей прямо вытекает из Конституции Кыргызской Республики и направлена на выполнение исключительно важной задачи - поддержанию соответствующего уровня доверия у субъектов предпринимательской деятельности, тем более у иностранных инвесторов, к закону и действиям государственных органов.

В теоретическом аспекте принцип доверия граждан к государству является юридической презумпцией

и одним из основных элементов правового государства. Содержание принципа доверия образует обязанность государства действовать добросовестно согласно ожиданиям граждан относительно стабильности, справедливости и определенности правового регулирования.

4. Если же обратиться к содержанию части 2 статьи 53 Закона Кыргызской Республики «О недрах», гласящей, что «Исчисление сроков оплаты лицензионных платежей, в том числе в отношении лицензий на право пользования недрами, выданных до вступления в силу настоящего Закона, осуществляется от даты первоначальной выдачи лицензии», а также пункта 12 Положения «О порядке уплаты и исчисления платежа за удержание лицензий на право пользования недрами», то наглядно видно, что они содержат очевидное указание на включение при исчислении лицензионного платежа времени, предшествовавшего ее введению вышеуказанными оспариваемыми нормами.

Таким образом, оспариваемые нормы, первое, вводят новое финансовое обременение, второе, ухудшают положение плательщика, третье, распространяют свое действие на отношения, возникшие до введения их в действие, что с точки зрения Конституции Кыргызской Республики является недопустимым, соответственно, входят в прямое

противоречие с Конституцией Кыргызской Республики.

5. Также следует особо отметить, что такой подход в решении проблем местного населения не является адекватным, порождает новые угрозы и, самое главное, противоречит одному из наиболее важных конституционных принципов.

В соответствии с частью 1 статьи 5 Конституции Кыргызской Республики государство и его органы должны служить всему обществу, а не какой-то его части. Это означает, что суть государственного подхода должна заключаться в обеспечении сбалансированного развития общества в целом. Принятая модель, хотя и позволяет повысить финансовое положение конкретного местного

сообщества, на территории которого располагаются залежи полезных ископаемых, вместе с тем создает опасность противостояния соседних сообществ по признаку доходности. В конечном счете действующее правовое регулирование свидетельствует о недееспособности государственной власти установить законность в том или ином регионе в вопросе разработки полезных ископаемых и выглядит как попытка откупиться за счет субъектов предпринимательства от местного населения, противящихся соответствующему решению органов государственной власти.

Судья Э.Ж. Осконбаев

РЕШЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

по делу о проверке конституционности нормативных положений абзаца 2 статьи 22 Закона Кыргызской Республики «О статусе столицы», абзаца 2 статьи 22 Закона Кыргызской Республики «О статусе города Ош» в связи с обращением граждан Осмоналиевой Айнуры Мусаевны, Осмонбаева Бектура Камильевича, Суталиновой Гульзар Абдыбековны

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики в составе: председательствующего – судьи Касымалиева М.Ш., судей Абдиева К., Айдарбековой Ч.А., Бобукеевой М.Р., Киргизбаева К.М., Мамырова Э.Т., Нарынбековой А.О., Осмонбаева Э.Ж., Осмоновой Ч.О., Саалаева Ж.И., при секретаре Джолгокпаевой С.А., с участием:

- обращающейся стороны – граждан Осмоналиевой А.М., Осмонбаева Б.К.;

- стороны-ответчика – Бердимуратова Ч.М., представляющего интересы Жогорку Кенеша Кыргызской Республики по доверенности;

- иного лица - Бакасова С., представляющего интересы Государственного агентства по делам местного самоуправления и межэтнических отношений при Правительстве Кыргызской Республики по доверенности,

руководствуясь частями 1, 6, 8, 9 и 10 статьи 97 Конституции Кыргызской Республики, статьями 4, 18, 19, 37 и 42 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», рассмотрела в открытом судебном заседании дело о проверке конституционности нормативных положений абзаца 2 статьи 22 Закона Кыргызской Республики «О статусе столицы», абзаца 2 статьи 22 Закона Кыргызской Республики «О статусе города Ош», устанавливающих, что мэром города Бишкек и мэром города Ош не может быть лицо, имеющее судимость за совершение преступления против государственной власти независимо от того, погашена или снята судимость.

Поводом к рассмотрению дела явилось ходатайство граждан Осмоналиевой А.М., Осмонбаева Б.К., Суталиновой Г.А.

Основанием к рассмотрению данного дела явилась обнаружившаяся неопределенность в вопросе о том, соответствуют ли Конституции Кыргызской Республики отдельные нормативные положения абзаца 2 статьи 22 Закона Кыргызской Республики «О статусе

№ 14-Р

столицы», абзаца 2 статьи 22 Закона Кыргызской Республики «О статусе города Ош».

Заслушав информацию судьи-докладчика Бобукеевой М.Р., проводившей подготовку дела и исследовав представленные материалы, Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

УСТАНОВИЛА:

В Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики 22 апреля 2015 года поступило ходатайство граждан Осмоналиевой А.М., Осмонбаева Б.К., Суталиновой Г.А. о признании нормативных положений абзаца 2 статьи 22 Закона Кыргызской Республики «О статусе столицы», абзаца 2 статьи 22 Закона Кыргызской Республики «О статусе города Ош», устанавливающих, что мэром города Бишкек и мэром города Ош не может быть лицо, имеющее судимость за совершение преступления против государственной власти независимо от того, погашена или снята судимость, противоречащими частям 1 и 2 статьи 2, частям 1 и 2 статьи 16, части 3 статьи 27, пунктам 1 и 2 части 1 статьи 52, части 1 статьи 110 Конституции Кыргызской Республики.

Заявители полагают, что оспариваемые нормативные положения, вне связи с какими-либо конституционно значимыми целями, устанавливают пожизненное и безусловное лишение пассивного избирательного права граждан избираться на должность главы (мэра) исполнительных органов местного самоуправления городов Бишкек и Ош, имеющих судимость за совершение преступления против государственной власти, независимо от того погашена она или снята, и тем самым вводит дополнительную и непропорциональную содеянному ответственность. Данное ограничение несовместимо с принципами верховенства права, конституционными гарантиями обеспечения и защиты прав и свобод человека и гражданина.

По мнению заявителей, право на свободные выборы в правовом демократическом государстве может быть ограничено только в целях защиты конституционных целей при соблюдении принципа юридического равенства и вытекающих из него критериев разумности, соразмерности (пропорциональности) и необходимости. Такие ограничения не должны искажать основное содержание данного конституционного права и посягать на само его существо – иное ведет к его умалению и отмене. При этом любая дифференциация, приводящая к различиям в правах и обязанностях субъектов избирательных

№ 14-Р

правоотношений, допустима, если она объективно оправдана, обоснована и преследует конституционно значимые цели, а используемые для достижения этих целей правовые средства соразмерны им.

Заявители указывают, что в статье 42 Закона Кыргызской Республики «О местном самоуправлении» указаны требования к мэрам других городов Кыргызской Республики и для граждан нет такого ограничения, как наличие судимости за совершение преступления против государственной власти, независимо от того погашена или снята судимость. Это указывает на дискриминационный характер оспариваемой нормы, устанавливает завышенный и неоправданный ценз, что приводит к нарушению принципа равенства всех перед законом.

Определением коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 29 мая 2015 года ходатайство заявителей было принято к производству.

В судебном заседании обращающаяся сторона поддержала свои требования и просит их удовлетворить.

Представитель стороны-ответчика, не согласившись с доводами обращающейся стороны, считает их необоснованными и просит оставить ходатайство без удовлетворения.

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики, обсудив доводы сторон, заслушав пояснения иного лица, пришла к следующим выводам.

1. В соответствии с частью 4 статьи 19 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики выносит акты по предмету, затронутому в обращении лишь в отношении той части нормативного правового акта, конституционность которой подвергается сомнению.

Таким образом, предметом рассмотрения Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики по данному делу являются нормативные положения абзаца 2 статьи 22 Закона Кыргызской Республики «О статусе столицы», абзаца 2 статьи 22 Закона Кыргызской Республики «О статусе города Ош», устанавливающие, что мэром города Бишкек и мэром города Ош не может быть лицо, имеющее судимость за совершение преступления против государственной власти независимо от того, погашена она или снята.

Закон Кыргызской Республики «О статусе столицы» от 12 декабря 2013 года № 218 и Закон Кыргызской Республики «О статусе города

№ 14-Р

Ош» от 12 декабря 2013 года № 219 опубликованы в газете «Эркин Тоо» от 17 декабря 2013 года № 100, приняты в соответствии с порядком, установленным законодательством, внесены в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики и являются действующими.

2. Согласно Конституции Кыргызской Республики в Кыргызской Республике, как демократическом правовом государстве, народ осуществляет свою власть непосредственно на выборах и референдумах, а также через систему государственных органов и органов местного самоуправления на основе Конституции и законов (статьи 1 и 2).

Согласно пункту 2 части 1 статьи 52 Конституции Кыргызской Республики граждане имеют право избирать и быть избранными в органы государственной власти и органы местного самоуправления в порядке, предусмотренном Конституцией и законами Кыргызской Республики.

Приведенные конституционные положения согласуются с пунктом б) статьи 25 Международного пакта о гражданских и политических правах, в соответствии с которым каждый гражданин должен иметь без какой бы то ни было дискриминации и без необоснованных ограничений право и возможность голосовать и быть избранным на подлинных периодических выборах, проводимых на основе всеобщего равного избирательного права при тайном голосовании и обеспечивающих свободное волеизъявление избирателей.

Местное самоуправление как разновидность публичной власти является одной из основ конституционного строя и характеризуется как гарантированное право и реальная возможность местных сообществ самостоятельно в своих интересах и под свою ответственность решать вопросы местного значения. Систему органов местного самоуправления образуют местные кенешы как представительные органы местного самоуправления, айыл окмоту и мэрии городов, являющиеся исполнительными органами местного самоуправления. При этом главы исполнительных органов местного самоуправления избираются в порядке, установленном законом (статьи 110, 111 и 112 Конституции Кыргызской Республики).

По смыслу приведенных конституционных положений самостоятельность местного самоуправления определяется пределами, предусмотренными Конституцией и законами Кыргызской Республики. Тем самым Конституция Кыргызской Республики прямо уполномочила законодателя на установление организационно-правовых основ

№ 14-Р

осуществления местного самоуправления как одного из уровней публичной власти.

В реализацию конституционных положений законодателем был принят Закон Кыргызской Республики «О местном самоуправлении», устанавливающий принципы организации местной власти на уровне административно-территориальных единиц Кыргызской Республики. Вместе с этим, с учетом статуса городов Бишкек и Ош, вытекающего из части 3 статьи 8 Конституции Кыргызской Республики, были приняты отдельные законы Кыргызской Республики «О статусе столицы» и «О статусе города Ош», предусматривающие особенности организации, порядок формирования органов местного самоуправления в указанных городах.

3. Право граждан на участие в управлении делами государства, в том числе на занятие выборной публичной должности, и право избирать и быть избранными посредством свободных выборов в органы государственной власти и органы местного самоуправления на основе всеобщего и равного избирательного права, гарантированы статьями 2 и 52 Конституции Кыргызской Республики.

Согласно Конституции Кыргызской Республики никто не может подвергаться дискриминации по признаку пола, расы, языка, инвалидности, этнической принадлежности, вероисповедания, возраста, политических или иных убеждений, образования, происхождения, имущественного или иного положения, а также других обстоятельств (часть 2 статьи 16), все равны перед законом и судом (часть 3 статьи 16); не должны приниматься законы, отменяющие или умаляющие права и свободы человека и гражданина (часть 1 статьи 20). Тем не менее права и свободы человека и гражданина могут быть ограничены Конституцией и законами Кыргызской Республики в целях защиты национальной безопасности, общественного порядка, охраны здоровья и нравственности населения, защиты прав и свобод других лиц. Вводимые ограничения должны быть соразмерными указанным целям (часть 2 статьи 20).

В демократическом правовом государстве избирательные права являются важными для сохранения основ конституционного строя, поскольку от избирательного процесса зависит структура публичной власти и ее отношение к верховенству конституции и законов, соблюдению прав и свобод граждан. Для устойчивости конституционных основ государство нуждается в эффективных правовых механизмах, которые способны охранять его от злоупотреблений и

№ 14-Р

криминализации публичной власти, легитимность которой во многом основывается на доверии общества. Создавая соответствующие правовые механизмы, законодатель вправе устанавливать повышенные требования к репутации лиц, занимающих публичные должности с тем, чтобы у граждан не рождались сомнения в их морально-этических и нравственных качествах. Соответственно, у граждан не должны возникать сомнения в законности и бескорыстности их действий как носителей публичной власти. В связи с чем законодатель, рассматривая криминализацию власти как угрозу национальной безопасности, вправе использовать для достижения указанных целей определенные ограничения пассивного избирательного права.

Такая правовая позиция была высказана Конституционной палатой Верховного суда Кыргызской Республики в Решении от 31 октября 2013 года № 6-Р.

4. Принцип справедливости при привлечении к ответственности реализуется через конституционный принцип - никто не должен повторно нести юридическую ответственность за одно и то же правонарушение (часть 3 статья 27).

Вышеуказанный конституционный принцип применяется к вопросу юридической ответственности, не допускающий повторного наказания за одно и то же деяние.

Однако ограничения пассивного избирательного права, предусмотренные оспариваемыми законоположениями, не могут рассматриваться как мера юридической ответственности, поскольку они введены законодателем в качестве особого правового дисквалифицирующего препятствия для занятия выборных публичных должностей.

5. Субъект обращения в качестве одного из аргументов в обоснование своей позиции приводит доводы о том, что оспариваемые нормы содержат необоснованные ограничения и ставят граждан, осужденных за преступления против государственной власти, независимо от того погашена или снята судимость, в неравное с другими гражданами положение в вопросах реализации пассивного избирательного права, что является прямым нарушением норм Конституции Кыргызской Республики, закрепленного в частях 1 и 2 статьи 16, права на недискриминацию. Отмечая нарушение данного права, субъект обращения приводит статью 42 Закона Кыргызской Республики «О местном самоуправлении», которая не предусматривает дополнительные требования к претендентам на должность мэра других городов.

№ 14-Р

Согласно части 3 статьи 8 Конституции Кыргызской Республики города Бишкек и Ош являются городами республиканского значения и их статус определяется законом. Таким образом, в силу особого статуса столицы и города Ош их образование подчиняется дополнительным правилам в области местного самоуправления, установленным законами Кыргызской Республики «О статусе столицы» и «О статусе города Ош».

Под статусом столицы Кыргызской Республики понимается правовое положение города Бишкек, обусловленное особенностями, связанными с осуществлением городом Бишкек функций столицы Кыргызской Республики.

Город Ош, являясь административно-политическим, экономическим, научно-образовательным, духовным, историко-культурным центром, как город республиканского значения также имеет особый статус.

Управление в этих городах осуществляется на принципах местного самоуправления в сочетании с государственным управлением по делегированным государственным полномочиям.

В целях реализации функций городов республиканского значения главы органов исполнительной власти (мэры) наряду с полномочиями, предусмотренными Законом Кыргызской Республики «О местном самоуправлении», наделены в соответствии с законами Кыргызской Республики «О статусе столицы» и «О статусе города Ош» дополнительными полномочиями, которые несвойственны мэрам других городов. В связи с чем законодатель предусмотрел дополнительные дисквалифицирующие обстоятельства, несовместимые со статусом мэра города Бишкек и мэра города Ош.

Совершенное когда-либо в прошлом преступление против государственной власти является обстоятельством, влияющим на оценку избирателями репутации кандидата на выборную должность и тем самым определяющим степень доверия граждан к институтам представительной демократии. Ограничение пассивного избирательного права граждан, совершивших преступления против государственной власти, оправдано как мера, направленная на предотвращение подрыва социальной поддержки и легитимности органов публичной власти, преследует конституционно значимые цели повышения конституционной ответственности и действенности принципов правового демократического государства, сохранения и надлежащего функционирования публичного правопорядка, предупреждения криминализации власти.

№ 14-Р

При этом Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики, осуществляя проверку конституционности введенных ограничений, дает правовую оценку их соразмерности, разумности и необходимости и не может подменять функции нормотворческого органа или требовать от него единообразного подхода при введении ограничительных мер.

Таким образом, ограничения конституционного права быть избранным в мэры городов, ведущие к исключению граждан из числа лиц, имеющих право претендовать на занятие указанной выборной публичной должности, могут устанавливаться законом на основе вытекающих из Конституции Кыргызской Республики принципов, при соблюдении на каждом конкретном этапе развития государственности баланса конституционно защищаемых ценностей.

На основании изложенного и руководствуясь пунктом 1 части 6 статьи 97 Конституции Кыргызской Республики, статьями 42, 46, 47, 48, 51 и 52 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

РЕШИЛА:

1. Признать нормативные положения абзаца 2 статьи 22 Закона Кыргызской Республики «О статусе столицы» и абзаца 2 статьи 22 Закона Кыргызской Республики «О статусе города Ош», устанавливающих, что мэром города Бишкек и мэром города Ош не может быть лицо, имеющее судимость за совершение преступления против государственной власти, независимо от того погашена или снята судимость, не противоречащими частям 1 и 2 статьи 2, частям 1 и 2 статьи 16, части 3 статьи 27, пунктам 1 и 2 части 1 статьи 52, части 1 статьи 110 Конституции Кыргызской Республики.

2. Решение окончательное и обжалованию не подлежит, вступает в силу с момента провозглашения.

3. Решение обязательно для всех государственных органов, органов местного самоуправления, должностных лиц, общественных объединений, юридических и физических лиц и подлежит исполнению на всей территории республики.

4. Опубликовать настоящее решение в официальных изданиях органов государственной власти, на официальном сайте Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики и в

25 ноября
2015 года
город Бишкек

РЕШЕНИЕ
КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

№ 14-Р

«Вестнике Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики».

**КОНСТИТУЦИОННАЯ ПАЛАТА
ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

РЕШЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

по делу о проверке конституционности нормативно-го положения части 11 статьи 22 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики», устанавливающего, что в период избирательной кампании граждане Кыргызской Республики вправе вести предвыборную агитацию, требующую финансирования, только по согласованию с кандидатами, политическими партиями, выдвинувшими списки кандидатов, и через их избирательные фонды, в связи с обращением граждан Осмоналиевой Айнуры Мусаевны, Осмонбаева Бектура Камильевича, Суталиновой Гульзар Абдыбековны

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики в составе: председательствующего – судьи Касымалиева М. Ш., судей Абдиева К., Айдарбековой Ч.А., Бобукеевой М.Р., Киргизбаева К.М., Мамырова Э.Т., Нарынбековой А.О., Осмонбаева Э.Ж., Осмоновой Ч.О., Саалаева Ж.И., при секретаре Илиязовой Н.А., с участием:

- обращающейся стороны – граждан Осмоналиевой А.М., Осмонбаева Б.К.,

- представителя стороны ответчика – Арзиева М.И., представляющего интересы Жогорку Кенеша Кыргызской Республики по доверенности;

- иного лица – Бекбасарова Р.Б., представителя Центральной комиссии по выборам и проведению референдумов Кыргызской Республики по доверенности,

руководствуясь частями 1, 6, 8, 9 и 10 статьи 97 Конституции Кыргызской Республики, статьями 4, 18, 19, 37 и 42 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», рассмотрела в открытом судебном заседании дело о проверке конституционности нормативного положения части 11 статьи 22 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики», устанавливающего, что в период избирательной кампании граждане Кыргызской Республики вправе вести предвыборную агитацию, требующую финансирования, только по согласованию с кандидатами, политическими партиями, выдвинувшими списки кандидатов, и через их избирательные фонды.

№ 15-Р

Основанием к рассмотрению данного дела явилась обнаружившаяся неопределенность в вопросе о том, соответствует ли Конституции Кыргызской Республики вышеназванное нормативное положение.

Заслушав информацию судьи-докладчика Нарынбековой А.О., проводившей подготовку дела к судебному заседанию и исследовав представленные материалы, Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

УСТАНОВИЛА:

В Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики 17 апреля 2015 года поступило ходатайство граждан Осмоналиевой А.М., Осмонбаева Б.К., Суталиновой Г.А. о признании нормативного положения части 11 статьи 22 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики», устанавливающего, что в период избирательной кампании граждане Кыргызской Республики вправе вести предвыборную агитацию, требующую финансирования, только по согласованию с кандидатами, политическими партиями, выдвинувшими списки кандидатов, и через их избирательные фонды противоречащим частям 1, 2 и 3 статьи 31, части 1 статьи 33 Конституции Кыргызской Республики.

По мнению заявителей, оспариваемое нормативное положение предполагает запрет на проведение гражданами лично предвыборной агитации, направленной против всех включенных в избирательный бюллетень кандидатов за счет собственных денежных средств, и тем самым противоречит частям 1, 2, 3 статьи 31, части 1 статьи 33 Конституции Кыргызской Республики.

Заявители указывают, что согласно статье 1 и части 10 статьи 22 обозначенного конституционного Закона призывы голосовать против тех или иных кандидатов, списка кандидатов являются предвыборной агитацией. Оспариваемым же нормативным положением для граждан предусмотрена возможность вести предвыборную агитацию, требующую финансирования, только по согласованию с кандидатами, политическими партиями, выдвинувшими списки кандидатов, и через их избирательные фонды. Так, гражданин не имеет права проводить предвыборную агитацию против всех кандидатов, списков кандидатов на собственные денежные средства, он обязан делать это через избирательные фонды кандидатов, политических партий.

№ 15-Р

По мнению заявителей, осуществляя нормативное регулирование, направленное на разрешение возможных коллизий между правом на свободные выборы, с одной стороны, и свободой слова и выражения мнений - с другой стороны, законодатель связан с необходимостью обеспечения конституционных прав граждан как избирателей. Граждане, будучи носителями активного избирательного права и одновременно выступая субъектами права, вправе свободно искать, получать, передавать, производить и распространять информацию любым законным способом, они не могут рассматриваться лишь как объект информационного обеспечения выборов. В процессе выборов они вправе осуществлять деятельность, направленную на активное отстаивание своей предвыборной позиции, склонение сообразно с ней других избирателей к голосованию за или против конкретных кандидатов либо к выражению негативного отношения ко всем участвующим в выборах кандидатам. Исключение для граждан возможности проводить предвыборную агитацию или отсутствие надлежащих законодательных гарантий ее реализации означало бы отказ в праве реально повлиять на ход избирательного процесса, а сам по себе избирательный процесс сводился бы лишь к факту голосования.

Заявители также считают, что нормативное содержание права на предвыборную агитацию, в котором воплощаются интересы избирателей, направленные на формирование персонального состава выборного органа публичной власти, включает правомочие участников избирательного процесса, в том числе избирателей, осуществлять агитационную деятельность, имеющую целью побудить голосовать на выборах определенным образом. Поэтому, если законодатель в порядке реализации своих дискреционных полномочий признал возможность голосования на выборах посредством заполнения графы «против всех» в избирательном бюллетене, он обязан законодательно урегулировать проведение соответствующей предвыборной агитации.

Законодатель не вправе принимать нормативные акты, влекущие лишение граждан Кыргызской Республики права проводить предвыборную агитацию против всех кандидатов, если в избирательном бюллетене имеется графа «против всех». Вводимый же им порядок реализации данного права должен отвечать требованиям формальной определенности и обеспечивать гражданину возможность соотносить с ним свое поведение, предвидеть в разумной

№ 15-Р

степени последствия, которые могут повлечь за собой то или иное его действие. Законодатель, признав право граждан на проведение предвыборной агитации против всех кандидатов, не предусмотрел специальное нормативное обеспечение данного права, прежде всего касающееся возможности использования средств вне избирательных фондов, в результате чего поставил граждан в ситуацию недопустимой неопределенности относительно правил правомерного участия в избирательном процессе.

На основе изложенного заявителя просят признать нормативное положение части 11 статьи 22 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики», в части, предполагающей запрет на проведение предвыборной агитации, направленной против всех кандидатов, гражданами лично за счет собственных денежных средств, противоречащей частям 1, 2 и 3 статьи 31, части 1 статьи 33 Конституции Кыргызской Республики.

Определением коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 29 мая 2015 года ходатайство заявителей было принято к производству.

В судебном заседании обращающаяся сторона поддержала свои требования и просит их удовлетворить.

Представитель стороны-ответчика, не согласившись с доводами обращающейся стороны, указал, что оспариваемое нормативное положение регулирует вопросы финансирования предвыборной агитации через избирательные фонды политических партий. Данная норма позволяет гражданам быть вовлеченным в процесс предвыборной агитации с согласия кандидатов, политических партий, выдвинувших списки кандидатов, если такая форма агитации требует финансирования за счет денежных средств избирательного фонда политической партии. Проведение агитации гражданами за счет собственных денежных средств против всех считается вмешательством в избирательный процесс и может привести к срыву или отмене, переносу срока выборов, разным негативным последствиям.

Оспариваемая статья не регулирует вопросы проведения гражданами лично предвыборной агитации, направленной против всех включенных в избирательный бюллетень кандидатов, за счет собственных средств, тем самым не может противоречить статьям 31 и 33 Конституции Кыргызской Республики.

№ 15-Р

В этой связи представитель Жогорку Кенеша Кыргызской Республики просил оставить ходатайство без удовлетворения.

Представитель Центральной комиссии по выборам и проведению референдумов Кыргызской Республики, не согласившись с доводами обращающейся стороны, указал, что часть 11 статьи 22 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики» не регулирует порядок ведения агитации, направленной на голосование избирателями посредством отметки графы «против всех» в избирательном бюллетене, и поэтому не может противоречить статьям 31 и 33 Конституции Кыргызской Республики.

Поэтому приписывание части 11 статьи 22 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики» несвойственных ей регулятивных возможностей, выходящих за рамки диспозиции и гипотезы данной нормы, приводит заявителей к неверным выводам о наличии противоречий с конституционными нормами.

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики, обсудив доводы сторон, выслушав пояснения Бекбасарова Р., пришла к следующим выводам.

1. В соответствии с частью 4 статьи 19 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики выносит акты по предмету, затронутому в обращении лишь в отношении той части нормативного правового акта, конституционность которой подвергается сомнению.

Таким образом, предметом рассмотрения Конституционной палаты по данному делу является нормативное положение части 11 статьи 22 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики», устанавливающее, что в период избирательной кампании граждане Кыргызской Республики вправе вести предвыборную агитацию, требующую финансирования, только по согласованию с кандидатами, политическими партиями, выдвинувшими списки кандидатов в период, и через их избирательные фонды.

№ 15-Р

Конституционный Закон Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики» от 2 июля 2011 года № 68 опубликован в газете «Эркин Тоо» от 5 июля 2011 года № 54, принят в соответствии с порядком, установленным законодательством, внесен в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики и является действующим.

2. Кыргызская Республика является суверенным, демократическим государством, в котором носителем суверенитета и единственным источником государственной власти является народ, осуществляющий свою власть непосредственно на выборах и референдумах, а также через систему государственных органов и органов местного самоуправления (статьи 1 и 2 Конституции Кыргызской Республики).

Выборы в Кыргызской Республике являются свободными, выборы депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, Президента Кыргызской Республики, депутатов представительных органов местного самоуправления проводятся на основе всеобщего равного и прямого избирательного права при тайном голосовании (часть 4 статьи 2 Конституции Кыргызской Республики).

Принцип прямого избирательного права означает, что граждане голосуют на выборах соответственно за кандидата, список кандидатов или против кандидата, кандидатов, списка кандидатов непосредственно или против всех кандидатов, списков кандидатов (статья 4 Конвенции о стандартах демократических выборов, избирательных прав и свобод в государствах-участниках Содружества Независимых Государств).

Реализуя данные нормативные установления Конституции Кыргызской Республики и нормы международного права, конституционным Законом Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики» предусмотрено право граждан голосовать за или против кандидатов, списка кандидатов, либо против всех.

Правовая природа института голосования такова, что в ходе выборов граждане, руководствуясь собственными убеждениями, выражают свою волю путем избрания или неизбрания конкретных кандидатов, списка кандидатов, претендующих представлять народ в должности или органах публичной власти.

Именно поэтому, с целью выразить волю граждан, конституционным Законом Кыргызской Республики «О выборах Президента

№ 15-Р

Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики» в избирательном бюллетене предусмотрена позиция «против всех».

Таким образом, голосование избирателей за или против кандидата, списка кандидатов, включенных в избирательные бюллетени, а также против всех является воплощением принципа прямого избирательного права граждан, признаваемого Конституцией Кыргызской Республики и нормами международного права.

3. Права граждан избирать и быть избранными в государственные органы и органы местного самоуправления, предусмотренные частью 2 статьи 52 Конституции Кыргызской Республики, являются формой обеспечения прямой и представительной демократии.

Одним из ключевых элементов избирательного процесса является информационное обеспечение выборов, которое способствует выражению волеизъявления граждан, соблюдению принципа открытости и гласности выборов и исполняет двойственную функцию. С одной стороны, оно направлено на информирование избирателей о ходе, порядке проведения и итогах выборов, с другой стороны - на реализацию права граждан на проведение предвыборной агитации.

Предвыборная агитация позволяет гражданам, кандидатам и политическим партиям сформировать свои предпочтения в поддержку или против конкретного кандидата, политической партии, списка кандидатов (статья 1, часть 9 статьи 22 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики»). При этом частью 8 статьи 22 данного конституционного Закона в отношении перечисленных участников избирательного процесса гарантируется свободное проведение агитации.

Вместе с тем нельзя отождествлять законодательную гарантию на свободу предвыборной агитации с конституционными правами на свободу выражения мнения, свободу слова и печати.

Это связано с тем, что суть предвыборной агитации - побудить избирателей к голосованию за кандидатов, претендующих заместить должности Президента Кыргызской Республики или депутата Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, списка таких кандидатов либо против них.

В то время как гарантия свободы выражения мнения заключается в защите человека от ограничения возможности мыслить

№ 15-Р

свободно и независимо, мнение не может проявляться свободно, если невозможно его свободно высказать; свобода слова проявляется в возможности человека публично высказывать, предавать гласности, беспрепятственно выражать, распространять любым способом свои мысли, мнения и убеждения. Установленное в части 1 статьи 33 Конституции Кыргызской Республики право на свободу информации следует рассматривать как производное и в то же время, как дополнительную гарантию права на свободу выражения мнения и свободу слова. В период избирательного процесса свобода слова и свобода информации определенным образом встраиваются в общую структуру института выборов, создавая необходимое для осознанного волеизъявления народа политическое информационное пространство. Такую правовую позицию Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики изложила в своем Решении от 24 июня 2015 года № 09-Р.

4. Избирательная система Кыргызской Республики строится на основе равенства избирательных прав граждан, принципах законности, прозрачности, доступности, гласности и достоверности, а также защиты прав и свобод граждан. Эти принципы пронизывают все стадии организации выборов, в том числе в ходе подготовки выборов, предвыборной агитации и проведения выборов Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики.

Создание избирательного фонда является одной из стадий избирательного процесса, который формируется участниками с момента выдвижения их кандидатами либо выражения намерения об участии в выборах, и направлено на обеспечение прозрачности и законности финансирования выборов, равенства участвующих в них кандидатов.

Нормативное регулирование оспариваемого нормативного положения направлено на упорядочение агитационной деятельности кандидата или политической партии, выдвинувшей список кандидатов, в период избирательной кампании, требующей финансирования за счет избирательного фонда. Данная норма предусматривает возможность граждан и политических партий вести предвыборную агитацию при соблюдении двух условий: по согласованию с кандидатами, политическими партиями, выдвинувшими списки кандидатов, и через избирательные фонды этих лиц. Это связано с сущностью агитационного процесса и необходимостью установления

№ 15-Р

единых правил поведения, распространяющихся на всех участников предвыборной агитационной кампании, исключаящих различного рода произвольные действия, способные привести к нарушению принципов законности, прозрачности, доступности, гласности и достоверности выборов, и касаются исключительно зарегистрированных кандидатов.

Соответственно, проведение гражданами предвыборной агитации против всех кандидатов выходит за пределы правового регулирования, оспариваемого нормативного положения. Поэтому доводы обращаемой стороны о том, что оспариваемое нормативное положение содержит запрет на проведение предвыборной агитации, направленной против всех кандидатов, гражданами лично за счет собственных денежных средств, не состоятельны.

Отсутствие соответствующего правового регулирования порядка предвыборной агитации против всех кандидатов не может служить основанием для признания оспариваемого нормативного положения противоречащим Конституции Кыргызской Республики.

Правоотношения, связанные с предвыборной агитацией против всех, требуют отдельного правового регулирования, поскольку являются производным от признаваемой законодателем возможности избирателей выразить свою волю путем заполнения графы «против всех» в избирательном бюллетене.

Законодатель, избирая те или иные формы регулирования, связанные с реализацией права на предвыборную агитацию, должен исходить из необходимости достижения объективного результата выборов и формирования на этой основе легитимных представительных органов публичной власти.

Таким образом, нормативные положения части 11 статьи 22 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики», предусматривающие право граждан в период избирательной кампании вести предвыборную агитацию, требующую финансирования только по согласованию с кандидатами, политическими партиями, выдвинувшими списки кандидатов, и через их избирательные фонды, не противоречат частям 1, 2 и 3 статьи 31, части 1 статьи 33 Конституции Кыргызской Республики.

На основании вышеизложенного, руководствуясь пунктом 1 части 6, частями 8 и 9 статьи 97 Конституции Кыргызской Республики, статьями 41, 46, 47, 48, 51 и 52 конституционного Закона

№ 15-Р

Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

РЕШИЛА:

1. Признать нормативное положение части 11 статьи 22 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики», устанавливающее, что в период избирательной кампании граждане Кыргызской Республики вправе вести предвыборную агитацию, требующую финансирования, только по согласованию с кандидатами, политическими партиями, выдвинувшими списки кандидатов, и через их избирательные фонды, не противоречащим частям 1, 2 и 3 статьи 31, части 1 статьи 33 Конституции Кыргызской Республики.

2. Жогорку Кенешу Кыргызской Республики устранить правовую неопределенность в вопросе, вытекающей из мотивировочной части настоящего Решения.

3. Решение окончательное и обжалованию не подлежит, вступает в силу с момента провозглашения.

4. Решение обязательно для всех государственных органов, органов местного самоуправления, должностных лиц, общественных объединений, юридических и физических лиц и подлежит исполнению на всей территории Кыргызской Республики.

5. Опубликовать настоящее решение в официальных изданиях органов государственной власти, на официальном сайте Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики и в «Вестнике Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики».

**КОНСТИТУЦИОННАЯ ПАЛАТА
ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

РЕШЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

**по делу о проверке конституционности статьи 28
Закона Кыргызской Республики «О третейских
судах в Кыргызской Республике» в связи с обра-
щениями граждан Иманазаровой Бактыгуль Жак-
шылыковны, Мырзакуловой Гульнары, Мячина
Виктора Ивановича**

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики в составе: председательствующего – судьи Касымалиева М.Ш., судей Абдиева К., Айдарбековой Ч.А., Бобукеевой М.Р., Киргизбаева К.М., Мамырова Э.Т., Нарынбековой А.О., Осмоновой Ч.О., Саалаева Ж.И., при секретаре Илиязовой Н.А., с участием:

обращающейся стороны – Иманазаровой Бактыгуль Жакшылыковны, ее представителя по доверенности - Ибраева Жолдоша Мамаевича, Мырзакуловой Гульнары, ее представителя по доверенности – Сабырбекова Бектена Мидиновича, Мячина Виктора Ивановича, его представителя по доверенности – Сопуева Жаныбека Аттокуровича;

представителя стороны-ответчика – Ырысбекова Талантбека Ырысбековича, представляющего интересы Жогорку Кенеша Кыргызской Республики по доверенности;

иных лиц – Чекошева Айбека Мелискановича, представителя Международного третейского суда при Торгово-промышленной палате Кыргызской Республики по доверенности, Самсалиевой Чолпон Асанбековны, представителя объединения юридических лиц «Союз банков Кыргызстана»,

руководствуясь частями 1 и 6 статьи 97 Конституции Кыргызской Республики, статьями 4, 18, 19, 37 и 42 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», рассмотрела в открытом судебном заседании дело о проверке конституционности статьи 28 Закона Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике».

Поводом к рассмотрению дела явились ходатайства граждан Иманазаровой Б.Ж., Мырзакуловой Г., Мячина В.И.

Основанием к рассмотрению данного дела явилась обнаружившаяся неопределенность в вопросе о том, соответствует ли Конституции Кыргызской Республики статья 28 Закона Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике».

№ 16-Р

Заслушав информацию судьи-докладчика Айдарбековой Ч.А., проводившей подготовку дела к судебному заседанию, и исследовав представленные материалы, Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

УСТАНОВИЛА:

В Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики 29 июня 2015 года поступило обращение представителя Сабырбекова Б.М. в интересах Мырзакуловой Г. о признании статьи 28 Закона Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике» противоречащей частям 1, 3 и пункту 3 части 5 статьи 20 Конституции Кыргызской Республики.

Из ходатайства и представленных материалов следует, что Мырзакулова Г. заключила кредитный договор с общественным фондом «Микрокредитное агентство «Центр-Кредит-Бизнес» 24 ноября 2009 года на сумму 600 000 (шестьсот тысяч) сомов под 30 процентов годовых, сроком на один год. В обеспечение обязательств по кредитному договору в тот же день был заключен также и договор ипотеки жилого дома, находящегося в городе Бишкек. Указанные договоры содержали арбитражную оговорку, что все споры, вытекающие из вышеуказанных договоров, будут рассматриваться в Международном третейском суде при Торгово-промышленной палате Кыргызской Республики. В результате нарушения условий кредитного договора Мырзакуловой Г. общественный фонд «Микрокредитное агентство «Центр-Кредит-Бизнес» обратился с иском в Международный третейский суд при Торгово-промышленной палате Кыргызской Республики, который, рассмотрев данное дело, утвердил своим решением от 19 июля 2011 года мировое соглашение между сторонами на согласованных между ними условиях. Не согласившись с условиями мирового соглашения, Мырзакулова Г. посчитала необходимым обжаловать его в судебном порядке. Однако положения статьи 28 Закона Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике», предусматривающие окончательность решения третейского суда, невозможность его обжалования в других судах, а также обязанность сторон исполнить такое решение в порядке и сроки, установленные в решении, не позволяют ей обжаловать данное решение в суд общей юрисдикции, что нарушает ее конституционное право на повторное рассмотрение дела

№ 16-Р

вышестоящим судом, предусмотренное пунктом 3 части 5 статьи 20 Конституции Кыргызской Республики. В этой связи Мырзакулова Г. просит признать статью 28 Закона Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике» противоречащей частям 1, 3, пункту 3 части 5 статьи 20 Конституции Кыргызской Республики.

Определением коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 9 июля 2015 года ходатайство Мырзакуловой Г. было принято к производству.

В Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики 29 июня 2015 года поступило ходатайство Мячина В.И. о признании статьи 28 Закона Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике» противоречащей части 2 статьи 6, пункту 8 части 5 статьи 20, статье 40 Конституции Кыргызской Республики.

Из представленных материалов следует, что филиал открытого акционерного общества «Халык-Банк Кыргызстан – Бишкек» 25 апреля 2012 года заключил кредитный договор с Мячиным В.И. на сумму 18 000 (восемнадцать тысяч) долларов США под 21 процент годовых на 24 месяца. В обеспечение обязательств по указанному кредитному договору был заключен договор залога от 25 апреля 2012 года, где в качестве залога была предоставлена 3-хкомнатная квартира, находящаяся в городе Бишкек, которая была оценена в 19 890 (девятнадцать тысяч восемьсот девяносто) долларов США. В тот же день были заключены Соглашение о внесудебном порядке обращения взыскания на предмет залога, а также договор поручительства с Куреновым С.П. Все указанные договоры содержали арбитражную оговорку, что все споры и разногласия, вытекающие из этих договоров, будут разрешены Международным третейским судом при Торгово-промышленной палате Кыргызской Республики.

В связи с тем, что Мячиным В.И. были нарушены обязательства по кредитному договору, предмет залога был выставлен на торги, где организатором торгов залогового имущества выступило общество с ограниченной ответственностью «Аверс». В связи с тем, что повторные торги не состоялись, в соответствии с Законом Кыргызской Республики «О залоге» квартира перешла в собственность открытого акционерного общества «Халык-Банк Кыргызстан».

№ 16-Р

После наступления вышеуказанных обстоятельств Мячин В.И. обратился в Международный третейский суд при Торгово-промышленной палате Кыргызской Республики с требованием о признании действий общества с ограниченной ответственностью «Аверс» и торгов по продаже квартиры незаконными, а также о признании недействительным протокола передачи в собственность залогодержателя предмета залога от 2 июля 2013 года и применении последствий недействительности сделки. Решением Международного третейского суда при Торгово-промышленной палате Кыргызской Республики от 2 октября 2014 года в исковых требованиях заявителю было отказано. Вместе с этим в решении было отмечено, что данное решение на основании статьи 28 Закона Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике» является окончательным и обжалованию не подлежит, что, по мнению заявителя, нарушает его конституционное право на судебную защиту, которое не подлежит никакому ограничению согласно пункту 8 части 5 статьи 20 Конституции Кыргызской Республики.

Определением коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 9 июля 2015 года ходатайство Мячина В.И. было принято к производству.

В Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики 11 июля 2015 года поступило ходатайство Иманазаровой Б.Ж. о признании статьи 28 Закона Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике» противоречащей пункту 8 части 5 статьи 20 и части 1 статьи 40 Конституции Кыргызской Республики.

В представленных материалах указано, что 30 ноября 2012 года Иманазарова Б.Ж. заключила договор займа с Мусуралиевой Э.Ш. на сумму 20 000 (двадцать тысяч) долларов США сроком на шесть месяцев с ежемесячной оплатой 4-х процентов от основной суммы. В обеспечение обязательств по договору займа они также заключили договор о залоге жилого помещения, расположенного в городе Бишкек. Дополнительным соглашением к договору займа от 30 мая 2013 года № 1 срок возврата займа был продлен до 30 августа 2013 года. Все заключенные договоры также имели арбитражную оговорку, указывающую на то, что все споры, вытекающие из данных соглашений, разрешаются в Международном третейском суде при Торгово-промышленной

№ 16-Р

палате Кыргызской Республики. Однако Иманазарова Б.Ж. свои обязательства по погашению займа в установленный договором срок не выполнила, и Мусуралиева Э.Ш. обратилась в третейский суд о взыскании суммы задолженности путем обращения взыскания на заложенное имущество. Международный третейский суд при Торгово-промышленной палате Кыргызской Республики 27 июня 2015 года вынес решение об удовлетворении исковых требований Мусуралиевой Э.Ш., указав, что его решение окончательное и не подлежит обжалованию.

По мнению Иманазаровой Б.Ж., невозможность обжалования решения третейского суда, основанного на положениях статьи 28 Закона Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике», нарушает ее конституционное право, гарантирующее каждому судебную защиту прав и свобод, предусмотренное частью 1 статьи 40 Конституции Кыргызской Республики, а также пунктом 8 части 5 статьи 20 Конституции Кыргызской Республики, в соответствии с которым право на судебную защиту не подлежит никакому ограничению.

Определением коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 9 июля 2015 года ходатайство было принято к производству.

Поскольку предъявляемые требования граждан Иманазаровой Б.Ж., Мырзакуловой Г. и Мячина В.И. связаны между собой, в соответствии с требованиями пункта 6 части 1 статьи 30 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» определением судьи - докладчика от 4 сентября 2015 года указанные требования соединены в одно производство.

В судебном заседании обращающаяся сторона поддержала свои требования и просила их удовлетворить.

Представитель стороны-ответчика не согласился с доводами обращающейся стороны и просит оставить ходатайства граждан Иманазаровой Б.Ж., Мырзакуловой Г. и Мячина В. И. без удовлетворения по следующим основаниям. В соответствии со статьей 93 Конституции Кыргызской Республики судебная система состоит из Верховного суда Кыргызской Республики и местных судов; законом могут учреждаться специализированные суды. Третейские суды в силу статьи 58 Конституции Кыргызской Республики могут учреждаться для внесудебного разрешения

№ 16-Р

споров, возникающих из гражданских правоотношений, и не входят в судебную систему. Полномочия, порядок организации и деятельности третейских судов определяются законом. Соответственно, конституционная норма о праве на обжалование судебных решений, предусмотренная частью 5 статьи 99 Конституции Кыргызской Республики, не может распространяться на решения Международного третейского суда при Торгово-промышленной палате Кыргызской Республики.

Представители Международного третейского суда при Торгово-промышленной палате Кыргызской Республики и объединения юридических лиц «Союз банков Кыргызстана» пояснили, что третейские суды не входят в судебную систему, но вместе с тем разрешают споры, вытекающие из гражданских правоотношений. Однако разрешение ими таких споров осуществляется только при наличии соглашения сторон о передаче спора на рассмотрение третейскому суду. В связи с чем стороны добровольно отказываются от права рассмотрения дела в судах общей юрисдикции. Именно в связи с этим законодатель установил норму об окончательности решения третейского суда.

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики, обсудив доводы сторон и исследовав материалы дела, выслушав пояснения иных лиц, пришла к следующим выводам.

1. В соответствии с частью 4 статьи 19 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики выносит акты по предмету, затронутому в обращении, лишь в отношении той части нормативного правового акта, конституционность которой подвергается сомнению. Таким образом, предметом рассмотрения Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики по данному делу является статья 28 Закона Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике» следующего содержания:

«Статья 28. Окончателность решения третейского суда

Решение третейского суда является окончательным и обжалованию не подлежит. Стороны обязаны исполнить решение третейского суда в порядке и сроки, установленные в решении».

Закон Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике» от 30 июля 2002 года № 135 опубликован в газете «Эркин Тоо» от 7 августа 2002 года № 59, принят

№ 16-Р

в соответствии с порядком, установленным законодательством, внесен в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики и является действующим.

2. Согласно Конституции Кыргызской Республики каждому гарантируется судебная защита его прав и свобод, предусмотренных Конституцией, законами, международными договорами, участницей которых является Кыргызская Республика, общепризнанными принципами и нормами международного права (часть 1 статьи 40); в Кыргызской Республике не должны приниматься законы, отменяющие или умаляющие права и свободы человека и гражданина (часть 1 статьи 20); не подлежит никакому ограничению установленное Конституцией право на повторное рассмотрение дела вышестоящим судом и права на судебную защиту (пункты 3 и 8 части 5 статьи 20); законом не могут устанавливаться ограничения прав и свобод в иных целях и в большей степени, чем это предусмотрено Конституцией Кыргызской Республики (часть 3 статьи 20).

Вытекающее из вышеприведенных конституционных положений право на судебную защиту является важнейшей конституционной гарантией всех других прав и свобод, обеспечение которой обусловлено особым местом судебной власти в системе разделения властей и только ее исключительной компетенцией, - осуществлять правосудие.

Кыргызская Республика как правовое государство обязана обеспечивать эффективную защиту прав и свобод человека и гражданина посредством правосудия, отвечающего требованиям справедливости, на основе законодательно закрепленных критериев, которые определяют, в каком суде и в каком порядке должны рассматриваться дела, что позволяет суду и другим участникам судебного процесса быть уверенными в справедливости и законности осуществляемых ими действий.

Кыргызская Республика, предоставляя гражданам гарантию доступа к правосудию, закрепляет возможность судебной защиты всех прав и свобод, предусмотренных Конституцией Кыргызской Республики, а также вступившими в установленном законом порядке в силу международными договорами, участницей которых является Кыргызская Республика, общепризнанными принципами и нормами международного права, являющимися составной частью правовой системы Кыргызской Республики (часть 3 статьи 6 Конституции Кыргызской Республики).

№ 16-Р

Судебная защита прав и свобод человека и гражданина осуществляется судами, входящими в судебную систему Кыргызской Республики, которая устанавливается Конституцией и законами Кыргызской Республики и состоит из Верховного суда и местных судов (части 1 и 3 статьи 93 Конституции Кыргызской Республики). Соответственно, другие суды или иные образования, осуществляющие разрешение споров или иных конфликтов, не входящие в судебную систему Кыргызской Республики, не могут осуществлять правосудие в Кыргызской Республике. Такая же правовая позиция Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики изложена в Решении от 11 июня 2014 года № 33.

3. Конституция Кыргызской Республики, гарантируя право на судебную защиту, одновременно закрепляет право каждого защищать свои права всеми способами, не запрещенными законом. При этом государство обеспечивает развитие внесудебных и досудебных методов, форм и способов защиты прав и свобод человека и гражданина (части 1 и 2 статьи 40).

К числу таких общепризнанных в современном правовом обществе способов разрешения гражданско-правовых споров, вытекающих из свободы договора, из диспозитивных принципов гражданско-правовых и гражданско-процессуальных отношений, относится обращение в третейский суд. Право сторон на передачу гражданско-правового спора в третейский суд также основано на нормах части 2 статьи 42 Конституции Кыргызской Республики, согласно которым в Кыргызской Республике гарантируется право каждого на экономическую свободу, свободное использование своих способностей и своего имущества для любой экономической деятельности, не запрещенной законом.

Конституционно-правовой статус третейских судов, установленный статьей 58 Конституции Кыргызской Республики, предполагает, что они являются образованиями, не входящими в судебную систему, то есть внесудебными органами, специализирующимися на разрешении споров, вытекающих только из гражданско-правовых отношений, полномочия и порядок образования и деятельности которых определяются законом. В этой связи Конституция Кыргызской Республики допускает возможность разрешения гражданско-правовых споров между частными лицами по процедуре третейского разбирательства посредством

№ 16-Р

третейских судов, действующих в качестве институтов гражданского общества, наделенных публично значимыми функциями. Само по себе предоставление заинтересованным лицам права по своему усмотрению обращаться за разрешением спора в суд общей юрисдикции в соответствии с его компетенцией, установленной законом, или избрать альтернативную форму защиты своих прав и обратиться в третейский суд - по смыслу гарантий, закрепленных статьями 40, 42 и 58 Конституции Кыргызской Республики, не может рассматриваться как их нарушение, а, напротив, расширяет возможности разрешения споров в сфере гражданского оборота.

В силу указанных конституционных установлений обращение физических и юридических лиц, с учетом реализации ими права на свободу договора, к третейскому разбирательству, где допускается разрешение споров посредством общественного саморегулирования, а публичные интересы обеспечиваются законодательными нормами, регулируемыми основные принципы процедуры третейского разбирательства, являются правомерными.

4. В реализацию положений статей 40 и 58 Конституции Кыргызской Республики законодателем был принят Закон Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике», применяемый при передаче по соглашению сторон на рассмотрение третейского суда споров, возникающих из гражданских правоотношений, включая инвестиционные споры, подведомственные третейскому суду (статья 1 Закона).

В соответствии с этим Законом стороны в гражданско-правовых отношениях могут, не прибегая к рассмотрению дела судом общей юрисдикции, заключить соответствующее соглашение, в том числе в виде арбитражной оговорки в договоре, и разрешить спор путем третейского разбирательства. Такой отказ от права на рассмотрение своего спора судом общей юрисдикции не является нарушением права на судебную защиту при условии, что он совершается без принуждения.

Необходимо отметить, что согласно названному Закону третейский суд разрешает споры на основании законодательства и принимает решение в соответствии с условиями договора и в необходимых случаях - с учетом обычаев делового оборота; третейское разбирательство осуществляется на основе принципов законности, конфиденциальности, независимости и

№ 16-Р

беспристрастности арбитров, состязательности и равноправия сторон; решения третейского суда исполняются добровольно; они могут быть проверены в порядке рассмотрения заявления о принудительном исполнении решения; принудительное исполнение решения третейского суда осуществляется на основе исполнительного листа, выданного судом общей юрисдикции; в выдаче исполнительного листа может быть отказано в случаях, предусмотренных данным Законом.

Таким образом, не исключается создание третейских судов для разрешения споров между физическими и юридическими лицами. При этом термин «суд» не обязательно должно пониматься как суд классического типа, встроенный в систему государственных органов, и может подразумевать орган, учрежденный для решения ограниченного числа споров, при неизменном условии, что им соблюдаются необходимые гарантии. К тому же стороны спора, заключая соглашение о его передаче на рассмотрение третейского суда и реализуя тем самым свое право на свободу договора, добровольно соглашаются подчиниться правилам, установленным для конкретного третейского суда.

В этой связи положения оспариваемой нормы, предусматривающие окончательность решения третейского суда и невозможность его обжалования, вытекают из правовой природы института третейских судов, которые основаны на принципе автономии воли и свободы договора; также эти положения являются своего рода результатом принятых на себя обязательств по заключенному третейскому соглашению или арбитражной оговорке, являющейся составной частью договора. Стороны, заключая договор о передаче спора в третейский суд, обязуются выполнить все обязанности, которые могут из него вытекать и, в частности, исполнить решение третейского суда. Третейское соглашение (арбитражная оговорка) и решение третейского суда рассматриваются как две части единого договора - договора о передаче спора в третейский суд. Вместе с тем третейское разбирательство, предъявление исковых требований, вопросы доказательств, процедура разбирательства, вынесение решения, его исполнение относятся к области гражданско-процессуального права с особенностями, присущими третейскому суду, где эти процедуры могут быть установлены договором или отдельным процессуальным актом (регламентом), с которым стороны соглашаются при подписании третейского соглашения.

№ 16-Р

При этом отличительной особенностью третейского разбирательства является возможность сторон избрания состава арбитров, которому стороны доверяют защиту своих гражданских прав и соответственно признают его решения.

Исходя из этого следует отметить, что третейское разбирательство, осуществляемое третейскими судами, основанное на принципах гражданско-процессуального права, отлично от гражданско-процессуального законодательства, осуществляемого судами Кыргызской Республики, и может содержать в себе положения, допускающие принятие третейским судом решения, которое может быть окончательным и не подлежащим обжалованию.

Право на судебную защиту, предусмотренное частью 1 статьи 40 Конституции Кыргызской Республики, распространяется на судебную систему Кыргызской Республики, и, соответственно, право на повторное рассмотрение дела вышестоящим судом, как производное от права на судебную защиту, реализуется при обращении физического или юридического лица в суд общей юрисдикции.

Недопустимость ограничения права на судебную защиту предполагает, что у лиц должна быть возможность обращения в суд общей юрисдикции по любому вопросу, если только само лицо не откажется от этого права путем заключения письменного соглашения о передаче своего спора в другой альтернативный орган, компетентный рассматривать данный спор.

Таким образом, оспариваемая норма не входит в противоречие с конституционными установлениями, предусмотренными частями 1, 3, пунктами 3, 8 части 5 статьи 20 и частью 1 статьи 40 Конституции Кыргызской Республики.

На основании изложенного и руководствуясь пунктом 1 части 6, частью 8 статьи 97 Конституции Кыргызской Республики, статьями 46, 47, 48, 51 и 52 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

РЕШИЛА:

1. Признать статью 28 Закона Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике» не противоречащей частям 1, 3, пунктам 3, 8 части 5 статьи 20 и части 1 статьи 40 Конституции Кыргызской Республики.

9 декабря
2015 года
город Бишкек

РЕШЕНИЕ
КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

№ 16-Р

2. Решение окончательное и обжалованию не подлежит, вступает в силу с момента провозглашения.

3. Решение обязательно для всех государственных органов, органов местного самоуправления, должностных лиц, общественных объединений, юридических и физических лиц и подлежит исполнению на всей территории республики.

4. Опубликовать настоящее решение в официальных изданиях органов государственной власти, на официальном сайте Конституционной палаты и в «Вестнике Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики».

**КОНСТИТУЦИОННАЯ ПАЛАТА
ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

ОСОБОЕ МНЕНИЕ

судьи Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики Осмоновой Ч.О. по делу о проверке конституционности статьи 28 Закона Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике» в связи с обращениями граждан Иманазаровой Бактыгуль Жакшылыковны, Мырзакуловой Гульнары и Мячина Виктора Ивановича

Рассмотрев дело, Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики пунктом 2 резолютивной части Решения от 16 декабря 2015 года признала, что норма, заключенная в статье 28 Закона Кыргызской Республики, выраженная словами «Решение третейского суда окончательное и обжалованию не подлежит», не противоречит частям 1, 3 и пункту 3 части 5 статьи 20 Конституции Кыргызской Республики.

Будучи несогласной с положениями данного пункта резолютивной части Решения в соответствии со статьей 49 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» излагает свое особое мнение.

Согласно части 1 статьи 40 Конституции Кыргызской Республики каждому гарантируется судебная защита его прав и свобод, предусмотренных Конституцией, законами, международными договорами, участницей которых является Кыргызская Республика, общепризнанными принципами и нормами международного права. Государство обеспечивает развитие внесудебных и досудебных методов, форм и способов защиты прав и свобод человека и гражданина.

Исходящий из приведенного конституционного положения принцип беспрепятственного доступа к правосудию признается международным законодательством в качестве фундаментального принципа. Согласно Конвенции о защите прав человека и основных свобод (пункт 1 статьи 6) и Международному пакту о гражданских и политических правах (пункт 1 статьи 14) каждый в случае спора о его гражданских правах и обязанностях имеет право на справедливое и публичное разбирательство дела в разумный срок независимым, беспристрастным и компетентным судом, созданным на основании закона, при соблюдении принципа равенства всех перед судом.

Ценность права на судебную защиту является важнейшей конституционной гарантией всех других прав и свобод. Гарантируя судебную защиту прав и свобод человека и гражданина, Конституция Кыргызской Республики одновременно закрепляет право каждого защищать свои права и свободы всеми способами, не запрещенными законом (статья 40, часть 2). Так, к числу таких общепризнанных в современном обществе способов разрешения гражданско-правовых

споров, проистекающих из свободы договора, является обращение во внесудебный орган - третейский суд. Власть третейского суда основывается не на общем законе, а на договорном начале, основанном на воле сторон.

Статья 58 Конституции Кыргызской Республики определяет правовой статус третейских судов, как образования, не входящие в судебную систему, то есть внесудебными органами, специализирующимися на разрешении споров, вытекающих только из гражданско-правовых отношений, полномочия и порядок образования и деятельности которых определяется законом. В то время как судебная защита прав и свобод человека и гражданина осуществляется судами, входящими в судебную систему Кыргызской Республики, которая устанавливается Конституцией и законами Кыргызской Республики и состоит из Верховного суда и местных судов (части 1, 3 статьи 93 Конституции Кыргызской Республики). Соответственно, другие суды или иные образования, осуществляющие разрешение споров или иных конфликтов, не входящие в судебную систему Кыргызской Республики, не могут осуществлять правосудие в Кыргызской Республике.

В соответствии с Законом Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике» стороны могут заключить третейское соглашение о передаче на рассмотрение

третейского суда всех или определенных споров, которые возникли или могут возникнуть между ними в связи с гражданскими правоотношениями, независимо от того, носили ли они договорный характер или нет. Третейское соглашение может быть оформлено в виде арбитражной оговорки в договоре, которая является составной частью договора или может заключаться в виде отдельного соглашения, как это было в случае с заявителями.

В соответствии со статьей 40 Закона Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике» решение третейского суда исполняется добровольно в порядке и сроки, установленные в решении, однако в случаях, когда решение не исполняется добровольно, оно подлежит принудительному исполнению. При таких условиях возможно принудительное исполнение решения третейского суда путем выдачи компетентным судом исполнительного листа на принудительное исполнение решения третейского суда. Заявление подается заинтересованной стороной в компетентный суд.

При рассмотрении заявления о принудительном исполнении решения третейского суда, суд обязан проверить заверенные копии материалов дела, по которому испрашивается исполнительный лист. Судья может истребовать доказательства о неспособности одной из сторон при заключении

соглашения о передаче спора в третейский суд; доказательства надлежащего уведомления сторон о назначении арбитра или о третейском разбирательстве; доказательства того, что состав третейского суда или процедура третейского разбирательства не соответствовали соглашению сторон либо применимым правилам; доказательства того, что решение третейского суда принято по спору, не предусмотренному соглашением сторон, или оно не подпадает под его условия, или содержит указания по вопросам, выходящим за пределы соглашения; данные о том, что сторона спора обоснованно заявляла о недействительности третейского соглашения; доказательства того, что объект спора не может быть предметом третейского разбирательства по законодательству Кыргызской Республики.

В случае рассмотрения заявления одной из сторон о принудительном исполнении решения третейского суда, суд установит, что третейским судом соблюдены вышеуказанные обстоятельства, то выносит определение о принудительном исполнении решения третейского суда. Однако если не соблюдены требования, устанавливаемые законодательством, то суд вправе отказать в выдаче исполнительного листа.

Указанные процедуры, не связанные с пересмотром решения третейского суда по существу, не предполагают проверку на предмет

соответствия решения третейского суда основополагающим принципам гражданского права, т.е. на предмет соответствия данного частноправового по своей природе акта тем требованиям, которые предъявляются законом для целей принудительного исполнения.

Согласно закону «О третейских судах в Кыргызской Республике» третейское разбирательство осуществляется на основе принципов законности, конфиденциальности, независимости и беспристрастности третейских судей, равноправия сторон, что направлено, в свою очередь, на обеспечение принципа справедливого судебного разбирательства, который во взаимосвязи со статьей 6 Конвенции о защите прав человека и основных свобод распространяется на третейское разбирательство так же, как и на разбирательство в государственном суде.

Сама по себе возможность рассмотрения дела третейским судом не ограничивала бы права сторон, если арбитражная оговорка имела альтернативу, то есть если договор или соглашение содержали ссылку, что все споры по сделке передаются на урегулирование в государственный суд или в третейский суд по решению заявителя. А поскольку оговорка безальтернативна и возможно обращение только в третейский суд, то права сторон определенным образом ограничиваются.

Особое мнение
судьи Конституционной палаты Верховного суда
Кыргызской Республики
Осмоновой Ч.О.

И окончательно они сужаются требованиями статьи 28 Закона Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике», что решение третейского суда является окончательным и обжалованию не подлежит. Стороны обязаны исполнить решение третейского суда в порядке и сроки, установленные в решении.

В этом случае проигравшая сторона не имеет права обратиться в общий суд для опротестования решения третейского суда.

Не заметив арбитражную оговорку, граждане и юридические лица оказываются в весьма ущемленных ситуациях, выясняя уже на этапе возникновения спора, что решение третейского суда нельзя обжаловать и оно обязательно для исполнения.

Судья Осмонова Ч.О.

РЕШЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

по делу о проверке конституционности части 4 статьи 378 Трудового кодекса Кыргызской Республики в связи с обращением гражданина Субанбекова Абилмажина в интересах Сарыбаева Айылчы

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики в составе: председательствующего - судьи Касымалиева М.Ш., судей Абдиева К., Айдарбековой Ч. А., Бобукеевой М. Р., Киргизбаева К. М., Мамырова Э. Т., Нарынбековой А. О., Осмонбаева Э. Ж., Осмоновой Ч. О., Саалаева Ж. И., при секретаре Толобалиеве М. Э., с участием:

- обращающейся стороны – Субанбекова А., представителя гражданина Сарыбаева А. по доверенности;

- представителя стороны-ответчика – Карабековой К.С., представляющей интересы Жогорку Кенеша Кыргызской Республики по доверенности,

- иного лица – Ибрагимова Б.А., представителя Министерства образования и науки Кыргызской Республики по доверенности,

руководствуясь частями 1, 6, 8, 9 и 10 статьи 97 Конституции Кыргызской Республики, статьями 4, 18, 19, 37 и 42 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», рассмотрела в открытом судебном заседании дело о проверке конституционности части 4 статьи 378 Трудового кодекса Кыргызской Республики, предусматривающей замещение в государственных и муниципальных высших учебных заведениях должностей ректоров, проректоров, деканов факультетов, руководителей филиалов (институтов) лицами в возрасте не старше 65 лет независимо от времени заключения трудовых договоров.

Поводом к рассмотрению данного дела явилось ходатайство Субанбекова А. в интересах гражданина Сарыбаева А.

Основанием к рассмотрению данного дела явилась обнаружившаяся неопределенность в вопросе о том, соответствует ли Конституции Кыргызской Республики часть 4 статьи 378 Трудового кодекса Кыргызской Республики, предусматривающая замещение в государственных и муниципальных высших учебных заведениях должностей ректоров, проректоров, деканов факультетов, руководителей филиалов (институтов) лицами в возрасте не старше 65 лет независимо от времени заключения трудовых договоров.

№ 17-Р

Заслушав выступление судьи-докладчика Бобукеевой М.Р., проводившей подготовку дела к судебному заседанию и исследовав представленные материалы, Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

УСТАНОВИЛА:

В Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики 9 июня 2015 года поступило ходатайство Субанбекова А. в интересах гражданина Сарыбаева А. о признании части 4 статьи 378 Трудового кодекса Кыргызской Республики неконституционной и противоречащей абзацу второму части 2 статьи 16, частям 1, 3 статьи 20 и части 3 статьи 42 Конституции Кыргызской Республики.

Как следует из представленных материалов, 7 октября 2014 года решением организационного комитета по проведению выборов ректора Кыргызского национального университета имени Ж. Баласагына в регистрации Сарыбаева А. в качестве кандидата на должность ректора было отказано в связи с достижением 65 летнего возраста.

Решением Первомайского районного суда города Бишкек от 21 января 2015 года в удовлетворении искового заявления Сарыбаева А. о признании недействительным протокола № 2 организационного комитета по выборам ректора Кыргызского национального университета имени Ж. Баласагына в части отказа в регистрации Сарыбаева А. в качестве кандидата на должность ректора было отказано.

Обращающаяся сторона отмечает, что указанное решение суда принято на основании оспариваемой нормы Трудового кодекса Кыргызской Республики, которая, по его мнению, входит в противоречие с требованиями Конституции Кыргызской Республики, согласно которым никто не может подвергаться дискриминации по признаку возраста; в Кыргызской Республике не должны приниматься законы, отменяющие или умаляющие права и свободы человека и гражданина; законом не могут устанавливаться ограничения прав и свобод в иных целях и в большей степени, чем это предусмотрено Конституцией; каждый имеет право на свободу труда, распоряжаться своими способностями к труду, на выбор профессии и рода занятий, охрану и условия труда, отвечающие требованиям безопасности и гигиены, а также право на вознаграждение за труд не ниже установленного законом прожиточного минимума.

№ 17-Р

Также обращающаяся сторона отмечает о несоответствии оспариваемой нормы положениям статьи 7 Всеобщей декларации прав человека, предусматривающей равенство всех перед законом и право без всякого различия на равную защиту от какой - либо дискриминации.

В связи с этим обращающаяся сторона просит признать часть 4 статьи 378 Трудового кодекса Кыргызской Республики неконституционной и противоречащей абзацу второму части 2 статьи 16, частям 1, 3 статьи 20 и части 3 статьи 42 Конституции Кыргызской Республики.

Определением коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 7 июля 2015 года ходатайство обращающейся стороны было принято к производству.

В судебном заседании обращающаяся сторона поддержала свои требования и просит их удовлетворить.

Представитель стороны-ответчика Карабекова К. С. не согласилась с доводами обращающейся стороны и считает, что оспариваемая норма Трудового кодекса Кыргызской Республики не противоречит Конституции Кыргызской Республики.

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики, обсудив доводы сторон, пояснения иного лица, исследовав материалы дела, пришла к следующим выводам:

1. В соответствии с частью 4 статьи 19 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики выносит акты по предмету, затронутому в обращении, лишь в отношении той части нормативного правового акта, конституционность которой подвергается сомнению.

Таким образом, предметом рассмотрения Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики по данному делу является часть 4 статьи 378 Трудового кодекса Кыргызской Республики следующего содержания:

«Статья 378. Трудовой договор с работниками образовательных организаций высшего профессионального образования

В государственных и муниципальных высших учебных заведениях должности ректоров, проректоров, деканов факультетов, руководителей филиалов (институтов) замещаются лицами в возрасте не старше 65 лет независимо от времени заключения трудовых договоров».

№ 17-Р

Трудовой кодекс Кыргызской Республики от 4 августа 2004 года № 106 принят в соответствии с порядком, установленным законодательством, опубликован в Ведомостях Жогорку Кенеша Кыргызской Республики 2006 года № 4, внесен в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики и является действующим.

2. Конституция Кыргызской Республики закрепляет право каждого на свободу труда, распоряжаться своими способностями к труду, на выбор профессии и рода занятий (часть 3 статья 42).

Право на свободу труда как субъективное право каждой личности предопределено особенностями конституционно-правового развития и выражает определенную степень свободы, гарантируемую государством, и затрагивает основные сферы жизнедеятельности личности, является формой реализации правомочий и интересов граждан, в частности, распоряжаться своими способностями к труду, на выбор профессии и рода занятий.

Из приведенного выше конституционного положения не вытекает право гражданина занимать определенную должность, выполнять конкретную работу в соответствии с избранным им родом деятельности и профессией и обязанность кого бы то ни было такую работу или должность ему предоставить. В сфере трудовых отношений свобода труда проявляется, прежде всего, в договорном характере труда. Именно в рамках трудового договора на основе соглашения гражданина и работодателя решается вопрос о работе по определенной профессии, специальности, квалификации или должности.

Таким образом, свобода труда предполагает обеспечение каждому возможности на равных с другими гражданами условиях и без какой-либо дискриминации вступать в трудовые отношения, реализуя свои способности к труду.

3. В соответствии со статьей 16 Конституции Кыргызской Республики все равны перед законом и судом; никто не может подвергаться дискриминации по признаку пола, расы, языка, инвалидности, этнической принадлежности, вероисповедания, возраста, политических или иных убеждений, образования, происхождения, имущественного или иного положения, а также других обстоятельств.

Конституционный принцип равенства всех перед законом и судом не препятствует законодателю при осуществлении правового регулирования трудовых отношений устанавливать различия в правовом статусе лиц, принадлежащих к разным по условиям и

№ 17-Р

роду деятельности категориям, в том числе вводить особые правила, касающиеся порядка замещения отдельных должностей и оснований освобождения от должности, если эти различия являются объективно оправданными, обоснованными и соответствуют конституционно значимым целям.

В соответствии с пунктом 2 статьи 1 Конвенции Международной организации труда «О дискриминации в области труда и занятий» 1958 года № 111, всякое различие, исключение или предпочтение, основанные на специфических требованиях, связанных с определенной работой, не считаются дискриминацией.

Согласно пункту 5 Рекомендаций Международной организации труда «О пожилых трудящихся» 1980 года № 162 пожилые работники без дискриминации по возрасту должны пользоваться равенством возможностей и обращения наравне с другими работниками, в частности, относительно доступа, с учетом их личных способностей, опыта и квалификации, в том числе к работе по их выбору как в государственном, так и в частном секторах. Однако в исключительных случаях могут устанавливаться возрастные ограничения ввиду особых требований, условий или правил для некоторых видов работы.

В силу части 3 статьи 6 Конституции Кыргызской Республики вышеуказанные международные акты являются составной частью правовой системы Кыргызской Республики. Следовательно, установление предельного возраста при замещении определенных должностей допустимо, если это ограничение обусловлено спецификой и особенностями выполняемой работы.

Таким образом, международные правовые акты допускают возможность устанавливать в национальном законодательстве определенные возрастные ограничения на занятие отдельными видами трудовой деятельности.

Данный вывод согласуется с правовыми позициями Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики, выраженными в решениях от 30 апреля 2014 года № 27 и от 14 мая 2014 года № 31.

4. Образование является приоритетным стратегическим направлением государственной политики Кыргызской Республики. Вкладывая средства в высшее образование, государство тем самым закладывает основы стабильного духовного, культурного и экономического развития общества. Именно поэтому значимость образования порождает особую ответственность государства, поскольку высшей ценностью и основным капиталом современного общества

№ 17-Р

является человек, а право на образование признается одним из фундаментальных прав личности.

Особое внимание государством уделяется развитию и совершенствованию правовых, научно-теоретических и организационных механизмов в системе высшего образования, которое обеспечивается государственными, муниципальными и частными учебными заведениями в соответствии с вырабатываемыми едиными государственными стандартами.

Должности ректоров, проректоров, руководителей филиалов (институтов) в государственных и муниципальных высших учебных заведениях относятся к административным должностям, основное содержание деятельности которых связано с осуществлением управленческих, административных функций (статья 38 Закона Кыргызской Республики «Об образовании»).

Так, руководитель высшего учебного заведения (далее - ВУЗ) несет ответственность за результаты деятельности ВУЗа, соответствие качества образования и подготовки специалистов требованиям государственных образовательных стандартов, за результаты научной, финансовой и хозяйственной деятельности ВУЗа; действует в соответствии с законодательством Кыргызской Республики от имени учебного заведения, представляет его во всех организациях, распоряжается его имуществом и денежными средствами, заключает договоры, выдает доверенности, открывает счета в банках и является распорядителем кредитов; формирует в соответствии с уставом ВУЗа его кадровый состав и структуру; в пределах компетенции ВУЗа издает приказы, дает указания, обязательные для выполнения всеми работниками и обучающимися.

Кроме того, руководители ВУЗов ответственны за организацию учебного процесса исходя из обеспечения высокого качества обучения, создания безопасных условий учебы и быта студентов.

В связи с чем, законодатель, в целях обеспечения интересов государства и муниципальных образований вправе предусматривать повышенные требования к руководителям государственных и муниципальных ВУЗов.

5. Из смысла части 2 статьи 378 Трудового кодекса Кыргызской Республики следует, что должность декана факультета отнесена не к административной, а к научно – педагогической должности. Это означает, что на декана факультета как высококвалифицированного специалиста, имеющего, как правило, ученую степень и

№ 17-Р

ученое звание, возлагается ведение такой же учебной, научно-исследовательской и методической работы, как и другим категориям профессорско-преподавательского состава. Таким образом, декан факультета выполняет работу, которая по своему содержанию является существенно иной, нежели чем у руководящих работников ВУЗа, не относящихся к научно – педагогическим должностям - ректора, проректора, руководителей филиала и института, основное содержание деятельности которых, как указано выше, связано с осуществлением управленческих, административных функций. Устанавливая предельный возраст при замещении должности декана факультета, законодатель вместе с тем не предусматривает каких-либо возрастных ограничений при замещении других научно – педагогических должностей. Следовательно, сам по себе возраст, превышающий шестьдесят пять лет не препятствует успешному осуществлению данного вида деятельности.

С учетом изложенного возрастное ограничение при замещении должности декана факультета в государственных и муниципальных ВУЗах не может рассматриваться в качестве специального требования, обусловленного характером этой деятельности, особенностями данного вида труда, а сам по себе факт достижения предельного возраста не может служить достаточным основанием для освобождения от должности декана факультета или препятствовать участию в выборах на данную должность. Тем самым положения оспариваемой нормы, предусматривающие возрастные ограничения при замещении должности декана факультета государственных и муниципальных ВУЗов, нарушают конституционный принцип равноправия, включая равенство возможностей, приводят к дискриминации при реализации права, закрепленного абзацем вторым части 2 статьи 16 Конституции Кыргызской Республики.

На основании изложенного и руководствуясь пунктом 1 части 6 статьи 97 Конституции Кыргызской Республики, статьями 46, 47, 48, 51 и 52 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

РЕШИЛА:

1. Признать часть 4 статьи 378 Трудового кодекса Кыргызской Республики не противоречащей Конституции Кыргызской Республики в той мере, в какой это норма не распространяется на

№ 17-Р

должности деканов факультетов в государственных и муниципальных высших учебных заведениях.

2. Жогорку Кенешу Кыргызской Республики внести соответствующие изменения, вытекающие из настоящего Решения.

3. Решение окончательное и обжалованию не подлежит, вступает в силу с момента провозглашения.

4. Решение обязательно для всех государственных органов, органов местного самоуправления, должностных лиц, общественных объединений, юридических и физических лиц и подлежит исполнению на всей территории республики.

5. Опубликовать настоящее решение в официальных изданиях органов государственной власти, на официальном сайте Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики и в «Вестнике Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики».

**КОНСТИТУЦИОННАЯ ПАЛАТА
ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

ПОСТАНОВЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

26 января
2015 года
город Бишкек

№ 1

Об отказе в удовлетворении жалобы гражданина Саатова Таалайбека Джапаровича об отмене опре- деления коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 11 дека- бря 2014 года №71-о

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики в составе: председательствующего - судьи Касымалиева М.Ш., судей Айдарбековой Ч.А., Бобукеевой М.Р., Мамырова Э.Т., Нарынбековой А.О., Осмонбаева Э.Ж., Осмоновой Ч.О., Сооронкуловой К.С., при секретаре Илиязовой Н.А., руководствуясь частью 5 статьи 28 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», рассмотрела в судебном заседании жалобу гражданина Саатова Т.Дж. на определение коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 11 декабря 2014 года №71о «Об отказе в принятии к производству обращения гражданина Саатова Т.Дж.».

Заслушав сообщение судьи Мамырова Э.Т., проводившего подготовку судебного заседания по жалобе, исследовав представленные материалы, Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

УСТАНОВИЛА:

В Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики (далее - Конституционная палата) 31 октября 2014 года поступило ходатайство гражданина Саатова Т.Дж. о признании части 6 статьи 12 Закона Кыргызской Республики «О прокуратуре Кыргызской Республики» неконституционной и противоречащей части 1 статьи 94 Конституции Кыргызской Республики.

Заявитель считает, что передача полномочий по возбуждению уголовного дела в отношении судьи своим заместителям приказом Генерального прокурора является неконституционной, поскольку исключительные полномочия Генерального прокурора не могут быть делегированы другому лицу локальным нормативным правовым актом в виде приказа. Заявитель рассматривает институт возложения обязанностей как расширение круга лиц, наделенных правом возбуждения уголовного дела в отношении

№ 1

судьи, что, по его мнению, нарушает принцип независимости судей, закрепленный в части 1 статьи 94 Конституции Кыргызской Республики.

Также заявитель указывает, что Решением Конституционной палаты от декабря 2013 года часть 1 статьи 30 конституционного Закона Кыргызской Республики «О статусе судей Кыргызской Республики», в части предоставления полномочий по возбуждению уголовного дела в отношении судей прокурорам областей, городов Бишкек и Ош, была признана неконституционной. В связи с чем исключительное право возбуждения уголовного дела в отношении судей принадлежит только Генеральному прокурору.

Гражданин Саатов Т.Дж. отмечает, что Конституцией и другими законами Кыргызской Республики порядок и основания делегирования полномочий Генерального прокурора по возбуждению уголовного дела в отношении судей не предусмотрены и такого рода вопросы, по его мнению, должны решаться заинтересованной стороной путем обращения в орган, обладающий правом законодательной инициативы.

Коллегия судей Конституционной палаты в составе Мамырова Э.Т., Нарынбековой А.О., Айдарбековой Ч.А., рассмотрев обращение гражданина Саатова Т.Дж., руководствуясь статьей 24, частью 2, пунктом 1 части 3 статьи 28 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» 11 декабря 2014 года, приняла определение об отказе в принятии обращения к производству по следующим основаниям.

Оспариваемая заявителем на предмет конституционности часть 6 статьи 12 Закона Кыргызской Республики «О прокуратуре Кыргызской Республики», предусматривает ответственность Генерального прокурора за выполнение задач, возложенных на прокуратуру Кыргызской Республики настоящим Законом и не находится в какой-либо связи с принципом независимости судей, закрепленным в части 1 статьи 94 Конституции Кыргызской Республики. В оспариваемой норме отсутствуют какие-либо положения, допускающие передачу исключительных полномочий Генерального прокурора другим лицам. В связи с чем постановка вопроса о противоречии части 6 статьи 12 Закона «О прокуратуре Кыргызской Республики» части 1 статьи 94 Конституции Кыргызской Республики является неверной.

№ 1

Решением Конституционной палаты от 27 декабря 2013 года, на которую ссылается заявитель, был разрешен вопрос о неконституционности части 1 статьи 30 конституционного Закона Кыргызской Республики «О статусе судей Кыргызской Республики», в части предоставления полномочий по возбуждению уголовного дела в отношении судей прокурорам областей, городов Бишкек и Ош. При этом в указанном решении вопрос о конституционности института временного исполнения обязанностей руководителя не был предметом рассмотрения.

Также коллегия судей отметила, что институт временного исполнения обязанностей первого руководителя необходим для нормального функционирования государственного органа в случаях, когда лицо, занимающее руководящую должность, по каким-то причинам отсутствует (болезнь, отпуск, командировки) и, следовательно, не имеет возможности исполнять свои должностные обязанности. При этом возложение исполнения обязанностей Генерального прокурора на заместителя не может рассматриваться как расширение круга субъектов, наделенных исключительными правами Генерального прокурора, поскольку исполняющий обязанности осуществляет полномочия первого руководителя только на время его отсутствия.

Не согласившись с определением коллегии судей Конституционной палаты от 11 декабря 2014 года № 71-о, Саатов Т.Дж. 17 декабря 2014 года обратился с жалобой в Конституционную палату.

В своей жалобе Саатов Т.Дж. отмечает, что делегирование Генеральным прокурором исключительного права возбуждения уголовного дела в отношении судьи должно быть разрешено законом, а не локальным нормативным правовым актом, поскольку это право возложено на Генерального прокурора в силу занимаемой им должности и в целях обеспечения гарантированного Конституцией принципа независимости судьи. Заявитель считает, что любая передача исключительных полномочий Генерального прокурора на время другому лицу и есть делегирование этих полномочий.

Также заявитель в своей жалобе отмечает о допущенной технической ошибке, изменяет требование и просит признать пункт 6 части 1 статьи 12 Закона Кыргызской Республики «О прокуратуре Кыргызской Республики», в части делегирования Генеральным прокурором исключительного полномочия по возбуждению

№ 1

уголовного дела в отношении судей своим заместителям путем издания приказа, противоречащей части 1 статьи 94 Конституции Кыргызской Республики.

Конституционная палата, изучив жалобу заявителя, а также основания отказа в принятии к производству обращения Саатова Т.Дж. коллегией судей Конституционной палаты, приходит к следующим выводам.

Согласно конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» поступающие в Конституционную палату обращения для разрешения вопроса их принятия к производству подлежат проверке коллегией судей на предмет соответствия тем требованиям, которые содержатся в статьях 24, 25, 26 указанного конституционного Закона. Таким образом, допустимость обращения определяется по тому, отвечает ли оно требованиям, предъявляемым к нему конституционным Законом по форме, содержанию, субъекту и предмету обращения, соблюдение которых позволяет и обязывает принять обращение к рассмотрению. Одним из критериев допустимости является наличие неопределенности в вопросе о том, соответствует ли Конституции Кыргызской Республики оспариваемый закон.

Однако оспариваемая заявителем на предмет конституционности часть 6 статьи 12 Закона Кыргызской Республики «О прокуратуре Кыргызской Республики» не затрагивает каким-либо образом принцип независимости судей, закрепленный в части 1 статьи 94 Конституции Кыргызской Республики, что было отмечено в определении коллегии судей. В связи с чем коллегия судей обоснованно отказала в принятии обращения к производству ввиду отсутствия неопределенности в оспариваемой норме вышеуказанного Закона. При этом в своей жалобе заявитель изменяет предмет требования, ссылаясь на допущенную им техническую ошибку, что является недопустимым при обжаловании определения об отказе в принятии обращения к производству.

Заявитель в своей жалобе так же, как и в ходатайстве, указывает на то, что делегирование исключительного права Генерального прокурора по возбуждению уголовного дела в отношении судьи должно решаться не локальным актом Генеральной прокуратуры, а законом.

Исключительные полномочия Генерального прокурора по определению не могут быть делегированы, поскольку

№ 1

делегирующие представляет собой процесс передачи руководителем части возложенных на него полномочий подчиненным. Тогда как исполнение обязанностей руководителя возлагается на заместителя только на время его отсутствия (отпуск, командировка, болезнь) в целях обеспечения непрерывного, эффективного функционирования государственного органа и обеспечения задач, возложенных на него.

Таким образом, понятия «делегирующие полномочий» и «исполнение обязанностей руководителя» имеют существенные различия и утверждение заявителя, что при возложении на заместителя руководителя расширяется круг субъектов, наделенных исключительными полномочиями Генерального прокурора, является ошибочным.

В соответствии с пунктом 6 части 1 статьи 12 Закона «О прокуратуре Кыргызской Республики» Генеральный прокурор издает обязательные для исполнения всеми работниками органов и учреждений прокуратуры приказы, указания, распоряжения и инструкции, регулирующие вопросы организации и деятельности системы прокуратуры Кыргызской Республики. Именно данная норма предоставляет право Генеральному прокурору возлагать исполнение обязанностей Генерального прокурора на заместителя на время своего отсутствия. При этом лицо, исполняющее обязанности руководителя, осуществляет его полномочия без каких-либо изъятий, если иное не установлено в акте о возложении исполнения обязанностей.

Таким образом, исполнение заместителем обязанностей руководителя на время его отсутствия не означает расширение круга лиц, наделенных исключительными полномочиями Генерального прокурора и не находится в системной взаимосвязи с принципом независимости судьи, закрепленным в части 1 статьи 94 Конституции Кыргызской Республики. В связи с чем Конституционная палата не находит оснований для отмены определения коллегии судей Конституционной палаты от 11 декабря 2014 года №710 «Об отказе в принятии к производству обращения гражданина Саатова Т.Дж.».

На основании вышеизложенного, руководствуясь статьей 24, частью 5 статьи 28, статьей 47, частью 1 статьи 51 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», Конституционная палата

26 января
2015 года
город Бишкек

ПОСТАНОВЛЕНИЕ
КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

№ 1

ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Жалобу гражданина Саатова Таалайбека Джапаровича об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 11 декабря 2014 года №71о «Об отказе в принятии к производству обращения Саатова Таалайбека Джапаровича» оставить без удовлетворения.

Настоящее постановление Конституционной палаты является окончательным и обжалованию не подлежит и вступает в силу с момента подписания.

**КОНСТИТУЦИОННАЯ ПАЛАТА
ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

ОСОБОЕ МНЕНИЕ

судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики Осконбаева Э. Ж. и Сооронкуловой К.С. к постановлению Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 26 января 2015 года об отказе в удовлетворении жалобы гражданина Саатова Таалайбека Джапаровича на определение коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 11 декабря 2014 года №71-о

Согласно пункту 8 части 5 статьи 20, части 1 статьи 40 Конституции каждому гарантируется судебная защита его прав и свобод. Право каждого на судебную защиту является абсолютным и предполагает обеспечение всем субъектам права свободного и равного доступа к правосудию, включая беспрепятственную возможность обращения в Конституционную палату, как органу конституционного правосудия. Конституционная палата неоднократно выражала подобную правовую позицию в своих решениях.

Вместе с тем, учитывая особенности конституционного судопроизводства и задач, которые призван решать орган конституционного контроля, право на судебную защиту посредством конституционного судопроизводства реализуется при определенных условиях и процедурах. Наличие законодательно установленных правил обращения в Конституционную палату не должно расцениваться как препятствие для доступа к правосудию. Напротив, соблюдение установленных требований способствует более эффективному и своевременному разрешению поставленных перед Конституционной палатой вопросов,

позволяет избежать излишних затрат процессуального времени и сил.

Исходя из специфики конституционного судебного нормоконтроля круг правомочных субъектов обращения в Конституционную палату строго формализован, их исчерпывающий перечень закреплен в части 1 статьи 20 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики». При этом субъекты обращения вправе инициировать процедуру нормоконтроля в той или иной, строго установленной законом форме, в частности органы и должностные лица, указанные в пунктах 2-6, 8-10 части 1 статьи 20 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», обращаются в форме представления, судьи – в форме запроса, тогда как физические и юридические лица – в форме ходатайства. Такое различие в формах обращения предопределяется прежде всего особенностями правового статуса субъекта обращения. Так, например, публично-правовые субъекты, уполномоченные на обращение в Конституционную палату, не преследуют какие-либо частноправовые цели, обращаясь

в Конституционную палату с представлениями, они отстаивают публично-правовой порядок, защищают интересы государства в целом или неопределенного круга лиц. Тогда как физические и юридические лица, в силу части 7 статьи 97 Конституции, вправе оспорить конституционность закона и иного нормативного правового акта, если считают, что ими нарушаются права и свободы, признаваемые Конституцией, то есть основным критерием инициирования процедуры нормоконтроля для указанных субъектов является состоявшееся или возможное посягательство на субъективные правомочия. Это означает, что физические и юридические лица вправе ставить вопрос о возбуждении конституционного судопроизводства не иначе как тогда, когда оспариваемой ими нормой были затронуты или могут быть затронуты права и свободы человека и гражданина, гарантированные Конституцией.

В рассматриваемом деле гражданин Саатов Т.Дж. как субъект обращения обязан был в соответствии с Конституцией и требованиями конституционного закона указать в ходатайстве, какие, по его мнению, права и свободы человека и гражданина, признаваемые Конституцией, нарушаются оспариваемым актом, обосновать свою позицию, привести доводы и доказательства, свидетельствующие об их фактическом или возможном нарушении. Невыполнение подобных требований конституционного закона является

бесспорным основанием для отказа в принятии ходатайства к производству, следовательно, и коллегии судей, и Конституционной палате следовало отказать в принятии ходатайства Саатова Т.Дж. к производству по основаниям, предусмотренным п.2 части 3 статьи 28 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики». Более того, из доводов заявителя невозможно установить, каким образом часть 6 статьи 12 Закона «О прокуратуре Кыргызской Республики», устанавливающая ответственность Генерального прокурора за выполнение задач, возложенных на органы прокуратур, нарушает конституционные принципы независимости судей. Отсутствие соотносимости между оспариваемой и конституционной нормой указывает на отсутствие предмета проверки.

Следует также отметить, что как в определении, так и в постановлении Конституционной палаты имеются аргументы и выводы, опровергающие доводы заявителя о неконституционности оспариваемого нормативного положения и раскрывающие его правовое содержание, что характерно для мотивировочной части итогового решения и, на наш взгляд, недопустимо на стадии принятия обращения к производству.

Судьи: *Э.Ж. Осконбаев*
К.С. Сооронкулова

ПОСТАНОВЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

23 апреля
2015 года
город Бишкек

№ 2

Об отказе в удовлетворении жалобы Таласбаевой Токтобубу Тентиевны и Сабыралиева Жекшенбека Орозбековича об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 11 февраля 2015 года № 04-о

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики в составе: председательствующего - судьи Касымалиева М.Ш., судей Айдарбековой Ч.А., Бобукеевой М.Р., Мамырова Э.Т., Нарынбековой А.О., Осмонбаева Э.Ж., Осмоновой Ч.О., Сооронкуловой К.С., при секретаре Толобалдиеве М.Э.,

руководствуясь частью 5 статьи 28 конституционного закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», рассмотрела в судебном заседании жалобу Таласбаевой Т. Т. и Сабыралиева Ж. О. об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 11 февраля 2015 года № 04-о «Об отказе в принятии к производству обращения Таласбаевой Т. Т. и Сабыралиева Ж. О. о признании неконституционными подпункта 1 пункта 2 статьи 59, статей 60 и 61 Закона Кыргызской Республики «О залог» и статьи 38 Закона Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике».

Исследовав доводы, изложенные в жалобе, и материалы дела по ходатайству Таласбаевой Т.Т. и Сабыралиева Ж.О., Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

УСТАНОВИЛА:

В Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики (далее - Конституционная палата) 31 октября 2014 года поступило ходатайство гражданина Саатова Т.Дж. о признании части 6 статьи 12 Закона Кыргызской Республики «О прокуратуре Кыргызской Республики» неконституционной и противоречащей части 1 статьи 94 Конституции Кыргызской Республики.

Заявитель считает, что передача полномочий по возбуждению уголовного дела в отношении судьи своим заместителям приказом Генерального прокурора является неконституционной, поскольку исключительные полномочия Генерального прокурора не могут быть делегированы другому лицу локальным

№ 2

нормативным правовым актом в виде приказа. Заявитель рассматривает институт возложения обязанностей как расширение круга лиц, наделенных правом возбуждения уголовного дела в отношении

У С Т А Н О В И Л А:

В Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики 10 января 2015 года поступило ходатайство Таласбаевой Т.Т. и Сабыралиева Ж.О. о признании подпункта 1 пункта 2 статьи 59, статей 60 и 61 Закона Кыргызской Республики «О залоге» и статьи 38 Закона Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике» неконституционными и противоречащими подпунктам 1, 2, 3 пункта 2 статьи 12 Конституции Кыргызской Республики.

Нормативные положения оспариваемых законов, а именно, подпункт 1 пункта 2 статьи 59 и статей 60, 61 Закона Кыргызской Республики «О залоге»,

предусматривают заключение соглашения с залогодержателем об удовлетворении его требований, обеспеченных залогом, во внесудебном порядке, внесудебный порядок обращения взыскания на предмет залога и передачу залогодержателем предмета залога, подлежащего процедуре обращения взыскания во внесудебном порядке, а статья 38 Закона Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике» устанавливает расходы, связанные с рассмотрением спора в третейском суде.

По мнению заявителей, оспариваемые нормы законов создали предпосылки к тому, что банки, кредитные учреждения и граждане, занимающиеся выдачей кредитов под проценты, злоупотребляя оспариваемыми нормами законов, отбирают недвижимость без судебных разбирательств, тогда как абзац первый части 2 статьи 12 Конституции Кыргызской Республики устанавливает, что изъятие имущества помимо воли собственника допускается только по решению суда.

Заявители отмечают, что в соответствии с частью 1 статьи 20 Конституции в Кыргызской Республике не должны приниматься законы, отменяющие или умаляющие права и свободы человека и гражданина. Несмотря на обозначенное положение Конституции и не учитывая интересы граждан, были приняты оспариваемые нормы законов, допускающие внесудебный порядок обращения

№ 2

взыскания на предмет залога и ущемление прав граждан на неприкосновенность собственности.

11 февраля 2015 года коллегия судей Конституционной палаты в составе Нарынбековой А.О., Мамырова Э.Т., Осмоновой Ч.О. приняла определение об отказе в принятии его к производству по следующим основаниям.

Поставленное в ходатайстве заявителей требование о проверке конституционности подпункта 1 пункта 2 статьи 59, статьи 60 и 61 Закона Кыргызской Республики «О залоге» по своему смысловому содержанию схоже с требованием гражданина Осинцева Е.В., ходатайство которого было рассмотрено Конституционной палатой 23 декабря 2013 года. В принятом Конституционной палатой решении было отмечено, что применительно к гражданско-правовым отношениям, возникающим из договорных обязательств, конституционные установки о запрете произвольного лишения имущества действуют напрямую и опосредовано через гражданско-правовые регуляторы. Одним из таких регуляторов выступает Гражданский кодекс, который в проверяемой норме (статья 282) реализовал указанные конституционные положения о недопустимости произвольного лишения имущества.

Более того, для соглашения залогодержателя с залогодателем об удовлетворении требования залогодержателя из собственности заложенного имущества во внесудебном порядке оспариваемыми нормами Закона Кыргызской Республики «О залоге» предусмотрена обязательная нотариальная форма, которая означает, согласно статье 48 Закона Кыргызской Республики «О нотариате», что нотариус обязан разъяснить сторонам смысл и значение представленного ими проекта сделки и проверить, соответствует ли его содержание действительным намерениям сторон и не противоречит ли требованиям Закона.

Конституция установила, что каждый имеет право на экономическую свободу, свободное использование своих способностей и своего имущества для любой экономической деятельности, не запрещенной законом (часть 2 статьи 42). Пределы и порядок осуществления собственниками своих прав и гарантии их защиты определяются законом (часть 6 статьи 12).

Общепризнанные конституционные принципы неприкосновенности собственности и свободы договора, предполагающие равенство, автономию воли и имущественную самостоятельность

№ 2

участников гражданско-правовых отношений, недопустимость произвольного вмешательства кого-либо в частные дела, обуславливают свободу владения, пользования и распоряжения имуществом. Это означает, что собственник вправе по своему усмотрению совершать в отношении принадлежащего ему имущества любые действия, если они не противоречат закону и не нарушают права и законные интересы других лиц, в том числе и возможность исполнения собственником своих гражданско-правовых обязательств за счет имущества, относящегося к объектам недвижимости.

Границы правомочий по владению, пользованию и распоряжению имуществом, устанавливаются законом (часть 6 статьи 12 Конституции).

Таким образом, собственник имущества вправе заниматься экономической деятельностью, не противоречащей закону, распоряжаться по своему усмотрению принадлежащим ему на праве частной собственности имуществом, включая отчуждение имущества, передачу прав на владение и пользование имуществом, а также исполнять свои гражданско-правовые обязательства за счет своего имущества. Следовательно, собственник несет ответственность за все возможные последствия, установленные для себя гражданско-правовыми обязательствами, вытекающими из смысла и содержания договора, предусмотренного законом или не предусмотренного таковым (принцип свободы договора), заключенного только на основе автономии воли и равенстве сторон.

Неисполнение гражданско-правовых обязательств влечет установленную законом гражданско-правовую ответственность, которая включает в себя и принудительное изъятие имущества собственника в пользу кредитора. Изъятие имущества, путем обращения взыскания по обязательствам собственника, является предусмотренным законом случаем прекращения права собственности на имущество и не может рассматриваться как произвольное лишение имущества.

Коллегия судей отметила, что Конституцией Кыргызской Республики на государство возлагается развитие внесудебных методов, форм и способов защиты прав и свобод человека и гражданина (часть 1 статьи 40) и Закон Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике» направлен на

№ 2

реализацию положения Конституции. Закон Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике» определяет порядок образования третейских судов как внесудебных органов и регулирует их деятельность по разрешению споров.

Основными принципами третейского разбирательства являются равенство сторон перед законом и третейским судом, состязательность и обязательность исполнения решения третейского суда.

Настоящий Закон применяется только при передаче по соглашению сторон на рассмотрение третейского суда споров, возникающих из гражданских правоотношений. При этом третейское соглашение может быть оформлено в виде арбитражной оговорки в договоре, которая является составной частью договора или может заключаться в виде отдельного соглашения.

При этом коллегией судей указано, что в ходатайстве, вопреки требованию пункта 9 части 3 статьи 25 конституционного закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», отсутствует правовое обоснование неконституционности оспариваемой нормы закона «О третейских судах в Кыргызской Республике».

Не согласившись с определением коллегии судей Конституционной палаты от 11 февраля 2015 года № 04-о, Таласбаева Т.Т. и Сабыралиев Ж.О. 20 марта 2015 года обратились с жалобой в Конституционную палату.

В своей жалобе Таласбаева Т.Т. и Сабыралиев Ж.О. повторно отмечают, что подпункт 1 пункта 2 статьи 59, статей 60 и 61 Закона Кыргызской Республики «О залоге» и статья 38 Закона Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике» создали предпосылки к тому, что банки, кредитные учреждения и граждане, занимающиеся выдачей кредитов под проценты, злоупотребляя оспариваемыми нормами законов, отбирают недвижимость без судебных разбирательств, тогда как абзац первый части 2 статьи 12 Конституции Кыргызской Республики, устанавливает, что изъятие имущества помимо воли собственника допускается только по решению суда. При этом заявители в представленной жалобе приводят примеры из судебной практики о спорах по условиям кредитных соглашений, к примененному внесудебному порядку обращения взыскания на предмет залога.

№ 2

В связи с чем заявители считают, что имеются основания рассмотрения конституционности оспариваемых норм законов. На этом основании Таласбаева Т.Т. и Сабыралиев Ж.О. просят отменить определение коллегии судей Конституционной палаты от 11 февраля 2015 года № 04-о и принять их обращение к производству.

Конституционная палата, обсудив доводы заявителей и основания отказа коллегии судей в принятии обращения к производству, приходит к следующим выводам.

Требования заявителей о проверке конституционности подпункта 1 пункта 2 статьи 59, статьи 60 и 61 Закона Кыргызской Республики «О залоге» схожи по своему смысловому содержанию с требованиями гражданина Осинцева Е.В., которые были предметом рассмотрения Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики.

Согласно решению Конституционной палаты от 23 декабря 2013 года по обращению гражданина Осинцева Е.В. к гражданско-правовым отношениям, возникающим из договорных обязательств конституционные установки о запрете произвольного лишения имущества действуют напрямую и опосредовано через гражданско-правовые регуляторы. Одним из таких регуляторов выступает Гражданский кодекс, который в проверяемой норме (статья 282) реализовал указанные конституционные положения о недопустимости произвольного лишения имущества.

Собственник имущества в соответствии с законом вправе заниматься экономической деятельностью, не противоречащей закону, распоряжаться по своему усмотрению принадлежащим ему на праве частной собственности имуществом, включая отчуждение имущества, передачу прав на владение и пользование имуществом, а также исполнять свои гражданско-правовые обязательства за счет своего имущества. Следовательно, собственник несет ответственность за все возможные последствия, установленные для себя гражданско-правовыми обязательствами, вытекающими из смысла и содержания договора, предусмотренного законом или не предусмотренного таковым (принцип свободы договора), заключенного только на основе автономии воли и равенстве сторон.

Неисполнение гражданско-правовых обязательств влечет установленную законом гражданско-правовую ответственность, которая включает в себя и принудительное изъятие имущества

№ 2

собственника в пользу кредитора. Изъятие имущества путем обращения взыскания по обязательствам собственника является предусмотренным законом случаем прекращения права собственности на имущество и не может рассматриваться как произвольное лишение имущества.

Заявители в своей жалобе так же, как и в ходатайстве, указывают на то, что статья 38 Закона Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике» устанавливающая расходы, связанные с рассмотрением спора в третейском суде также входит в противоречие с подпунктами 1, 2, 3 пункта 2 статьи 12 Конституции.

Конституционная палата считает, что выводы коллегии судей о том, что оспариваемая норма направлена на реализацию положения Конституции, где основным Законом на государство возлагается развитие внесудебных методов, форм и способов защиты прав и свобод человека и гражданина (часть 1 статьи 40) и то, что вопреки требованию пункта 9 части 3 статьи 25 конституционного закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» отсутствует правовое обоснование неконституционности оспариваемой нормы закона «О третейских судах в Кыргызской Республике», также являются обоснованными.

Таким образом, Конституционная палата не находит оснований для отмены определения коллегии судей Конституционной палаты от 11 февраля 2015 года № 04-о «Об отказе в принятии к производству обращения Таласбаевой Т. Т. и Сабыралиева Ж. О. о признании неконституционными подпункта 1 пункта 2 статьи 59, статей 60 и 61 Закона Кыргызской Республики «О залоге» и статьи 38 Закона Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике».

На основании вышеизложенного, руководствуясь частью 5 статьи 28, статьей 47, частью 1 статьи 51 конституционного закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», Конституционная палата

ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Жалобу Таласбаевой Токтобубу Тентиевны и Сабыралиева Жекшенбека Орозбековича об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты от 11 февраля 2015 года № 04-о «Об отказе в принятии к производству обращения Таласбаевой

23 апреля
2015 года
город Бишкек

ПОСТАНОВЛЕНИЕ
КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

№ 2

Токтобубу Тентиевны и Сабыралиева Жекшенбека Орозбековича о признании неконституционными подпункта 1 пункта 2 статьи 59, статей 60 и 61 Закона Кыргызской Республики «О залоге» и статьи 38 Закона Кыргызской Республики «О третейских судах в Кыргызской Республике» оставить без удовлетворения.

2. Настоящее постановление Конституционной палаты является окончательным, обжалованию не подлежит и вступает в силу с момента подписания.

**КОНСТИТУЦИОННАЯ ПАЛАТА
ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

ОСОБОЕ МНЕНИЕ

судьи Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики Осмонбаева Э.Ж. к постановлению Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 23 апреля 2015 года «Об отказе в удовлетворении жалобы Таласбаевой Токтобубу Тентиевны и Сабыралиева Жекшенбека Орозбековича об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 11 февраля 2015 года № 04-о»

Суждения о том, что «неисполнение гражданско-правовых обязательств влечет установленную законом гражданско-правовую ответственность, которая включает в себя и принудительное изъятие имущества собственника в пользу кредитора. Изъятие имущества путем обращения взыскания по обязательствам собственника является предусмотренным законом случаем прекращения права собственности на имущество и не может рассматриваться как произвольное лишение имущества», по сути означают, что Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики признает допустимым некоторые отступления от конституционных ценностей и изъятие имущества собственника без соответствующего судебного акта.

Заявитель вполне обоснованно считает, что банки, иные кредитные учреждения и граждане, занимающиеся выдачей кредитов под проценты, злоупотребляя оспариваемыми нормами, отбирают имущество собственников без судебных разбирательств, тогда как абзац первый части 2 статьи 12 Конституции Кыргызской Республики, устанавливает, что изъятие имущества

помимо воли собственника допускается только по решению суда.

Как следует из содержания оспариваемых норм Закона Кыргызской Республики «О залоге», предусмотрены различные формы обращения взыскания на предмет залога во внесудебном порядке, в том числе на основании договора. Причем речь идет не о добровольной передаче предмета залога в счет исполнения гражданско-правовых обязательств, а именно о принудительном обращении взыскания, то есть изъятия имущества собственника. Тем самым законодателем были фактически расширены конституционные установления об исключительных случаях принудительного изъятия имущества без соответствующего судебного акта.

В целом проблема заключается в ошибочности понимания о наличии воли собственника при изъятии его имущества.

Утверждая, что «Собственник вправе распоряжаться по своему усмотрению принадлежащим ему на праве частной собственности имуществом, включая отчуждение имущества, передачу прав на владение и пользование имуществом, а также исполнять свои

гражданско-правовые обязательства за счет своего имущества. Следовательно, собственник несет ответственность за все возможные последствия, установленные для себя гражданско-правовыми обязательствами, вытекающими из смысла и содержания договора...», тем самым, Конституционная палата считает, что согласие, проявленное собственником при подписании кредитного договора и договора о залоге, и является проявлением воли собственника на все возможные последствия, в том числе и принудительное изъятие имущества.

Ошибочность такой правовой позиции очевидна, поскольку при подписании договора собственник имущества занят достижением иной цели – получением кредитных ресурсов и не может изначально предполагать, что возникшие при этом гражданско-правовые обязательства повлекут за собой в обязательном порядке принудительное изъятие у него имущества. Условия залога при этом рассматриваются как выполнение обязательного требования по обеспеченности денежного обязательства. Поэтому согласие собственника имущества на установленную оспариваемыми нормами внесудебную форму обращения взыскания на имущество ни в коей мере не может рассматриваться в качестве проявления автономии его воли.

В соответствии со статьей 12 Конституции принудительное изъятие имущества без решения суда

допускается в случаях, предусмотренных законом - в целях защиты национальной безопасности, общественного порядка, охраны здоровья и нравственности населения, защиты прав и свобод других лиц. Законность такого изъятия в любом случае подлежит обязательному рассмотрению судом. Указанные случаи носят исчерпывающий характер и не подлежат расширительному толкованию. Говоря о допустимости ограничения фундаментальных прав и свобод человека, Конституция подразумевает исключительные обстоятельства, соразмерные вышеуказанным целям. Право требования кредитора, возникающее в связи с неисполнением гражданско - правовых обязательств должником, к таковым никак не относится и должно реализовываться исключительно посредством использования права на судебную защиту.

Следует также отметить, что постановление наполнено выводами и правовыми позициями, в том числе опровергающими доводы заявителя, которые могут иметь место лишь в мотивировочной части итогового решения и недопустимы на стадии принятия обращения к производству. Кроме того, оспариваемые нормы закона «О залоге» подлежали оценке несколько с иной точки зрения, нежели чем это было сделано в деле в связи с обращением гражданина Осинцева Е.В.

Судья Э.Ж. Осконбаев

ПОСТАНОВЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

28 мая
2015 года
город Бишкек

№ 3

Об отказе в удовлетворении жалобы граждан Осмоналиевой Айнуры Мусаевны, Осмонбаева Бектура Камильевича, Суталиновой Гульзар Абдыбековны об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 6 ноября 2014 года № 67-о «Об отказе в принятии к производству обращения граждан Осмоналиевой Айнуры Мусаевны, Осмонбаева Бектура Камильевича, Суталиновой Гульзар Абдыбековны»

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики в составе: председательствующего - судьи Касымалиева М.Ш., судей Абдиева К., Бобукеевой М.Р., Мамырова Э.Т., Нарынбековой А.О., Осмонбаева Э.Ж., Осмоновой Ч.О., Саалаева Ж.И., Сооронкуловой К.С., при секретаре Толобалдиеве М.Э., руководствуясь частью 5 статьи 28 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», рассмотрела в судебном заседании жалобу граждан Осмоналиевой А.М., Осмонбаева Б.К., Суталиновой Г.А. об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 6 ноября 2014 года № 67о «Об отказе в принятии к производству обращения Осмоналиевой Айнуры Мусаевны, Осмонбаева Бектура Камильевича, Суталиновой Гульзар Абдыбековны».

Заслушав сообщение судьи Осмоновой Ч.О., проводившей подготовку судебного заседания по жалобе, исследовав представленные материалы, Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

УСТАНОВИЛА:

В Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики 25 сентября 2014 года поступило ходатайство граждан Осмоналиевой А.М., Осмонбаева Б.К., Суталиновой Г.А. о признании абзацев 2, 3 части 1 статьи 14 Закона Кыргызской Республики «О присяжных заседателях в судах Кыргызской Республики» неконституционными и противоречащими частям 2, 3 статьи 16, части 1 статьи 20, части 6 статьи 26 Конституции Кыргызской Республики.

№ 3

Как следует из ходатайства, частью 1 статьи 14 Закона Кыргызской Республики «О присяжных заседателях в судах Кыргызской Республики» установлено, что данный Закон вступает в силу со дня опубликования и действие его положений по деятельности присяжных заседателей в полном объеме распространяется с 1 января 2015 года - для города Бишкек и Ошской области Кыргызской Республики, с 1 января 2016 года - для Джалал-Абадской, Чуйской и Иссык-Кульской областей Кыргызской Республики, с 1 января 2017 года - для Баткенской, Нарынской, Таласской областей и Военного суда Кыргызской Республики.

Заявители считают, что оспариваемой нормой введены временные ограничения распространения Закона для областей и Военного суда Кыргызской Республики, что противоречит части 6 статьи 26 Конституции Кыргызской Республики, где предусмотрено, что каждый имеет право на рассмотрение дела судом с участием присяжных заседателей. По мнению субъектов обращения, в нарушение части 2 статьи 16 Конституции Кыргызской Республики, согласно которой в Кыргызской Республике никто не может подвергаться дискриминации по различным признакам, оспариваемая норма содержит дискриминационные положения, разграничивая время и место действия положений Закона. Также заявители считают, что Закон устанавливает неравенство прав граждан, проживающих в разных областях Кыргызской Республики, что противоречит части 3 статьи 16 Конституции Кыргызской Республики.

Коллегия судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики в составе Осмоновой Ч.О., Айдарбековой Ч.А., Нарынбековой А.О., рассмотрев обращение граждан Осмоналиевой А.М., Осмонбаева Б.К., Суталиновой Г.А., руководствуясь статьей 24, пунктом 8 части 3 статьи 25, частями 2, 3, 5 статьи 28 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» 6 ноября 2014 года приняла определение об отказе в принятии его к производству по следующим основаниям.

Статья 25 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» устанавливает общие требования, предъявляемые к обращению. В соответствии с пунктом 8 части 3 данной статьи в обращении должны быть указаны конкретные, предусмотренные в конституционном Законе основания к рассмотрению обращения.

№ 3

Однако коллегия судей не обнаружила неопределенность в вопросе соответствия оспариваемой нормы положениям Конституции, что согласно статье 24 конституционного Закона является основанием к рассмотрению дела в Конституционной палате.

В соответствии с частью 6 статьи 26 Конституции Кыргызской Республики каждый имеет право на рассмотрение дела судом с участием присяжных заседателей в случаях, предусмотренных законом, также часть 1 статьи 93 Конституции Кыргызской Республики устанавливает, что в предусмотренных законом случаях и порядке граждане Кыргызской Республики имеют право участвовать в отправлении правосудия.

Таким образом, Конституция Кыргызской Республики определяет, что нормативное регулирование рассмотрения дела с участием присяжных заседателей и участия граждан в отправлении правосудия осуществляется законом.

Законодатель, устанавливая порядок вступления в силу Закона Кыргызской Республики «О присяжных заседателях в судах Кыргызской Республики», действовал в рамках установленных Конституцией Кыргызской Республики полномочий, а установленный законом механизм введения института присяжных заседателей, как указано в справке-обосновании к проекту Постановления Правительства Кыргызской Республики «О проекте Закона Кыргызской Республики «О внесении изменений в Закон Кыргызской Республики «О присяжных заседателях в судах Кыргызской Республики» и проекту Закона Кыргызской Республики «О внесении изменений в Закон Кыргызской Республики «О присяжных заседателях в судах Кыргызской Республики», связан с вопросами материально - технического и организационного характера и никоим образом не отменяет или умаляет права и свободы человека и гражданина.

Не согласившись с определением коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда от 6 ноября 2014 года № 67-о Осмоналиева А.М., Осмонбаев Б.К., Суталинова Г.А. 17 апреля 2015 года обратились с жалобой в Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики.

В своей жалобе граждане Осмоналиева А.М., Осмонбаев Б.К., Суталинова Г.А. отмечают, что установленный законом механизм введения института присяжных заседателей никоим образом не должен влиять на доступ жителей Джалал-Абадской, Чуйской, Иссык-Кульской, Баткенской, Таласской и Нарынской областей к

№ 3

данному институту. Разграничение граждан по территориальному признаку является дискриминацией прав жителей этих регионов. Также согласно части 2 статьи 28 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» и пункта 53 Регламента Конституционной палаты, судебная коллегия осуществляет проверку обращения и прилагаемых к нему документов только на соответствие требованиям, установленным статьей 25 вышеуказанного конституционного Закона. Однако в нарушение данной нормы, по мнению заявителей, коллегия судей фактически рассмотрела дело по существу и в нарушение закона самостоятельно решила, что обжалуемая норма «никоим образом не отменяет и не умаляет права и свободы граждан». Кроме того, заявители утверждают, что конкретные основания обнаружившейся неопределенности в ходатайстве были указаны.

На этом основании граждане Осмоналиева А.М., Осмонбаев Б.К., Суталинова Г.А. просят отменить определение коллегии судей Конституционной палаты от 6 ноября 2014 года № 67о и принять их обращение к производству.

Конституционная палата, изучив жалобу заявителей, а также основания, изложенные в определении коллегии судей об отказе в принятии данного обращения к производству, приходит к следующим выводам.

В соответствии с пунктом 1 части 3 статьи 28 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» коллегия отказывает в принятии обращения к производству, если обращение по форме и содержанию не соответствует требованиям конституционного Закона.

Статья 25 вышеназванного конституционного Закона устанавливает общие требования, предъявляемые к обращению, а часть 3 данной статьи устанавливает обязательные требования к содержанию обращения.

Основанием к рассмотрению дела в Конституционной палате является обнаружившаяся неопределенность в вопросе о том, соответствует ли Конституции закон, иной нормативный правовой акт, не вступивший в силу для Кыргызской Республики международный договор или проект закона об изменениях в Конституцию (статья 24 Закона).

№ 3

Коллегия судей расценила оспариваемые нормы Закона как правовое регулирование последовательного внедрения института присяжных заседателей по всей республике, не претендующего на какое-либо ограничение прав на доступ к правосудию.

Реформа системы отправления правосудия продиктована существующими «вызовами» и потребностями общества, что требует комплексного подхода к их решению и существенных финансовых и материальных затрат. В рамках указанной реформы запущены несколько пилотных проектов на базе определенных местных судов, объединенных в единую информационную сеть с последующим подключением остальных местных судов. Поэтому последовательное внедрение института присяжных заседателей, учитывая, что это нововведение для системы правосудия, является оправданной мерой, осуществлённой в рамках дискреции законодателя.

Таким образом, Конституционная палата считает, что выводы коллегии судей о том, что приведенные в ходатайстве доводы не позволяют обнаружить неопределенность в вопросе о том, соответствуют ли абзацы 2, 3 части 1 статьи 14 закона «О присяжных заседателях в судах Кыргызской Республики» частям 2, 3 статьи 16, части 1 статьи 20, части 6 статьи 26 Конституции Кыргызской Республики, являются обоснованными, и не находит оснований для отмены определения коллегии судей Конституционной палаты от 6 ноября 2014 года № 67о «Об отказе в принятии к производству обращения граждан Осмоналиевой Айнуры Мусаевны, Осмонбаева Бектура Камильевича, Суталиновой Гульзар Абдыбековны».

На основании вышеизложенного, руководствуясь частью 5 статьи 28, статьей 47, частью 1 статьи 51 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», Конституционная палата

ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Жалобу граждан Осмоналиевой Айнуры Мусаевны, Осмонбаева Бектура Камильевича, Суталиновой Гульзар Абдыбековны об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 6 ноября 2014 года № 67-о «Об отказе в принятии к производству обращения граждан Осмоналиевой Айнуры Мусаевны, Осмонбаева Бектура

№ 3

Камильевича, Суталиновой Гульзар Абдыбековны» оставить без удовлетворения.

2. Настоящее постановление Конституционной палаты является окончательным и обжалованию не подлежит.

3. Настоящее постановление вступает в силу с момента подписания.

КОНСТИТУЦИОННАЯ ПАЛАТА ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ОСОБОЕ МНЕНИЕ

судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики Мамырова Э.Т., Бобукеевой М.Р., Осмонбаева Э.Ж. к постановлению Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 28 мая 2015 года № 03-П «Об отказе в удовлетворении жалобы граждан Осмоналиевой А.М., Осмонбаева Б.К., Суталиновой Г.А.»

Конституционная палата постановлением от 28 мая 2015 года № 03-П отказала в удовлетворении жалобы заявителей о принятии обращения о признании неконституционными абзацев 2, 3 части 1 статьи 14 Закона «О присяжных заседателях в судах Кыргызской Республики» к производству.

При этом в основу данного постановления Конституционной палаты легли как ошибочные доводы коллегии судей, так и неверное понимание составом суда Конституционной палаты смысла и содержания части 6 статьи 26 Конституции Кыргызской Республики, которой каждому предоставляется право на рассмотрение

дела судом с участием присяжных заседателей в случаях, предусмотренных законом. В связи с чем мы не согласны с постановлением Конституционной палаты, поскольку такую практику необоснованного отказа в принятии обращения следует рассматривать как попытку уклонения Конституционной палатой выполнения функций и задач, возложенных на нее Конституцией Кыргызской Республики. Конституционный принцип равенства всех перед законом и судом, закрепленный в части 3 статьи 16 Конституции Кыргызской Республики, является базовым принципом правовых государств, означающий

единообразное применение норм права ко всем лицам без разделения их по имущественному, национальному, религиозному и иному дискриминирующему признаку.

Государство гарантирует равенство прав и свобод человека и гражданина независимо от пола, расы, национальности, языка, происхождения, имущественного и должностного положения, места жительства, отношения к религии, убеждений, принадлежности к общественным объединениям, а также других обстоятельств.

Данный принцип нашел свое закрепление и в статье 16 Уголовно-процессуального кодекса

Равенство всех перед законом и судом означает равное наделение всех лиц, предстающих перед законом и судом одинаковыми правами и обязанностями, а также процессуальными правами, где порядок судопроизводства не может быть изменен вне зависимости от того, кто конкретно выступает субъектами судопроизводства.

Правила судопроизводства во всех судах, уполномоченных осуществлять правосудие, должны быть одинаковыми, независимо от каких-то личных свойств того, кто привлекается к ответственности, признан потерпевшим и т.д.

Именно в связи с этим Уголовно-процессуальный кодекс без каких-либо изъятий предусмотрел для

обвиняемых возможность выбора рассмотрения дела в суде с участием присяжных заседателей. При этом законодатель в статье 240 Уголовно-процессуального кодекса четко определил, какие категории дел могут быть рассмотрены судом присяжных.

Таким образом, законодатель в Уголовно-процессуальном кодексе в реализацию части 6 статьи 26 Конституции Кыргызской Республики предусмотрел случаи рассмотрения дел с участием присяжных заседателей.

Однако Жогорку Кенеш Кыргызской Республики, приняв Закон «О присяжных заседателях в судах Кыргызской Республики», предусматривающий поэтапный ввод по областям деятельности присяжных заседателей, не предусмотрел в уголовно-процессуальном законодательстве процедуру реализации обвиняемым права на рассмотрение его дела судом присяжных в областях, где такой суд будет функционировать позднее, чем в городе Бишкек и Ошской области.

В связи с чем возникает неопределенность в реализации гражданами конституционного права на рассмотрение уголовного дела судом присяжных.

Тем не менее, несмотря на очевидность вышеприведенных доводов, Конституционная палата в оспариваемой на предмет конституционности норме Закона «О присяжных заседателях в судах Кыргызской Республики» «не обнаружила» неопределенности

Особое мнение
судей Конституционной палаты Верховного суда
Кыргызской Республики
Мамырова Э.Т., Бобукеевой М.Р., Осконбаева Э.Ж.

и посчитала, что последовательное внедрение института присяжных заседателей является оправданной мерой, при этом напрочь забыв о таких базовых конституционных принципах, как равенство всех перед законом и судом, и о праве каждого на

рассмотрение дела судом с участием присяжных заседателей.

Судьи: *Э.Т. Мамыров*
 М.Р. Бобукеева
 Э.Ж.Осмонбаев

ПОСТАНОВЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

29 мая
2015 года
город Бишкек

№ 4

об отказе в удовлетворении жалобы Джайлоева Каната Асанкадыровича об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 2 апреля 2015 года № 16-о

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики в составе: председательствующего - судьи Касымалиева М. Ш., судей Айдарбековой Ч. А., Бобукеевой М. Р., Мамырова Э. Т., Нарынбековой А. О., Осконбаева Э. Ж., Осмоновой Ч. О., Сооронкуловой К. С., при секретаре Толобалдиеве М.Э., руководствуясь частью 5 статьи 28 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», рассмотрела в судебном заседании жалобу гражданина Джайлоева К.А. на определение коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 2 апреля 2015 года № 16-о «Об отказе в принятии к производству обращения гражданина Джайлоева Каната Асанкадыровича».

Заслушав сообщение судьи Осконбаева Э. Ж., проводившего подготовку судебного заседания по жалобе, исследовав представленные материалы, Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

УСТАНОВИЛА:

В Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики, 19 февраля 2015 года поступило ходатайство гражданина Джайлоева К. А. о признании части 1 статьи 2 Закона «Об Адвокатуре Кыргызской Республики и адвокатской деятельности» неконституционной и противоречащей статье 35 Конституции Кыргызской Республики.

Заявитель указывал, что оспариваемая им норма закона предусматривает обязательность членства в сообществе адвокатов, тем самым ущемляет конституционные права адвокатов на свободу объединения и противоречит принципу добровольности, закрепленного в статье 35 Конституции Кыргызской Республики.

27 марта 2015 года от гражданина Джайлоева К. А. поступило дополнительное заявление об уточнении и увеличении объема своих требований. В частности, он просил дополнительно

№ 4

признать статью 15 Закона «Об Адвокатуре Кыргызской Республики и адвокатской деятельности» противоречащей статье 35 Конституции Кыргызской Республики, а также статью 1, части 1, 3 статьи 2, часть 1 статьи 5, пункты 2, 6 части 1 статьи 26 вышеназванного Закона противоречащими статьям 11, 12, части 3 статьи 83, части 3 статьи 85 Гражданского кодекса, статьям 2, 3 и 4 Закона «О некоммерческих организациях».

Кроме того, заявление содержало оценочные суждения автора по качеству правового регулирования адвокатской деятельности.

Коллегия судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики в составе Осмонбаева Э. Ж., Бобукеевой М. Р., Осмоновой Ч. О., рассмотрев обращение гражданина Джайлоева К. А., на основании части 2, пунктов 4, 5 части 3 и части 5 статьи 28 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» приняла 2 апреля 2015 года определение об отказе в принятии обращения к производству по следующим основаниям.

Коллегия судей признала, что требования заявителя в части признания статьи 1, части 1, 3 статьи 2, части 1 статьи 5, пункты 2, 6 части 1 статьи 26 Закона «Об Адвокатуре Кыргызской Республики и адвокатской деятельности» противоречащими статьям 11, 12, части 3 статьи 83, части 3 статьи 85 Гражданского кодекса, статьям 2, 3 и 4 Закона «О некоммерческих организациях» неподведомственны Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики.

В обоснование данной позиции коллегия отметила, что Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики в силу части 6 статьи 97 и части 3 статьи 5 Конституции обладает исчерпывающим кругом полномочий и не может выходить за их рамки, в связи с чем вопросы противоречия норм одних законов другим, устранения недостатков правового регулирования и содержательной части норм законов не могут быть предметом конституционного судопроизводства.

Коллегия судей также определила, что в соответствии с пунктом 5 части 3 статьи 28 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» требования заявителя о признании части 1 статьи 2 и статьи 15 Закона «Об Адвокатуре Кыргызской Республики и адвокатской деятельности» противоречащими статье 35 Конституции не

№ 4

могут быть приняты к производству, поскольку ранее конституционность данных норм проверялась Конституционной палатой Верховного суда Кыргызской Республики и есть ее акт, сохраняющий свою силу (Решение Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 11 марта 2015 года № 04-Р).

Не согласившись с определением коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 2 апреля 2015 года № 16-о, гражданин Джайлоев К. А. 17 апреля 2015 года обратился с жалобой в Конституционную палату.

В своей жалобе Джайлоев К. А. указывает, что не сомневается в справедливости Решения Конституционной палаты от 11 марта 2015 года и выражает согласие с ее выводами, однако считает, что его ходатайство могло стать самостоятельным предметом рассмотрения, поскольку у него отличная от доводов предыдущих заявителей точка зрения и подход к обоснованию неконституционности норм, проверенных Конституционной палатой в рамках другого дела. В частности, по мнению Джайлоева К.А., вопрос необходимо было ставить по отдельным частям оспариваемых норм, а не в целом.

Заявитель полагает, что отказ в принятии ходатайства со ссылкой на ранее принятое решение, которым дана оценка норме в целом, нарушает права других лиц ставить под сомнение ее отдельные положения.

Заявитель также отмечает о своем согласии с позицией коллегии судей о неподведомственности требований, изложенных в дополнительном заявлении. Однако указывает, что заявление подано им не для расширения предмета обращения, а с целью установить фактическую подведомственность поставленных им вопросов, так как определением от 24 декабря 2014 года Межрайонный суд города Бишкек возвратил его заявление о признании недействительным отдельных норм Закона «Об Адвокатуре Кыргызской Республики и адвокатской деятельности» ввиду подсудности этого вопроса Конституционной палате, хотя он не ставил вопроса о конституционности оспариваемых им норм, а указывал о наличии противоречий с Гражданским кодексом Кыргызской Республики и законами «О некоммерческих организациях» и «О регистрации юридических лиц».

Определением Бишкекского городского суда от 5 февраля 2015 года вышеуказанное определение Межрайонного суда города

№ 4

Бишкек оставлено без изменения, а частная жалоба Джайлоева К. А. – без удовлетворения.

Конституционная палата, обсудив доводы заявителя и основания отказа коллегии судей в принятии обращения к производству, приходит к следующим выводам.

1. Коллегия судей правильно пришла к выводу о неподведомственности требований заявителя о признании статьи 1, части 1, 3 статьи 2, части 1 статьи 5, пункты 2, 6 части 1 статьи 26 Закона «Об Адвокатуре Кыргызской Республики и адвокатской деятельности» противоречащими статьям 11, 12, части 3 статьи 83, части 3 статьи 85 Гражданского кодекса Кыргызской Республики, статьям 2, 3 и 4 Закона Кыргызской Республики «О некоммерческих организациях».

Ссылка коллегии судей на исчерпывающий характер установленных Конституцией полномочий Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики является обоснованной. Конституционная палата не вправе устанавливать соотношение норм законов с нормами кодексов, иных нормативных правовых актов, решать вопросы коллизий между ними.

В соответствии со статьями 32 и 33 Закона Кыргызской Республики «О нормативных правовых актах Кыргызской Республики» в случае коллизии между нормативными правовыми актами субъекты правоотношений обязаны руководствоваться нормативным правовым актом, обладающим более высокой юридической силой. Нормы законов в случаях их расхождения с нормами кодексов могут применяться только после внесения в кодексы соответствующих изменений. При выявлении пробелов и коллизий в нормативных правовых актах их устранение возложено на нормотворческие органы, принявшие их, путем внесения соответствующих дополнений или изменений.

2. Заявитель в ходатайстве также просил признать часть 1 статьи 2 и статью 15 Закона «Об Адвокатуре Кыргызской Республики и адвокатской деятельности» неконституционной и противоречащей статье 35 Конституции Кыргызской Республики.

Конституционность, в том числе части 1 статьи 2, статьи 15 обозначенного закона, рассматривалась Конституционной палатой 11 марта 2015 года и данные нормы признаны не противоречащими Конституции Кыргызской Республики (Решение Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 11 марта 2015 года № 04-Р).

№ 4

Проверяя норму на предмет конституционности, Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики дает правовую оценку с точки зрения права, не связанной с доводами заявителя. Поэтому норма, признанная в установленном порядке конституционной, не может быть предметом нового рассмотрения ни в целом, ни в части, даже ввиду возникновения новых доводов у других лиц, вызывающих, по их мнению, сомнение ее в конституционности.

Таким образом, Конституционная палата не находит оснований для отмены определения коллегии судей Конституционной палаты от 2 апреля 2015 года № 16-о «Об отказе в принятии к производству обращения гражданина Джайлоева Каната Асанкадыровича».

На основании вышеизложенного, руководствуясь частью 5 статьи 28, частью 1 статьи 51 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», Конституционная палата

ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Жалобу гражданина Джайлоева К. А. об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 2 апреля 2015 года № 16-о «Об отказе в принятии к производству обращения гражданина Джайлоева Каната Асанкадыровича» оставить без удовлетворения.

2. Настоящее постановление Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики является окончательным, обжалованию не подлежит и вступает в силу с момента подписания.

**КОНСТИТУЦИОННАЯ ПАЛАТА
ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

ПОСТАНОВЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

23 июня
2015 года
город Бишкек

№ 5

Об отказе в удовлетворении жалобы Аскар кызы Жанары об отмене определения коллегии судей Кон- ституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 16 апреля 2015 года № 19-о «Об отказе в принятии к производству обращения Аскар кызы Жанары»

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики в составе: председательствующего – судьи Касымалиева М. Ш., судей Абдиева К., Айдарбековой Ч. А., Бобукеевой М. Р., Мамырова Э. Т., Нарынбековой А. О., Осмонбаева Э. Ж., Осмоновой Ч. О., Саалаева Ж. И., при секретаре Илиязовой Н. А., руководствуясь частью 5 статьи 28 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», рассмотрела в судебном заседании жалобу Аскар кызы Жанары об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 16 апреля 2015 года № 19-о «Об отказе в принятии к производству обращения Аскар кызы Жанары».

Заслушав сообщение судьи Нарынбековой А. О., проводившей подготовку судебного заседания по жалобе, исследовав представленные материалы, Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

УСТАНОВИЛА:

В Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики 19 мая 2015 года поступило ходатайство Аскар кызы Жанары о признании части 3 статьи 8 Закона Кыргызской Республики «О свободе вероисповедания и религиозных организациях в Кыргызской Республике» неконституционной и противоречащей части 1 статьи 35, частям 2, 3 статьи 32 Конституции Кыргызской Республики.

Как следует из ходатайства, заявительница и другие ее единоверцы хотели бы на общности религиозных интересов объединиться в религиозную организацию в соответствии со статьей 35 Конституции Кыргызской Республики, предусматривающей право каждого на свободу объединения.

Однако по утверждению субъекта обращения, оспариваемая норма Закона Кыргызской Республики «О свободе вероисповедания

№ 5

и религиозных организациях в Кыргызской Республике», предусматривая повышенные требования к количеству инициаторов учреждения религиозной организации, ограничивает ее права и противоречит части 1 статьи 35, частям 2, 3 статьи 32 Конституции Кыргызской Республики.

Коллегия судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики в составе А. О. Нарынбековой, Э. Ж. Осконбаева, М. Р. Бобукеевой, рассмотрев обращение Аскар кызы Жанары, руководствуясь частью 2, пунктом 5 части 3, частью 5 статьи 28 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», 16 апреля 2015 года приняла определение об отказе в принятии его к производству по следующим основаниям.

В соответствии с пунктом 5 части 3 статьи 28 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» коллегия судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики отказывает в принятии обращения к производству, если конституционность указанного в обращении вопроса проверялась Конституционной палатой Верховного суда Кыргызской Республики и имеется ее акт, сохраняющий свою силу.

Так, 4 сентября 2014 года Конституционной палатой Верховного суда Кыргызской Республики было рассмотрено дело по обращению религиозного центра Свидетелей Иеговы в Кыргызской Республике о проверке конституционности частей 2, 3 статьи 8 Закона Кыргызской Республики «О свободе вероисповедания и религиозных организациях в Кыргызской Республике» и принято решение о признании вышеуказанных норм закона не противоречащими Конституции Кыргызской Республики, в том числе и части, касающейся количества возможных инициаторов.

Не согласившись с определением коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 16 апреля 2015 года № 19-о, Аскар кызы Жанара 19 мая 2015 года обратилась с жалобой в Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики.

В жалобе Аскар кызы Жанара отмечает, что вышеуказанным определением коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики об отказе в принятии к производству ходатайства было нарушено ее право на судебную защиту,

предусмотренное Конституцией Кыргызской Республики и право на свободу вероисповедания, предусмотренное статьей 18 Международного пакта о гражданских и политических правах.

Заявительница, ссылаясь на статью 18 указанного Пакта и статью 32 Конституции Кыргызской Республики, считает, что свобода совести, религии и убеждений является личной свободой каждого человека. Данная свобода признается за каждым человеком и не зависит от наличия или отсутствия объединения.

На этом основании Аскар кызы Жанара просит отменить определение коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 16 апреля 2015 года № 19-о и принять обращение к производству.

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики, изучив жалобу Аскар кызы Жанары, а также основания, изложенные в определении коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики об отказе в принятии данного обращения к производству, приходит к следующим выводам.

Части 2, 3 статьи 8 Закона Кыргызской Республики «О свободе вероисповедания и религиозных организациях в Кыргызской Республике» были предметом проверки Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики и Решением Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 4 сентября 2014 года № 45-Р указанные нормы признаны не противоречащими Конституции Кыргызской Республики и не могут быть предметом нового рассмотрения.

Таким образом, Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики не находит оснований для отмены определения коллегии судей от 16 апреля 2015 года № 19-о «Об отказе в принятии к производству обращения Аскар кызы Жанары».

На основании вышеизложенного, руководствуясь частью 5 статьи 28, частью 1 статьи 51 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Жалобу Аскар кызы Жанары об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 16 апреля 2015 года № 19-о «Об отказе в принятии к

23 июня
2015 года
город Бишкек

ПОСТАНОВЛЕНИЕ
КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

№ 5

производству обращения Аскар кызы Жанары» оставить без удовлетворения.

2. Настоящее постановление Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики является окончательным, обжалованию не подлежит и вступает в силу с момента подписания.

**КОНСТИТУЦИОННАЯ ПАЛАТА
ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

ПОСТАНОВЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

1 сентября
2015 года
город Бишкек

№ 6

Об отказе в удовлетворении жалобы граждан Джитишиковой Гульнары Аскарбековны и Аширбекова Улукбека Эргешевича в интересах Забатурина Юрия Михайловича об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 24 июня 2015 года № 35-о

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики в составе: председательствующего - судьи Мамырова Э.Т., судей Абдиева К., Айдарбековой Ч.А., Бобукеевой М.Р., Киргизбаева К.М., Нарынбековой А.О., Осмонбаева Э.Ж., Осмоновой Ч.О., Саалаева Ж.И., при секретаре Толобалдиеве М.Э., руководствуясь частью 5 статьи 28 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», рассмотрела в судебном заседании жалобу граждан Джитишиковой Г.А. и Аширбекова У.Э. в интересах Забатурина Ю.М. на определение коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики «Об отказе в принятии к производству обращения граждан Джитишиковой Гульнары Аскарбековны и Аширбекова Улукбека Эргешевича в интересах Забатурина Юрия Михайловича» от 24 июня 2015 года.

Исследовав доводы, изложенные в жалобе, и материалы дела по ходатайству граждан Джитишиковой Г.А. и Аширбекова У.Э. в интересах Забатурина Ю.М., Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

УСТАНОВИЛА:

В Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики 14 мая 2015 года обратились граждане Джитишикова Г.А. и Аширбеков У.Э. в интересах Забатурина Ю.М. с просьбой признать часть 2 статьи 338 Гражданского процессуального кодекса Кыргызской Республики неконституционной и противоречащей части 3 статьи 16, пункту 8 части 5 статьи 20, части 1 статьи 40, частям 3 и 5 статьи 99 Конституции Кыргызской Республики.

По мнению заявителей, неопределенность в вопросе о соответствии оспариваемой нормы выше обозначенным нормам

Конституции Кыргызской Республики возникла в результате следующих обстоятельств.

В производстве Сокулукского районного суда Чуйской области находится гражданское дело по заявлению Забатурина Д.П. к Забатурину Ю.М. В ходе судебного заседания 7 апреля 2015 года представителями Забатурина Ю.М. было заявлено ходатайство о прекращении производства по делу, в удовлетворении которого определением Сокулукского районного суда Чуйской области от 8 апреля 2015 года отказано. Данное определение представителями Забатурина Ю.М. было обжаловано в Чуйский областной суд. Однако письмом от 23 апреля 2015 года Сокулукский районный суд Чуйской области возвратил частную жалобу со ссылкой на статью 338 Гражданского процессуального кодекса Кыргызской Республики, указав при этом, что отказ в удовлетворении ходатайства о прекращении производства не препятствует дальнейшему рассмотрению дела, а возражения против такого определения могут быть включены в апелляционную жалобу.

В связи с чем заявители считают, что оспариваемая норма нарушает их конституционное право на судебную защиту, которое в силу Конституции Кыргызской Республики не подлежит никакому ограничению, а также право на обжалование решений, приговоров и других судебных актов.

Коллегия судей, изучив материалы дела по ходатайству граждан Джитишиковой Г.А. и Аширбекова У.Э. в интересах Забатурина Ю.М., на основании части 2, пункта 5 части 3 и части 5 статьи 28 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», приняла 24 июня 2015 года определение об отказе в принятии обращения к производству по следующим основаниям.

Гражданский процессуальный кодекс Кыргызской Республики, исходя из содержания, формы и значения судебных актов, разграничивает их на промежуточные и итоговые акты.

В соответствии с частью 1 статьи 197 Гражданского процессуального кодекса Кыргызской Республики решение суда, которым дело разрешается по существу, является итоговым актом, поскольку именно этим актом завершается производство по гражданскому делу. Порядок обжалования не вступивших и вступивших в законную силу актов суда регламентированы главами 39 и 39-1 Гражданского процессуального кодекса Кыргызской Республики.

В свою очередь, определение суда, согласно части 1 статьи 225 Гражданского процессуального кодекса Кыргызской Республики, являясь актом, которым дело не разрешается по существу, относится к числу промежуточных. Поэтому обжалование промежуточных актов осуществляется вместе с итоговым актом, когда все необходимые процессуальные действия проведены, дело рассмотрено судом по существу и разрешено путем вынесения окончательного акта по возникшему спору.

Исключением в вопросе обжалования промежуточных актов до вынесения окончательного решения Гражданским процессуальным кодексом Кыргызской Республики предусмотрено обжалование таких промежуточных актов, которые препятствуют дальнейшему рассмотрению дела. Подобное правовое регулирование промежуточных актов обусловлено принципами процессуальной экономии и правовой определенности судебных актов, являющихся неотъемлемой частью отправления правосудия. Иное привело бы к неоправданному затягиванию судебного процесса и нарушению принципа рассмотрения дела в разумный срок, а это в итоге, повлекло бы нарушение прав участников процесса, что является недопустимым.

Коллегия судей определила, что такая правовая позиция по промежуточным актам суда была изложена в Решении Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 29 декабря 2014 года № 63-Р. Соответственно возможность обжалования промежуточного акта вместе с итоговым актом не препятствует и не ограничивает субъектов обращения защитить свои права в последующих судебных инстанциях.

Право каждого на судебную защиту предполагает обеспечение всем субъектам права свободного и равного доступа к правосудию, осуществляемому независимым и беспристрастным судом на основе состязательности и равноправия сторон, а также охрану их прав и законных интересов, в том числе и от судебных ошибок.

Доступ к правосудию означает возможность заинтересованного лица обратиться в суд с целью защитить, восстановить нарушенное право. В этих целях Гражданским процессуальным кодексом Кыргызской Республики предусмотрен институт пересмотра судебных актов в суде апелляционной инстанции, рассматривающей судебные акты, не вступившие в законную силу,

а также в судах кассационной и надзорной инстанций, пересматривающие вступившие в законную силу судебные акты.

Коллегия судей также отметила, что подобная правовая позиция Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики изложена в решениях от 31 января 2014 года № 08-Р, от 3 декабря 2014 года № 09-Р, от 19 декабря 2014 года № 60-Р, от 29 декабря 2014 года № 63-Р.

Таким образом, порядок обжалования промежуточных актов судов был предметом рассмотрения Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики, решение по которому сохраняет свою силу.

Не согласившись с определением коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 24 июня 2015 года № 35-о, граждане Джитишикова Г.А. и Аширбеков У.Э. в интересах Забатурина Ю.М. 30 июня 2015 года обратились с жалобой в Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики.

В своей жалобе заявители указывают на то, что они обратились в Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики с конкретным требованием о признании части 2 статьи 338 Гражданского процессуального кодекса Кыргызской Республики неконституционной и противоречащей части 3 статьи 16, пункту 8 части 5 статьи 20, части 1 статьи 40, частям 3 и 5 статьи 99 Конституции Кыргызской Республики. Однако коллегия судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики в своем определении от 24 июня 2015 года № 35-о сослалась на решения от 31 января 2014 года № 08-Р, от 3 декабря 2014 года № 09-Р, от 19 декабря 2014 года № 60-Р, от 29 декабря 2014 года № 63-Р, в которых конституционность оспариваемой нормы не рассматривалась.

Заявители также отмечают о необоснованности позиции коллегии судей относительно того, что вопрос обжалования промежуточных актов был предметом рассмотрения Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики и что в Кыргызской Республике допускается аналогия закона либо аналогия права, но недопустима аналогия судебных решений.

На этих основаниях граждане Джитишикова Г.А. и Аширбеков У.Э. в интересах Забатурина Ю.М. просят отменить определение коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда

Кыргызской Республики от 24 июня 2015 года № 35-о и принять их обращение к производству.

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики, обсудив доводы заявителей и основания отказа коллегии судей в принятии обращения к производству, приходит к следующим выводам.

Вывод коллегии судей о наличии правовой позиции Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики по вопросу реализации права на судебную защиту, в том числе и права на обжалование промежуточных и итоговых судебных актов, изложенных в решениях Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 31 января 2014 года № 08-Р, от 3 декабря 2014 года № 09-Р, от 19 декабря 2014 года № 60-Р, от 29 декабря 2014 года № 63-Р, является обоснованным.

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики в своей деятельности руководствуется Конституцией Кыргызской Республики, конституционным Законом «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», с учетом принятых решений, которые содержат правовые позиции, выработанные Конституционной палатой Верховного суда Кыргызской Республики по рассмотренным вопросам.

В связи с чем ссылка на правовую позицию Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики по схожим правоотношениям не может расцениваться как применение аналогии судебных решений, поскольку правовые позиции Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики представляют собой ее отношение к значимым правовым явлениям, а не к конкретным нормативным правовым актам.

В соответствии с пунктом 5 части 3 статьи 28 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» коллегия судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики отказывает в принятии обращения к производству, если конституционность указанного в обращении вопроса проверялась Конституционной палатой Верховного суда Кыргызской Республики и имеется ее акт, сохраняющий свою силу. Указанная норма в качестве основания для отказа в принятии обращения к производству предусматривает ранее проведенную проверку конституционности вопроса права, а не только его отдельной нормы. Поскольку в решениях

№ 6

Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 31 января 2014 года № 08-Р, от 3 декабря 2014 года № 09-Р, от 19 декабря 2014 года № 60-Р, от 29 декабря 2014 года № 63-Р Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики уже выразила свою правовую позицию относительно вопроса обжалования промежуточных актов судов, коллегия судей правомерно отказала в принятии обращения к производству.

В связи с чем Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики не находит оснований для отмены определения коллегии судей от 24 июня 2015 года № 35-о «Об отказе в принятии к производству обращения граждан Джитишиковой Гульнары Аскарбековны и Аширбекова Улукбека Эргешеви́ча в интересах Забатурина Юрия Михайловича».

На основании вышеизложенного, руководствуясь частью 5 статьи 28, 46, 47, 48 частью 1 статьи 51 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Жалобу граждан Джитишиковой Гульнары Аскарбековны и Аширбекова Улукбека Эргешеви́ча в интересах Забатурина Юрия Михайловича об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 24 июня 2015 года № 35-о «Об отказе в принятии к производству обращения граждан Джитишиковой Гульнары Аскарбековны и Аширбекова Улукбека Эргешеви́ча в интересах Забатурина Юрия Михайловича», оставить без удовлетворения.

2. Настоящее постановление Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики является окончательным, обжалованию не подлежит и вступает в силу с момента подписания.

**КОНСТИТУЦИОННАЯ ПАЛАТА
ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

ПОСТАНОВЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

1 сентября
2015 года
город Бишкек

№ 7

Об отказе в удовлетворении жалобы Джапаркулова Самата Тургунбековича в интересах Амановой Гулизы Алишеровны об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 29 мая 2015 года № 24-о

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики в составе: председательствующего - судьи Мамырова Э. Т., судей Абдиева К., Айдарбековой Ч. А., Бобукеевой М. Р., Киргизбаева К. М., Нарынбековой А. О., Осмонбаева Э. Ж., Осмоновой Ч. О., Саалаева Ж. И., при секретаре Толобалдиеве М. Э., руководствуясь частью 5 статьи 28 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», рассмотрела в судебном заседании жалобу Джапаркулова С. Т. в интересах Амановой Г. А. на определение коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 29 мая 2015 года № 24-о.

Исследовав доводы, изложенные в жалобе, и материалы дела по ходатайству гражданина Джапаркулова С. Т. в интересах Амановой Г. А., Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

УСТАНОВИЛА:

В Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики 23 апреля 2015 года обратился гражданин Джапаркулов С. Т. в интересах Амановой Г. А. с просьбой признать Закон Кыргызской Республики «О третейский судах в Кыргызской Республике» неконституционной и противоречащей статье 20 Конституции Кыргызской Республики.

Коллегия судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики в своем определении отмечала следующее. 9 августа 2010 года между Амановой Г. А. и микрокредитным агентством «Центр-Кредит-Бизнес» был заключен договор залога.

Заявительница, не соглашаясь с условиями указанного договора, обратилась с иском в Бишкекский межрайонный суд. Названный межрайонный суд, не приняв иск Амановой Г. А. в производство, сообщил, что поданное заявление подведомственно Международному Третейскому суду при Торгово-промышленной палате Кыргызской Республики (далее - Международный Третейский суд).

1 сентября
2015 года
город Бишкек

ПОСТАНОВЛЕНИЕ
КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

№ 7

12 августа 2013 года по заявлению микрокредитного агентства «Центр-Кредит-Бизнес» решением Международного Третейского суда с Амановой Г. А. была взыскана задолженность в сумме 1 356 105 сом. В решении также было предусмотрено, что находящиеся под залогом расположенный в новостройке Ак-Ордо города Бишкек земельный участок №4/280 и строящееся на нем жилье Амановой Г. А. подлежит продаже через аукцион и что решение третейского суда является окончательным и обжалованию не подлежит.

В связи с чем заявительница считает, что Закон Кыргызской Республики «О третейский судах в Кыргызской Республике» противоречит статье 20 Конституции Кыргызской Республики.

Аманова Г. А. в своем ходатайстве указала, что вышеобозначенный закон лишает ее предусмотренного Конституцией Кыргызской Республики права на судебную защиту путем обращения в местные суды и Верховный суд Кыргызской Республики.

Коллегия судей, изучив ходатайство гражданин Джапаркулова С. Т. в интересах Амановой Г. А., отметив, что в названном ходатайстве не приводится точное правовое обоснование относительно оспариваемого закона, не конкретизировано, какие нормы закона вызывают спор, и что заявительница в своем обращении приводит обоснование неконституционного только некоторых нормативных положений оспариваемого закона, отказала в принятии его в производство.

Не согласившись с принятым коллегией судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики определением, обратились с жалобой в Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики.

Обращающаяся сторона, в своей жалобе повторно указывая вопросы, изложенные в ходатайстве от 23 апреля 2015 года, сообщает о несогласии с решением Международного Третейского суда и о противоречии Закона Кыргызской Республики «О третейский судах в Кыргызской Республике» статье 20 Конституции Кыргызской Республики.

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики, обсудив доводы заявителя, не нашла оснований для удовлетворения жалобы и принятия ходатайства к производству.

В соответствии с частью 1 статьи 97 Конституции Кыргызской Республики, Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики является органом, осуществляющим конституционный

1 сентября
2015 года
город Бишкек

ПОСТАНОВЛЕНИЕ
КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

№ 7

контроль. Согласно части 7 этой же статьи Конституции каждый вправе оспорить конституционность закона и иного нормативного правового акта, если считает, что ими нарушаются права и свободы, признаваемые Конституцией.

Согласно требованиям статьи 28 Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» коллегия судей Конституционной палаты, решая вопрос о принятии обращения к производству, прежде всего, определяет соответствие обращения по форме и содержанию требованиям закона. Точнее, в статье 25 названного конституционного закона утверждены общие требования, предъявляемые к обращениям. В соответствии с пунктами 8 и 9 указанной статьи в обращении должны быть указаны конкретные, указанные в конституционном законе, основания к рассмотрению обращения; позиция обращающегося по поставленному им вопросу и его правовое обоснование со ссылкой на соответствующие нормы Конституции. Это означает, что сомнения заявителя об оспариваемой норме должны быть подтверждены объективным обоснованием и конкретизированы.

Заявитель Аманова Г. А. не привела правовое обоснование неконституционности оспариваемой нормы, в обращении не конкретизировала нормы вызывающие сомнение.

На основании вышеизложенного, руководствуясь частью 5 статьи 28, статьями 46, 47, 48 и частью 1 статьи 51 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Жалобу гражданина Джапаркулова С. Т. в интересах Амановой Г. А. на определение коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 29 мая 2015 года № 24-о, оставить без удовлетворения.

2. Постановление Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики является окончательным, обжалованию не подлежит и вступает в силу с момента подписания.

**КОНСТИТУЦИОННАЯ ПАЛАТА
ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

ПОСТАНОВЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

28 сентября
2015 года
город Бишкек

№ 8

Об отказе в удовлетворении жалобы Абылкасымова Эсенжана Алимжановича в интересах Кусматова Муратбека Садирдиновича об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 27 марта 2015 года № 14-о

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики в составе: председательствующего - судьи Касымалиева М.Ш., судей Абдиева К., Айдарбековой Ч.А., Бобукеевой М.Р., Киргизбаева К.М., Мамырова Э.Т., Нарынбековой А.О., Осмонбаева Э.Ж., Осмоновой Ч.О., Саалаева Ж.И., при секретаре Толобалдиеве М.Э., руководствуясь частью 5 статьи 28 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», рассмотрела в судебном заседании жалобу Абылкасымова Э.А. в интересах Кусматова М.С. на определение коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики «Об отказе в принятии к производству обращения Абылкасымова Эсенжана Алимжановича в интересах Кусматова Муратбека Садирдиновича» от 27 марта 2015 года № 14-о.

Исследовав доводы, изложенные в жалобе, и материалы дела по ходатайству гражданина Абылкасымова Э.А. в интересах Кусматова М.С., Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

УСТАНОВИЛА:

В Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики 27 февраля 2015 года обратился гражданин Абылкасымов Э.А. в интересах Кусматова М.С. с просьбой признать часть 2 статьи 41 Закона Кыргызской Республики «О прокуратуре Кыргызской Республики» неконституционной и противоречащей части 2 статьи 93, частям 3,4,5 статьи 99 и пункту 4 статьи 104 Конституции Кыргызской Республики.

Как следует из представленных материалов, приговором Ленинского районного суда города Бишкек от 31 января 2014 года, Кусматов М.С. был осужден по части 4 статьи 246 Уголовного кодекса Кыргызской Республики с назначением наказания в виде лишения свободы сроком на 5 лет с конфискацией имущества.

Данный приговор не был обжалован сторонами в апелляционном порядке.

Прокурором Ленинского района города Бишкек было внесено представление в порядке кассации на вышеуказанный приговор Ленинского районного суда города Бишкек, с просьбой изменить приговор как необоснованный и, переqualифицировав действие Кусматова М.С., назначить наказание, предусмотренное пунктом 4 части 3 статьи 247 Уголовного кодекса Кыргызской Республики.

Определением судебной коллегии Бишкекского городского суда от 10 ноября 2014 года приговор Ленинского районного суда города Бишкек от 31 января 2014 года был отменен и уголовное дело для рассмотрения направлено в тот же суд в ином составе. Кассационное представление прокурора Ленинского района города Бишкек было удовлетворено частично.

Постановлением судебной коллегии Верховного суда Кыргызской Республики от 22 декабря 2014 года вышеуказанное определение Бишкекского городского суда оставлено в силе, жалоба Абылкасымова Э.А. в порядке надзора - без удовлетворения.

По мнению заявителя, часть 2 статьи 41 Закона Кыргызской Республики «О прокуратуре Кыргызской Республики», предоставляющая прокурору право вносить представление в кассационном или надзорном порядке в вышестоящий суд, в случае если решение, приговор, определение или постановление суда являются незаконными или необоснованными, противоречит части 2 статьи 93, частям 3, 4, 5 статьи 99 и пункту 4 статьи 104 Конституции Кыргызской Республики.

В обоснование своих доводов заявитель приводит нормы Конституции Кыргызской Республики, устанавливающие формы судопроизводства, принципы состязательности и равноправия сторон, а также нормы, регламентирующие процессуальные права участников судебного процесса и определяющие круг полномочий органов прокуратуры.

В связи с чем заявитель просит признать оспариваемую норму закона неконституционной и противоречащей вышеуказанным нормам Конституции Кыргызской Республики.

Коллегия судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики, изучив материалы дела по ходатайству гражданина Абылкасымова Э.А. в интересах Кусматова М.С., на основании части 2, пункта 2 части 3 и части 5 статьи 28 конституционного

Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» определением от 27 марта 2015 года отказала в принятии обращения к производству по следующим основаниям.

Специфика конституционного судебного нормоконтроля заключается в том, что круг правомочных субъектов обращения в Конституционную палату строго формализован, их исчерпывающий перечень закреплен в части 1 статьи 20 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики». Публично-правовые субъекты, управомоченные на обращение в Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики не преследуют какие-либо частноправовые цели, обращаясь к ней с представлениями, они отстаивают публично-правовой порядок, защищают интересы государства в целом или неопределенного круга лиц. Тогда как физические и юридические лица, в силу части 7 статьи 97 Конституции, вправе оспорить конституционность закона и иного нормативного правового акта, если считают, что ими нарушаются права и свободы, признаваемые Конституцией Кыргызской Республики, то есть основным критерием инициирования процедуры нормоконтроля для указанных субъектов является состоявшееся или возможное посягательство на субъективные правомочия.

Это означает, что физические и юридические лица вправе ставить вопрос о возбуждении конституционного судопроизводства не иначе как тогда, когда оспариваемыми ими нормами были или могут быть затронуты права и свободы человека и гражданина, гарантированные Конституцией Кыргызской Республики.

Субъект обращения обязан в соответствии с Конституцией Кыргызской Республики и требованиями конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» указать в ходатайстве, какие, по его мнению, права и свободы человека и гражданина, признаваемые Конституцией Кыргызской Республики, нарушаются оспариваемым актом, обосновать свою позицию, привести доводы и доказательства, свидетельствующие об их фактическом или возможном нарушении, со ссылкой на соответствующие нормы Конституции Кыргызской Республики. Невыполнение подобных требований вышеуказанного конституционного закона является основанием для отказа в принятии ходатайства к производству.

С учетом изложенного, коллегия судей отметила, что согласно пункту 2 части 3 статьи 28 конституционного Закона «О

№ 8

Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» отказывает в принятии обращения к производству, если обращение исходит от ненадлежащего органа или лица (субъекта).

Абылкасымов Э.А., не согласившись с определением коллегии судей от 27 марта 2015 года № 14-о, обжаловал его 12 июня 2015 года в Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики.

В своей жалобе Абылкасымов Э.А. отмечает, что выводы коллегии судей являются ошибочными, поскольку он, как адвокат представляющий интересы Кусматова М.С., является надлежащим лицом и имеет право обращения в Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики. Кроме того считает, что им были соблюдены требования пункта 9 части 3 статьи 25 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» и было представлено правовое обоснование со ссылкой на соответствующие нормы Конституции Кыргызской Республики.

На этом основании Абылкасымов Э.А. просит отменить определение коллегии судей от 27 марта 2015 года № 14-о и принять его ходатайство к производству.

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики, обсудив доводы заявителя и основания отказа коллегии судей в принятии обращения к производству, приходит к следующим выводам.

Оспариваемая на предмет конституционности норма закона «О прокуратуре Кыргызской Республики» не относится к сфере регулирования конституционных прав и свобод человека и гражданина и не содержит положения правоограничительного характера. Заявитель в своей жалобе не приводит доводов, каким образом оспариваемая норма нарушает права и свободы человека и гражданина, гарантированные Конституцией Кыргызской Республики, что является обязательным условием возникновения у граждан и юридических лиц права обращения в орган конституционного правосудия.

В связи с чем выводы коллегии судей об отсутствии оснований для принятия обращения к конституционному судопроизводству являются обоснованными.

В связи с чем Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики не находит оснований для отмены определения коллегии судей Конституционной палаты от 27 марта 2015 года

№ 8

№ 14-о «Об отказе в принятии к производству обращения Абылкасымова Эсенжана Алимжановича в интересах Кусматова Муратбека Садирдиновича».

На основании вышеизложенного, руководствуясь частью 5 статьи 28, статьями 46, 47, 48, частью 1 статьи 51 конституционного закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Жалобу гражданина Абылкасымова Эсенжана Алимжановича в интересах Кусматова Муратбека Садирдиновича об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 27 марта 2015 года № 14-о «Об отказе в принятии к производству обращения Абылкасымова Эсенжана Алимжановича в интересах Кусматова Муратбека Садирдиновича» оставить без удовлетворения.

2. Настоящее постановление Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики является окончательным, обжалованию не подлежит и вступает в силу с момента подписания.

**КОНСТИТУЦИОННАЯ ПАЛАТА
ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

ПОСТАНОВЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

6 октября
2015 года
город Бишкек

№ 9

Об отказе в удовлетворении жалобы ректора Кыргызской государственной медицинской академии имени И.К. Ахунбаева Зурдинова А. на определение коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 25 июня 2015 года №36-о

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики в составе: председательствующего - судьи Касымалиева М.Ш., судей Абдиева К., Айдарбековой Ч.А., Бобукеевой М.Р., Мамырова Э.Т., Осмонбаева Э.Ж., Осмоновой Ч.О., Саалаева Ж.И., при секретаре Толобалдиеве М.Э., руководствуясь частью 5 статьи 28 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», рассмотрела в судебном заседании жалобу ректора Кыргызской государственной медицинской академии имени И.К. Ахунбаева Зурдинова А. на определение коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики «Об отказе в принятии к производству ходатайства ректора Кыргызской государственной медицинской академии имени И.К. Ахунбаева Зурдинова А.» от 25 июня 2015 года № 36-о.

Исследовав доводы, изложенные в жалобе, и материалы дела по ходатайству ректора Кыргызской государственной медицинской академии имени И.К. Ахунбаева Зурдинова А., Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

УСТАНОВИЛА:

В Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики 15 мая 2015 года поступило ходатайство ректора Кыргызской государственной медицинской академии имени И.К. Ахунбаева Зурдинова А. с просьбой признать Положение о Высшей аттестационной комиссии Кыргызской Республики, утвержденное постановлением Правительства Кыргызской Республики «О вопросах Высшей аттестационной комиссии Кыргызской Республики» от 29 июля 2011 года № 425, не полностью соответствующим положениям Конституции Кыргызской Республики.

Из ходатайства следует, что в октябре 2010 года при изучении личных дел сотрудников Кыргызской государственной медицинской академии имени И.К. Ахунбаева (далее - КГМА) выявлено

№ 9

присвоение Айдарову З.А. ученого звания «профессор» на основе подложной справки о педагогическом стаже. Решение Национальной аттестационной комиссии Кыргызской Республики (далее – НАК) о присвоении данного звания принято с нарушением Положения о порядке присвоения ученых званий, утвержденного постановлением Президиума НАК от 27 апреля 2000 года № 4 у/с-3/7. Ходатайства Ученого совета КГМА об отзыве обозначенного ученого звания от 6 и 28 мая 2011 года Высшей аттестационной комиссией Кыргызской Республики (далее – ВАК), отклонены, в связи с чем КГМА обратилась в Межрайонный суд города Бишкек.

Определением Межрайонного суда города Бишкек от 27 февраля 2013 года производство по иску КГМА к ВАК о признании недействительным решения (протокола № 5п-2/5) Президиума НАК от 29 сентября 2004 года прекращено; ходатайство ВАК о прекращении производства по делу – удовлетворено.

Заявитель считает, что в соответствии с пунктом 1 Положения о ВАК, утвержденного постановлением Правительства Кыргызской Республики от 29 июля 2011 года № 425, ВАК является государственным коллегиальным научно-экспертным органом. Однако данным Положением не предусмотрено обжалование принятых решений ВАК в судебном порядке, что, по мнению заявителя, дает возможность Президиуму ВАК злоупотреблять своим должностным положением, создает коррупционные схемы в этой сфере и ведет к невозможности субъектов, в данном случае КГМА, защитить свои интересы в судебном порядке и противоречит положениям пункта 8 статьи 20, пункта 1 статьи 40 и пункта 7 статьи 97 Конституции Кыргызской Республики.

Вместе с этим заявитель указывает, что в соответствии с изменениями, внесенными в Положение о ВАК постановлением Правительства Кыргызской Республики от 30 июля 2014 года № 425, сокращен срок рассмотрения ходатайств о лишении ВАК ученых степеней и званий с 10 до 3 лет. По мнению заявителя, право лишения ученых степеней и званий должно быть бессрочным, так как при накоплении численности псевдоученых не исключается возможность процветания коррупции и гибель общества ученых.

На основании изложенного, заявитель просит признать Положение о Высшей аттестационной комиссии Кыргызской Республики, утвержденного постановлением Правительства Кыргызской Республики «О вопросах Высшей аттестационной комиссии Кыргызской

№ 9

Республики» от 29 июля 2011 года № 425, не полностью соответствующим положениям Конституции Кыргызской Республики; обязать Правительство Кыргызской Республики внести в указанное Положение пункты о бессрочности отзыва ученых степеней и званий, присвоенных с нарушениями и возможности обжалования решений Президиума ВАК в судебном порядке; рекомендовать Жогорку Кенешу Кыргызской Республики дополнить абзац 5 пункта 3 статьи 26 Гражданского процессуального кодекса Кыргызской Республики после слов «органов государственной власти» словами «иных государственных органов».

Коллегия судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики, изучив материалы дела по ходатайству ректора Кыргызской государственной медицинской академии имени И.К. Ахунбаева Зурдинова А., руководствуясь пунктом 1 части 3, частью 5 статьи 28 конституционного закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» определением от 25 июня 2015 года, отказала в принятии ходатайства к производству по следующим основаниям.

Согласно части 1 статьи 28 обозначенного конституционного закона коллегия судей, рассматривая вопрос о принятии обращения к производству, решает вопрос допустимости принятия обращения к конституционному судопроизводству.

Частью 4 статьи 19 указанного конституционного закона определено, что Конституционная палата выносит акты по предмету, затронутому в обращении, лишь в отношении той части нормативного правового акта, конституционность которой подвергается сомнению. Однако в требованиях заявителя не указана конкретная норма (нормы) Положения о Высшей аттестационной комиссии Кыргызской Республики, конституционность которой подвергается сомнению, а также правовое обоснование несоответствия оспариваемого Положения Конституции Кыргызской Республики.

В нормативном единстве части 3 статьи 5 и части 6 статьи 97 Конституции Кыргызской Республики, Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики признает неконституционными законы и иные нормативные правовые акты в случае их противоречия Конституции Кыргызской Республики и обладает исчерпывающим кругом полномочий, за рамки которых выходить не может. В связи с этим восполнение пробелов в подзаконных актах и законах, осуществление надзора за точным и единообразным

№ 9

исполнением законов органами исполнительной власти, их должностными лицами, равно как и иное вмешательство в деятельность нормотворческих органов не входит в компетенцию Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики.

Таким образом, коллегия судей пришла к выводу о том, что ходатайство ректора Кыргызской государственной медицинской академии имени И.К. Ахунбаева Зурдинова А. по форме и содержанию не соответствует требованиям статей 24 и 25 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», в связи с чем приняла определение об отказе в принятии данного ходатайства к производству.

Не согласившись с определением коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 25 июня 2015 года № 36-о, ректор Кыргызской государственной медицинской академии имени И.К. Ахунбаева Зурдинов А. 13 июля 2015 года обратился с жалобой в Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики.

В своей жалобе заявитель указывает на достаточность доводов, изложенных в ходатайстве, и считает, что его требования должны быть рассмотрены в рамках конституционного судопроизводства. В связи с чем ректор Кыргызской государственной медицинской академии имени И.К. Ахунбаева Зурдинов А. просит отменить определение коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 25 июня 2015 года и принять его ходатайство к производству для рассмотрения по существу.

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики, обсудив доводы заявителя и основания отказа коллегии судей в принятии ходатайства к производству, приходит к следующим выводам.

В соответствии со статьями 24, 25, 26 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» к обращению в Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики предъявляется ряд обязательных требований, невыполнение которых влечет за собой отказ в принятии обращения к производству.

Однако субъектом обращения не были выполнены требования вышеуказанного конституционного закона, в связи с чем выводы коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики являются обоснованными.

№ 9

Таким образом, Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики не находит оснований для отмены определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики «Об отказе в принятии к производству ходатайства ректора Кыргызской государственной медицинской академии имени И.К. Ахунбаева Зурдинова А.» от 25 июня 2015 года № 36-о.

На основании вышеизложенного, руководствуясь частью 5 статьи 28, частью 1 статьи 51 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Жалобу ректора Кыргызской государственной медицинской академии имени И.К. Ахунбаева Зурдинова А. на определение коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики «Об отказе в принятии к производству ходатайства ректора Кыргызской государственной медицинской академии имени И.К. Ахунбаева Зурдинова А.» от 25 июня 2015 года № 36-о оставить без удовлетворения.

2. Настоящее постановление Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики является окончательным, обжалованию не подлежит и вступает в силу с момента подписания.

**КОНСТИТУЦИОННАЯ ПАЛАТА
ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

ПОСТАНОВЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

5 ноября
2015 года
город Бишкек

№ 10

Об отказе в удовлетворении жалобы граждан Абдыкасымова Р., Галиева А.А. на определение коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 9 июля 2015 года № 39-о

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики в составе: председательствующего - судьи Касымалиева М. Ш., судей Абдиева К., Айдарбековой Ч. А., Бобукеевой М. Р., Киргизбаева К. М., Мамырова Э. Т., Осмонбаева Э. Ж., Осмоновой Ч. О., Саалаева Ж. И., при секретаре Толобалдиеве М. Э., руководствуясь частью 5 статьи 28 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», рассмотрела в судебном заседании жалобу граждан Абдыкасымова Р. и Галиева А. А. на определение коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики «Об отказе в принятии к производству обращение граждан Абдыкасымова Рахимбергенова и Галиева Айдарбека Авазовича» от 9 июля 2015 года № 39-о.

Исследовав доводы, изложенные в жалобе и материалы дела по ходатайству граждан Абдыкасымова Р. и Галиева А. А., Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

УСТАНОВИЛА:

В Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики 4 июня 2015 года поступило ходатайство граждан Абдыкасымова Р. и Галиева А. А. о признании Закона Кыргызской Республики «О списании безнадежной задолженности потребителей электроэнергии, электрических распределительных компаний, основных поставщиков электроэнергии по основным долгам, начисленным процентам, пени, финансовым, штрафным и налоговым санкциям» и постановления Правительства Кыргызской Республики «О реализации Закона Кыргызской Республики «О списании безнадежной задолженности потребителей электроэнергии, электрических распределительных компаний, основных поставщиков электроэнергии по основным долгам, начисленным процентам, пени, финансовым, штрафным и налоговым санкциям» от 25 декабря 2009 года № 807 неконституционными и противоречащими части 2 статьи 6, частям 1, 2 статьи 12, части 2 статьи 20, пункту 7 части 1 статьи 88, части 1 статьи 101 Конституции Кыргызской Республики.

Заявители считают, что право собственности означает юридически обеспеченную возможность для лица владеть, пользоваться и распоряжаться этим имуществом по своему усмотрению в рамках, установленных законодателем. Правомочия владения, пользования и распоряжения включают в себя возможность совершения только таких действий, которые служат реализации целей, предусмотренных законодателем. Такими целями, по мнению заявителей, являются уставные задачи открытого акционерного общества «Восток-электро» (далее - Общество), направленные на получение прибыли и выплату дивидендов по результатам хозяйственной деятельности.

В связи с чем заявители отмечают, что Правительство Кыргызской Республики, как высший орган исполнительной власти, не имело право вмешиваться в деятельность акционерного общества, решать вопросы списания дебиторской задолженности и тем самым лишать акционеров права, на получение дивидендов от деятельности общества.

Заявители отмечают, что право владения, пользования и распоряжения имуществом Общества дано высшему органу управления общества - общему собранию акционеров, а принятие и реализация оспариваемого постановления противоречит части 1 статьи 6 и пункту 7 части 1 статьи 88 Конституции Кыргызской Республики.

Абдыкасымов Р. и Галиев А. А. полагают, что реализация оспариваемого постановления проведена без соблюдения предписаний Методики списания безнадежной задолженности, то есть Правительство Кыргызской Республики не выполнило задачи и принципы бухгалтерского учета; не обеспечило соблюдение норм гражданского законодательства, в части сроков исковой давности при списании безнадежной задолженности. Организация-кредитор, по их утверждению, должна доказать безнадежность задолженности, а для этого провести инвентаризацию задолженности, выявить долги, подлежащие списанию, также необходимо наличие достоверного заключения независимого аудитора.

Заявители считают, что в соответствии с частью 2 статьи 6 Конституции Кыргызской Республики, статьями 4 и 6 Закона Кыргызской Республики «О нормативных правовых актах Кыргызской Республики» Правительство не вправе было издавать оспариваемое постановление до принятия и вступления в силу оспариваемого Закона, в установленном законом порядке. Следовательно, в силу статьи 4 Закона Кыргызской Республики «О нормативных правовых актах Кыргызской Республики» издание и реализация

№ 10

постановления Правительства Кыргызской Республики до введения в действие самого Закона является не конституционной и противоречит части 2 статьи 20 Конституции Кыргызской Республики.

8 апреля 2011 года состоялось годовое общее собрание акционеров Общества, по итогам которого принято решение о досрочном прекращении полномочий Совета директоров Общества. По мнению заявителей, данное собрание имело грубые нарушения требований законодательства, что послужило основанием для обращения Галиева А., Абдыкасымова Р. и Борбашевой Б. с иском заявлением в суд.

Решением Межрайонного суда Иссык-Кульской области от 18 июня 2014 года заявление обозначенных граждан о признании неправомерными и недействительными всех решений, принятых на общем собрании акционеров Общества – удовлетворено. Определением Иссык-Кульского областного суда от 20 августа 2014 года решение суда первой инстанции оставлено без изменения, апелляционная жалоба Генерального директора открытого акционерного общества «Востокэлектро» без удовлетворения. Постановлением Верховного суда Кыргызской Республики от 21 января 2015 года решения судов первой и апелляционной инстанций отменены; заявление упомянутых граждан о признании неправомерными и недействительными решений, принятых на общем собрании акционеров открытого акционерного общества «Востокэлектро» от 8 апреля 2011 года оставлено без удовлетворения.

В этой связи заявители считают, что судебная коллегия Верховного суда Кыргызской Республики при рассмотрении надзорной жалобы нарушила требование части 1 статьи 101 Конституции Кыргызской Республики, согласно которой суд не вправе применять нормативный правовой акт, противоречащий Конституции Кыргызской Республики.

На основе вышеизложенного заявители просят удовлетворить их ходатайство и признать оспариваемые нормативные правовые акты неконституционными.

Коллегия судей, изучив ходатайство Абдыкасымова Р. и Галиева А. и приложенные к нему материалы, заслушав информацию судьи Мамырова Э.Т., проводившего на основании части 2 статьи 28 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» проверку ходатайства, пришла к следующим выводам.

Согласно части 1 статьи 28 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» коллегия судей, решая вопрос о принятии обращения к производству, исходит, прежде всего, из допустимости поставленных вопросов в обращении к конституционному судопроизводству и соответствия ходатайства требованиям, предъявляемым указанным конституционным Законом к обращениям.

Исходя из представленных материалов, доводы заявителей сводятся к тому, что оспариваемое постановление Правительства Кыргызской Республики, принятое в реализацию Закона «О списании безнадежной задолженности потребителей электроэнергии, электрических распределительных компаний, основных поставщиков электроэнергии по основным долгам, начисленным процентам, пени, финансовым, штрафным и налоговым санкциям», одобрено без соблюдения требований, предусмотренных Законом Кыргызской Республики «О нормативных правовых актах», противоречит ряду статей Закона «О бухгалтерском учете», Гражданского кодекса, Закону «Об акционерных обществах». Не соблюдение установленных законами требований повлекло, по мнению заявителей, нарушение их права собственности.

Однако, согласно части 6 статьи 97 Конституции Кыргызской Республики, части 1 статьи 4 и статье 18 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» в рамках конституционного судопроизводства Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики рассматривает дела о признании неконституционными законов и иных нормативных правовых актов в случае их противоречия Конституции Кыргызской Республики.

Приведенные же заявителями доводы о противоречии оспариваемого постановления Правительства Кыргызской Республики Конституции Кыргызской Республики являются опосредованными, которое должно разрешаться в рамках судебного нормоконтроля, являющегося средством обеспечения законности в нормотворческой деятельности публичных органов и должностных лиц. В рамках судебного нормоконтроля, осуществляемого судами общей юрисдикции в соответствии с Гражданским процессуальным кодексом, проводится проверка соответствия нормативного правового акта закону или иному нормативному правовому акту, обладающему большей юридической силой, кроме Конституции.

№ 10

Заявители просят также признать неконституционным Закон «О списании безнадежной задолженности потребителей электроэнергии, электрических распределительных компаний, основных поставщиков электроэнергии по основным долгам, начисленным процентам, пени, финансовым, штрафным и налоговым санкциям». Вместе с тем, в ходатайстве не приводится их позиция по данному вопросу и правовое обоснование со ссылкой на соответствующие нормы Конституции, что не отвечает требованиям пункта 9 части 3 статьи 25 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики».

Таким образом, коллегия судей пришла к выводу о том, что обращение граждан Абдыкасымова Р. и Галиева А. А. по форме и содержанию не соответствует требованиям статей 24 и 25 конституционного закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», заявленные в обращении требования неподведомственны Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики и для его рассмотрения в порядке конституционного судопроизводства оснований не имеются, в связи с чем приняла определение об отказе в принятии данного обращения к производству.

Не согласившись с определением коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 9 июля 2015 года №39-о, граждане Абдыкасымов Р. и Галиев А. А. 29 сентября 2015 года обратились с жалобой в Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики.

В своей жалобе заявители указывают, что определение коллегии судей вынесено необоснованно, с нарушением процессуальных норм права и подлежит отмене. Заявители считают, что в ходатайстве конкретно указаны нормативные правовые акты, которые противоречат статьям Конституции Кыргызской Республики; оспариваемым постановлением Правительство Кыргызской Республики реализовало несуществующий в природе, неопубликованный в печати, на тот период Закон, а само постановление до сегодняшнего дня не опубликовано в печати, т.е. не вошло в силу; закон стоит выше и это указывает Правительству Кыргызской Республики о неправомерности принятия постановления до принятия и вступления в силу Закона; открытое акционерное общество «Востокэлектро» - это общество с частной формой собственности, где право и воля собственника опирается на закон и существует независимо от власти всех других лиц в отношении собственности, а частная собственность

призвана обслуживать исключительно интересы граждан и юридических лиц. Право владения, пользования и распоряжения имуществом обозначенного акционерного общества дано только его высшему органу управления – общему собранию акционеров, а Правительство, как высший орган исполнительной власти не имело право вмешиваться в деятельность акционерного общества, решать вопросы списания дебиторской задолженности и, тем самым, лишать акционеров права на получение дивидендов от деятельности общества.

Заявители отмечают, что при принятии оспариваемого постановления Правительством Кыргызской Республики не выполнены требования по Методике списания безнадежной задолженности по основным долгам, не соблюден ряд норм Законов Кыргызской Республики «О нормативных правовых актах Кыргызской Республики», «Об акционерных обществах».

Выводы коллегии судей о несоответствии их обращения по форме и содержанию статьям 24, 25 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», заявители считают необоснованными, поскольку их обращение подано в Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики в соответствии с частями 6, 7 статьи 97 Конституции Кыргызской Республики, частями 1, 2 статьи 40, частью 1 статьи 20 и статьей 21 указанного конституционного Закона.

Утверждение коллегии судей о неподведомственности заявленных в обращении требований, заявители считают необоснованными, необоснованными и неаргументированными.

С учетом изложенного, граждане Абдыкасымов Р. и Галиев А. А. просят отменить определение коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 9 июля 2015 года № 39-о и принять их ходатайство к производству для рассмотрения по существу.

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики, обсудив доводы заявителей и основания отказа коллегии судей в принятии ходатайства к производству, приходит к следующим выводам.

Соблюдение процедуры принятия нормативных правовых актов Правительством Кыргызской Республики и требований других законов Кыргызской Республики должно обеспечиваться посредством проведения правовой экспертизы соответствующими министерствами и ведомствами, где важную и определяющую роль играет заключение Министерства юстиции. В полномочия Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики не

№ 10

входит проверка соответствия актов Правительства Кыргызской Республики законам Кыргызской Республики, что было отмечено в определении коллегии судей.

Законность действий и решений органов государственной власти, их должностных лиц в нормотворческой деятельности должна устанавливаться и разрешаться в рамках судебного нормоконтроля, осуществляемого судами общей юрисдикции в соответствии с Гражданским процессуальным кодексом, когда проводится проверка соответствия нормативного правового акта закону или иному нормативному правовому акту, обладающему большей юридической силой, кроме Конституции.

Наряду с этим, в соответствии с пунктом 9 части 3 статьи 25 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» в обращении должна быть указана позиция обращающегося по поставленному им вопросу и его правовое обоснование со ссылкой на соответствующие нормы Конституции Кыргызской Республики.

Однако субъектом обращения не было выполнено данное требование обозначенного конституционного Закона применительно к Закону «О списании безнадежной задолженности потребителей электроэнергии, электрических распределительных компаний, основных поставщиков электроэнергии по основным долгам, начисленным процентам, пени, финансовым, штрафным и налоговым санкциям».

С учетом изложенного, выводы коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики являются обоснованными.

В связи с чем, Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики не находит оснований для отмены определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики «Об отказе в принятии к производству обращения граждан Абдыкасымова Рахимбергена и Галиева Айдарбека Авазовича» от 9 июля 2015 года № 39-о.

На основании вышеизложенного, руководствуясь частью 5 статьи 28, частью 1 статьи 51 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

ПО СТАНОВЛЯЕТ:

1. Жалобу граждан Абдыкасымова Р., Галиева А. А. на определение коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики «Об отказе в принятии к производству обращения граждан Абдыкасымова Рахимбергена и Галиева Айдарбека Авазовича» от 9 июля 2015 года № 39-о, оставить без удовлетворения.

5 ноября
2015 года
город Бишкек

ПОСТАНОВЛЕНИЕ
КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

№ 10

2. Настоящее постановление Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики является окончательным, обжалованию не подлежит и вступает в силу с момента подписания.

**КОНСТИТУЦИОННАЯ ПАЛАТА
ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

ПОСТАНОВЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОЙ ПАЛАТЫ ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

16 ноября
2015 года
город Бишкек

№ 11

Об отказе в удовлетворении жалобы представителя Жогорку Кенеша Кыргызской Республики Арзиева М. И. на определение коллегии судей Конституцион- ной палаты Верховного суда Кыргызской Респу- блики от 29 мая 2015 года № 06-пп

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики в составе: председательствующего – судьи Касымалиева М. Ш., судей Абдиева К., Айдарбековой Ч. А., Бобукеевой М. Р., Киргизбаева К. М. Мамырова Э. Т., Нарынбековой А. О., Осмоновой Ч. О., Саалаева Ж. И., при секретаре Джолгокпаевой С.А., руководствуясь частью 5 статьи 28 конституционного Закона «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», рассмотрела в судебном заседании жалобу представителя Жогорку Кенеша Кыргызской Республики Арзиева М. И. на определение коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики «О принятии к производству обращения граждан Осмоналиевой Айнуры Мусаевны, Осмонбаева Бектура Камильевича, Суталиновой Гульзар Абдыбековны» от 29 мая 2015 года № 06-пп.

Исследовав доводы, изложенные в жалобе представителя Жогорку Кенеша Кыргызской Республики Арзиева М. И., а также материалы дела по ходатайству граждан Осмоналиевой А. М., Осмонбаева Б. К., Суталиновой Г.А., Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

УСТАНОВИЛА:

В Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики 17 апреля 2015 года поступило ходатайство граждан Осмоналиевой А. М., Осмонбаева Б. К., Суталиновой Г. А. о признании неконституционной части 11 статьи 22 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики» от 2 июля 2011 года № 68, в части предполагающей запрет на проведение предвыборной агитации, направленной против всех кандидатов, гражданами лично за счет собственных денежных средств противоречащей частям 1, 2, 3 статьи 31, части 1 статьи 33 Конституции Кыргызской Республики.

Оспариваемая норма предусматривает, что в период избирательной кампании граждане Кыргызской Республики, политические партии вправе вести предвыборную агитацию, требующую финансирования,

№ 11

только по согласованию с кандидатами, политическими партиями, выдвинувшими списки кандидатов, и через их избирательные фонды.

В обоснование своих доводов заявители ссылаются на части 1, 2, 3 статьи 31, часть 1 статьи 33 Конституции Кыргызской Республики, согласно которым каждый имеет право на свободу мысли и мнения, право на свободу выражения своего мнения, свободу слова и печати, никто не может быть принужден к выражению своего мнения или отказу от него, что каждый имеет право свободно искать, получать, хранить, использовать информацию и распространять ее устно, письменно или иным способом.

По мнению заявителей, оспариваемая норма предполагает запрет на проведение гражданами лично предвыборной агитации, направленной против всех включенных в избирательный бюллетень кандидатов, за счет собственных денежных средств, и тем самым противоречит вышеуказанным нормам Конституции Кыргызской Республики.

Кроме того, согласно статье 52 Кодекса об административной ответственности Кыргызской Республики (далее – КоАО) нарушение избирателем, наблюдателем, кандидатом и его представителями условий проведения предвыборной агитации, предусмотренных законодательством о выборах, влечет наложение административного штрафа от пятнадцати до двадцати расчетных показателей. Исходя из содержания указанной статьи, в случае, если гражданин Кыргызской Республики будет распространять агитационные материалы, выпущенные на собственные денежные средства, которые будут содержать призывы голосовать «против всех», он должен быть привлечен к административной ответственности согласно указанной норме КоАО. Запрет, а тем более привлечение к административной ответственности за публичное выражение своей политической позиции, является недопустимым и противоречащим не только нормам Конституции Кыргызской Республики, но и общепризнанным международным нормам.

По мнению заявителей, нормативное регулирование, направленное на разрешение возможных коллизий между правом на свободные выборы, с одной стороны, и свободой слова и выражения мнений - с другой, законодатель связан необходимостью обеспечения конституционных прав граждан как избирателей. Граждане Кыргызской Республики, будучи носителями активного избирательного права и одновременно выступая субъектами права свободно искать, получать, передавать, производить и распространять информацию любым законным способом, не могут рассматриваться лишь как объект информационного

№ 11

обеспечения выборов. В процессе выборов они вправе осуществлять деятельность, направленную на активное отстаивание своей предвыборной позиции и склонение сообразно с ней других избирателей к голосованию за или против конкретных кандидатов либо к выражению негативного отношения ко всем участвующим в выборах кандидатам. Исключение для граждан возможности проводить предвыборную агитацию или отсутствие надлежащих законодательных гарантий ее реализации означало бы, по существу, отказ в праве реально повлиять на ход избирательного процесса, а сам по себе избирательный процесс сводился бы лишь к факту голосования.

Заявители также считают, что нормативное содержание права на предвыборную агитацию, в котором воплощаются интересы избирателей, направленные на формирование персонального состава выборного органа публичной власти, включает правомочие участников избирательного процесса, в том числе избирателей, осуществлять агитационную деятельность, имеющую целью побудить голосовать на выборах определенным образом. Поэтому, если законодатель в порядке реализации своих дискреционных полномочий признал возможность голосования на выборах посредством заполнения графы «против всех» в избирательном бюллетене, он обязан законодательно урегулировать проведение соответствующей предвыборной агитации.

Законодатель не вправе принимать нормативные акты, влекущие лишение граждан Кыргызской Республики права проводить предвыборную агитацию против всех кандидатов, если в избирательном бюллетене имеется графа «против всех», вводимый же им порядок реализации данного права должен отвечать требованиям формальной определенности и обеспечивать гражданину возможность соотносить с ним свое поведение, предвидеть в разумной степени последствия, которые может повлечь за собой то или иное его действие. Законодатель, признав право граждан на проведение предвыборной агитации против всех кандидатов, не предусмотрел специальное нормативное обеспечение данного права, прежде всего касающееся возможности использования средств для финансирования иных, помимо избирательных фондов, средств, в результате чего поставил граждан в ситуацию недопустимой неопределенности относительно правил правомерного участия в избирательном процессе.

В связи с изложенным заявители считают, что часть 11 статьи 22 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша

Кыргызской Республики» входит в противоречие с частями 1, 2, 3 статьи 31, частью 1 статьи 33 Конституции Кыргызской Республики и просят признать ее неконституционной.

Коллегия судей, изучив материалы по ходатайству граждан Осмоналиевой А. М., Осмонбаева Б. К., Суталиновой Г. А., заслушав информацию судьи Нарынбековой А.О., проводившей на основании части 2 статьи 28 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» проверку ходатайства, пришла к следующему выводу.

Представленное заявителями ходатайство по форме и содержанию соответствует требованиям статей 24, 25 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики». Из представленных материалов и ходатайства усматривается неопределенность в вопросе о том, соответствует ли часть 11 статьи 22 конституционного Закона Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики» Конституции Кыргызской Республики, что является основанием для рассмотрения дела Конституционной палатой Верховного суда Кыргызской Республики в рамках конституционного судопроизводства.

В связи с этим коллегия судей вынесла определение о принятии данного обращения к конституционному производству.

Не согласившись с определением коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 29 мая 2015 года № 06-пп, представитель Жогорку Кенеша Кыргызской Республики Арзиев М. И. в соответствии с частью 5 статьи 28 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики» обратился с жалобой в Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики.

В своей жалобе представитель Жогорку Кенеша Кыргызской Республики указывает, что оспариваемая норма регулирует вопросы финансирования предвыборной агитации через избирательные фонды политических партий. Данная норма позволяет гражданам быть вовлеченным в процесс предвыборной агитации с согласия кандидатов, политических партий выдвинувших списки кандидатов, если такая форма агитации требует финансирования за счет денежных средств избирательного фонда политической партии. Проведение агитации граждан за счет собственных денежных средств против всех считается вмешательством в избирательный процесс и может привести к срыву,

№ 11

или отмене, или переносу срока выборов, разным негативным последствиям. Гражданам Кыргызской Республики, кандидатам, политическим партиям при проведении выборов государством обеспечивается свободное проведение агитации в соответствии с обозначенным конституционным Законом, законами Кыргызской Республики.

Оспариваемая норма не регулирует вопросы проведения гражданами лично предвыборной агитации, направленной против всех включенных в избирательный бюллетень кандидатов за счет собственных средств, тем самым никак не может противоречить статьям 31, 33 Конституции Кыргызской Республики и не ограничивает права граждан.

На основании изложенного, представитель Жогорку Кенеша Кыргызской Республики просит отменить определение коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 29 мая 2015 года №06-пп и не рассматривать дело по существу.

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики, обсудив доводы представителя Жогорку Кенеша Кыргызской Республики и основания коллегии судей о принятии ходатайства к производству, приходит к следующим выводам.

Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики считает, что доводы представителя Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, приведенные в жалобе, являются необоснованными и не подлежат удовлетворению.

На основании вышеизложенного, руководствуясь частью 5 статьи 28, статьями 47, 48, частью 1 статьи 51 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Конституционной палате Верховного суда Кыргызской Республики», Конституционная палата Верховного суда Кыргызской Республики

ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Жалобу представителя Жогорку Кенеша Кыргызской Республики Арзиева М. И. об отмене определения коллегии судей Конституционной палаты Верховного суда Кыргызской Республики от 29 мая 2015 года 06-пп оставить без удовлетворения.

2. Настоящее постановление окончательное, обжалованию не подлежит и вступает в силу с момента подписания.

**КОНСТИТУЦИОННАЯ ПАЛАТА
ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

**КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
ЖОГОРКУ СОТУНУН
КОНСТИТУЦИЯЛЫК
ПАЛАТАСЫНЫН
ЖАРЧЫСЫ**

**ВЕСТНИК
КОНСТИТУЦИОННОЙ
ПАЛАТЫ
ВЕРХОВНОГО СУДА
КЫРГЫЗСКОЙ
РЕСПУБЛИКИ**

Басууга 12.02.2016-ж. коюлду.
Офсеттик басма.
Нускасы 850 даана. Форматы 70x108/8.
Подписано в печать 12.02.2016 г.
Печать офсетная.
Тираж 850 экз. Формат 70x108/8.

«VRS Company» ЖЧКсында басылды, Бишкек ш., Кулатова көч., 8/1. Тел. +996 312 59-23-50.
Отпечатано в ОсОО «VRS Company», г. Бишкек, ул. Кулатова, 8/1. Тел. +996 312 59-23-50.

ISSN 1694-7517

9 771694 751004

Басылма Европа Биримдигинин «Кыргыз Республикасында укук үстөмдүгүн бекемдөөгө колдоо көрсөтүү» жана Бириккен Улуттар Уюмунун өнүктүрүү программасынын «Кыргыз Республикасында тынчтыкты жана туруктуулукту илгерилетүү үчүн мыйзамдын үстөмдүгүн чыңдоо» долбоорлорунун жардамы менен жарыяланды.

«Кыргыз Республикасында укук үстөмдүгүн бекемдөөгө колдоо көрсөтүү» долбоору Европа Биримдиги тарабынан каржыланып, Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH (Эл аралык Кызматташтык боюнча Германия Коому) тарабынан ишке ашырылууда.

Бул басылмадагы пикирлер Европа Биримдигинин, GIZ, БУУнун, БУУӨПтүн, алардын программа/долбоорлорунун же өкмөттөрдүн көз-караштарын кескин түрдө чагылдырууга тийиш эмес. Колдонулган белгилөөлөр кандайдыр бир өлкөнүн, территориянын же аймактын, же алардын чек-араларынын укуктук статусуна тиешелүү көз-караштарды чагылдырбайт.

Rule of Law

giz

Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

50
ЛЕТ

Полноправные люди. Устойчивые страны.

Опубликовано при поддержке проекта Европейского Союза “Содействие укреплению верховенства права в Кыргызской Республике” и проекта ПРООН “Укрепление верховенства права для продвижения мира и стабильности в Кыргызской Республике».

Проект “Содействие укреплению верховенства права в Кыргызской Республике” финансируется Европейским Союзом и реализуется Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH (Германское Общество по Международному Сотрудничеству).

Мнения, выраженные в данной публикации, не обязательно отражают точку зрения Европейского Союза, GIZ, ООН, ПРООН, их программ/проектов или правительств. Употребляемые обозначения не означают выражения какого-либо мнения относительно правового статуса той или иной страны, территории или района, или их границ.